

JOSEF LEDR

DĚJINY OBCE MALÍNA

Dějiny OBCE MALÍNA

Napsal:

Josef Ledr,

ředitel školy Novodvorské, dopisující úd archaeologicalého sboru »Vocel«
v Kutné Hoře.

První vydání:

V Kutné Hoře. - Nákladem obce malínské.

1897

Tiskem Karla Šolce v Kutné Hoře

Druhé vydání: Kuttna Kutná Hora 2002

Autor: Josef Ledr
Název: Dějiny obce Malína
Vydal: Vydavatelství a nakladatelství Martin Bartoš (Kuttna)
17. listopadu 97, 284 01 Kutná Hora, tel. 037/761090
jako svoji 31. publikaci.
vydání druhé

K vydání připravili: Božena Sedláčková, Martin Bartoš
Kutná Hora 2002

ISBN 80-86406-24-5

OBSAH

1. Krajina kol Malína před jeho založením.....	3
2. Malín od počátku až do vypálení r. 1412	5
3. Malín od vypálení až do bitvy Bělohorské	13
4. Malín od r. 1620 do r. 1848.....	19
5. Vnitřní poměry obce Malínské.....	28
6. Vrchnost Malína	29
7. Poměry poddanské, robotní a jiné povinnosti.....	37
8. Církevní poměry	42
9. Škola.....	72
10. Znamení rodáci Malínští	77
<i>a) Bohuslav Bilejovský .....</i>	<i>77</i>
<i>b) Josef Množislav Bačkora.....</i>	<i>79</i>
<i>c) Štěpán Bačkora .....</i>	<i>80</i>
<i>d) Josef Lacina (Kolda Malínský) .....</i>	<i>82</i>
11. Malín svoboden od r. 1848.....	84
12. Malínský křen.....	87
Dodatek	89
Rejstřík	90

Občanstvu Malínskému věnuje spisovatel.

(1) 1. Krajina kol Malína před jeho založením.

Okolí Malínské bylo v pravěku velice lesnaté a močálovité. Důkazem toho jsou pařezy ohromných dubů, vyskytujících se pod vypuštěným nyní rybníkem nádražním, i zuby mohutných zubrů a jiné zvěře lesní, nalezené ve Vrchlici. Kol Vrchlice nalezeny hlavy a kosti rozličné zvěře lesní u velikém množství. U cihelny nalezena r. 1894. v hloubce 4 m kančí kostra, kterou chová u sebe statkář pan Jansa. V měsíci říjnu 1896. kopali havíři nádržku na "Beráncce" a tu v hloubce 3 m shledána půda černá, bažinatá, rašelinná a v ní nalezena hlava zubra.

Krajina kol Malína byla obyvatelstvem záhy osazena. Po nejdávnějších obyvatelích země České, kteří nemajíce kovův užívali zbraně a náčiní z kamene, kostí i dřeva, našlo se několik kamenných mlátův a koštěných šípův. U cihelny nalezen v hloubce 3 m mlýnský kámen 30 cm v průměru mající, zbytek to mlýnku ručního.

Více však vyskytují se stopy keltických Bojů, kteří kol r. 388. před Kristem do Čech od západu vešli a pobývše tu půl čtvrtá století, zpět na západ se vystěhovali. Nalezeny po nich náramky bronzové, okrášlené, i prosté kruhy bronzové; (chová je u sebe statkář pan Jansa). Také nalezeny rozličné kostry lidí, přikryté velikými plochými kameny. Jmenovitě kol školy, u cihelny páně Jelínkovy a j.

Že v době té i zlata ku šperkům užíváno, svědčí nález učiněný dne 14. srpna r. 1625. u Malína. Toho roku nalezl při orání dvorský čeledín pletenec zlatých pramenů. Nevěda, co by to bylo, vyměnil pletenec ten za chléb u mlynáře v Sedlci. Převor Sedlecký vyplatil pletenec ten a zaslal jej tehdejšímu visitátoru kláštera Jiřímu Vratovi do Zbraslavi. Chronista Sedlecký¹ lituje, že nebylo dále kopáno, aby se ještě na zlato přišlo. Ale nebyli by přišli na zlato! Byly to po našem náhledu podobné pletence zlatých pramenů, jako nalezeny r. 1852. v Hradci Králové a chované v tamním muzeu. Pletenec ten sloužil as za náramek neb za skvostnou sponu, již nádherné roucho na prsou bylo spínáno.

(2) Když pak Markomani, kteří nedlouho před narozením Kristovým naši zemi opanovali a v ní přes půl páta století se drželi, válečnými běhy ztenčeni, r. 451. po Kr. ze země vyšli, stěhovala se do opuštěných krajin četná plemena Slovanův a tu se usazovala. Pohanští tito předkové mrtvá těla pálili a sebraný z nich popel do popelnic dávali a pak pochovávali v polích, na rozcestí nebo v lesích. Popelnice ty dokazují, že krajina, kde se nalézají, již aspoň v I. polovici IX. století, než náboženství křesťanské v Čechách se rozšířilo, zajisté již obydlena byla. Celé návrší Malínské je staré pohanské pohřebiště, kde nalezeno veliké množství popelnic rozličného druhu. Nejvíce jich naláza se kol bývalého kostela sv. Jana a Pavla.

Veškeré uvedené památky svědčí zajisté s dostatek o dávném osazení krajiny té člověkem.

Slované v okolí zdejších náleželi kmeni Charvátův a tvořili zvláštní župu, jejíž jméno v době předkřesťanské známo není. V 10. století založen byl po způsobu staroslovanském župní hrad Čáslav, kteréž jméno na Čáslava, syna Slavnikova upomíná. Po hradu Čáslavě slula pak župa ta Čáslavskou.

Župa Čáslavská hraničila na půlnoc s Oldříšskem, (Oldříš, hrad blíž Oseka) majíc za pozevní místa Řečeňany, Kojice, Týnec n./L., Malín, Libenice a Suchdol, na západ s Kouřimskem, Úřetovskem (Ledečskem) a Řečickem (dle Řečice, nyní v Čáslavsku), na jih s Moravou; na východ pak činil hranici hřbet Železných hor, který podnes přirozeně dělí kraje Čáslavský a Chrudimský.

Za panování sv. Václava vládl župou Čáslavskou společně se Zlickem (Kouřimskem) a Libickem kníže Radislav, který proti vrchnímu knížeti sv. Václavu ve zbrani povstal, ale byl pokořen a musel k větší poddanosti se zavázati. Dědicem jeho moci byl Slavník, dle Dalemila sestřencem jeho, který maje sídlo na velikém hradě Libici, zachovával věrnost i poslušnost kní-

---

¹ Městské museum v Pardubicích 178/42.

žatům Českým až do své smrti. S manželkou svou Střezislavou († 997.) měl syny Soběbora († 1004.), Spytimíra, Pobraslava, Pořeje, Časlava (všichni tito † 995.), Vojtěcha († 997.) a Radima.

Zemřel r. 981. a vládu nad dědictvím otcovským převzali synové pozůstalí. Mezi Slavníkovci a knížetem Boleslavem II. nastaly spory buď o meze, buď o způsob panství synů Slavníkových, v kterýchž za jednoho příměří kníže dal udeřiti na Libici, po jejíž dobytí 28. září r. 995. Spytimír, Pobraslav, Pořej a Časlav byli pobiti, ostatní k útěku ze země přinuceni a veškeré jejich panství od knížete zabaveno. Tím přešla krajina kol Malína i Malín sám v úplnou moc knížete Pražského Boleslava II.

Jižní části nynějšího kraje Časlavského byly ještě v první polovici XII. století větším dílem pokryty lesem, který dělil ⁽³⁾ Čechy od Moravy. Blíže Chotěboře nalézala se stráž zemská, která cestu vedoucí z Moravy do Prahy střežiti měla, "aby jí nikomu bez zvláštního nařízení knížecího cesta zemí českou buď vcházejícímu neb vycházejícímu otevřena nebyla."²

Cesta ta vinula se od Jihlavy ke Štokům, Něm. Brodu, Radostínu, Skuhrovu, Kamenu, Habrům, Kobyli Hlavě, Golč. Jeníkovu, Časlavi, kol Cirkvice, pod Sv. Jakubem, místy nynějších luk, dále místy nynější bažantnice Novodvorské, odkudž zabočila k poli "Celná" pod Malínem; odtud směrem ke kovárně a kol Kaňku k Libenicům.

Již v listině kláštera Želivského r. 1178. nazývá se "cestou starou," též Habersko-Jihlavskou.³

Jak asi tehdejší cesty čili stezky zemské byly upraveny, o tom nemůžeme si my ke konci 19. století jasný obraz učiniti. Dnes máme hojnost dobrých silnic říšských, okresních a privátních, po nichž s dosti velikým nákladem pohodlně jeti a jinému povozu lehce vyhnouti se můžeme.

Zcela jinak však vyhlížely tehdejší stezky zemské. Ty byly obyčejně úzké, neurovnané, brzy po bažinách, močálech a travnatých lučinách, brzy po strmých stráních, kopcích a hřebenech hor, pustými pralesy vedoucí cesty, jimž se dnes žádná polní cesta nevyrovná a po nichž soumaři tenkrát jen na koních soumarských čili nákladných, ale nikoliv na vozech, rozličné zboží odvážeti a přivážeti mohli; teprv později, když stezky poněkud aspoň byly rozšířeny a upraveny, užíváno vozů. Naše dnešní "úvozy" jsou jen malou upomínkou na tehdejší stezky zemské. Aby cesty, po nichž soumarům bylo jezdit, jen poněkud bezpečně pro jízdu upraveny býti mohly, položeny jsou na místech méně bezpečných hrubé, tesané i neotesané trámy, břevna, mostnice, a přes močály kladeny byly tak zvané hatě č. otěpky z haluzí, někdy též ze slámy vázané (fašina), aby po nich koně se zbožím přejiti mohli.

U stezek hlavních bývaly obyčejně kovárny, v nichž soumaři koně své v čas potřeby okovati dali, pak hospody, v nichž přenocovali. I podnes jsou na staré cestě této kovárny a hospody.

Stará kovárna Malínská stála v místech, kde dosud kovárna stojí; důkazem toho jsou nalezené vrstvy zbytkův uhlí dřevěného na několik metrů hluboko. Též hospoda Malínská stála as v nynějších místech, kde jest dosud hostinec "na Velké."

Při stezkách bývala mýta č. celnice, kde se od soumarů zboží vezoucích poplatky celní vybíral. Taková stará celna č. celnice stávala pod Malínem, kde dosud poli "na Celné" se ⁽⁴⁾ říká. Pole severně od Celné sluje dosud "pod Celnou." Takové starobylé celnice byly počátkem celnic státních, později vzniklých, avšak na témž místě obyčejně postavených. Na "Celné" přichází se dosud při kopání křenu na základy bývalé celnice, odkudž vznikla pověst, jako by staré křenovky vezpod dlážděny byly. Státní celnice vznikla zde v 16. století; byla koncem 18.

---

² Erben: Regesta I. 109.

³ Nynější silnice ke Kolínu postavena teprv r. 1752., ke Kutné Hoře r. 1805.

století zbořena a do čísla nyní 5. přenesena. Patřila také pod soudní pravomoc města Kutné Hory a teprv ^{13/11}. 1820. vzdal se magistrát Kutnohorský jurisdikčního práva k celnici.⁴

2. Malín od počátku až do vypálení r. 1412.

Za nejstarší osady v krajině zdejší považovati sluší ty, jichž jména odvozena jsou od starožitných jmen osob: Ljuben-Libenice, Běluch-Bělušice, Ratibor-Ratiboř a p.

Místa ta stojí větším dílem na veleúrodných výšinách opodál Labe a jest patmo, že první osadníci slovanští byli při volbě sídla vybíraví. Později, teprve v X. století, když za obou Boleslavů podvráceno zřízení rodové a soustředěna i sesílena byla moc knížecí, povstávala sídla nová, když z původních sídel, lidem přeplněných neb z jiných příčin po dobrém nebo po zlém odštěpovali se údové čeledi č. příbuzenstva, zakládajíc nová sídla na klučeninách lesních. Noví osadníci sebravše se z různých pokolení, nezvali se již jménem nějakého praotce, ale od sousedů dostávali jména buď dle povahy místa a to *a)* po řekách a potocích n. př.: Trstenice, Bělá, Čermná, Brod; *b)* od vrchů: Ples, Chlum, Hořané, Dolané; *c)* od lesův: Chvojen, Břežina, Bor, Záboří, Maliny (u Skučě), Malinov (u Petrovic), Malínská (u Nebušic); buď dle oblíbeného zaměstnání, jako: Bečváry (bednáři), Štítary (štítaři); aneb přezdívkou, jako: Nebovidy, Veltruby a p.; *d)* dle způsobu stavby: Hradiště, Hrádek, Malý Hrádek č. Malín a j.

Tyto nové obce byly zakládány od knížat Českých, kteří chtěli z přehojných statků zemských míti velký užitek. Obyvatelstvo oněch nových obcí nemělo již jmění společného, jako v původních dědinách slovanských, nýbrž každý měl vlastní své jmění; společnou byla pak jenom obec čili obecina, jíž nejčastěji pastvou užívali.

Rozhlédneme-li se na polohu Malína, jeví se takto: Stojí na mírném návrší a budovy prostírají se též na svahu. Znalci poskytují se tu pohled na staroslovanský "hrádek" - "hradiště", jehož hlavní část, kde se říká "na Hyvlí"⁵, dosud (5) patrný příkop a val ukazuje. Na temeni stál hrádek dřevěný na kamenné podezdívce, (kde nyní škola stojí) náspek hlíněným a zpěchovaným obehnaný. Celé "hradiště", dříve ovšem vyšší, prostíralo se od kostela sv. Jana, obehnané příkopem, nyní v cestu proměněným, jednak směrem k Velké hospodě, jednak směrem ku křenovce na "pfarrhofě", jsouc ovšem nyní silnicí ke Kutné Hoře přerušeno.

Hradiště to povstalo na starém obětišti pohanském, o čemž jak již uvedeno, svědčí veliké množství kostí a popelnic tam nalezených.

Na pohanských obětištích vystaveny byly později chrámy křesťanské z kamene. I to pozorujeme v Malíně. Chrám sv. Jana a Pavla - nejstarší to budova v Malíně - vystavený na starém pohřebišti pohanském, skládá se z apsidy⁶ ku předu prodloužené tak, že při šířce 3-6 *m* přes 4 *m* je hluboká; k ní druží se 8-6 *m* dlouhá, 6 *m* široká loď, před níž v západním průčelí nesouměrně umístěna jest hrubá, čtyřhranná věž, jejíž severní strana jest pokračováním zdi lodní, kdežto jižní o 1-3 *m* ustupuje. Toto neorganické spojení věže s budovou chrámovou, dále zdivo z nízkých, přitesávaných kvádrů složené, nedostatek empor⁷ a dekorativních částí patrně ukazují k první čtvrti XI. věku, k době, kdy na Sázavě opatoval sv. Prokop, muž vzděláním vynikající, jemuž přičítati sluší stavbu tohoto kostela.

I vážíme-li vše výše uvedené, jeví se nemalá záhada v názvu místa. Pátráme-li po původu jména Malín, octneme se v rozpaku.

⁴ Gruntovní kniha Malínská z r. 1778. při c. k. m. d. okr. soudu v Hoře Kutné.

⁵ Hyvel = Hügel, pahorek. Jméno to dalí návrší tomu německí horníci.

⁶ Apsida - polookrouhlý výklenek pro oltář a kněze při chrámech románských.

⁷ Empora jest vyvýšené místo, jako dnešní kruchty v kostelích. Empora vyskytuje se při stavbách v 12. století; bylo to místo pro vznešenější osoby, kde tyto pobožnost vykonávali. Na empoře býval i zvláštní oltář, jak to bývalo v blízkém chrámu ve vsi Sv. Jakuba, kde listina založení nalezena.

Česká jména hláskami "in" zakončena jsou ponejvíce přivlastňovací formy od jmen osobních; ze jmen Mnata, Milota, Kojata, Hrabiša, Teta, Svojsje, Černuše, Libuše a pod. povstaly místní názvy: Manětín, Miletín, Kojetín, Hraběšín, Tetín, Svojšín, Černošín, Libušín. Dle té doby muselo by jméno "Malín" vrátiti se k nepodobné formě "Mala". Kdyby možno bylo z pramenů historických najíti osobu jménem "Mala", pak stvrzen by byl původ Malína mezi V.-IX. stoletím. Než toho prokázati nelze. Proto přihlédnouti musíme k výše uvedenému druhému osazování Slovanů v století X., kdy dávana jména osadám dle způsobu stavby, nebo polohy místa. Tu odvozovati lze jméno Malín od malého, drobného hradu, "hrádku", "hradiště".

Prohlížíme-li staré spisy století XIV., jmenuje se všude obec ta Malína.⁸ Pak odvozovati možno jméno Malín-Malina (6) od maliny černé (ostružiny), která u velikém množství v lese na Vrchlici čili Páchu rostla a dosud roste. Malín by měl tudíž jméno po lese. Znamenajíť slova: "malinčí", "maliní", v staroslovanštině "les". Vsi "Maliny" u Skutče, "Malinov" u Petrovic, "Malínská" u Nebušic stojí dosud u lesů. Nyní ovšem u Malína lesa není. Ale známo jest, že les u Malína "Bor", jednu míli dlouhý, od Kolína k Čáslavi se prostírající, koupil dne 30. června 1278. od krále Přemysla Otakara II. Mikuláš I., opat Sedlecký, za 150 hřiven stříbra a dal jej vymýtiti řeholníky.⁹ Prodej tento opět svědčí, že půda kol Malína byla královská - zemská - od času pobití synů Slavníkových. Těž klášterníci Sedlečtí psávali ve starých matrikách klášterních v letech 1650.-1699. obec tu někdy Malín, jindy Malina. Taktéž Schaller ve své topografii království Českého, vydané r. 1787, nazývá Malín, jinak "Malina".

Konečně zbývá úvaha dle obdoby "Kolín".

Kolín založen ve století XIII. od vystěhovalců z krajin porýnských do Čech, kteří novému sídlu svému dle Kolína nad Rýnem jméno dali.¹⁰ Odvozovati jméno Malín od Malína Belgického,¹¹ nesrovnává se s časem. Cizinci od Rýna a Severního moře, kde veliká lidnatost byla, voláni byli do Čech od počátku století XIII., kdežto kostel sv. Jana a Pavla v Malíně již v první čtvrti XI. století stál a první historická zpráva v 1. roce století XII. se uvádí.

Ze všeho uvedeného dáváme průchod domněnce druhé, že Malín založen byl v století X. na starém pohřebišti pohanském, nebo na místě osady staroslovanské, jménem již neznámé, a od sousedů¹² buď jako malý hrádek jméno Malín, neb od lesa jméno "Malina", kterěz délkou času v Malín se přeměnilo, obdržel.

Také chronista Sedlecký uvádí v zápisech Sedleckých,¹³ že Malín nedlouho po Čáslavi byl vystaven. Čáslav pak ve století X. na statku původně knížecím, zemským, byla založena.¹⁴

Kronikář Hájek činí ovšem Malín starším.

Ve své kronice (List 59) k r. 888. popisuje jakousi bitvu mezi Kouřimským knížetem Mstibojem (?), bratrem Hostivítovým, a králem Moravským, který prý knížectví Kouřimské chtěl (7) kaziti. Kouřimští byli prý u Starkoče poraženi a zpět couvli. "Třetího dne Mstiboj se svými se opravil a ranným jitrem strojil se na Moravany. Tu rychle přiběhli Čáslavští a Malínští Mstibojovi na pomoc a Moravané byli poraženi". Zpráva ta ani s během dějin tehdejších ani s časem nesouhlasí. Známo jest, že Václav Hájek z Libočan mezery starších dějin českých libovolnými a někdy i nejasnými kombinacemi vyplňovati se snažil a proto jeho vymyš-

⁸ Libri Confirmationum a Libri Erectionum, jakož i Regesta Emlerova.

⁹ Emler Regesta II. 481. - Beckovský.

¹⁰ Prof. Vávry »Děje Kolína«

¹¹ Mecheln, angl. Mechlin, franc. Malines, odtud Malín, město v Belgii, v provincii Antofské na řece Dyle, středěště železniční sítě Belgické, se 40.000 obyvateli, sídlem arcibiskupa, university, král akademie.

¹² Sám sobě nikdo jméno nedává, ani rod, ani národ; od jiných jména nabývají. (Grimm, Geschichte der deutschen Sprache 153.)

¹³ Archiv musejní v Pardubicích. ¹³⁷/₂₅

¹⁴ Prof. Sedláčka: Děje města Čáslavě.

leným zprávám víry se nedává.

Mnozí dějepisci počali z Hájkových smýšlenek bludné závěrky tvořiti, jako chronista Sedlecký¹⁵ a Jos. Devoty, někdy farář Sedlecký, který ve svém "Popsání řehole Cistercienské (1824)". Malín již r. 888. "lidnatým městem" nazývá.

První historickou zprávu o Malínu uvádí patriarcha domácí historie ctihodný Kosmas k r. 1101.

Jest známo, že Břetislav I. († 1055) před smrtí svou ustanovil, aby nejstarší Přemyslovec vládl v Čechách a ostatní aby úděly obdrželi na Moravě. Ale vnuk jeho Břetislav II. snažil se zrušiti zákon ten a ustanovil za nástupce bratra svého Bořivoje II., kdežto panovati měl dle staršínského zákona Brněnský kníže Oldřich II. Jakmile tedy Břetislav II. 22. prosince 1100. zemřel a Bořivoj II. na trůn dosedl, tu Oldřich Brněnský, aby práva svého uhájil, sebrav v měsíci srpnu 1101. něco vojska v Němcích a Rakousích, do Čech vniknul, špatné ovšem tušení maje. Což když Bořivoj II. se dověděl, sebral vojsko, táhl proti němu a setkav se s ním nedaleko městečka Malína na dvou pahorcích táborem se položil, chystaje se na zítřek k boji.¹⁶

Jen potok Vysplice¹⁷ zvaný dělil od sebe vojska, která obapolně dobře se spatřiti mohla. Němci (t. j. vojsko Oldřichovo) pozorující, že veškeré vojsko Bořivojovo jest stejné myslí se svým vůdcem, řekli Oldřichovi: "Kdež medle jsou vladykové čeští, o nichž jsi pravil, že tě chrániti budou? Sama sebe i nás jsi oklamal a do velikých nesnází přivedl". Vidouce, že něčeho nepořídí, chtěli se vrátiti, avšak nemohli, jelikož po té samé stezce Trstenické za nimi táhl Svatopluk, údělný kníže Olomucké se svým bratrem Ottou Bořivojovi II. ku pomoci.

Co měli činiti? Stísnění jsouce se všech stran velikou bází, hanebně prchali v noci po jedinké zbývající a velmi (8) těsné cestě, po níž se jde lesem k Habrům¹⁸ (cestou starou = Habersko-Jihlavskou). Při vypravování tom nazývá Kosmas Malín oppidum (hrad, hrádek, později překládáno město, městečko).

Tím však nerozumí se město ve způsobu nynějším, nýbrž hrad, hrádek, hradiště.

Obcí samosprávných, městy zvaných, ve starých Čechách až do konce XII. století nebylo. Města v nynějším způsobu vznikla u nás teprv během XIII. věku a to ponejvíce na základě starých slovanských hradův a jich podhradí.

Plemena slovanská zakládala ve vlasti naší hrady a dědiny. České slovo hrad, znamenajíc později pevné sídlo panské, původně mělo širší význam.

V kronice své uvádí pak Kosmas tato místa se slovem oppidum: Děvín, Levý Hradec, Malín (str. 149), Oldřiš, Opočen. Mluvě o hradech v Čechách a na Moravě vůbec, Kosmas užívá názvu "civitates", "urbs", "castrum", "oppidum". Že by rozličným rčením byl rozlišoval věc a snad slovem "civitas" jiného cos vyznačoval než slovem "urbs" nebo "castrum", nebo že by u něho "oppidum" cos jiného značilo než "castrum" nebo "civitas", toho dokonce není; vždyť někdy na jednom a též místě své kroniky užívá rozličného rčení o jednom a též hradeč. S Kosmovým názvoslovím shodují se staré listiny z věku XI. a XII. Po všech ostatních Slovanech rozšířeno nazvání grad: gród (polsky), gorod (rusky), grad (jihoslovansky). Jediné rozdíly jsou mezi hrady župními, hrady pomezními a hrady t. j. hrady menšími.¹⁹

¹⁵ Městské museum v Pardubicích. 179/43

¹⁶ Nam Borziwoy collecto exercitu occurens eis castra metatus est supra duos colles juxta **oppidum** Malin, paratus in crastinum cum eis comittere bellum.

¹⁷ Herm. Jireček ve své studii ku kronice Kosmově uvádí, že jméno Vysplisa čisti nutno Vyrǵlica = Vrchlice. (Č. Č. M. 1892 str. 273).

¹⁸ Stezka Trstenická vedla z Moravy k Litomyšli, Pardubicům, Přelouči, Kolínu, as poblíž těmi místy, kdy nyní státní dráha vede. Přišlo tedy vojsko as mezi nynějším St. Kolínem a N. Dvory pěšinami na stezku Habersko-jihlavskou.

¹⁹ Herm. Jireček: Studie ku kronice Kosmově. Č. Č. M. 1892.

Od 13. století počalo se starým hradům a hradcům říkati město, městečko. Nemůže se tedy na pravdě zakládati mezi staršími lidmi v Malíně udržovaná pověst, jakoby byl měl Malín jakési listiny, majestáty, na povýšení za město, o které přišel. Malín byl "městem" svou polohou a stavbou a ztrácel ponenáhlu na důležitosti své, když v jeho okolí ve XIII. století města nová, Kutná Hora a Kolín, povstala.

Také vsi trhové nazývaly se v XIII. století v obecné řeči městy (civitates).²⁰ Ale Malín nebyl vsí trhovou, poněvadž původ jeho byl starší.

Starí Slovanští obyvatelé Malína zabývali se záhy polním hospodářstvím, vinařstvím, zahradnictvím, rybářstvím v Klejnaru i Vrchlicí,²¹ řemesly, později i hornictvím, jsouce dosti zámožní, neboť veškerá půda kol Malína jim náležela.

⁹⁾ Malín byl nejpřednějším místem v okolí zdejších, neboť Kutná Hora a Kolín povstaly teprv v XIII. století. Tu soustřeďoval se obchod z vukolních obcí staroslovanských, zde držány trhy na plodiny a výrobky, sem spěchalo od XI. století počínaje celé daleké úkolí do chrámu sv. Jana a Pavla,²² při němž zvláštní farář již ve XIII. století se uvádí. Tu v prvních dobách služby Boží konali synové kláštera Prokopského ze staroslavné Sázavy v jazyku slovanském.²³

R. 1142. za panování Vladislava II. krále, stala se pro pozdější osudy Malína důležitá událost. Bohatý velmož český Miroslav z Cimburka,²⁴ seděním na hradě Cimburku nad Vrchlicí u Poličan, založil toho roku klášter Cisterciánů²⁵ v Sedlci. Uvedl pak tam mnichy téhož řádu z Waldsaska v Horní Falcí, jednu mlíci za Chebem a daroval jim Sedlec s příslušenstvím, aneb jak původní výraz zní: "Bohu a nejsvětější rodičce Boží", k užívání bratří řeholních. Kostel založen tu o něco později, "službám Božím přiměřený a řádu příhodný."

Statky klášteru tomu hned při založení dané byly kromě Sedlec: Solnice (u Zduchovic nad Vltavou), Hodkovice, Podolšany blíž Opatovic se vším příslušenstvím; Hradiště s řekou, lukami i lesem (u Pardubic), Zdebudice, pak v Poboří (u Kouřimi) dvůr s rolí Odolanovou a Donatovou; dědiny Bylany, ⁽¹⁰⁾ Majelovice, Libenice, Hlízov a Kačín se vším příslušenstvím až k

---

²⁰ Prameny dějin čes. II. 303.

²¹ Ještě v předešlém století měla Vrchlice výborné druhy ryb: kapry, štiky, okouny, mřenky, úhoře candáty a j. (Schaller: Časl. kraj 223).

²² Kostel ten byl původně románský a teprv ve XIV. věku oklenuta okna a dvěře goticky, jak to dosud spatřujeme.

²³ Z dob těch zachoval se staroslovanský kříž, který později divným osudem přenesen na hřbitov Malínský. Jest to kříž z pískového kamane, hrubě tesané podoby románské, který někdy v polích stával.

²⁴ Cimburkové a Tovačovští z Cimburka byli staropanským rodem v Čechách a na Moravě s červeným a bílým cimbuřím na štítě; na helmě měli čeští pánové toho rodu pávi ocas, moravští dvě složená křídla orličí. Po hradě Cimburku u Kutné Hory zbylo jen pouhé jméno polohy. Cimburkové pochovávaní byli v klášteře Sedleckém a také erb kláštera toho, r. 1407 osvědčený, byl starým erbem Cimburků.

²⁵ Cisterciáci, mnišský řád dle řehole sv. Benedikta, nazvaný po nejstarším klášteře svém Cîteaux (Cistercium) u Dijonu ve Francii. Řádu tomu dal původ r. 1098 sv. Robert, benediktní a opat v Molesme, jenž nespokojen se svými mnichy, založil nový klášter v Cistercium. Když pak roku následujícího k rozkazu papežovu opět vrátil se do Molesme, zvolen v Cistercium opatem sv. Alberich (1099-1109.), jenž zavedl nový řeholní oděv: bílý hábit s černým škapulířem a kápí; později přidán byl černý pás a bílý chorální plášť. Alberich vydal nové stanovy, jimiž předepsal mnichům ruční práci a dokonalé zachování řehole sv. Benedikta. Nástupce jeho Štěpán Harding dosáhl r. 1199. papežského potvrzení pro svůj řád. Avšak druhým téměř zakladatelem řádu cistercienského stal se sv. Bernard, který r. 1115. opatem nově založeného kláštera Cisterciáckého v Clairvaux se stal. Z úcty k muži tomu nazýváni byli cisterciáci bernardiny. Chtějíce zachovati jednotu mezi kláštery, sepsali opat Štěpán se sv. Bernardem stanovy řádu. Cistercium stálo v čele všech klášterův a tamní opat byl generálem celého řádu. Nejprve rozšířili se Cisterciáni po Francii, pak vnikli do Německa, kdež nabyli kolem 500 klášterů. (Ottův N. Sl. 402).

potoku, tekoucímu kol lesa "Bor" řečeného.²⁶

Byly to vesměs statky Miroslavovy, jenž maje toliko jediného syna, dále ustanovil, že kdyby také syn měl zemřít bez potomstva, anebo kdyby rod jeho později vyhynul, všechno jmění jeho, bez všeho odporu příbuzných a pokrevných má připadnouti kostelu Sedleckému.²⁷ Což Držislav, syn Miroslavovy sestry, nemaje syna, také v příčině svého dědictví nařídil.

R. 1227. obdržel klášter z pozůstalosti Kojaty Hrabišice dědiny Sezemice, Chrastno, Přelouč a Zimné.²⁸

K tomu koupil klášter r. 1250. od biskupství Olomúckého ves Přitoky s příslušenstvím za 70 hřiven stříbra.²⁹

Avšak Malín, $\frac{1}{4}$ hodiny od Sedlce vzdálený, mezi statky, klášteru darovanými, jmenován není. Patrně, že Miroslavovi nenáležel, jsa založen na statku knížecím-zemském a tvořil obec samostatnou. Patrně to též z toho, že v 1. polovici XIII. století uvádí se v Malíně farář Jan, jemuž náležely pozemky od Malína k západu, tam, kde nyní prostírá se Kutná Hora, a že farář ten nebyl Cisterciák. Po nalezení stříbra u Kutné Hory bydleli první horníci v Malíně a od nich as pocházejí německá jména "hyvel", "pfarrhof" atd.

Od zprávy Kosmovy v r. 1101. nenaskytá se zpráva o Malíně až po smrti slavného krále Přemysla Otakara II., který 26. srpna 1278. na Moravském poli zahynul. Vítězný král Rudolf německý, připraviv Moravany ke své vůli, vešel v říjnu s velikou mocí cestou "starou" přes Habry a Čáslav k Malínu a Kutné Hoře, kdež se táborem položil, aby další prospěch z vítězství svého vyhledával.

Ale Čeští páni sebrali silné vojsko a přijavše markraběte Otíka Braniborského za vůdce, položili se u Kolína a tu nepřítel očekávali. Leč král Rudolf nespěchal k boji, ale poležev v krajině zdejší, smluvil se s Čechy a uznal Otíka Braniborského za správce země české. Ale nový vladař moci své neužíval k šlechtěným účelům, nýbrž svévolně zemi plnil, králeviče pak Václava II. ve vězení držel. Pět let trvala neslýchaná strast a bída pro škody od Braniborců, pro neúrody, hlad a mor, až pak dosednutím mladistvého Václava II. na trůn otcův, lepší časy nastaly. Král Václav II., jsa velkým příznivcem Cisterciánů, mnohokrát v roce navštěvoval klášter Sedlecký, kamž od Kolína Malínem jezdil.

(11) Když se mu r. 1290. narodil syn, tu Jindřich II., opat Sedlecký, muž učený, moudrostí a opatrností nad jiné obdařený, kmotrem mu učiněn.

Počátkem 14. století byl Malín svědkem záhubných běhů válečných. Německý král Albrecht I. vida neobyčejné mohutnění rodu Přemyslova, jemuž se říše Polská a Uherská samoděk poddaly, počal nepřátelským během na krále Václava II. dotirati. R. 1304. vešel s 50.000 bojovníky u Budějovic do Čech a 18. září přitáhl do krajiny zdejší, aby se bohatých dolů Kutnohorských zmocnil. I položila se všechna vojska na širokých lukách okolo kláštera Sedleckého a okolo Malína, sahajíc až k řece Labi na půlnoc. Potok Vrchlice byl jim velmi vítán, neboť z něho své koně napájetí mohli. Klášter Sedlecký, z něhož mniši utekli, celý vybrali. Tu horníci sami odhodlaně k hájení hor a města svého se postavili. Nepřítel odtáhl s nepořízenou, nadělav po celém okolí mnoho škody.

R. 1305. zemřel král Václav II. a pochován byl v Cistercienském klášteře Zbraslavském, který byl r. 1297. založil a kamž 70 mnichů kláštera Sedleckého s převorem Konrádem, jehož prvním opatem učinil, uvedl.

Po jeho smrti nastoupil Václav III., který dne 4. srpna 1306. v Olomouci byl zavražděn.

²⁶ Erben Reg. I. 103. Fundační list kláštera Sedleckého v Devotyho popisu řehole Cistercienské.

²⁷ D. Z. 447. K. 25.

²⁸ Erben Reg. I. 333.

²⁹ Erben Reg. I. 578.

Jím vymřel panovnický rod Přemyslovský.

Po něm panoval Rudolf Rakouský. Zemřel již 4. července 1307., načež Čechové přijali za krále vévodu Jindřicha Korutanského, kterýž měl za manželku Annu Přemyslovnu. Dne 20. srpna 1307. byl Jindřich v Sedlci návštěvou, kde zapsal klášteru jisté statky na Moravě.³⁰

Císař Albrecht, chtěje království České rodu svému zachovati na podzim r. 1307. s velikou mocí opět vtrhnul do Čech a rozloživ se v Malíně a okolí jeho, počal Kutné Hory dobývati.

Strhly se tu boje krvavé; vojsko německé hnalo se k hradbám kutnohorským, ale bohatýrové čeští, páni Jindřich z Lipého a mladý Jan ze Stráže čili Vartenberka v čele měšťanův a kovkopův odráželi je. Byla však již mezi Horníky strana císařovým Němcům více, než-li Čechům přející, a její hlavou byl Bertold Pirknar, bohatý nákladník hor, který sobě tvrz Pirkenstein (Perštejnice) vystavěl.

Proto museli pan Jindřich z Lipé, a Jan ze Stráže všechnu pilnost na to vynakládati, aby zrada v Hoře Kutné nemohla propuknouti. Císařovo usilování k ničemu nevedlo, zima se va-lem již blížila a on musel, ničehož nepořídív, od Kutné Hory (12) odtáhnouti. Maje takto král Jindřich korunu Českou sobě pojištěnu, mohl od té doby bezpečně panovati v Čechách. Avšak jakkoli statné postavy, zdá se, že naprosto byl neschopen vládnouti říší poněkud větší a držeti na uzdě lid tak bujarý a pohyblivý, jací byli tehdejší Čechové.

Štítíl se každé namáhavé práce, spojené s vládou a tak veřejné potřeby a záležitosti řídily se jak chtěly.

Kdokoli poslední s ním mluvil, mival dle jeho zdání pravdu; proto konečně rozmrzely se naň všechny sporné strany. Tak povstala anarchie, k víře až nepodobná. Mezi zjevy anarchie té vyniká důležitostí nad jiné boj o práva stavovská, jež podnikla města proti stavu panskému. Měšťané, nabyvše zámožností, zvláště vzděláváním hornictví veliké zámožnosti, rovnali se mnohým panským rodům a chtěli jim také rovni býti stavem a zákonním oprávněním k stejnému účastnění s nimi v obecných záležitostech zemských.

Když mělo v Kutné Hoře sněmováno býti, sešli se počátkem února 1309. potají v Malíně, kde usnesli se branným útokem zmocniti se osob nejvyšších úředníků zemských a předních pánův českých. Král nejen věděl o takovém předsevzetí, ale i svolil k němu; neboť přesvědčili ho prý spiklenci, že všichni ti páni hledali jen obohatiti se na útraty královny, a že zejména potřebí bylo, aby správa dolů Kutnohorských, tehdáž nad obyčej výnosných, dostala se do nezištných, t. j. jejich rukou.

V noci ke dni 15. února 1309., když přední tehdáž šlechtic český, nejvyšší maršálek a král. podkomoří Jindřich z Lipé a páni Jan z Wartemberka i Jan z Klingenberka, jakož i přední měšťan pražský Olbram se uhostili v Cistercienském klášteře Sedleckém, přepadli je tam houfy lidu Kutnohorského vedením Peregrina Puše a Mikuláše, Albrechta a Konráda, synův Ruthartových; vniknuvše do pokojů, kde pánové ještě spali, spoutali je a odvezli jako vězně na tvrz Lidici u Buštěhradu, která patřila měšťanu pražskému Pavlíkovi. Zabit byl při tom Jan, rychtář Kutnohorský, jenž takovému pychu jal se brániti a Olbram, měšťan pražský, jenž stranil pá-nům, sotva unikl životem. Taktéž opata Sedleckého Jindřicha, kterého dva dni hledajíce a nalézti nemohouce, při hrdle zanechati museli. Téhož dne jati byli také v Praze, vedením Jana Velflovice a Mikuláše Tausendmarka, Petr, proboš a nejv. kancléř, a starý pán Raimund z Lichtemburka i nejvyšší purkrabí Berka z Dubé.³¹

Neslychaný tento skutek ohromil a rozdráždil celý národ; šlechta česká vzbouřivši se, hrozbami dorážela na krále, aby zajatí byli propuštěni na svobodu. Teprve po dlouhém smlou-(13) vání a pod jistými výminkami, z nichž nejpamátnější byla ta, že v obecných potřebách a zá-

³⁰ Emler Reg. II. 921.

³¹ Kapihorský: Histor. kláštera Sedleckého str. 40.; Paprocký: str. 250., Palacký: II. str. 333.

ležitostech zemských nemělo nic důležitého uzavíráno býti bez rady a svolení stavu městského, byli zajatí propuštěni v polovici máje 1309.

Král Jindřich Korutanský pro svou nestatečnost a neschopnost nedovedl se udržeti na trůně českém; roku 1310. 29. června na sjezdu šlechty prohlášen byl za sesazena, načež vyžádali si Čechové Jana, syna německého císaře Jindřicha III., z rodu Lucemburského, i zasnoubili ho s Eliškou, dcerou Václava II.

V poselství vyslaném k německému císaři Jindřichovi VII. byl též opat Sedlecký Jindřich II., který mezi hojnými opaty té doby nad jiné vynikal. Na podzim r. 1310. vešel Jan Lucemburský vojensky do Čech, aby Jindřicha Korutanského z panství vytisknul. Ten však měl v Praze hojnost branného lidu německého; z té příčiny odložil král Jan dobývání Prahy a umínil zatím v Kutné Hoře přetrvati.

Dne 19. listopadu 1310. přitáhl ke Kutné Hoře. Ale již před tím pomocí strany Rutharovců spojila se Kutná Hora opět s Jindřichem Korutanským. Byla tu silná posádka Korutanských pod Jindřichem z Aufensteina, který útok Lucemburských odrazil. Jindřich z Lipé raněn při tom nebezpečně. Vojsku Janovu, rozloženému kol Malína a kláštera Sedleckého, škodilo počasí velmi studené, čímž i lidé i koně náramně trpěti počali. Proto uzavřeno táhnouti raději hned ku Praze. Dne 3. prosince 1310. se města zmocnil a vlády nad královstvím ujal. Za panování Jana Lucemburského r. 1324. odevzdal farář Malínský Oldřich jako správce duchovní kolatury Kutnohorské klášteru Sedleckému právo nad špitálem v Hoře Kutné a spolu právo patronátní nad kaplemi Kutnohorskými, jak v odstavci: "Církevní poměry" bude blíže vylíčeno.

Poněvadž farář Malínský Jan, jemuž ve XIII. století náležely pozemky západně od Malína, kde nyní prostírá se Kutná Hora, nebyl Cisterciák, poněvadž nástupce jeho Oldřich, spolu scholastik pražské kapitoly též Cisterciákem nebyl a buď dobrovolně neb i nátlakem práv svých klášteru Sedleckému zadal a pak sám s přivolením papežským do kláštera téhož vstoupil; poněvadž nástupce jeho Benedikt ze Žďánic až u kurie Římské si na to stěžoval; poněvadž vylíčené spiknutí proti předním pánům zemským a klášteru r. 1309. v Malíně ujednáno bylo, a konečně poněvadž Malín v původním seznamu statků klášterských nenalzáme, soudíme, že Malín v dobách těch klášteru Sedleckému nepřináležel a že teprv od času panování Jana Lucemburského buď poněnáhu v poddanost kláštera upadal, aneb jako majetek zemský buď za služby při volbě jeho od kláštera mu prokázané, buď za přiměřený plat aneb okolnostmi již dnes neznámými v poddanství kláštera se dostal. Škoda, že desky zemské r. 1541. vyhořely!

⁽¹⁴⁾ Nevíme proto, kdy a kterak se to stalo. Jen jisto, že Malín r. 1325. již klášteru jako městečko poddané náležel.³²

Král Jan Lucemburský byl velikým příznivcem kláštera Sedleckého. Za opata Mikuláše II. r. 1338. zprostil klášter "pohostiny" t. j., aby opat kláštera Sedleckého povinen nebyl pocestných a chudých v klášteře přechovávatí a je stravou a obrokem vydržovati.³³

Mimo to byl obyčej, z kterého i učiněno právo, že kdykoli nějaké panstvo Časlavskou silnicí přes Malín jelo, do kláštera buď k pokrmění neb na noc přijíždělo a opat byl povinen všim je zaopatřiti. Pro pohostinu tu, jakož i pro udržování chudých přišel klášter k velkým dluhům a škodám. Toto zproštění "pohostiny" bylo též Karlem IV. potvrzeno. Po zproštění pohostiny dal klášter stavěti hostince, aneb staré hostince ujal. V dobách těch sluší hledati přestavbu hostince "na Velké" v Malíně a ozdobení jeho klášterním znakem a vystavění "Kuchynky" u Nových Dvůrů.

Král Jan panoval ještě potom osm let nad Čechy a zahynul hrdinskou smrtí u Kresčák ve

---

³² Té doby též patronátní právo měst: Časlavě, Kouřimi, Kolína, Hradce Králové a j. od krále Jana Lucemburského klášteru bylo postoupeno. (Emler Reg. III. 421 a 461.)

³³ Emler Reg. IV. 213.

Francii; zanechal vládu synu svému Karlovi, který otce daleko velikostí ducha svého převyšoval. Malín spatřil tohoto šlechtetného panovníka 1. srpna 1364., kteréhož dne Malínem jel k návštěvě kláštera Sedleckého. - Po jeho smrti r. 1378. hrnuly se rozličné pohromy na vlast naši a i Malín zakusil těžce národnostních i náboženských sporů tehdejší doby.

Německé obyvatelstvo, zejména královských měst, někdy králi z rodu Přemyslova uvedené, vytratilo se během století z měst těchto z největší části a třetí neb čtvrté pokolení cizinců těch přijalo již řeč národa Českého až na nepatrné zbytky. Výminkou z toho byla města horní, kde proud přistěhovalců byl tak mocný, že města ta ráz německý uchovati mohla. A tu počala strana německá v městech těch počtem sice vždy slabší, ale jméním a mocí silnější, utiskovati živel český.

Z měst horních vynikala vysoko nad ostatní Kutná Hora a německé její hornictvo hrdě si vedlo vůči okolnímu obyvatelstvu slovanskému.

R. 1412. provedlo násilný skutek, který divné světlo vrhá na tehdejší poměry. Toho roku³⁴ v neděli po sv. Jakubu (15) vydalo se množství lidu horního na posvěcení do městečka Malína, k jehož faře původně Kutná Hora patřila. Když sestupovali horníci tito se straně Kaňkovského vrchu k městečku, zastavili se na místě, kde posud "Servanov" sluje. Tam měli Malínští sousedě nasety hrách, horníci pak jali se trhati lusky. I sebrali se po Malíně lidé a vrhnuvše se na horníky, sehnali je s polí.

A tu zapuzení odebrali se do Hory a přibřavše k sobě ještě několik tisíc jiných "havěřov padúchov" vrátili se k Malínu, obstoupili městečko se všech stran a zapálili je. "Tak ti", vypravuje letopisec "ktož utéci chtěli z ohně, budú zbiti všichni od těch havěřov a ktož neutekli, ti uhořeli a mnoho panen a paní i mužův zadusili se v pivnicích."³⁵

"To jsem slyšel" dokládá letopisec "ani to na kázání knězie lidem pravie v Praze s velikú žalostí". "I podnes to městečko jest pro ten a takový mord pusto".³⁶

Mrtvých prý bylo dle zápisů klášterních 400, dle Dačického na "tři sta". Vypravovalo se tenkrát, že král Václav IV., když mu na ten hrozný pych bylo žalováno, učinil prý památný výrok: "Kdo škodu má, ten ji měj, kdo zabit, ten tam". Kronikář Hájek pak napsal: "Král o takové příhodě zprávu maje, také tomu nic neřikal".

V archivu Sedleckém byl chován až do zrušení kláštera list krále Václava v té příčině. List sepsán v řeči německé, a podáváme jej v překladu:

"My Václav, z Boží milosti římský král, po všechny časy rozmnožitel říše a král Český, doznáváme a oznamujeme tímto listem všem, kteří jej vidouce nebo slyšíce, čisti budou.

Stalo se, že poddaní počestného opata a konventu našeho kláštera v Sedlici s jedné a havíři Kutné Hory s druhé strany v městě Malíně se obapolně zabíjeli; havíři místo ono zapálili a poskodili a obě stany se urazily na svých životech a statcích, jakož jsme se dověděli.

Proto jsme na žalobu opata a konventa jmenovaného kláštera, jakož i na žalobu hofmistra, rychtáře a šepmistrův a celé obce Kutné Hory, našich milých, řeč a odpověď s obojí strany o

³⁴ Dačický a klášterní zápisy uvádějí rok 1411., Lacinova kronika rok 1413. My uvedli rok 1412. z následujících důvodů: List krále Václava datován jest v únoru 1413., tedy po události, předešlého roku sběhlé. Také z podpisu na listu samém patrnó, že biskup Kunrád nazývá se tam správcem arcibiskupství pražského. Jmenovaný byl dne 17. července 1413. na arcibiskupství nastolen a vypálení Malína stalo se ku konci července. Patrnó tedy, že vypálení Malína nestalo se r. 1413., nýbrž dříve.

³⁵ Pivnice byly podzemní pivní sklepy, (lochy, tůně, podruby) na nynějším »hyvlu«, jmenovitě kol školy. Vypravuje se v Malíně pověst, že později nalezena při kopání na »hyvli« kostra ženy, držící talíř cínový. R. 1896. dal pan Jansa, účetní obecní, kopati kol školy, aby zjištěna byla příčina sesouvání se školní budovy a tu přišlo se za přítomnosti spisovatele tohoto díla na chodbu zděnou, vedoucí k takové pivnici.

³⁶ Staré letopisy str. 20, Lacinova česká kronika.

jmenované události za přítomnosti Našich rad mile vyslechli a z toho s radami Našimi nejinak seznali a shledali, než že jmenovaná událost bez vědomí, vůle a návodu, jak opata a konventu, tak i hofmistra, rychtáře, šepmistrův a celé obce ⁽¹⁶⁾ Kutné Hory se stala a poddaní lidé a horníci jen ze zlovůle a zlomyslnosti se toho dopustili, a že toho oběma stranám jest líto, jakož jsme o nich se svými radami seznali.

Mimo to jsme shledali, že hofmistr, rychtář a šepmistři a celá obec Kutné Hory svou nevínu před Námi a Našimi úředníky dokázali a také se z věci zodpovídali a ospravedlnili a že se obě strany uvolili budoucně sobě toho nevyčítati a pokoje zachovati.

Též jsme seznali, že My a napotomní králové čeští žádné škody na horách Našich (t. j. dolování) jsme neutrpěli.

Takovým způsobem s dobrým vědomím a radou Naší veškeré rozpory mezi oběma stranami zcela a úplně urovnáváme a rozhodujeme tímto listem, jakož i mocí královskou v Čechách nařizujeme, aby jmenovaný opat a jeho konvent, jeho rychtáři a lidé poddaní budoucně dobrými přátely zůstali a jedna strana druhé jmenovanou událost nevytýkala ani slovy ani skutky.

A která pak strana tento Náš královský rozkaz by zrušila a to by dosvědčeno bylo, ta strana zaplatí pokutu 2000 kop grošů pražské měny, z kteréž pokuty polovic do Naší královské komory a druhá polovice straně uražené bez odporu případně. Kdyby však tento Náš zákaz obecným lidem bez vědomí a vůle jich vrchnosti porušen byl, tedy ta strana, která k rozporu podnět dala, na hrdle a statcích trestána bude, aby tak straně, které se křivda stala, zadost učiněno bylo a to tolikrát, kolikrát by se to přihodilo.

Toho svědky jsou: Ctihodný biskup Kunrát Olomúcký, správce arcibiskupství Pražského, šlechtyn Jan z Jindřichova Hradce, hofmistr, Petr Zmrzlík, mincmistr v Hoře Kutné, Mikuláš z Egerberku, zemských desk království Českého vrchní písař a Hájek z Hodištkova, téhož království podkomoří, Naši radové a věrní milí. Na svědectví toho spečetěno jest psaní Naší královskou pečeti.

Dáno v Praze, po Kristovu narození r. 1413., v pondělí po sv. Matěji, Naší říše České v 50.³⁷ a římské v 37. roce.

Z rozsudku toho patrně, jak horníkům bylo nadržováno!

Městečko Malín vzpomíná se z těžké rány, nepovznoslo se již více k dřívějšímu svému rozkvětu a dřívější rozsáhlosti. - Událost tuto dal opat kláštera zobraziti; tento obraz byl chován v klášteře až do jeho zrušení. Po zrušení kláštera dostal se obraz do Oseka, později do arcibiskupské obrazárny. Kopie jest ve Velkém hostinci v Malíně.

(17) 3. Malín od vypálení až do bitvy Bělohorské. (1412.-1620.)

Smutně trčely zbytky někdy první obce vůkolí zdejšího k nebi, podávající smutný doklad národnostních sporů.

Někteří ze zbylých obyvatelů vystěhovali se do vůkolních obcí; zdá se, že do Starého Kolína. Někteří zůstali a počali sobě upravovati příbytky; ale těch bylo méně. Z doby té uvádí se r. 1456. jistý Mikuláš, soused Malínský, který přenechal klášteru vinici svou na kopci ležící za lán polí okolo Páchu, z kterého půl kopy grošů roč. platu klášteru dávatí byl povinen. Toho času prodal též opat Theodorik ladem ležící pole v Malíně, blíž ulice Aders řečené (dosud říká se tam prostě "v ulici") Lenšovi, obyvateli v Malíně, za 6 kop grošův a roční činže 40 grošů k sv. Havlu k vyplácení.³⁸

Jinak byl Malín z větší části opuštěn a stál tak v zříceninách po 66 let, totiž do r. 1478.

³⁷ Bylť Václav ještě za živobytí otcova 15. června 1363. u věku 2 let za českého krále korunován.

³⁸ Devoty: Popis kláštera Sedleckého str. 153.

Za tři roky po vypálení Malína stala se významná událost pro další osudy národa Českého, tedy i obcí Českých.

Upálen dne 6. července 1415. mistr Jan Hus, horlitel pro zákon Boží.

Po jeho smrti skoro celý národ český povstal, aby náboženství křesťanské nejen ústy bylo vyznáváno, ale také aby dle něho život byl zařízen.

Upálení Husovo považovali Čechové za urážku celého národa a jmenovitě po smrti krále Václava IV. (16. srp. 1419.) počala bouří v Praze válka dlouho trvajících.

Trůn smrtí Václavovou uprázdněný nastoupiti měl bratr jeho Sigmund. Ale ten, počínaje si krutě proti Husitům vzbudil všeobecné rozhorčení proti sobě, tak že Čechové zjevně opověděli mu válku. Také Sigmund sbíral vojsko, jmenovitě přivedl vojsko křížácké z Němec.

Vojsko Husitské, spojené s Pražany, vytáhlo dne 13. dubna 1421. v značné síle vysvoboditi východní Čechy a Moravu z rukou královských. Nejvyšším vůdcem výpravy té byl Hynek Krušina z Lichtenburka, v skutku ale byl jím kněz Jan, někdy mnich Želivský. Nejprve dobyli Toušeně blíž Brandýsa, 17. dubna Brodu Českého, 20. dubna Kouřimi, 21. dubna vypálili Cistercienský klášter v Skalici; dva dni poté osadili město Kolín. V pátek, v den sv. Marka, táhli od Kolína Malínem ku klášteru Sedleckému, kterýž vypálili. Historik Sedlecký mnich Sartorius ve svém díle "Cistercium bistercium" vypravuje ke dni 25. dubna 1421., že Žižka mnichy Sedlecké a Kartusiány, kteří sem z Prahy se utekli, pověsiti dal; ale že mu líto bylo krásného kostela Sedleckého. I dal prý žháři za odplatu žhavého zlata a stříbra v hrdlo nalíti.

⁽¹⁸⁾ Avšak prokázáno, že Žižka 25. dubna 1421. v Sedlci nebyl; dleť toho dne ještě na Klokotech u Tábora, kamž se byl za příčinou některých výtržností, kněžstvem osnovaných, přinucen odebrati.³⁹

Po vypálení kláštera byly statky klášterní, mající cenu kol 6 milionů, rozebrány. Většiny jich ujal císař Sigmund, aby zastavením jich pomohl si k placení výloh válečných.

Z klášterníků Sedleckých zbyli opat Jakub I., který s bratry Janem a Václavem do kláštera Viktorienského v Rakousích se utekli. Opat Jakub zemřel tam kol r. 1430. Poklady klášterní zachránili mnichové tím, že je před příchodem Husitův odvezli do kláštera Korneuburského.⁴⁰ Archiv klášterní odeslán byl do kláštera Neuburgu, později převezen do Jihlavy, kde složen v radnici a teprve r. 1625. byl odtud do Sedlec vrácen.

Tak stál Malín i klášter v Sedlci v zříceninách.

Teprve r. 1454., v pátek po svátku sv. Petra v okovech, vrátil se do zpustlého kláštera opat Theodorik, který v Hor. Rakousích se zdržoval, uveden by tam Ctiborem Tovačovským z Cimburka, hejtmánem moravským, jehož předkové klášter založili.

Opat přikročil k opravě kostela sv. Filipa a Jakuba (vedle nyn. fary Sedlecké) a jal se vymáhati klášteru odcizené statky s nevelikým však prospěchem, poněvadž se větším dílem již v kolikáté ruce nalézaly. Za jeho příkladem nástupcové jeho byli neunavni v té snaze. Opat Jodok obdržel r. 1478., listem daným v Hoře Kutné před svátkem sv. Jiří, od krále Vladislava dovolení statky klášteru odcizené slušným způsobem opět klášteru přivlastniti. Ale obdržel pouze zpět vyhořelé městečko Malín a vyplatil Habrkovice i polovic Horušic; také několik zahrad a gruntů přivtělil klášteru.

Od té doby počal Malín se zase stavěti a nabyl pak s malou změnou asi nynější podoby.

Pak nazýván někdy vsí, někdy městečkem, což potrvalo skoro až do doby císaře Josefa II.,⁴¹ kdy přestalo se teprv užívati názvu "městečka."

Vypálení Malína použila v ohledu obchodním Kutná Hora. R. 1482. a opět r. 1488 obdrže-

---

³⁹ Palacký III. str. 77.

⁴⁰ Beckovský: Poselkyně I. str. 61.

⁴¹ R. 1715., 1732., 1733., 1759., 1770. uvádí se v matrice kopulační »městečko Malín.«

la privilej, že všichni formani s herinky, jinými rybami a solí mají po celodenní zastávce v Kolíně vždy do Hory přijeti a tam zboží své skládati.

K tomu cíli vymohli sobě Horští již koncem roku 1481. privilej, že silnice, po které by se s rybami a solí z Kolína do Čáslavi jezdilo, nemá jíti Malínem, než Kutnou Horou.⁴²

(19) Tím utrpěly hostince Malínské, kde se dříve formani stavovali, velice.

I u víře stala se změna v Malíně. Ačkoli poddán byl Malín klášteru Sedleckému, držel se s rozhodnou většinou národa Českého víry podobojí. Kostel sv. Jana a Pavla stal se kostelem podobojích. Víra podobojí potrvála v Malíně do r. 1620. Není divu, vždyť sama vrchnost Sedlecká, opati klášterní, nakloněni byli více méně k protestantismu.⁴³

Z podobojích Malínských narodil se kolem r. 1480. Bohuslav Bílejovský, potomní církevní historik, o němž pojednáno v odstavci "Znamenití rodáci Malínští".

Po znovuvystavění Malína zabývali se obyvatelé opět hospodářstvím, počali zakládati zpustošené křenovky a starali se o upravení pozemků vůbec. O pozemcích katastru Malínského jsou z dob těch tyto zprávy: R. 1486. koupil Mikuláš Saporysta Kutnohorský od Petra Manesa pole "Stolec" zvané za 62 kopy. Při tom ujednáno, aby klášteru ročně 54 bílé groše byly odváděny. Z toho pole s povolením opata Řehoře byl udělán rybník. R. 1488. byla prodána "vinice" Janu Kadeřávkovi pod roční činži 40 grošův. R. 1507. prodal opat Kliment pole nad "Stolcem".⁴⁴

Pozemky Malínské mezi mostem a Novými Dvory byly tehdy pastvinou. Tak dočítáme se v deskách zemských 50 B 18, že když r. 1552. prodal opat Antonín Nový Dvůr p. Hynku Martinickému z Chřenovic, bylo vymíněno, aby pastviště mezi mosty u Nového Dvoru a Malínem společně bylo Malínu a Novému Dvoru a pan Martinický i jeho dědicové, aby tam svobodně a nerušeně dobytek pásiti mohli jako Malínští, poddaní páně opatovi, "bez překážky kněze Antonína, opata, a budoucích opatův a konventu kláštera Sedleckého".

Dále umluveno, že může Hynek Martinický a jeho nástupcové do svého rybníka pod Novým Dvorem přes to pastviště vodu vésti a stav sobě v potoce Klejnaru udělati.⁴⁵

V století 16. byly, jak známo, ustavičné války s Turky. Obyvatelstvo trpělo nejen platy na vojnu tureckou, ale i průchody vojska. R. 1597 táhli z Prahy do Uher Valoni, najatí vojáci, Malínem, kde se zastavili právě o posvěcení. Tu učinili šarvátku a dva Malínské zabili, načež dále pospíšili.⁴⁶

Dějiny České ve věku 16. svým hnutím politickým a náboženským do jisté míry zajisté zasáhly i také Malín. Než (20) zprávy z doby té jsou velmi chudé. V tichosti jinak plynul rok po roce a obyvatelstvo zvelebovalo polností ve století XV. zpustošené a ladem ležící. V ohledu náboženském bylo obyvatelstvo, jak již praveno, podobojí. Spory náboženské mezi katolíky a protestanty dosáhly vrcholu svého počátkem století XVII.; než majestátem od krále Rudolfa dne 9. července 1609 daným, zdály se býti urovnány. Ale tento majestát, kterým sjednoceným stavům království Českého podobojí moc a právo dáno bylo náboženství své volně a svobodně všude provozovati a vykonávati, maje takto býti základem stálého míru, stal se předmětem nových sporů mezi stavy evangelickými a stranou katolickou. Posléze z těchto sporův a příkrého proti sobě postavení stran náboženských r. 1618. vzniklo povstání české. Dne 23. května 1618. sešli se stavové protestanští na hradě Pražském, všichni ozbrojeni.

⁴² Sepsání majestátův a privilegií hory Kutné v tamním archivu č. 2889.

⁴³ Viz odstavec »Vrchnost Malína.«

⁴⁴ Devoty: Popis Kláštera Sedleckého str. 158.-159. - »Stolec« znamená pole rovné jako stůl.

⁴⁵ Na základě této smlouvy stalo se r. 1854. dohodnutí mezi velkostatkem Novodvorským a obcí Malínskou o výkupu spolupasení. Pozemky byly na polovic rozděleny a Malínská obec obdržela 20 zl. odškodného.

⁴⁶ Dačický-Rezek Paměti I. str. 192.

O hodině 9. vedrali se do kanceláře, kdež byli 4 místodržící císařští, jimž vytýkali všeliké nepravosti, jichž prý se dopustili. Pak vyvedli 2 ze světnice; ale Martinice a Slavatu i sekretáře jejich Fabricia vyhodili oknem do hradského příkopu. Zatím učinili stavové protestanští mezi sebou jednotu. Zvolili ze svého středu 30 direktorů čili nejvyšších správcův, aby království České spravovali a hájili. Ti pak zmocnivše se důchodů královských, počali sbíratí vojsko k obraně.

Té doby byl vrchností Malínskou opat Bartoloměj Pika, člověk výstřední, který s Horníky i s Malínskými, poddanými svými, vždycky se nesvadil a je sužoval.⁴⁷

Ačkoli Malínští byli víry podobojí, nutil je pokutou k processím katolickým. Tak píše Kutnohorští ve své stížnosti k direktorům na mincmistra toto: "V pominulé křížové dni sobě processí zde v městě zarazil a tu od kláštera Sedleckého s opatem a jezovity šel, též s mnichy a řeholou téhož kláštera; až naposledy také i s poddanými jeho z Malína, lidmi podobojí, kteréž on opat, že touž processí s nimi držeti museli, pod jistou pokutou k tomu přivedl a přinutil, skrze město až na Vlašský dvůr do kaple královské konal."⁴⁸

R. 1618. povstal mezi opatem Sedleckým Bart. Pikou a obcí Malínskou spor ohledně vykonávání náboženství, poddanských poměrův a jiných věcí, tak že obec Malínská opata k direktorům žalovala.

"Stížnost obce městečka Malína" proti Bartoloměji Pikovi, opatu kláštera Sedleckého zní doslovně takto:

"Příčiny položené od obce Malínské zejména v pravé pravdě proti panu opatovi, jinak Bartoloměji Pikovi, klášterův Sedlce a Skalice, v artikulech obzvláště těchto:

(21) 1. Proti snešení všech 3 stavů království Českého, proti šlechtným pánům a Jich Milostem nařízení a zvláště v náboženství evangelickém poznalým se postavuje, je zamítal, rozbroj a zlou vůli v pokojném kraji tropil, klíče od chrámu Páně (sv. Jana) nám zabraňoval;

2. do jeho kostela (sv. Štěpána) pod pokutou uloženou nuceni jsouce, museli choditi a vedle jeho moci vše jemu přehlídati;

3. před rokem více vůbec nám od něho vůči mluveno, že z nás velmi brzy naše hlavy dolů skákati budou, a že on to snadno učiníti může, uvrha do vězení, mocně jeho vyvede, dáti z něho hlavu stíti, tím se pochloubal;

4. jsme za šelmy a zrádce vyhlášeni od něho před poctivými, šlechtnými pány stavu rytířského, i před jiným obecným lidem;

5. v neděli památnou sv. Martina r. 1618. v noci na pondělí, na jednoho souseda, kterýž spolu v obci naší Malínské v závazku, při jiných bratřích v konšelství, k vyhledávání a rozsouzení lidských spravedlností zůstává, okolo 2 hodin na noc, spolu s pomocníky svými, jedněmi dveřmi od zahrady i s veřeji do dvora a potom druhě u síně - ač dosti silně a skobami ubezpečené byly - dubovým dřevem vyrazil a vyraziti dal, jej popad za krk, škrtl a jiným velel prchnouti a čím má, totiž šavlí probodnouti. Manželka jeho jsouc těhotná, nemohouc se takovému outoku a násilné moci nad manželem svým provozované dívati, křikem na lidi volala, retnušku prosíc žádala, beze všeho ušetření toho, což pod srdcem nosila; ta jest od něho pádu dostala, až se na zem převrhla a hrozně bolestí křičela, tak že z toho pokřik vzešel mezi blízkými sousedy a každý se domníval, že lid nepřátelský táhne, na zvon šturmovati museli, a jiní, manželku jeho křísíce, na to se, co by to bylo, doptávali.

Ale on po takovém oučinku a skutku svém spáchaném, ne tudy zase z domu, kudy jest se dobyl do domu, ale shůry z podkroví do zahrady jest vskočil, a některých věcí svých, na znamení po sobě zanechaje, odběhl, kteréžto věci pro další spravedlnosti vyhledání na hotově, při

---

⁴⁷ Dačický-Rezek II. 190

⁴⁸ Dačický-Rezek III. 279.

právě odvedené v obci naší zůstaveny jsou;

6. kšaftu místa žádnému dáti nechce, po smrti manžela manželce, kteráž se již pro starost vdáti nemíní, spravedlnost nepropadlou na sebe obrací; to se zápisy, knihami purkrechtními prokáže, ona pak nač živa býti nemá;

7. sirotkům ubližuje, vezma jej do dvora od něho pryč ujíti musí; na jejich pak místa dítky otčům jiným běře, tak i sirotkům spravedlnost na se obrací, a již truhlíci sirotčiči vybral;

8. jiným manželkám, která se vdá, na živnosti summy přírazí, to jí na jejím podílu porazí, ostatek summy na se všecku zapíše a grunt zvyšuje; jiný přijda, živiti se nemůže.

(22) 9. dvůr u nás v Malíně sežena vdovu z něho, i mlýn v Habrkovicích ujav k své ruce po hospodáři, na nás podílky, jak při dvoře tak i při mlejně, i platy, berně, nedáváním do obce na vojáky a obecní potřeby nám k obtížnosti, na záhubu pak statkův komorních vechnal, klášteru pak malou pomoc a zhola nic neprospěl;

10. k tomu od mlácení za 3 léta od něho nic placeno nemáme, letošního roku ode žní pšenice, ječmene, ovsa, žeti i vázání nic nedal a jiná léta od mnohého nám zadržel.

Když jsme mu ponížených supplikací podávali, slyšeti nás nechtěl, a nevyšlyšev supplikaci nás bil, do vězení mnohokrátě dal.

Jestliže pak co od mlácení teď od dvou let na korce s námi smluvil, že platiti chce, když má co dáti, tedy některý týden zaplatí a když se mu vidí, nedá nic, vyrazí sobě v nějaké pokutě, buď že do jeho kostela nechodíme, neb v nespravedlivém nás obvinění a zhola naprosto ani příčiny neoznámí.

11. Role, louky od živnosti některým nám zodjímal a pobral.

Když co toho před rychtářem naším stěžujeme chtějíce, aby statky Jeho Milosti komorní nehnuly a sami též mohli při čem s manželkami svými živi býti, tedy kdo toho příčina jest, jemu vše na toho, nejša s obcí rychtář trpící, oznámí, a již podle své libosti k tomu přikračuje; jakož že sobě rychtáře dle své libosti udělal,⁴⁹ tím se chlubí, jemu roli od kláštera i louky, držežve je prvé sousedé, dává, podle libosti pánu slouží, nás pak u veliké roboty jemu nahání.”

Obec Malínská,

kromě těch, u kterých své noční lozumenty mívá.⁵⁰

Opat Pika odjel v měsíci prosinci r. 1618. do Prahy, jsa tam od direktorův povolán, aby složil 2000 kop míšenských a aby se očistil ze žaloby.

V jeho nepřítomnosti pýchota, která v Kolíně ležela, a stavům českým náležela, přepadla klášter Sedlecký, vybila a vytloukla jej a co v něm kde najíti mohla, pobrala. Při tom drancování nikdo z okolních obyvatelů tomu neodporoval, jakkoliv takové loupeže byly tuze zapovězeny.

Ale chasa vojenská nic na to nedbajíc i kostelní klenoty, korunu opatskou, berli, kalichy, ornáty zlatem, stříbrem, perlami a drahým kamením ozdobené i knihy rozebrala a rozchválila.⁵¹ ”Zpohaniá chasa nejpěknější ornáty na krávy (23) vstrkala a je do nich oblíkala a zvoneček, jehož se k pozdvihování užívá, k ocasu přivázíc, kratochvil sobě působila.”⁵²

Poklad kostelní Václav Vítů, rychtář Malínský, zachránil tím, že v noci do kostela vskočiv, zámek kladní sekerou od dveří hrobu Páně odrazil a poklad do Malína přinesl. Poklad pak zakopal do hromady plev a přes 17 neděl v domě svém jej choval.⁵³

⁴⁹ Rychtář ten slul Václav Vítů a jest o něm později řeč.

⁵⁰ Dačický-Rezek Přílohy str. 273

⁵¹ Dačický-Rezek I. 356.

⁵² Kapíhorský: Klášter Sedlecký 48.

⁵³ O pokladu tom vypravuje Kapíhorský tento div: »Při pokadu tom mnoho svatých ostatků se nacházelo. Z nich veliká světla času nočního viděna byla, takže mnohdykrát, jakoby dům hořel, v něm zůstávající

Opat navrátil se z Prahy bez pořízení. Direktoři zemští potřebující peněz, přikročili k zastavování a prodávání statků klášterních. Dne 11. června r. 1619. zastaveny byly od stavů českých statky kláštera Sedleckého o 11.000 kopách grošů míš. obci Kutnohorské, kteréž statky následujícího roku 1620. v pondělí po neděli Reminiscere prodali jí nejvyšší úředníci a soudcové zemští podle moci, sněmem hlavním r. 1619. v pondělí den sv. Šimona a Judy na hradě Pražském držaném, ode všech stavů království Českého jim dané, totiž:

Sedlec, dvůr poplužní při též klášteře ležící, s rolemi, stodolami, chlévy, maštalemi, ovčínem, též i štokem, kterýž opatství aneb dominium slul, s pekárnou při něm a kuchyní, též s pivovarem, rybníky, potoky, vodotočinami, mlýnem, se zahradami, štěpnicemi, chmelnicemi a což k tomu přísluší; též ves Malín, v ní dvůr kmetcí, Buršovský řečený, v nově k statku tomu obrácený, s lidmi poddanými, osedlými i neosedlými, též z gruntů zběhlými, vdovami, sirotky přítomnými i nepřítomnými i spravedlnostmi jich, dvory kmetčími, platy stálými i běžnými, s úroky, kurmi, robotami i jinými všelikými povinnostmi, jimiž lidé osedlí v té i v níže psaných vesnicích povinni jsou, s lukami, palouky, pastvišťaty, porostlinami, dědinami, s chrastinami, potoky, Pách a Krejnar řečenými, dvěma kostely poddacími, s kollaturou při nich a dvěma krčmami i se vším k tomu příslušenstvím; též ves Habrkovice s dvory kmetčími, lesy i říčkou Doubravice řečenou, s krčmou a mlýnem; ve vsi Horušících lidi poddané, dvory kmetcí s krčmou, lesy, což k tomu přísluší, tolikéž lesy na horách Železných; též platy stálé a běžné z rolí, luk, zahrad, pastvišť, domův, dvorův i chalup, kteréž od soudců na Horách Kutných a na Kaňku i jiných osob ze stavu vyššího i nižšího vycházejí, ano (24) i s platy komorními všemi, též i s platem z Gruntlíku, s dědinami a vším příslušenstvím na Turkanku ležící ... se vši zvolí, lovy a plným panstvím za summu 30.000 kop gr. míš. - a to k dědičnému jmění, držení i užívání, takže týž svrchu psaný dvůr poplužní a vesnice i jiné všecko a všelijaké k nim příslušenství již více neměly býti neb slouiti duchovní, nežli obce města Kutné Hory dědictví zpupné a svobodné. Kteroužto summu trhovou obec Kutnohorská takto zaplatila: Odrazila si 11.000 kop míš., které při zástavě téhož statku k berni dne 6. června 1619. složila, pak 5000 kop míš., z nich počnouc o sv. Jiří nejprve příštím 150 kop míš. a při sv. Havlu též 150 kop míš. a tak dále témuž klášteru Sedleckému dávatí povinna byla; při stvrzení trhově smlouvy zaplatila 3850 kop míš. a při počátku budoucího generálního sněmu (na den 25. března 1620. ustanoveného) měla složiti 3000 kop míš. nejvyšším berníkům, ostatní pak summu, totiž 7000 kop míš., porážíc však z ní, co by se jakých kontribucí a sbírek zemských nebo posudního až posavad zadrželých spravedlivě vyhledalo, odvésti měla při sv. Jiří nejprve příštím, aneb dvě neděle potom.

Malín sám oceněn byl za 10.150 kop míš. 55 gr. 5 p. Smlouva tato byla vložena v desky zemské v sobotu po sv. Janu Křtiteli r. 1620.⁵⁴

Po prodeji byl opat Bart. Pika z kláštera vypověděn. Ale dlouho nebyla Kutná Hora v držení těch statků. Počátkem r. 1620. počal císař a král Ferdinand II. proti nově zvolenému králi od stavů Českých - Bedřichovi Falckému - válku. Vojsko Bedřichovo jsouc o polovici slabší vojska císařského, ustupovalo stále před vojskem císařským, až konečně na Bílé Hoře 8. listopadu 1620. podniklo bitvu, v níž po slabém, asi hodinu trvajícím odporu bylo zahrnáno na útek. "Zimní král" Bedřich dostav zprávu o bitvě, prchl z Čech. Podobně také ze stavů nepomyšlel nikdo na odpor, tak že jedinou bitvou byla celá válka rozhodnuta.

Hned po bitvě Bělohorské ku konci prosince 1620. musela Kutná Hora vrátiti všechny stat-

---

se domnívali. Jako i jednoho času týž rychtář Václav takové světlo spatřiv, jináče se nedomníval, než že dům jeho v plamenu stojí, rychle na zvonici běžel a znamením zvonu lid svolati chtěl. Ten tedy poklad potom, aby takovou neobyčejnou světlostí prozrazen nebyl, opat od něho vyzdvihl a v místo bezpečnější schovati poručil, kdež do roku 1625. zůstával.«

⁵⁴ D. Z. 140 D. 2; 192 L. 16.

ky kláštera Sedleckého,⁵⁵ a tak připadl Malín opět klášteru.

4. Malín od r. 1620 do r. 1848.

Po bitvě Bělohorské nastaly hrozné útrapy národu Českému. Také Malín zažil jich v míře hojně.

(25) Jak mysliti se dá, nevyřízena zůstala stížnost obce Malínské direktorům podaná, a Malínští podati se museli opatovi, který hned po bitvě Bělohorské do kláštera se vrátil, na milost a nemilost. Opat Bart. Pika žádal o náhradu za užívání klášterského statku, z čehož povstal mezi klášterem a obcí Kutnou Horou delší spor.⁵⁶

Po bitvě bělohorské rozpuštění byli kozáci a polští žoldnéři. Ti, ubírajíce se do svého domova, rozléli se jako kobylinky po kraji Čáslavském. U větších nebo menších tlupách přepadali osady a statkáře. Osady, kterých se zmocnili, na čisto vyplenili i lid všelikým způsobem mučili a trýznili. Též Malín utrpěl mnoho. Z doby té napsal Kapihorský, který libuje si v "divech", toto: "V ten čas vylíhlo se v Malíně kohoutě u nějakého Homoláka a hned hlasem kohoutím kokrhati počalo, kterýmžto kokrháním veliké neštěstí hospodáři svému předpovídalo; nebo brzy potom sám byl zastřelen, manželka hořem umřela, dům shořel, ale dítě v ohni ležící zůstalo."⁵⁷

V srpnu r. 1623. vojáci císařští rozličných národů položili se okolo Malína. Obyvatelstvo před nimi s dobytky a s vrchky do Hory se uteklo. Ti pak vojáci sami hospodařili, brali, drancovali kde a k čemu přijítí mohli, i lidi bili a sekali.

Dva mladí vojáci, rození Čechové, odsouzení jsou pro veliké trápení a zabíjení lidu právem vojenským k smrti a byli nedaleko Malína při silnici na vrbě oběšeni.⁵⁸

Přes to dále se pronásledování lidu ustavičně. Mnozí ochuzení lidé hladem a morem mřeli. Jsouť zprávy zaručené, že r. 1623. v Čechách mor velice se rozmáhal a 3 léta trvaje, mnoho tisíc lidu do hrobu položil. Z Jihlavy rozšířil se mor do Čáslavska. Také v Malíně mnoho lidí pomřelo, že ani hřbitov, prostírající se kol kostela sv. Jana a sahající až téměř ke kostelu sv. Štěpána, nestačil. Děti umíralo více než lidí dospělých. Kdo se na ten mor roznemohl, dlouho nestonal; někdy smrt již za několik hodin se dostavovala. Obyčejně objevovaly se na těle nemocných hlízy a pryskýře.

Mimo tyto útrapy snášelo obyvatelstvo od rozličných vojsk téměř denně přicházejících, velmi mnoho. Lid nemoha útrap těch déle snášeti a nikde práva se dovolati, bránil se sám. Tak r. 1624. v měsíci červenci zabil v Malíně Matěj Sládek ze Sedlec sekerkou jednoho z vojákův, kaprála, v cestě na voze ležícího, opilého.⁵⁹

Byl ovšem vzat a dán do vězení. - Všecky tyto pohromy měly za následek velkou drahotu. Tak platil r. 1623. (26) v Hoře Kutné strych pšenice 15-18 kop míš.⁶⁰ Sáh dříví stál 2 kopy, kůň 100-400 kop, kráva 200 kop, skopek 10-21 kop, ovce 6 kop, vepř 90 kop atd.

Císař Ferdinand II. užil vítězství svého nad stavy protestantskými ku převratu náboženskému i politickému.

V příčině náboženské vypověděl nejprve všechny duchovní nekatolické z Čech a začal prováděti reformaci katolickou mezi obyvatelstvem městským i lidem poddaným. Zřídil totiž zvláštní kommisce reformační, které s průvodem vojenským jezdily po městech i vesnicích, obracejíce na víru katolickou. Když se obyvatelé vzpouzeli, bylo vloženo do jejich domů voj-

⁵⁵ D. Z. 142 D. 2. Archiv místodrž. C. 215, T. 17.

⁵⁶ Veselský: Persekuce Kutné Hory odst. XII.

⁵⁷ Kapihorský str. 108

⁵⁸ Dačický-Rezek II. 231.

⁵⁹ Dačický-Rezek II. 248.

⁶⁰ 1 kopa míš. platila 1 zl. 10 kr.

sko, jež museli na své útraty chovati tak dlouho, až se poddali.

O vojsku takovém v okolí zdejších podává Dačický tuto zprávu: "Lid cizozemský, vojenský, císařský, rejtharstvo a pěchota položili se do města Čáslavě a tu po vesnicích okolo Čáslavě a Hory Kutné na veliké opětné soužení a záhubu obyvatelů toho kraje, prvé vyhubeného a vydrancovaného. Mnozí nemajíce jich čím a nač vychovávat, od statečkův svých pryč ucházeli. Jiní zámožnější, kteří ještě co měli na peněžích a obilí k vychování těchž vojáků šacování byli, mimo to, co sobě tíž vojáci sami loupežně brali. Tak se bídná již země Česká do-
dělávala. Útrat a škod způsobili na 32.400 zl."⁶¹

Válka v Čechách r. 1618. počatá, byla vedena v Němcích dále; neboť mnohá protestantská knížata bojíce se veliké moci Ferdinandovy, přiměla r. 1625. krále Dánského Kristiána IV., aby zdvihl válku proti Ferdinandovi; roku pak 1630. král Švédský Gustav Adolf chtěje ku pomoci přispěti protestantským souvěrcům svým, přitáhl do Němec a bojoval pro zájmy jejich v Německu.

Sasové, spojenci Švédů, vtrhli r. 1631. do Čech a zmocnili se Prahy. Také krajina zdejší trpěla mnoho oním vojskem, které v listopadu r. 1631. z Kolína do Čáslavi táhlo a v Malíně se stavilo. Od r. 1632.-1637. opětovala se podobná tažení. Vojska ta pobrala, kde ještě co zbylo. Toho času byla veliká neúroda; lidé sobě z ovsu chleba pekli a těch se ještě do sytosti najísti nemohli. Také všelijakého dobytka mnoho zhytnulo. R. 1630. a 1632. byla opět morová rána, také drahota veliká, že chudí lidé hladem umírali.

R. 1637. bylo veliké sucho a všechna úroda byla zničena. Země Česká neustálým tažením vojska a odvedených nováčků velice trpěla. Malín, při hlavní silnici ležící, zakoušel velice tím průchodem.

V únoru r. 1639. vtrhl švédský vojevůdce Banner do Čech. Přitáhna ku Praze, dobýval jí; potom obrátil se do východní polovice země, dobyl, zloupil a vypálil města Nymburk a Poděbrady. Odtamtud 19. července přibyl do Malína, kde Švé-⁽²⁷⁾ dové po způsobu svém řádili. Nabravše hojně kořisti, naložili jí na koně, až sotva unésti mohli. Potom u města Kolína trh sobě na dobytek zřídili; krásy prodávali po 1 a půl a 2 zl., ovce pak po 3, 4, 5 groších českých, jen aby mohli odbyti. A tak škody na všem za mnoho tisíc udělali. Zatím přes zimu sebralo se nové cí. vojsko z Rakous a Uher, vedením bratra císaře Ferdinanda III., arciknížete Leopolda Viléma, a osadilo jižní části země. Z jara pak r. 1640. udeřilo na Švédy nejprvé u Kolína, potom pak s těžší přinutilo Bannera k odtažení do Míšně. Že Malín, jímž hlavní silnice z Vídně do Prahy vede, tažením vojsk velice byl obtížen, dá se mysliti.

Nový velitel Švédský Torstenson, nástupce Bannerův, válčil ještě usilněji proti zemím císařským. R. 1643. vtrhl do Čech. Cís. velitel Gallas chtěje jej zastavit, položil se v pevném táboře u Hradce Králové. Torstenson, aby jej odtud vylákal, dal se v strašné hubení země od hranic Slezských až k Litoměřicům, a opět až k Chrudimí. Když pak tím neprospěl, odebral se do Moravy a hubil tuto zemi i Rakousy až k Vídní. Dne 12. a 13. června, když celá armáda Švédská od Hory Kutné do Moravy k Olomouci táhla, drancovala opět v celém okolí zdejším. A tak brzy obyvatelstvo vydržovati muselo vojsko císařské, brzy Švédy tudy táhnoucí. Po srážce cí. vojska u Jankova 6. března 1645 přitáhli Švédové do Sedlec i Malína, kde zle hospodařili. Klášter složití musil 300 zl. Opat Mikuláš uchýlil se před nimi do Prahy, kde v domě Královodvorského kláštera se zdržoval. Konečně 3. listopadu 1648., když vojsko Švédské obléhalo větší město Pražské, přišla zpráva o uzavření míru ve Vestfalsku, kterým třicetiletá válka skončena.

Po skončení třicetileté války počala opět reformace katolická, nařízená král. poručením ze dne 15. dubna 1651.

---

⁶¹ Dašický-Rezek II. 245.

Co se poddaných nekatolických týče, měla je každá vrchnost všemožnými prostředky, vězením i mocí vojenskou k náboženství katolickému přivést.

V Malíně dokonána již reformace před rokem 1651. úplně. Provedli ji Cisterciáci společně s jezovity Kutnohorskými.

Při zřízení matrik v klášteře Sedleckém r. 1650. nenalzáme ni jednoho evangelíka.

Jak skrovný byl počet obyvatelů po 30ti leté válce, dokazují matriky. Tak na př. r. 1651. byla pouze 1 kopulace, r. 1656., 1658., 1660., 1661. žádná. Od roku toho stoupl počet jich na 2-7 a obyvatelstva poněmáhu až do konce 17. století přibývalo.

Dle matrik těch⁶² sestavili jsme jména obyvatelstva Ma- (28) línského v letech 1650-1699. Mnozí z níže uvedených zakusili útrap války 30ti leté v plné míře.

Ze seznamu toho také patrnó, které rody dosud v Malíně se udržely. Byliť to tito obyvatelé:

Adalbert Jiří, Anička Václ., Bachtíková Alž., Balun Mart., Bartůněk Václ., Bednář Mik., Berka Bart., Berka Jiří, Berka Lad., Bezdičková Anna, Bláha Mart., Bohuslav Jiří, Bouček Václ., Brunner Jan, celný, Bubeník Jan, písař obce, Buldra Ondřej, Buršová Marie, Cypřiš Jiří, Černý Jiří, Čermák Jakub, Čermák Ondř., Červenka Jan, kantor, Červený Jan, Červený Tomáš, Číhovský Mat., Čtverák Jan, Čtverák Václav, Damšina Daniel, Daňková Apolena, Dědourek Jan, Dobský Adam, Dobšová Just., Dobrovodský Jáchym, kantor, Dolejšek Jan, Doležal Jan, Doležal Filip, Drbal F., Ferber Mat., hostinský, Fiala Bart., Fiala Jiří, Fiala Křištof, Fiala Mikoláš, Futrmistr Jiří, Futrmistr Sigm., Gergolík Tom., Hájek Mat., kovář, Havránek Jak., Hlaváček Jak., Hlávka Havel, Hlávka Jakub, Hlávka Jan, Hlávka Kasp., Hlínomaz Jiří, Hofman Jan, Horáček Jiří, Horáček Jak., Horáček Mart., Horák F., Horák Mart., Hořícký Daniel, Hostinský Jan, Hrdlička Jan, Hrdlička Mart., Hruška Jiří, Hrušková Kateř., Hruška Tom., Hubený Vít, Hubert Vít, Humpolecký Mart., Chochołka Mart., Chrudimský Kašpar, Chrudimský Václ., Jakeš Jiří, Jakeš Křištof, Jakeš Tom., Janda Václ., Janíček Ondř., Jedlička Jan, Jedlička Martin, Jedlička Ondřej, Jelínek Bart., Jelínek Ferd., Jelínek Jan, rychtář, Jelínek Jiří, Jelínek Jelínek Jakub, Jelínek Karel, Jeřábek Jiří, Jícha Michael, Jícha Mat., Jichovský Jan, Jichovský Havel, Jiříkovský Mat., Kadalín Jak., Kadeřávek Václ., Kaňkovská Dorota, Kašík Tom., Kašíková Lidmila, Káral Pavel, Klabzuba Bartoloměj, rychtář, Klimeš Jiří, Kňákal Kašp., Kňákal Vít, Knížko Václ., Kočí Václ., Kochánek Jiří, Kovář Ondř., Kratochvíl Jakub, Kratochvíl Jan, Kratochvíl Mat., Kratochvíl Václ., Kratochvíl Pavel, Kratochvíl Tomáš, Křepela Jiří, Kudrna Jan, Kudrna Petr, Kuneš Ondř., Láňova Dorota, Liška Jan, Lišovský Křištof, Malínský Jiří, rychtář, Malínský Jan, Martinková Magd., Matějka Václ., Matějka Pavel, Melicharová Magd., Michal Jan, Michálek Pavel, Moravec Jan, Moravec Jiří, Moravec Julius, Moravcová Magdalena, Moravec Mikoláš, Mráček Jiří, Navrátil Jiří, Nebušil Jiří, Nebušil Petr, Němec Jan, Němec Michal, Němcová Kateř., Neupauer Michal, Nikodim Jan, Nový Jan, Novotný Jakub, kovář, Nuxa Jakub, Pařha Mat., Pazourek Jan, Pazourek Václ., Pelikán Jan, Perník Jan, Peterka Petr, Pinter Mik., Plachetka Jan, Plachý Mat., Pláteník Mik., Podlaha Jan, Pokorný Jan, Pokorný Ondřej, Pospíšil Mik., rychtář, Pospíšil Pavel, Prášek Luk., Procházka Jan, Procházka Karel, Procházka Pavel, Průcha Jan, Průcha Jiří, Průša Jan, Radimský Jan, Rohlík Martin, Růžička Jan, Růžička Jiří, Růžička Petr, Ryba Jan, Řebínek Jiří, Řečický Václ., Řehořovský Havel, rychtář, Samek Pavel, Sedlička Jan, (29) Skála Jan, hostinský, Skalička Václ., Skalický Václ., Sklenář Jiří, Skopec Jan, Skopec Tom., Skopec Bart., Skopcová Eliška, Skopeček Mat., Skřivánek Jan, Slánský Tom., Slavík Pavel, Slávka Jakub, Slávka Kasp., Smetana Václav, Smetana Jan, Smutný Tom., Stanislav Tobiáš, Stolička Mat., Svára Mat., Svatojánský Jak., Svítek Jan, Svoboda Jiří, Svoboda Václav, Svoboda Fr., Studenecká Salomena z Pašiněvsi, Škopek Pavel,

---

⁶² Matrica Baptisatorum, Copulatorum et Mortuorum teritorii Sedlecensis ab anno 1650. usq. 1699.

Šlechta Jan, Šťastný Ondř., Šťastný Petr, Štěpánek Mich., Šutera Jan, Šváb Jan, Švec Ondř., Tábořský Mart., Tábořský Mat., Tesar Jiří, Tichý Bart., Tichý Pavel, Truhlář Jan, Ulm Jan, Václavův Jan, Valášek Jan, kovář, Váša Jiří, Veleba Václav, Veselý Jiří, krejčí, Vinter Mik., Vítek Jan, Vlček Mat., Vlková Anna, Vodička Jak., Vodička Melichar, Vodičková Alž., Vodička Samuel, Vokáček Daniel, Vostrý Tom., Votyпка Václ., Vrabc Petr, Vrchlabský Karel, Vykulil Jan, Vyskočilová Dor., Záběhlícký Jan, Záběhlícký Jakub, Záběhlícký Mikoláš, Zahradka Mich., Zach Jan, Zelený Vít, Zima Jiří, Zima Petr, Zima Pavel, Zmrzlík Dan., Žalud Jan, Žilka Jan, Žilka Jak., Žilka Mat., Živný Jak. -

Od ukončení třicetileté války leželo napařád v Malíně vojsko rozličných sborův až do 19. století. V 18. století ležel zde regiment Wartensleben a artillerie Friedbergrova, počátkem 19. století regiment Fröhlich a Kučera.

Velitelství míval důstojník, nebo kornet aneb alespoň "Wachtemaistr". Vojáci byli na bytu u rolníkův, ale bylo jich také mnoho ženatých. Že v dobré shodě žili s obyvatelstvem, vysvítá z častých kopulac, které tu s domácími dcerkami uzavírali, dále z toho, že kmotrovstvím stáli občanstvu, i z toho, že když "obdankovani", t. j. z vojny byli propuštěni, tuto se oženivše a domek sobě vystavěvše, trvale se osadili.

V letech 1700-1742 požíval Malín nerušeného klidu a občanstvo poněnáhu zotavovala se z útrap století předešlého. Blahobyt se dosti zmáhal. Patrně to z matrik, kdy při křtu bývalo mnoho kmotrů, při svatbách mnoho svědků. Té doby požíval nejvíce úcty v Malíně hostinský Láskva se svou manželkou. Manželé tito, jakož i potomní Láskové, stáli kmotrovstvím téměř celé obci a nebylo téměř jedné kopulace, jíž by se nebyli účastnili. Také celný Frant. Brunner se svou manželkou byli voláváni k oněm výkonům. Rodina Brunnerova držela se na "Celné" od konce XVII. do počátku XIX. století. Celná nebyla poddána klášteru a celný uvádí se vždy jako "svobodný" t. j. nepoddaný.

Po smrti císaře Karla VI. (1740.), jímž rod Habsburský po meči vymřel, stala se císařovnou jeho dcera Marie Terezie. Panovníci té a národům žezlu jejímu svěřeným nastaly doby neblahé. Všichni sousední mocnáři povstali proti ní, chtěje říši její rozdrotiti a uchvátiti. Vznikla válka. Nejzuřivějším nepřím⁽³⁰⁾ telem Marie Terezie byl pruský král Bedřich II., který hned v prvých okamžicích její vlády Slezska se zmocnil. Poté vtrhl do Čech, celou Zálabskou část osadil a táhl odtud do Moravy, kdež zatím vůdce jeho Schwerin dobyl Olomouce. Poněvadž odtamtud hrozilo nebezpečí Vídní, musil kníže Karel Lotrinský, vůdce císařský, táhnouti vstříc nepříteli.

Na to ustoupil král Pruský do Čech a rozdělil vojsko své na 3 sbory. Jeden postaven u Litomyšle, druhý u Chrudimi, třetí v krajině zdejší, blíž k Chotusicům.

Rakouský vojevůdce, kníže Karel Lotrinský, zaujal postavení u řeky Sázavy. Přesed řeku, předeslal oddělení, kteráž si zjistila město Čáslav. Po té soustředil král Pruský všechny síly své u Chotusic a se svou avantgardou postupoval dne 16. května 1742. dopoledne Malínem ke Kutné Hoře. Od návrší u "Libuše" rozestavěl vojsko po obou stranách silnice, vedoucí Malínem ke Kutné Hoře a sám v městě Kaňku vyzdvihl hlavní stan. Ve všech vůkolních vsích dal sebrati mouku i chléb pro své vojsko. Vojevůdce rakouský stal se mezi tím pánem Čáslavi. Hlavní tábor pruský ležel na rovině mezi parkem Zehušickým a Novými Dvory. Vojevůdcové prouští vystoupili na návrší u "Libuše" a spozorovali celou armádu rakouskou, která v noci do Čáslavi přirazila, aby na Prusy udeřila. Král Pruský nařídil časně ráno dne 17. května maršálkovi z Buldenbrocku, aby návrší u hospody Husecké obsadil svým jízdectvem a princ Leopold, aby dvě třetiny pěchoty postavil v první šik a aby pravici šiku druhého nechal půdy, na níž by se 10 praporův a 10 švadron, jež král přiváděl, postavila. Když byl princ Leopold potřebné zařídil, vzkázal králi Bedřichovi, že se Rakušané blíží a on že již s vojskem pruským se strojí vytrhnouti. Na to král hnul se z Kaňku kol 8. hodiny ranní a táhl Malínem k Chotusicům.

Tu počala bitva, která s poledne nepříznivě pro vojsko rakouské se skončila. Po bitvě král Pruský s družinou svou vkročil do Čáslavi. Část Průšákův obsadila tehdy Malín a rekvírovala, co se dalo. Setrvali tu do 20. června 1742. Rychtář tehdejší Pavel Tichý, hostinský F. Láska a celný Jan Brunner snažili se všemožně umírnovati požadavky Pruské.

Král Pruský uložil celému kraji kontribuci 34.000 zl. Mnoho-li Malínští zaplatili, nezachovalo se nám.

S Pruskem smluven 11. června 1742. mír Vratislavský, jímž koruna Česká o Kladsko byla zmenšena.

Nedlouho potom počala opět nová válka mezi Marií Terezií a králem Pruským; obyčejně slove sedmiletá (1756.-1763.) Marie Terezie nemohouc totiž oželeti ztráty krásného Slezska a pozorujíc, že poměry politické v Evropě jsou jí příznivy, získala Francii za spojence a vypověděla válku Bedřichovi Pruskému.

(31) Bedřich hned na počátku války do Čech vtrhl a zvítězil u Lovosic a u Prahy 6. května 1757. Po nešťastné bitvě této byla Praha zavřena a od nepřitele obležena.

Zbytkům poraženého vojska rakouského a jiné armádě k obraně Prahy určené, velel hrabě Daun. Když král pruský Prahu obléhal, stál pruský velitel vévoda Bevernský u města Kolína, aby Daunovi překážel spojití se s posádkou Pražskou. Daun byl 17. května 1757. u Starého Kolína a když Prusové Nový Kolín osadili, táhl s vojskem svým 70.000 mužů přes Malín k Čáslavi, kde rozbil hlavní stan.

Jeden oddíl vojska rakouského pod velením generála a bána chorvatského Nadasdyho zdržel se v Malíně. Nadasdy měl stan svůj v Láskově hospodě. Dne 29. května vyrazil odtud ke Kolínu, kdež napadl část voje pruského, tábor jim zapálil a mnoho jich zajal. Dominikáni Novodvorskí pozorovali útok ten s věže residence dominikánské.

Dne 5. června 1757. hnul se vévoda Bevernský s 25.000 lidu válečného od Kolína. Také Nadasdy opustil Malín a táhl za Daunem k Čáslavi, odkudž oba voje ještě dále na jih ustoupily až k Jeníkovu. Průšáci nyní valným krokem přišli téhož dne do Malína. Odchod Nadasdyho z Malína stal se asi velmi na kvap. Vypravujeť pověst, že ve statku, nyní p. Záběhlického, kázal důstojník, který měl pod dozorem pokladnu vojenskou, hoditi tuto do studně, aby nepadla do rukou pruských. Studeň ona časem byla zasypána. Ale pověst neutuchala, tak že počátkem tohoto století bylo několikrát kopáno po pokladně rakouské, však marně. Dnes stojí v místech těch stodola.

Posádka pruská způsobila zde velikých škod jak na polích, dosud nesklizených, tak i na majetku vůbec.

Rekvírováno bylo vše, co se Průšákům jen hodilo. V Malíně zdrželi se Průšáci týden. Poněvadž se nemohla Praha déle proti Prusům držeti, nařizeno Daunovi, který as 60.000 vojska shromáždil, aby boj s Prusy podstoupil. Dne 12. června hnul se Daun od Jeníkova a dorazil ke Kutné Hoře. Přední voj pod velením Nadasdyho setkal se u Bykáně s vévodou Bevernským. Malý hlouček tento statně vytrval, až dorazili zadní pluky, načež Prusové couvati počali ke Kolínu. Tu vypuštěny byly schválně Malešovské rybníky, takže se potok Pách tak rozvodnil, že Prusům přechod zpáteční velice byl stížen. Ale právě doby té leželo stavební dříví kol kláštera Sedleckého ku vazbě chrámové střechy uchystané;⁶³ tu několik jezdců vodu přebřednuli, lid obecný sehnali a tak v brzce několik mostů přes Pách položili, takže pěši, děla i vozy přes (32) ně přešli a odtud přes Kaňk ke Kolínu táhli; jízdní pak vojsko přes most Malínský dále ke Kolínu se ubíralo.

Téhož dne osadili Rakušané Malín a Průšáci hnuli se za Kolín. Zatím byl král Pruský postavení své u Prahy opustil a spojil se s Bevernským u Kouřimí. Dne 18. června 1757. strhla se

---

⁶³ Dříví to pocházelo z Čestínských lesů, náležejících Šofmanům z Hemrlesu.

pamětihodná bitva Kolínská (okolo Chocenic). Král Pruský poražen úplně; ztrativ 20.000 lidí musel ve zmatku utíkat ze země. V den ten strašný hukot a střelba v Malíně byly slyšeny.⁶⁴

Z útrap válečných mnoho lidí se roznemohlo a zemřelo. Také rozmohla se ouplavice po Čechách, na níž mnoho lidí umíralo. Na počátku r. 1758. nastala velmi tuhá zima a s ní nemoc stoupala.

Časně z jara r. 1758. počal Bedřich II. opět nepřítelství proti Rakousku a válka vedena se střídavým štěstím. Konečně 15. února 1763. uzavřen na hradě Hubertsburce v Sasích kýžený mír, kterým neblahá válka sedmiletá byla ukončena.

Marie Terezie po 40letém blahém panování r. 1780 zemřela. Vládu nastoupil syn její Josef II. Za 10letého svého panování vykonal mnoho ve prospěch lidu. R. 1781 zrušil nevolnictví v Čechách a patentem tolerančním ze dne 13. října 1781. dovolil, aby každý podle svého svědomí přiznati se mohl k vyznání náboženskému, kterékoliv sobě vyvolil.

V Malíně přestoupilo několik rodin po vyhlášení tolerančního patentu k víře evangelické, jako rodina Jelínkova, Novotnova, Fuxova, Procházková, v Hlízově Lacinova a j., ku kterých církvi předkové jejich již před bitvou Bělohorskou náleželi. Také židům popřáno větší volnosti po vydání tolerančního patentu. Kol r. 1780. usadili se v Malíně první židé Markus a Heřman Eisler, vinopalníci.⁶⁵ (Platili z vinopalny vrchnosti 70 zl. ročně.)

Nařízením císařským ze dne 24. října 1783. byl klášter Sedlecký zrušen a tím připravoval se Malín pod novou vrchnost.

Císař Josef II. zemřel 20. února 1790., a nastoupil po něm bratr Leopold II., který ku prospěh stavů českých slíbil dáti se korunovati.

Koruna česká, která za času Josefa II. odvezena do Vídně, převezena byla z Vídně do Prahy. Dne 8. srpna 1791. vezena Malínem, kde u slavnostní brány očekávali ji za zvonění a střelby z hmoždířův arciděkan Kutnohorský, prve probošt Se-⁽³³⁾ dlecký, Ferd. Hausa, rada Kutnohorská, zástupcové obce Malínského a veliké množství lidu. Brzo potom dal se císař Leopold za krále českého korunovati. Ku korunovaci jel Malínem, kde opět s velikou slávou uvítán byl od nadšeného lidu.

Ale již následujícího roku (1792.) zemřel, načež následoval po něm syn jeho císař František I.

Dne 21. června 1792. v sobotu o 3. hodině vznikl v Malíně oheň v domě Václava Jedličky č. 52. a způsobil veliké škody.

Téhož roku byla neúroda veliká, že rolníci obilí neměli. R. 1795. byla veliká zima a mnoho sněhu, z čehož 23. února 1795. povstala veliká povodeň, takže v okolí Malína téměř všechna pole pod vodou stála a v Hlízově až do stavení vnikla.

R. 1799. přitáhlo do krajiny zdejší ruské vojsko, které táhlo proti Francii a zůstalo tu od 1. do 13. července, jelikož bylo odtrženo špatným vedením od hlavního voje a čekalo dalších nařízeních, kde spojit se s armádou hlavní. Potraviny, jichž vojsko sebou přineslo, byly brzy ztráveny a tak obyvatelé zdejší krajiny nuceni byli vojsko i s koňstvem vydržovati.

Po vtrhnutí Rusů do okolí zdejšího přihnáno za nimi stádo polských volův. Ale nedlouho poté vypukla mezi dobyt看kem plicní nákaza, která tak strašně řádila, že v několika dnech veškerý tento dobytek obětí moru se stal. Nový dobytek přiháněn býti nesměl a tak pobrali Rusové obyvatelstvu veškerý dobytek a veškeré potraviny.

Tyto ruské tlupy byly rozloženy: v Malíně, Hlízově, Sedlci, v Nov. Dvořích, Církvici, Sv.

---

⁶⁴ Prameny: Děje Čáslavi, pamětní kniha dominikánů Novodvorských, pam. kniha Kaňkovská z r. 1757. a »Die Schlachten bei Prag und Kolin am 6. Mai und 18. Juni des Jahres 1757. von k. k. Hauptmann Johann Ritter v. Rittersberg 1829.

⁶⁵ R. 1820. bylo v Malíně 33 evangelíků, židů 14.

Jakubě, Třebešicích a j.

Podáváme přehled vojska toho dle zachované listiny archivu zámku Kačinského:

Všeho vojska bylo 45 škadron (kyrýsníci, dragoni, husaři, kozáci, tataři, mušketyři, myslivci a granátníci), 29 bataillonů, 145 compagní. Generálů bylo 22, štáb. důstojníkův 114, vyšších důstojníkův 1000, mužstva 34.384. Úhrnem 35.520 mužů s 21.444 koňmi. Vojsko spotřebovalo denně 42.983 bochníky chleba, 93 měřice krupice, 2770 měřic ovsu, 2909 centů sena, 98 centů slámy.

Vydržování vojska toho ublížilo jinými nehodami již vysíleným držitelům gruntův. Obyvatelé byli sice těšeni, že se jim od Ruska náhrady dostane, avšak likvidace přišla až po 10 letech. Požadavky obyvatelstva byly na nepatrnou cenu uvedeny a konečně vyplaceny tak zvanými černými bankocetlemi, jichž cena byla velmi nízká.

Dvorním dekretem ze dne 29. dubna 1799. bylo panství Sedlecké odevzdáno fondu náboženskému. Z té příčiny nařizeno bylo vrchnostenskému úřadu Sedleckému zhotoviti popis panství. Z důkladné práce té, kterou s velikou pilí sestavil vrchní Josef Pavlík, podáváme některá data:

(34) K panství náleželo 19 vesnic a to: Sedlec, Malín, Habrkovice, Houršice, Skalice, Třeboul, Volšany, Lhota, Souňov, Třebonín, Hraběšín, Krchleby, Šebestnice, Opatovice, Krchlebská Lhota, Čejkovice, Chlum, Zbejšov a Damírov.

Objem celého panství obnášel více než 8 mil, plošný obsah 9127" jitra v základě měření z r. 1785.

Panství mělo koncem 18. století 14 dvorů, z nichž 4 ve vlastní regii, ostatní pronajaté. Dvůr v Malíně byl ve vlastní regii. Ve dvoře byly tyto místnosti: 1 ratejna, 2 komory, 1 kuchyň, 1 sklep na mléko. Chlévy byly zděné pro 20 krav, 1 býka a 4 voly. Dvůr měl ke konci 18. století 268 jiter 694 čtver. sáhů rolí, 104 jitra 1105 čtver. sáhů luk, 15 jiter 1507 čtver. sáhů zahrad a 46 jiter 1499 čtver. sáhů pastvin.

Tenkrátě jak na dovoze, tak i na pozemcích poddaných hospodařilo se takto: Prvním rokem sila se pšenice nebo žito, druhý rok v lepší půdy ječmen, v špatnější oves, třetí rok zůstalo něco pozemků ladem ležeti a některá část oseta byla jetelem a luštěninami.

Mimo to pěstovaly se u Malína tyto plodiny: křen, zelí, cibule, česnek, okurky, petržel, žlutá a červená řepa, anýz, koriandr, řetkev.

Ku konci 18. století byly tyto ceny potravin v Malíně a okolí: fůra zelí 45 kr. až 1 zl., žejdlík mléka 1" kr., libra másla 21 kr., libra tvarohu 3 kr., libra sádlu vepřového 17 kr., libra sádlu husího 20 kr.; libra hovězího masa 8" kr., libra telecího masa 8 kr., libra vepřového 10 kr., libra skopového 7 kr., libra jehněčího 8 kr.; houska bílá 1 kr., bílý chléb vázící 10 lotů 1 kr., žitný chléb vázící 11 lotů 1 kr., měřice mouky bílé nejjemnější 6 zl. 23 kr., měřice krupice 5 zl. 18 kr., měřice mouky výrazkové 2 zl. 42l kr., měřice žitné mouky 2 zl. 26 kr., měřice černé mouky 48" kr., měřice velkých krup ječných 5 zl. 39 kr., měřice malých krup 4 zl. 51 kr., kopa vajec 30 kr.

Ceny hospodářského zvířectva byly tyto: kůň 50 až 100 zl., vůl hubený 45 zl., vůl tučný 80 zl., dojná kráva 35-45 zl., švýcarská kráva 80 zl., tele 3 zl. 30 kr., hubený vepř 3 zl. 30 kr., jehně 1 zl., skop 3 zl., kapoun 1 zl. 15 kr., husa 45 kr., kachna 24 kr., kuře 15 kr.

Do Malína dodal pivovar Sedlecký ročně průměrem 130 sudů piva. (Hostinský "Velkého hostince" Josef Láska platil vrchnosti úroku z hospody 300 zl., z krámu řeznického 12 zl., z váhy 8 zl.)

Ceny jiných věcí: loket plátna lepšího 36 kr., loket špatnějšího 24 kr., libra mýdla 21 kr., sáh tvrdého dříví 4 zl., sáh dříví měkkého 2 zl. 38 kr., řebřinový vůz 70 zl., pluh okovaný s radlicemi a se vším příslušenstvím 7 zl. (Malínský kovář platil z kovárny úroku 8 zl. ročně.)

(35) Ceny pozemků byly: korec pole prostřední hodnoty 90 zl., korec luk 80 zl. Roční pacht

z korce polí obnášel 7 zl., z korce luk 5 zl. - Mzda sloužícího a dělného lidu byla ku konci 18. století v Malíně tato: Čeledín měl ročně 20 zl., služka 12 zl. Denní mzda dělníka polního 12 kr., dělnice 10 kr., dítěte 8 kr.; zedníka 24 kr., tesaře 24 kr., kopače 15 kr.

Ve žních byla denní mzda při sklizení pšenice a žita 18 kr., při sklizení ječmene a ovsa 12 kr.

Císaři Františkovi I. bylo vésti těžké války s Francií, které s malými přestávkami trvaly od r. 1792.-1814.

R. 1813. se spojili císař rakouský, ruský a král pruský ku konečnému zlomení moci francouzského císaře Napoleona. Téhož roku v měsíci září táhlo ruské vojsko Malínem k Lipsku, kdež Napoleon 18. října 1813. poražen.

Počátkem 19. století zaujímalo mysl všech občanů Malínských přeložení fary Malínské do Sedlec, o čemž bližších zpráv podáváme v odstavci "Církevní poměry."

Roku 1810. nařizeno bylo vládou majitelům panství stavěti silnici z Tábora do Hradce Králové, která by později erárem byla převzata. Majitel Novodvorského panství hrabě Jan R. Chotek ujal se ihned myšlenky té a chtěl od Malína až na hranice panství Zdechovického silnici stavěti. Ale Malínští odpírali z počátku stavbě té, tvrdíce, že v případě povodně novou silnicí pozemky jejich by škodu trpěly. Proto dlouhého vyjednávání bylo třeba, než potřebný kus pastviny mezi Nov. Dvory a Malínem se prostrájící obec prodala. Po obou stranách nové silnice dal hrabě r. 1814. nasázeti vysokokmenné topoly. Stromy ty dosáhly r. 1825. takové síly a výšky, že majitelům vůkolních pozemků velmi škodily.

Z té příčiny žádali Malínští hraběte Chotka, by topoly dal vykáceti. Když prosbě té nebylo vyhověno, sešli se majetníci vůkolních pozemků F. Láska, Jakub Základník, Tomáš Zima, vdova Doležalová, Mat. Jelínek, Josef Fux, Jos. Lacina, Václav Pokorný, Fr. Kremla a Jan Kremla dne 14. ledna 1825. na rychtě v Malíně, kde sepsána žádost k Sedleckému vrchnostenskému úřadu, by ten v zastoupení Malínských přičinil se o odstranění topolův. Ale žádosti nevyhověno; topoly ony byly teprve r. 1871. vykáceny. Byly sice ozdobou krajiny a poskytovaly milého chladu pocestnému, ale škodily velice pozemkům Malínským.

R. 1821. nastal ve žních déšť, který po 14 dní potrvál; všechno obilí zrostlo, následkem čehož nastala citelná drahota. R. 1826. a 1827. urodilo se zase tolik obilí, že ceny velmi klesly. R. 1831. vypukla v Malíně prudká cholera.

⁽³⁶⁾ Od 28. prosince 1831. do 9. září 1832. zemřelo v Malíně 12 mužských a 22 ženských; úhrnem 34 osoby, tedy každá 20 osoba veškerého obyvatelstva. Čítal tehdy Malín 686 obyvatelů.

R. 1834. bylo veliké sucho. Dne 18. a 31. prosince téhož roku způsobil víchr velikých škod.

Rok 1835. byl velmi suchý. Studny vyschly, následkem čehož byla nouze o vodu. Též mnoho stromů poschlo.

R. 1840-41. byla velmi krutá zima, roku pak 1841. postihlo Malín veliké krupobití. Rok 1842. byl velmi suchý, takže byla nouze o píci, rok 1843. a 1844. velmi mokrá, takže brambory shnily. R. 1845. rozvodnil se Pách v míře veliké. Veškerá úroda byla zkažena, následkem čehož povstala veliká drahota; korec pšenice stál 17 zl., korec žita 15 zl. Rok 1846. byl velmi suchý a žně špatné, takže drahota potrvála až do žní roku 1847., v kterémž roce ceny potravin klesly.

Rok 1848. přinesl národům Rakouským veliké převraty, k nimž dala podnět revoluce únorová v Paříži. Na zprávu o ní nastalo podobně jako jinde v Evropě jitření i v říši Rakouské; všude širší vrstvy obyvatelstva se hlásily o účastenství ve vládě i v moci zákonodárné. Ve Vídni i v Praze obyvatelstvo podepisovalo žádosti k císaři za opravy ve zřízení státním. Císař Ferdinand byl ochoten vyhověti žádostem oněm; zrušil proto censuru knih a povolil neobme-

zenou svobodu tisku. Mimo to svolil, aby se zřizovalo z občanstva národní vojsko č. garda národní. Poté prohlásil, že miní dáti říši své zřízení konstituční.

Zpráva o udělení konstituce naplnila veškeré obce v Čechách plesem. Obyvatelé Malína oslavili skutek ten osvětlením a střelbou. Avšak klidný vývoj nové ústavy byl hned na samém počátku přerušen odstředivými snahami v několika zemích mocnářství. Ani v zemích českých nezůstalo bez bouří. Německé obyvatelstvo usilovalo o to, aby země patřící ku spolku německému připojeny byly k nové říši Německé, o jejíž zřízení na sněmě ve Frankfurtě se mělo jednat. Tomu však Čechové se vzpírali. I povstaly rozličné bouře v Praze a ve Vídni. Ještě větší nespokojenost povstala, když v čelo generálního komanda Českého byl postaven kníže Alfred Windischgrätz, příkrý vojín. Jeho přičiněním se stalo, že zákonodárný sněm český, který v červnu svolán býti měl, se nesešel. Do Malína a Sedlec ohlásilo praesidium zemské 31. května, aby s kazatelnou bylo lidu ohlášeno, že sněm na neurčito jest odložen.

Od té doby se vzmahalo rozčilení v Praze na a venkově víc a více. Studenti pražští po příkladu vídeňských lid více a více popuzovali a přičiněním jejich byla dne 12. června v druhý svátek svatodušní uspořádána slavná mše na Koňském trhu, jak se pravilo k sbratření rozličných tříd obecnstva. ⁽³⁷⁾ Když lidstvo po mši rozcházeti se počalo, táhl jeden zástup Celetnou ulicí okolo tehdejšího generálního komanda, vojskem naplněného, kde pokřikováním neušetřil ani osoby Windischgrätzovy. Tu vyřítilo se na zástup neozbrojených vojsko s nasazenými bodáky, v kteréž srážce několik osob bylo poraněno. Lid s velikým křikem se rozutíkal, voláno do zbraní a dle příkladu Paříže a Vídne počalo stavění barikád.

Tak počat boj mezi vojskem a lidem. Windischgrätz prohlásil obleženost nad Prahou a hrozil bombardováním Prahy.

Dne 16. června z rána přijelo mnoho ozbrojených českých studentů z Vídne na stanici Zábořskou, mezi nimiž byl i student Novodvorský a potomní lékař Jos. Hora. Studenti ti byli návštěvou u studentů vídeňských. V Záboří sdělil jim přednosta stanice, že dále ku Praze jeti nemohou, poněvadž nádraží Pražské vojskem bylo obsazeno. I rozptýlili se studenti po obcích vůkolních a vybízeli lid ku povstání a tažení ku Praze. Jmenovitě přinutili gardu Novodvorskou, by jim pomáhala ve vůkolních obcích lid verbovati.

I táhli studenti s gardou do všech okolních obcí, kdež zvoněním na zvony kostelní a bubnováním svolávali lid mužského pohlaví k hotovosti zemské, k ozbrojení se a tažení ku Praze. Dne 17. června sešli se studenti a gardisti na náměstí v Nov. Dvořích. Tu řečnil student Jos. Hora a jiní ohnivě za bouřlivého souhlasu mnoha tisíc lidu sem příšlého.

Důstojníci gardy měli "vojenskou radu", v níž bylo ujednáno, aby jedno oddělení gardy obyvatelstvo Hlízovské do Malína přivedlo a ostatní mužstvo v témž čase obyvatele Malínské ku povstání přimělo. I seřadili se "národní obranci" a zaměřili k Malínu. Brzy po jejich odchodu povstala řeč, že jeden gardista v Malíně byl poraněn. Skutečně přivezen šikovník Čermák domů; byl si vymkl nohu.

Malínský exposita P. Pixa varoval již před vtrhnutím gardistův obyvatelstvo Malínské, by se k povstání svěsti nedalo a to proto, že by se později vymluvit nemohlo, že od studentů k povstání bylo přinuceno, jelikož tam studentů nebylo; kromě toho poukazoval k tomu, že všichni dělníci továrny Sedlecké proti povstalým jsou ozbrojeni.

Když Novodvorská garda s Hlízovskými do Malína přitáhla a Malínští spolčení s nimi rozhodně odepřeli, odvolávající se na slova P. Pixy, vtrhli rozhorlení gardisti do fary; ale P. Pixa zatím tajně ušel a skryl se na Kaňku. I vrátili se Novodvorští a Hlízovští z Malína s nepořízenou do Nových Dvůrů, odkudž s jinými táhli ku Praze.

Ale již téhož dne, dne 17. června ráno, vzdala se Praha bez výminky. Národní obranci dojeli jen do Běchovic. Jakmile vlak v Běchovicích zastavil, počali palatinští husaři v Běchovicích rozestavení lid vraceti a každému ozbrojenému ⁽³⁸⁾ cestujícímu hrozili zastřelením, ne-

vzdá-li se. Gardisti spatřivše převahu, rozutekli se a v noci nastoupili zpáteční cestu k domovu.

Po pokošení Prahy byl zřízen na Hradčanech vojenský soud, který počal přísné vyšetřování. Garda Novodvorská odvésti musila veškerou zbraň do pevnosti Králové-Hradecké. Také buben, na nějž Malínský Třešnák bubeníka Novodvorské gardy Leopolda Vodičku za 70 zl.(!) vyučil, propadl osudu tomu.

Zákonem říšským ze dne 7. září 1848. zrušeny poměry poddanské a Malín se stal obcí svobodnou.

5. Vnitřní poměry obce Malínské od založení do r. 1848.

Malín požíval po založení svém úplné samostatnosti. Obec si volila sama své sudí a obecní starší, kteří podléhali pouze úřadu župnímu. Jim příslušelo provozovati jen nižší práva policejní, nikoliv hrdelní, kteráž náležela úřadům krajským; neboť jest známo, že do XII. století podléhali všichni obyvatelé jednoho kraje, měšťané, vesničané i hradčané, zemané i bezzemci, bohatí i chudí ve vyšších věcech soudních úřadům krajským. Soudy patrimoniální byly ještě neznámy; ty nabyly počátku svého teprve v 14. století za Karla IV.

Ale již dříve podrobovány obce blíže klášterů ležící soudům opatovým. A jako klášter Sedlecký ponenáhlu v ohledu duchovním nad vůkolními místy práva patronátního si zjednal, tak i v ohledu soudním a poddanském Malín ponenáhlu pod klášter klesal.

Bohužel, nemáme o poměrech těch přímých dokladův ani v roztroušeném nyní archivu Sedleckém, ani kde jinde.

Po zavedení poddanosti obstarávali rychtář a konšelé záležitosti obecní. Voleni byly od vrchnosti, někdy po návrhu občanstva, někdy libovolně opatem Sedleckým. Že ustanovení rychtáře bez vůle obce Malínským proti mysli bývalo, patrně ze stížností Malínských k direktorům r. 1618. (str. 22.)

Vrchnosti své byli rychtář a konšelé z úřadování zodpovědni a předkládali jí též účty obecní k revisi. Vrchnost také sama poukazovala vydání z pokladny obecní.

Rychtář měl pečeť obecní se vsí pilností chovati a opatrovati. Pečeť obecní v století 17. popisuje se takto: Ve štítě zobrazen rýč a v prostředí otep křenu s nápisem: "Pečeť obce Malína."

Pečeť ona však se ztratila; ale podoba její byla vyryta též na stříbrné a z části pozlacené monstranci kostelní, již obec Malínská r. 1711. kostelu darovala. Monstrance byla r. 1811. (39) při finančním úpadku státním jako jiné skvosty doby tehdejší k uhrazení dluhu státního státu odvedena.⁶⁶

Odnakem rychtářovým bylo "černé právo", silná hůl ovinutá koží, kteráž při každém jednání obecním na stole ležela. Odevzdáním "práva" opatem za přítomnosti konšelů jmenován byl rychtář. Konšelé podáním ruky rychtáři slibovali, že ho za svého náčelníka a zástupce vrchnosti uznávají a k němu se tak míti budou, za sebe i celou obec. Když rychtář úřad přijímal neb odevzdával, měl Pána Boha vzývati: "Konšelé a všichni přísězní, kteříž jiné soudí, práva, dobré a starobylé pořádky znáti, jim se učiti a je uměti mají; nebo hanba jest, neuměti a neznaťi toho práva, kterýmž jiné rozeznáváš."

Rychtář a konšelé dbali nad veřejným pořádkem v obci. Měli jen nižší právo soudní pro obyčejné menší přestupky jako: hádky, pře, menší krádeže a pod. Právo hrdelní měl od r. 1331. klášter a od r. 1765. nově zřízené úřady krajské. Jeden z konšelů slul "obecník"; vybíral daně, byl vojenským ubytovatelem a měl dozor nad inventářem obecním. Ale práva všech byla

---

⁶⁶ Monstrance ta vážila 3 libry a 24 loty. Byla ozdobena českými granáty. Mimo znak obecní byl na ní také znak Sedleckého opata Boniface Blahny.

více a více omezována jednak nově zřízenými úřady krajskými za Marie Terezie, jednak úřadem vrchnostenským.

Úřadovali po česku a také do knih v mateřské řeči své zapisovali, kdy někdo kšaft nebo smlouvu nějakou učinil; též účty o příjmech a vydáních vedli po česku. Bohužel, že mimo některé spisy ze starých knih obecních žádná se nezachovala.

Pokud prameny stačily, sestavili jsme postup rychtářův od století 17.

Václav Vítů (1615.-1625.); byl ustanoven proti vůli celé obce a sloužil více opatovi než obci, jak ze slov stížnosti obce Malínské r. 1618. patrně: "Není rychtář s obcí trpící a opatovi vše oznámí. Také dle libosti své pánu slouží a nás u veliké roboty jemu nahání."

Za to ovšem byl odměňován udělením polí a luk od kláštera, jež dříve jiní sousedé drželi.

Jan Jelínek 1650.-1657.

Bartoloměj Klabzuba 1657.-1668. Za něho byli staršími: Jan Jelínek, Daniel Tichý; konšely: Křištof Jakeš, Jan Průša, Vít Kňákal, Jiří Jelínek.

Jiří Malínský 1668.-1683.

Mikuláš Pospíšil 1683.-1693.

Pavel Jíčovský 1693.-1725. († 21. srpna 1738. v stáří 84 let.)

Jan Mrázek 1725.-1736.

⁽⁴⁰⁾ Pavel Tichý 1737.-1749.

Matěj Fux 1749.-1750. († 26. listopadu 1750.) Za něho byli tito konšelé: Ber. Záběhlický, Václav Jakeš, Vojt. Kloček, Fr. Pokorný, Jak. Zima, Jos. Průcha. Starší obecní: Jan Smiral, Jiří Straka.

Vojtěch Kloček 1750.-1760.

Václ. Kremla 1760.-1780. (R. 1796. najal si dvůr Malínský.)

Jan Nebovidský 1780.-1799. (Pro své zásluhy o obec ponechán i v nemoci své rychtářem a k ruce jemu dán Jan Záběhlický jako rychtář mladší. Když pak 9. listopadu 1799. v stáří 70 let zemřel, byl opět jeden rychtář.)

Jan Záběhlický 1796.-1808.

Tomáš Lacina 1808.-1812.

Fr. Pokorný 1812.-1813.

Jan Kremla 1813.-1815.

Jan Jelínek 1815.-1818.

Jos. Lacina (z č. 10) 1819.-1830. Za něho byl obecníkem Tomáš Zima.

Fr. Zvoník 1830.-1848. (Byl pak ještě, jak bude uvedeno, starostou po novém zákoně obecním do r. 1864.)

6. Vrchnost Malína.

Jak již uvedeno, nebyl Malín po svém založení obcí poddanou; podléhal pouze úřadu župnímu. V úplnou poddanost kláštera dostal se až v století XIV. Vrchností jeho byli pak opatové Sedlečtí. Aby však postup opatů byl úplný, uvedeme všechny od založení kláštera. (Při tom podotýkáme, že se nesrovnáváme úplně se jmény a posloupností opatů, jak se ve spisech klášterních uvádějí,⁶⁷ poněvadž jiné, pravděpodobné současné spisy tomu odporují. K nim vzat byl též patřičný zřetel.)

Prvním opatem, příslým z kláštera Waldsaského byl Hořislav. Spravoval klášter 26 let a zemřel r. 1169.; pohřben byl v hlavním kostele klášterním, tehdy ještě dřevěném. Téhož roku byl zvolen bratřími za opata

---

⁶⁷ Měst. museum v Pardubicích 179/43.

2. Pausanius, který se účastnil r. 1158. tažení k Milánu s králem Vladislavem I. Ale královna česká Judita přála si mítí opatem svého příbuzného Gotpolda (Gotharta č. Hotarta.) Byl rodem Němec a dříve mnichem řádu Premostrátského na Strahově. Za opata do Sedlec byl skutečně dosazen místo zvoleného Pausania. Ale ještě téhož roku byl zvolen za biskupa Pražského. Dříve však nežli svěcení biskupského dosáhnul, zemřel 10. března 1169.⁶⁸

(41) 3. Godšalk.

4. Heřman č. Diřislav; přichází jako svědek na listině z r. 1188.⁶⁹ Roku 1189. byl přítomen sněmu v Sadské, svolaném českým knížetem Kondrádem Ottou.⁷⁰

5. Bohuslav.

6. Valerián.

7. Leonard.

8. Albert.

9. Wolfgang, za něhož Kutná Hora povstala.

10. Kristián (1250.-1267.) Za něho koupil klášter r. 1250. od biskupství Olomúckého ves Přitoky s příslušenstvím za 70 hřiven stříbra.⁷¹

11. Bartoloměj (1267.-1275.)

12. Walthelm (1275.-1277.) Dne 15. března 1276. odevzdal ves Bylany jakémusi Jindřichovi i jeho budoucím dědicům k užívání. Svědky toho uvádějí se mimo jiné Jan farář Malínský, Markvart z Církvíce a syn jeho Vojtěch.

R. 1277. ohlásil před městskou radou Kolínskou, že jakož Kolínský měšťan Gottfried List a Adelhaida manželka jeho v pobožném úmyslu odkázali klášteru Sedleckému ročního užítku 3 kameny loje vždy z užitků masného krámu Rudlina, řezníka, dědice řečeného Gottfrieda Lista, je každoročně bude vyzdvihovati.⁷²

13. Jindřich I. (1277.-1278.)

14. Mikuláš I. (1278.-1280.), který dne 30. června 1278. od krále Přemysla Ot. II. koupil les Bor, jež dal vykáceti a založil Nový Dvůr.

15. Jindřich II. (Heidenricus, Heidenreich) (1280.-¹³/₁₁1320.), nejvýtečnější ze všech opatů. R. 1290. byl kmotrem králi Václavu III. Za doby jeho bylo dne 12. dubna 1292. do nového kláštera Cistercienského na Zbraslavi uvedeno 12 mnichů ze Sedlec. Dostavěl kol r. 1320. krásný kostel Sedlecký a mnoho statků přivtělil klášteru.

Tak 25. dubna r. 1305. koupil hrad Křivsoudov s 10 vesnicemi a tvrz Heralc též s 10 vesnicemi za 2000 hřiven stříbra od svého bratra Reinhera, kupce z Florencie, jemuž král Václav postoupil tyto statky, po smrti Oldřicha z Křivsoudova na král. komoru připadlé; avšak dle smlouvy trhové navrátil klášter opět dotčené statky Heidenrichovi z Florencie za touže summu.⁷³

R. 1309. prodal Milota z Choltic klášteru vsi Veletov s kaplí a Pfaffendorf za 600 hřiven stříbra.⁷⁴

(42) Za správy opata Jindřicha II. r. 1291. osvobodil král Václav klášter Sedlecký ode všech daní na věčné časy a udělil mu právo mincovní; neboť k hojným nadáním kláštera náležely též podíly na stříbrných dolech Kutnohorských, r. 1305. ode všech platův a kontribucí osvobozených, takže klášter z dobytého stříbra razil zvláštní mince s nápisem: "Moneta monasterii Sed-

---

⁶⁸ Borový: Dějiny diecése Pražské 78.

⁶⁹ Erben Reg. I. 182, IV. 710.

⁷⁰ Palacký I. 91.

⁷¹ Erben Regesta I. 578.

⁷² Emler Reg. II. 463.

⁷³ Emler Reg. II. 877.

⁷⁴ Emler Reg. II. 912 a 956.

lecensis”⁷⁵

Jindřich II. zemřel dne 13. listopadu 1320. Byl též opatem kláštera Wallis S. Mariae (v Pohledě u Něm. Brodu.)

16. Bedřich (1320.-15. ledna 1330.) Stvrdil 6. dubna 1324. v Sedlci usazení vsi Bylan, tak jak r. 1276. v neděli Laetare opatem Walthelmem bylo učiněno.⁷⁶ Jemu postoupil 10. května 1325. farář Malínský Oldřich kaple a špitál v Hoře Kutné.

17. Oldřich (1330.-1333.) dříve farář Malínský. Zemřel r. 1333.

18. Ortvin (1333.-1338.) Za něho potvrdil r. 1337. král Jan klášteru dědictví v Hořanech s doly stříbrnými od krále Václava r. 1299. témuž klášteru postoupené.⁷⁷ Dle listiny ze dne 21. března 1338. náležely klášteru statky Kojice, Záboří a Vinaře.⁷⁸

19. Mikuláš II. (1338.-1345.) Za něho zproštěn klášter ”pohostiny” (viz str. 14.)

20. Jan I. přijímám Holgut (1345.-1363.) Za něho vystavěn klášter Skalický u Kouřimi r. 1357. Klášter onen byl založen od Theodorika, biskupa Mindenského, později arcibiskupa Mohušského. Do klášterra Skalického uvedeno 12 kněží z kláštera Sedleckého.⁷⁹

21. Václav (1363.-1368.) Za něho dne 1. srpna 1364. navštívil Karel IV. Sedlec.

22. Jan II. (1368.-1375.) R. 1369. obdržel od jakéhosi Vítka ze Zehušic stráň Dubeneckou nedaleko Horušic.

23. Theodorik I. (1375.-1390.) R. 1377. prodal les v Kačínách za 96 kop grošů Fridušovi Kunlovi, měšťanu Kutnohorskému.⁸⁰

(43) 24. Vít (1390.-1. června 1396.)

25. Jan III. (1396.-1397.) Za něho koupil král Václav IV. 15. září 1396. od kláštera Libenice na čas svého života.⁸¹

26. Pavel I. (1397.-1405.)

27. Petr (1405.-1409.)

28. Jakub I. (1409.-1430.), za něhož Malín r. 1412. a klášter Sedlecký r. 1421. vypálen. Do toho roku vzrostlo jmění kláštera tak znamenitě, že měl před strašnou pohromou tou statků za 6 milionů zlatých a vydržoval na 500 řeholníků (300 kněží a 200 laiků).

29. Pavel II. (1430.-1450.) měl ovšem po vypálení kláštera a pobití mnichů jen pouhý titul opata Sedleckého. Zemřel kol r. 1450. v Hor. Rakousích, kdež se svolením papežského nuncia Juliana faru spravoval.

30. Theodorik II. (1452.-1465.) rodák Kutnohorský; zvolen 23. října 1452. v klášteře sv. Kříže v Hor. Rakousích. Žádal krále Ladislava Pohrobka, aby některé statky kláštera byly vráceny. R. 1454. vrátil se do zpusťlého kláštera.

31. Pavel III. (1465.-1470.)

32. Jodok (1470.-1480.) Vymáhal usilovně statky klášterní, které po husitských válkách do jiných rukou se dostaly.

33. Řehoř, přijímám Ekkard (1480.-1491.)

34. Jiří (1491.-1496.), kteréhož roku opatství složil.

---

⁷⁵ Ještě ku konci 17. století při opravě chrámu a kláštera nalezeny ve zříceninách ony peníze.

⁷⁶ Emler Reg. III. 380.

⁷⁷ Emler Reg. IV. 173.

⁷⁸ Emler Reg. IV. 212 a 522.

⁷⁹ Klášter Skalický měl jen 13 vlastních opatů - Za Karla IV. byl druhý opat Martin dne 7. září 1366. 10 lupičů pod vůdcem rytířem Svitákem v noci přepaden a uškrcen. Kostel byl oloupen. Karel IV. dal Svitáka a lupiče jeho pověsiti. Po vypálení kláštera Husity r. 1421. měl opat Sedlecký vždy název opata Skalického.

⁸⁰ Kapihorský: Historie kláštera Sedleckého.

⁸¹ Kapihorský: Historie kláštera Sedleckého 34.

35. Klement (1491.-1521.) vymohl na králi Vladislavovi dekret, daný v Budíně r. 1501., jímž navrátil král Nový Dvůr s lukami Kačinskými klášteru Sedleckému.⁸²

Týž král vykazuje mu ročně 100 kop grošů českých a 20 džberů ryb z panství kolínského, poněvadž prý klášter za časů válečných ohněm a mečem zkažen byl, zboží všechna roztržena a král chce, aby při tom božím domu opat státi mohl, slušným počtem bratří.⁸³

Klement zemřel 23. ledna 1521. v Praze a pochován byl v Sedlci.

36. Jiří (1521.-1548.), odprodal některé grunty klášterní a zastavil r. 1552. Nový Dvůr panu Hynkovi Martinickému z Chřenovic. Opat Jiří sestavil seznam statků, které někdy klášteru náležely a podal seznam ten r. 1545. králi Ferdinandovi I.⁸⁴

37. Antonín příjmím Flaming (1548.-1552.), kdy odešel na Zbraslav za opata. Prodal r. 1552. Nový Dvůr p. Hynkovi (44) Martinickému z Chřenovic za 1242 kopy 4 groše a 5 denárů.⁸⁵

38. Jakub II. (1552.-5. ledna 1565.) Opatu tomu přezdívalo: "Staré pivo." Kapihorský na str. 79. o něm píše: "Že pak staré pivo rád píval, Jakub - Staré pivo jej nazývali."⁸⁶ Opat ten našel r. 1554. v kostnici pod oltářem 10.000 dukátův, od svých předků tam schovaných.⁸⁷ Byl také čas, aby se klášteru poněkud pomohlo; neboť byl v špatných poměrech a vydržovati mohl jen 6-8 klášterníků.

39. Adam (1565.-13. října 1565.)

40. Ondřej I. příjmím Vydman (1565.-1568.) Byl opatem 5 klášterův: Oseka, Zbraslavi, Sedlce, Skalice a Nové Celli v Lužici. Kapihorský o něm poznamenal: "Neprokázal klášteru nic než pláče hodnou nedbanlivost; byl do konce života svého opatem 5 konventův, ale všech-ny všude přivedl na mizinu." Zemřel v Nové Celli r. 1591.

41. Ondřej II. příjmím Ekkard (1569.-1582.) Jak podivné poměry v klášterích v 16. století panovaly, patrně z toho, že opat Ondřej se odvážil kdysi po r. 1568. veřejně se oženiti; přes to v opatství zůstal. Vypravuje o tom velmi něžně Kapihorský, historik Sedleckého kláštera: "V stav sv. manželství vstoupil a jednu ctnou, šlechtnou a krásnou panenku, jménem Esteru z Hory Kutny za manželku pojal. Kteráž jsouc s ním několik časů, život svůj skonala a pod lipou na křehově před kostnicí, kde ten velký kámen, vedle žádosti své pohřbena byla, aby opat Ondřej oknem z pokojíka svého vykoukna a místo pohřbu jejího spatřiv, na ni vzpomenu a pánu Bohu se za ni pomodlil."⁸⁸ Tot' idylla klášterní! - Jmenovaný opat zemřel v měsíci srpnu 1582. morem.

42. Bartoloměj II. příjmím Makeš, rodem Němec (1582.-1587.). Zemřel v neděli po památce vzkříšení Páně r. 1587. v mladém věku.

43. Jiří III. příjmím Taxerus 1587.-1595. profess kláštera Vyšňobrodského, obstarlý člověk, Němec. Byl nejprve opatem ve Vyšním Brodě, pak v Zlaté Koruně a konečně v Sedlci. "Byl nevelikého vzrůstu a veselý, hudby milovný a sám výborně ji umějící stařeček."⁸⁹ Zemřel 31. května 1595.

44. Jan IV. příjmím Macer (1595.-1596.), dříve převor Sedlecký. Byl ustanoven z nařízení císaře Rudolfa II. a uveden do kláštera císař. rychtářem Mikulášem Vodňanským z Kutné

---

⁸² Kapihorský: Historie kláštera Sedleckého 60. a Schallerova topografie kraje Čáslavského.

⁸³ Archiv Český XIV. 419.

⁸⁴ Viz Schallerovu »Topografii kraje Čáslavského.«

⁸⁵ D. Z. 50 B. 18.

⁸⁶ Starým pivem se rozuměl ležák, který vydržel přes léto.

⁸⁷ Beckovský: Poselkyně I. 217., Devoty: Popis kláštera Sedleckého strana 171.

⁸⁸ Kapihorský: Historie kláštera Sedleckého 85, 86.

⁸⁹ Dačický-Rezek II. 51.

Hory, poněvadž prý opat Zbraslavský, visitátor řádu, zanedbává (45) tak učiniti.⁹⁰ A hned potom komora císařská vzkazuje primasovi Zikmundu Kozlovi z Ryzntalu, aby Macera v opatství chránil; prý opatové Zbraslavský Flaming a Plasský opat do Sedlce chtějí dosaditi nějakého Francouze; "kláštery v království statkové komorní jsou a J. J. císařská s těmi podle vůle své činiti a do nich, když se J. M. císařské líbí, opaty z komory své dosaditi moc jmíti ráčí."⁹¹ Po dlouhém sporu o obsazení opatství dosazen přece jako

45. opat F. Pecelius, Francouz, jenž nic česky neuměl. (1596.-1598.)

O Macerovi pak píše Dačický toto: "Macer pak rozhněval se a přestoupil k religionu evangelickému, mnišství opustil a potom se oženil, pojav k manželství Káču, dceru Anny Bednářky, řečené Černá z města Kutné Hory a s ní se pryč odebral. To je hle dvěma pánům sloužiti!"⁹² Opat Pecelius zemřel v klášteře Sedleckém r. 1598. a tam také pohřben. Dačický o tom píše. "Praveno a domněni bylo, že by byl otráven, neboť mu po smrti velmi břicho oteklo a se nadulo; urostlý člověk byl."⁹³

46. Valentin Schönbeck, (1598.-1609.), "rozený Prušák, ryšavý, který život svůj vedl více světsky nežli duchovně. Byl to člověk mladý, "hladký", který s Horníky se nesadil a zacházel, sahaje jim na role, kteráž někteří sousedé od téhož kláštera pod plat drželi a užívali."⁹⁴

Proto byl u veliké nenávisti u Kutnohořanů. R. 1607. vytloukla chasa havířská klášter Sedlecký i kostel. Při tom byl opat, ačkoliv byl sám k protestanství nakloněn, v prsa udeřen, ale jinak více mu neublížili.⁹⁵ Nenávist k opatovi byla v Hoře tak veliká, že když r. 1603. přišel s bratrem klášterským Jiříkem podívat se do chrámu sv. Barbory, nepustili ho tam, než s posměchem vyhnali ode dveří. Rok potom byly již zase nové žaloby, že mu horší střílejí do oken kostelních, ba i do konventu.⁹⁶ Za jeho doby byl klášter Sedlecký v špatném stavu. Naříkáť r. 1608. opat "že přišel do chudobného, sníženého a opuštěného kláštera, při němž sotva zůstalo na vyživení konventu půl třetí vsi."⁹⁷ Opat Valentin Schönbeck r. 1609. odešel za opata do Zlaté Koruny. R. 1610. byl obeslán z nařízení legáta papežského do kláštera kapucínského na Hradčanech, poněvadž frejřství provozoval, klášter Sedlecký a Zbraslavský obral. Tam byl vězněn a i tělesně trestán.⁹⁸

(46) Po svém propuštění z vězení se zdržoval v Kutné Hoře. Když opět pro své rozličné přečiny k zodpovídání byl volán, utekl r. 1616. s dcerou Mikuláše Koryntského, s kterou se dal tajně oddati, na Moravu. Tam se "sekty pikartské" přichytil a v Byteši dvůr si koupil."⁹⁹

47. Jan Hartmann (1609.-1610.) Byl rodem Němec. Ale naději na opatství si činil Klement, převor téhož kláštera. Vida že ho opatství nepotkalo, potrhál registra klášterní a s hně-

⁹⁰ Archiv kutnohor. Opis v zem. ar. 1595.

⁹¹ Archiv místodrž. Missiv č. 115, 54.

⁹² Dačický-Rezek II. 56.

⁹³ Dačický-Rezek II. 65.

⁹⁴ Dačický-Rezek II. 66. 90.

⁹⁵ Kapihorský: Historie kláštera Sedleckého 91.

⁹⁶ Arch. zem. Opisy z kutnohor. arch.

⁹⁷ Mus. arch. listiny Sedlecké.

⁹⁸ Dačický-Rezek II. 117.

⁹⁹ Dačický-Rez. II. 159. - Kapihorský: Historie kláštera Sedlec. 91. - O jmenovaném Schönbeckovi, pokud byl opatem kláštera Zlaté Koruny, vypravuje Zikmund Winter v díle »Život církevní v Čechách II. 730.« toto: »Opat ten se snažil, aby důchodu i klášteru poněkud z mdloby pomohl.« Ale mnoho nedovedl. Na jaké míře tehdy klášter Korunský byl, o tom vypravuje kronika jeho: »Chtěli nějáci jiní řeholníci s cis. dovolením klášter ujati, poněvadž téměř prázdnen byl. Schönbeck čekal kommissaře císařské se strachem, ale minil je ošiditi. Sehnal do kláštera příhodné muže, oblekl je v hábity, uzavřel do cel, dal jim knihy do ruky a přikázal mlčení. Ale kommissaři nepřišli. Přijela prý jen manželka jednoho z nich s dvorstvem svým a té ukázal opat Schönbeck svoje mnichy.«

vem pryč odešel.¹⁰⁰ Jan Hartmann byl pohřben v klášteře.

48. Matěj Sartorius (1610.-1611.), dříve klášterník a historik Sedlecký. Když se r. 1611. dohodl císař Rudolf tajně s biskupem pasovským Leopoldem, aby do Čech vtrhl jemu ku pomoci, obával se opat vpádu vojska pasovského do kláštera Sedleckého. Proto odjel s klenoty klášterními do Pardubic. Když se 19. února 1611. vracel s převorem Majerem, tu v Přelouči z ručnice, broky nabitě střelil ze zlosti na evangelíky do jednoho domu mezi ženské polhlaví, řka, že střelil "mezi svině." Tou ranou ranil dvě děvečky, které chovaly děti. Po skutku, dal se v ujíždění z města, ale lid obecný ho dohonil a zabil i s převorem nevinným; konšelé přeloučtí prý nemohl lidmi zvládnouti.

Mrtvé tělo opatovo vtaženo do špitálu, odkudž odvezeno v Sedlecký klášter.¹⁰¹ Na omluvu opatovu jest snad to, že byl dle slov Kapihorského "drobet podroušený", když mezi lid střelil nezbedně.¹⁰²

49. Jan Radotinský (1611.-1612.) "člověk mladý a nemnoho učený;" byl stále nemocen a zemřel r. 1612.

50. Michael Cuculus, rodem Srb. (1612.-1614.) Stal se r. 1614. opatem kláštera Velehradského.

51. Bartoloměj Pika (Straka) od 25. června 1614.-1625. Byl ševcův syn z Jindřichova Hradce. Jeho nastolení byl přítomen též kronikář kutnohorský Dačický. (O B. Pikovi pojednáno již na str. 20. a násled.)

(47) Byl opatem do r. 1619., kdy klášterní statky prodány Kutné Hoře. Po bitvě Bělohorské opět dosazen a byl 1. listopadu 1622. k témuž opatství korunován. Ale 21. ledna 1625. byl složen z opatství, "poněvadž statek klášterský nedobře spravoval a opouštěl." Správa kláštera svěřena zatím Simeonu Všetečkovi, synu Matěje Všetečky, koželuha v Hoře Kutné. Jsa dříve náboženství evangelického, přestoupil ke katolictví a dal si jméno Simeon Kapihorský. Je to potomní historik klášterní.

52. Jan Greifenfels (21. ledna 1626.-11. května 1629.), kdy odešel do Velehradu za opata. Dal přivéztí archiv klášterní z Jihlavy, kdež byl již od 15. století.

53. Křištof (1629.-1636.), dříve opat Velehradský. R. 1636. se navrátil do Velehradu.

54. Jiří III. (1636.-1637.) Opatoval pouze 1 rok, načež zemřel a pochován byl v Sedlci.

55. Jakub III., příjmím Vrchota (1638.-1640.), kdy odešel za opata do Plas.

56. Mikuláš III., příjmím Sperger (1640.-1649.)

57. Jakub IV. (1649.-1650.), kdy odešel za opata na Zbraslav.

58. Jiří V. příjmím Junker (1650.-1654.), kdy zvolen opatem Zbraslavským.

59. Hilgerius Burghof (1654.-16. září 1666.) Za něho r. 1658. daroval Zdeněk Šťastný Lukavecký z Lukavce, klášteru Hraběšín¹⁰³ a r. 1660. Jan Jiří Skříšovský z Křečkovic Souňov¹⁰⁴. Opat tento byl opět po mnoha letech jedním z lepších opatů. Dříve byl klášterníkem v Lilienfeldu v Rakousích, odkud pro svou učenost (byl doktorem písmá) povolán za rektora kolleje sv. Bernarda do Prahy. R. 1654. byl zvolen za opata Sedleckého, Skalického a Žďárského a později za visitátora řádu. Svou dovedností a pilností přivedl malé hospodářství k velkému rozkvětu. Dal kostnici Sedleckou a kapli náležitě opravit.

60. Vojtěch Kams, spolu opat Skalického kláštera (19. prosince 1666.- † 21. července 1685.) Staral se o navrácení statků klášterních a o zlepšení jeho důchodů. Koupil r. 1681. ke

---

¹⁰⁰ Dačický-Rezek II. 110.

¹⁰¹ Arch. zem. Opisy z Hory. Dačický-Rezek II. 119.

¹⁰² Kapihorský: 94.

¹⁰³ D. Z. 152. N. 28.

¹⁰⁴ D. Z. 466. H. 29.

klášteru Třebonín, vsi Horušice a Habrkovice za 10.000 zlatých rýn.¹⁰⁵

61. Jindřich Snopek, dříve opat Zlatokorunský (13. září 1685.- † 18. července 1709.) Dostavěl r. 1701. kostel a (48) opatství v nynější podobě.¹⁰⁶ R. 1708. koupil Novou Lhotu a Olšany za 27.000 zl. rýn.¹⁰⁷

62. Bonifác Blahna (4. září 1709.- † 28. prosince 1718.), první opat z bratří Sedleckého kláštera, rodem z Březnice v Čechách, dříve professor kanonického práva, pak rektor kolleje sv. Bernarda v Praze. Za něho byl dostavěný kostel Sedlecký 10. června 1714. vysvěcen. Zemřel jsa stár 50 let.

63. Otto Zahradnický, (9. března 1719.- † 31. srpna 1731.), roz. v Brně, klášterník Sedlecký. Zemřel ve věku 51 let a pochován u oltáře 14 pomocníků.

64. Jan Reitknecht (21. října 1731.- † 4. června 1753.), rodem z Prahy. Dne 16. května 1758. se stal visitátorem řádu Cistercienského v Čechách, na Moravě, v Horní a Dolní Lužici. Za jeho opatování bylo v klášteře 52 kněží. Zemřel jsa stár 58 let a pochován v kapli P. Marie.

65. Jakub Růžička (7. srpna 1753.- † 21. srpna 1759.), rodem z Lipnice v Čechách. Stavěl po 4 leta nový konvent a počal stavěti nové opatství. Tím velmi mnoho dluhů nadělal a klášter ochudil. Zemřel v stáří 56 let a byl pochován v kapli P. Marie.

66. Xaverius Freisauf, narozen v Praze 13. prosince r. 1710., zvolen na opatství 24. října 1759. Byl doktorem práv a bohosloví. Než do Sedlec přišel, byl professorem v Praze. Dostavěl nové opatství, kdež znak jeho dosud se spatřuje. Pro veliké dluhy klášterní zřízena 31. srpna 1763. administrace statků klášterních a odevzdána opatu Oseckému, Kajetánu Březinovi a Zlatokorunskému Bohumíru Bilanskému.

Od administrátorů vytrpěl opat Freisauf mnohá příkoří. Sám uvádí, že mu místo 6 sprežních a 1 koně jízdního, kteréž prodali, dali pouze 2 sprosté k službě. Ano opat Osecký chtěl mu i kříž opatský s krku vzítí. Pro taková protivenství tak velice se zarmoutil, že v dubnu r. 1764. do Žitavy v Sasku odjel, odtamtud přes Berlín do Hamburku se odebral, kdež se živil advokací a posledně u jistého bohatého kupce děti vyučoval. Zanechal 48 kněží v klášteře. Z těch 31 rozesláno do jiných klášterů; zbylo jich v Sedlci 17. Jak historik Sedlecký poznamenal,¹⁰⁸ vzal sebou opat při svém odjezdu 3 pontifi- (49) kální kříže, všechny prsteny, 6 párů stříbrných nožův a lžic, stříbrnou slánku a 1 velkou lžici polévkovou a asi 1.000 tolarů. Vše ceněno na 30.000 zl.

K stáru žádal za prominutí svého skutku a byl znovu do řádu přijat. Ale než se na cestu vydal, zemřel ve věku 70 let v měsíci listopadu r. 1780. a byl v kostele P. Marie v Hamburku pochován.

Xaverius Freisauf byl posledním opatem někdy tak znamenitého kláštera. Od jeho odjezdu nebyl více opat volen. V letech 1764.-1769. administroval statky klášterské opat Osecký Kajetán Březina, klášter pak spravoval Michael Kostinek, převor, po jeden rok. Od r. 1765.-1772. spravoval klášter probošt Jindřich Winter.

V letech 1773.-1778. byl proboštem Benedikt Heller z kláštera Žďárského. R. 1778. usta-

¹⁰⁵ D. Z. 395. B. 28; 736. L. 13.

¹⁰⁶ Po vypálení kláštera stál velký kostel 280 let beze střechy, všemu povětří vysazený. Při dostavění kostela stála nová okna 5458 zl. 51 kr.; železa upotřebeno 40180 liber po 4 kr. = 2678 zl. 40 kr. Zámečnická práce stála 1224 zl. 57 kr. Skla spotřebováno 92851 kusů v ceně 463 zl. 57 kr. Sklenáři placeno 1092 zl. Cihel na klenutí a krypty spotřebováno 188364 kusů, páleného vápna 5100 sudů, pražského vápna 660 sudů. Železný kříž na věži vážil 149 liber. - Stavitelem byl Pavel Hynek Bayer z Prahy, kamenický mistr Kašp. Lejsek z Prahy, tesařský mistr Filip Knop z Prahy. Malbu v kupli provedl malíř Tadeáš Supper.

¹⁰⁷ D. Z. 412. C. 28.

¹⁰⁸ Opis v měst. museu v Pardubicích 151/72.

noven správcem kláštera převor Ferdinand Hausa (narozen v Lab. Týnci 24. října 1745.), který r. 1779. jmenován proboštem a coadministrátorem kláštera. Za jeho času poděkoval se z administrace statků klášterních opat Zlatokorunský Bohumír Bilanský. Nařízením císaře Josefa II. ze dne 24. října 1783. byl klášter Sedlecký zrušen a r. 1784. se stal probošt Ferd. Hausa císařským administrátorem statků Sedleckých. Statky odevzdány do urovnání dluhů zatím řádu Cistercienskému. V klášteře zůstal probošt Ferdinand Hausa a 17 kněží ještě 1 rok.

K urovnání dluhů klášterních sjeli se r. 1784. do Sedlec opatové Cistercienci z Čech a Moravy, drželi kapitolu, při níž jednáno, zdali a kterak by se ještě klášteru Sedleckému pomoci mohlo. Po delší poradě ustanoveno, aby všichni řeholníci Sedlečtí počtem 17 do jiných klášterů byli rozesláni, což se toho roku ihned stalo. V klášteře zůstal sám probošt Ferdinand Hausa, který byl r. 1785. zvolen za arciděkana v Hoře Kutné. Tím přestal někdy slavný klášter Sedlecký, trvající 642 let.

Administrátorem statků klášterních ustanoven Moric Elbl, opat Osecký. Ustanovil příbuzného svého Morice Elbla, klášterníka zrušeného kláštera Zlatokorunského inspektorem panství klášterních a vykázal mu výživu z důchodů Sedleckých.¹⁰⁹

⁽⁵⁰⁾ Opat Moric Elbl zemřel 26. července 1798. Inspektorem panství byl opět Moric Elbl a directorem ustanoven Jos. Pavlík.

R. 1798. žádal visitátor řádu Cistercienského Oswald Neumann osobně ve Vídni, aby klášter Sedlecký byl zachován; ale ničeho nevyřídil a klášter byl císařským dekretem ze dne 29. dubna 1799. zcela zrušen a statky jeho přiřknuty českému fondu náboženskému.

Císařský dekret ten byl 10. září 1799. Čáslavským krajským hejtnanem Ferdinandem z Líbina veřejně prohlášen před výše jmenovanými úředníky, načež dne 12. října 1799. bylo odevzdáno panství opatem Oseckým Benediktem Venusim císařskému administrátoru Janu Jos. z Bayerwerku v zastoupení fondu náboženského za přítomnosti všech rychtářů z celého panství.

R. 1801. se odebrali dva bývalí klášterníci Sedlečtí Ant. Strnad, farář v Komořanech na Moravě a Heřman Šádek do Vídně k císaři s prosbou, aby Sedlecký klášter udržen a opět duchovními byl osazen. Z příčiny té docházely rozličné dotazy na bývalého probošta a později arciděkana v Kutné Hoře, Ferd. Hausu. Dne 1. června t. r. konána kommissee, již se účastnil kommissář c. k. administrace státních statkův, aby byla prohlédnuta stavení klášterská. Poté dne 17. července 1804. došlo rozhodnutí císařské, jímž stanoveno, aby klášter pro vždy byl zrušen.

Tak byl náboženský fond vrchností Malína do r. 1819. Téhož roku bylo panství Sedlecké a statky Damírov, Krchleby, Hraběšín, Lhota Nová a Olšany, Souňov a Třebonín, pak vsi

---

¹⁰⁹ Opat Elbl prodal r. 1786. všechny kostelní věci: oltáře, kůr, stolice, železné mříže z konventu, nábytek, stříbro, cín atd.; 2 velké zvony z kostela sv. Filipa a Jakuba daroval do Jeníkova, 1 velký zvon a druhý menší prodány. Velký oltář, na němž byl obraz od Brandla a za který Brandl dostal 1600 zl. a 24 věder červeného vína, prodal za 1000 zl. do Vys. Mýta; tamtéž 20 Vilmanovských velikých obrazů, ceněných po 700 zl., tedy za 14.000 zl., prodal za 200 zl.; velké varhany z kostela P. Marie prodány do Přelouče; neví se zač. Menší varhany z kapitoly do Bohdánče u Pardubic; velké varhany z kostela sv. Filipa a Jakuba prodány do Lab. Týnce. Obraz sv. Bartoloměje od Skrety, ceněný na 2000 zl., prodán do Pardubic za 50 zl.; tamtéž prodán lacino obraz sv. Ondřeje od Skrety. Večeře Páně, obraz od Brandla, ceněný na 3000 zl., prodal za 30 zl. Hodiny s věže konventské, které v 7 dnech se natahovaly a za něž opat Snoppek 3200 zl. zaplatil, prodal za 500 zl. do Kutné Hory. Nejvíce krásných obrazův a kostelních ornátů koupil klášter Osecký. Bibliotéka, která posledně měla 5600 děl, prodána za 372 zl.

R. 1788. proměněn kostel a konvent v erární skladiště mouky pro vojsko. Teprve r. 1806 byl kostel opraven a opět službám Božím navrácen. V starém konventu zřízeny byty a kanceláře. Nový konvent byl v letech 1801.-1805. skladištěm cís. fabriky Linecké na vlněné zboží; r. 1809. a 1810. byla tam vojenská nemocnice, kde dlelo 300 nemocných; r. 1812. přenesena do zrušeného kláštera erární továrna na tabák z Jeníkova.

Habrkovice a Horušice, kteréž všecky byvše za 507.132 zl. 30 kr. odhadnuty, veřejnou dražbou prodány knížeti Karlu ze Schwarzenberga¹¹⁰ za 600.100 zl. stř. Ale potom byl r. 1821. (51) statek Damírov v summě odhadné 12.253 zl. 12 kr. navrácen kostelu sv. Václava v Krchlebích, jemuž r. 1675. od rytíře Rabenhaupta ze Suché byl odkázán. Karel kníže ze Schwarzenberga přejímal panství za přítomnosti všech rychtářů dne 3. února 1820. Panství Sedlecké pak s ostatními statky r. 1829. bylo postoupeno knížeti Bedřichovi ze Schwarzenberga za 587.846 zl. 48 kr. stř.¹¹¹ Z této summy trhové mělo býti zapláceno 126.596 zl. rýn. dluhů.¹¹²

Malín zůstal pod panstvím Schwarzenberským do r. 1848., kdy byly poměry poddanské zrušeny.

7. Poměry poddanské, robotní a jiné povinnosti.

Obyvatelé Malína byli téměř do konce XIII. století dědinníky čili majiteli dědin, nebo-li svobodných pozemků. Ponenáhu upadali v poddanost kláštera; neboť stav poddanosti lidu se nestal pojednou nějakou náhlou katastrofou; jestiž to výsledek dlouhého vývoje. Pak se stali dědinníci kmety, t. j. sedláky, vzdělávající pole klášterní a užívající jich za jisté poplatky, úroky a služby, kterými byli zavázáni své vrchnosti.

Byli tedy jako nájemníci z dobrovolné úmluvy a to na ten způsob, že mzda jejich záležela v tom, co vytěžili z polí svých mimo úroky, dávky a služby klášteru povinné. Za krále (52) Václava IV. byli sedláci povinni pololetně o sv. Havle o sv. Jiří platiti vrchnosti jistý počet hotových peněz, buď také obilí, slepice, vejce a p. Někteří také měli konati jisté služby v lese nebo na poli, nebo robotovati 6-12 dní v roce. Půda tedy nenáležela již vzdělavatelům, nýbrž vrchnosti. Poddanství bylo utuženo jmenovitě počátkem století 16. za panování krále Vladislava II.

---

¹¹⁰ Schwarzenbergové se usadili v Čechách v druhé polovici XVII. století. Jan Adolf hrabě ze Schwarzenberga, roz. 1615., získal si ve službě císaře Ferdinanda III. velikých zásluh, začež syn jeho císař Leopold se mu odměnil povýšením ho r. 1670. do stavu knížecího. Již dříve (1660) postoupeno mu bylo za náklady v službě císařské konané rozsáhlé panství Třeboňské; mimo to nabyt koupí panství Hluboké a mnoho jiných statků v Čechách. Zemřel r. 1683. Dědicem jeho se stal Ferdinand Vilém Eusebius kníže ze Schwarzenberga, který rozmnožil příkoupením znamenitě počet otcovských statků; zemřel r. 1703. Syn jeho Adam František Karel rozmnožil ještě více rodinné statky dědictvím Eggenberským r. 1719. Od něho pocházejí všichni nynější členové knížecího rodu toho, nyní na linii Krumlovskou a Orlickou rozdělení.

¹¹¹ D. Z. 1138. J. 20. a 1137. D. 56.

¹¹² D. Z. 662., L. 5., 663. H. 12., J. 2., L. 9., M. 25., 664. B. 18., C. 29., D. 10., E. 16. - Mimo to byla prodána k ruce fondu náboženského chalupa vrchnostenská v Sedlci za 153 zl. 36 kr. (Arch. místodrž. 126/27.) Dům opatský v Starém městě pražském na Příkopec pod č. p. 584. ležící, který opat r. 1659. s 2 zahradami od poručíků dětí hraběte z Waldšteina za 3400 zl. koupil (D. Z. 312. M 14.), byl prodán r. 1833. od fondu náboženského Ignácovi Glaserfeldovi za 18.000 zl. stř. (D. Z. 1186. M. 6.) Zahrady domu opatskému náležející, totiž a) Zahradu sub Nro. top. 64 o 393³ čtver. sáhů koupil od fondu náboženského r. 1827. za 6340 zl. stř. Jiří Vrba. Nyní stojí tam domy č. p. 958 a 959 na Příkopec. (D. Z. 1144. M. 5. a 1186. A. 11.) - Zahrada sub Nro. top. 63 o 124 čtver. sáhů od domu opatského č. 584-I. byla odepsána a připsána k prvnímu dílu zahrad k bývalému semináři cisterciáckých klášterů, t. j. koleji sv. Bernarda patřících.

Mimo statky kláštera Sedleckého k ruce fondu náboženského za 612.340 zl. 24 kr. prodané, bylo odevzdáno témuž fondu ostatní jmění kláštera, totiž: 67 zl. 33 kr. hotových peněz, 35.995 zl. 3³ kr. jistín a rozdílných pohledlostí, 12.250 zl. jistín fundačních na mše, roč. příjem 466 zl. 40 kr. ze solní kassy na 4% jistinu uvedený 11.650 zl., za stříbro kláštera a kostela prodané s jinými věcmi kostelními 849 zl. 4 kr., za zpovědnice prodané 50 zl. (Arch. místodrž. 126/27). - Veškeré jmění kláštera Sedleckého obnášelo tedy úhrnem 673.202 zl. 34³ kr. Naproti tomu bylo dluhů 251.230 zl. 52 kr. rýn. Po srážce těchto dluhů zbylo fondu náboženskému 421.971 zl. 42 kr.

Poddaný byl zavázán vrchnosti oddaností a úctou a musil poslouchati nařízení vrchnosten-
ských úředníků. Chtěl-li se věnovati řemeslu neb umění, vstoupiti ve službu, v stav manželský,
nebo chtěl-li se konečně z panství odstěhovati, musil žádati vrchnost o dovolení. Také nesměl
bez vůle vrchnosti o svém jmění, jež si v potu tváří vydělal a uspořil, poříditi a dle vlastní vůle
s ním nakládati (viz str. 21. odst. 6.) Jen "s vůli a povolením" milostivé vrchnosti směl statek
svůj pronajímati, odprodávati, darovati, zadlužiti a zastavovati. Dle českého zřízení zemského
nemohl také poddaný člověk sám se před soudem hájiti, nebo škůdce k soudu pohnati, nýbrž
učiniti tak musil vždy prostřednictvím svého pána.

A když otcové rodin tak k půdě vrchnosti byli připoutáni, tím více osoby ženské. Nesměly
žádných zápisů činiti bez vědomí a povolení vrchnosti, nemohly bez vůle pánů svých ani kšaf-
tovat, ani se vdávati.

Opat Pika odebral na př. 1617. vdově Doležalové z Malína všechny pozemky (nyní "Malá
a Velká Doležalka" zvané) a ujal je k své ruce. Poněvadž pozemky ony měly největší výměru v
Malíně, utrpělo tím veškeré obyvatelstvo, ježto tím na ně dávky a služby rozličné, jež na po-
zemcích vdovy Doležalové vězely, byly rozvrženy.

Vrchnost měla práva politická, moc policejní i soudní. Již r. 1248. osvobodil král Přemysl
lid poddaný opatství Sedleckého od soudů světských, takže jenom byl podroben soudu opa-
ta.¹¹³ Potom 6. dubna r. 1299. osvobodil král Václav II. lid na statcích kláštera Sedleckého
usedlý od právomocnosti úřadů krajských i městských, takže každý jenom od opata samého a
jeho úředníků měl býti souzen; pokuty pak provinilým uložené i statky na hrdle trestaných při-
padnouti měly klášteru.¹¹⁴

Dne 15. září 1331. obdržel opat Oldřich, dříve farář Malínský, od Jana Lucemburského
stvrzení na předešlou výsadu s doložením, "aby poddaní kláštera Sedleckého k žádnému právu
potahování nebyli, žádní rychtáři aby se jich neujímali, ale každý, kdo něco proti poddanému
klášterskému má, při opatovi a konventu jeho spravedlnost vyhledával".¹¹⁵

(53) Klášter Sedlecký obdržel též dne 15. září 1331. od krále Jana Lucemburského právo
hrdelní. Ještě v předešlém století ukazován byl v Dobrovici meč popravní s českým nápisem:
"Právo kláštera matky Boží v Sedlci."¹¹⁶

Stínání se dělo pod Malínem na "bírictví." Právo hrdelní potvrdil klášteru Karel IV. 7.
prosince 1357. Právo to měl pak klášter do r. 1765. Toho roku zřídila Marie Terezie jen 27 hr-
delních soudů v Čechách se soudci v právech učenými; též vrchnosti musely svěřiti soudy na
panstvích svých justiciářům, právníkům zkušným.

Klášter Sedlecký měl však již v století 16. "ku vyřizování sporův, obhajování opata a kláš-
tera" advokáta, "řečníka klášterního" zvaného. Takovým byl r. 1530. Jindřich, r. 1570. Linhart
Ohman († 1571.); r. 1573 se připomíná Jan Zlonický, r. 1574. Jan Bradavička.

Vrchnost měla dále právo žádati odchodné, poplatek za dovolené stěhování se z území
panství, právo na poplatek při změně v osobě uživatele statků, při smlouvách "mezi živými"
(tak zvané *laudemium*), právo rozvrhovati zeměpanské daně, právo pivovarečné a pálení ko-
řalky i nalévání těch nápojů, právo prodeje soli, právo honební i na pozemcích poddanských,
pak rybářství ve všech řekách a potocích v objemu panství; také náleželo jí právo odúmrtí,
tak že pozemky poddanské, umřel-li zůstavitel bez dědiců, případly vrchnosti; dále náleželo jí
právo na jisté dávky buď peněžité neb naturální a právo na robotu a na poplatek "za ochranu."

Vůbec byl poddaný lid čím dále tím více utlačován, což se dálo jmenovitě s příkrostiti po

---

¹¹³ Erben Reg. I. 561.

¹¹⁴ Emler Reg. II. 671. a 785.

¹¹⁵ Městské museum v Pardubicích 126/21. - Též Kapíhorský: Historie kláštera Sedleckého 27.

¹¹⁶ Městské museum v Pardubicích 126/21. - Schallerova topografie Časlavského kraje str. 63.

třicetileté válce, která zničila blahobyt českého rolnictva. Vrchnosti omezovaly práva poddaných a ukládaly jim nebyvalé poplatky. Lid marně za smilování prosící, vzmužil se k činnému odporu.

Když poslové rolnictva r. 1680. v Praze za zmírnění robot prosící byli uvězněni, vzbouřil se vesnický lid v kraji Čáslavském, Boleslavském, Litoměřickém a Loketském, a snad celé Čechy by byly povstaly, kdyby oni poslové bývali déle u vazbě držáni. Generálové Piccolomini a Harant vytáhli do vzbouřených krajův a utišili rozkvašený lid slibem, že bude o zmírnění robot jednáno. Císař Leopold I. nařídil 28. června 1680. krajským hejtmanům, aby nedopouštěli ukládání nezákonných robot poddaným, ale aby také přísně stíhali buřiče a rušitele pokoje.

Vrchnosti odporovaly tvrdošijně každé úlevě poddaným, proto jednání o upravení poměrů poddaných k vrchnostem nebylo ani v polovici XVIII. věku skončeno.

⁽⁵⁴⁾ Na panství Sedleckém byla robota, zavedená po 30tileté válce, takováto: Každý držitel statku selského čili celosedlák měl za povinnost od slunce východu až do západu čtyřmi potahy týdně 3, dle potřeby i 4 dni na robotu jeti a v ostatních 3 dnech mimo svátek po jednom pěším statečném robotáři odeslati; v čas senoseče a sekání otav měl každodenně 2 statné robotáře v čas dostaviti.

Půlsedláci a l' sedláci měli tutěž robotu, však potažní roboty jen s 3 neb 2 potahy.

Chalupníci byli povinni po všecky dny buď sami na robotu pěší choditi aneb statečného robotáře poslati a to po celý rok v zimě i v létě, vyjímaje když na děláním dříví od 1. listopadu do konce února šli; tu se jim několik dní dle uznání promíjelo. Když bylo třeba, musil místo pěší roboty po 2 dni s dvěma voly orati nebo vláčeti.

Všichni podruzi a úročníci byli povinni v senoseči na robotu jíti a to ženatí 2 dni, svobodní 1 den. Ve žních měli ženatí 14 záhonů panského obilí požití, neženatí jen polovici. V čas sekání otav měli pracovati ženatí den, neženatí půl dne; každý mltec nebo podruh byl povinen v zimě 6 sáhů dříví k palivu sdělati. Jich ženy měly za povinnost 6 dní obilí pleti; svobodné ženské 3 dni.

Mimo robotu odváděli všickni "všechny jakékoliv jméno míti mohoucí daně a kontribuce dle rozvrhu." Poddaní byli také povinni panské předitivo přísti a to celosedláci 2 štuky, nebo za to 30 kr. platiti, půlsedláci a chalupníci 1" štuky, nebo 22 kr. 3 denáry platiti. Také bylo povinností celosedláků ročně 2 kusy panského dobytka vykrmiti; chalupníci měli panské tele každoročně vykrmiti. (Kteří měli stavení na obecním pozemku aneb na gruntě selského statku vystavěná, platili buď obci, nebo selskému statku úroky z gruntů.)

Hospodský "na Velké" v Malíně měl za povinnost: c. k. daně a úroky vrchnosti z hospody, pak z řeznického krámu a váhy odváděti, extraordinarium z držících gruntů dominikálních, jakož i "laudemium" platiti, pivo z vrchnostenského pivovaru, jakož i víno z vrchnostenských sklepův a kořalku z Malínské vinopalny odebíratí a Malínskému učitelí dar k novému roku dávatí.¹¹⁷

⁽⁵⁵⁾ Hostinský "na mýtě" měl za povinnost c. k. daně platiti, vrchnosti 1 zl. 10 kr. úrokův odváděti, pivo ze Sedleckého pivovaru a kořalku z Malínské vinopalny odebíratí.¹¹⁸

Když od roku 1769.-1770. panovala veliká neúroda a r. 1771.-1772. hlad, a císař Josef II. sám o bídě v Čechách zuřící se přesvědčil, byla r. 1773. svolána kommissee k jednání o ulevení

¹¹⁷ Gruntovní kniha Malínská při c. k. m. d. okr. soudu v Hoře Kutné. Hospoda ta náležela dříve vrchnosti a byla při zřízení grunt. knih Josefem Láskou r. 1780. v ceně knihovní 2000 zl. zakoupena. K ní náleželo 9 jiter 1270 čtver. sáhů rolí, 3 jitra 630 čtver. sáhů luk a 80 čtver. sáhů zahrady. Když r. 1805. Jos. Láška zemřel, byla 12. ledna 1805. dědičným dělením oceněná budova na 7114 zl. 5 kr., obchod při hospodě na 13.520 zl., pozemky na 3.111 zl. 52" kr.

¹¹⁸ Při zřízení knih byl majitelem hostince Jakub Kučera, od r. 1807 Jos. Wirth, od r. 1821. Fr. Wirth, od r. 1833. Marie Procházková, od r. 1836. Václav Podlipný, od r. 1865. Čeněk Podlipný.

břemen poddaným.

Dne 13. srpna r. 1775. byl vydán patent robotní, kterým robota byla valně snížena, jímž však lid, úplně zrušení robot očekávající, byl sklámán. Četní agenti podněcovali nespokojenost rolnictva, rozšiřující pověst, že tento patent jest podvržený, že vrchnosti původní "zlatý patent císařský" úmyslně zadržují. Pobouřený lid se vždy více jítřil a zvláštní výbor počal v Čechách organisovati všeobecné povstání, které mělo v den sv. Jana r. 1775. v Praze vypuknouti a po celých Čechách se rozšířiti. Ale celé vzbouření nešťastně skončilo. Mnoho povstalcův odsouzeno k smrti i do žaláře.

Poté cestoval po Čechách generál Olivier Wallis a ve všech krajských městech vyhlášoval slavnostně robotní patent 13. srpna r. 1775. vydaný.

V tomto patentu byla snesena jasně a přehledně veškerá zákonně platná nařízení o robotách z r. 1680., 1738., 1751., 1753., 1770. a 1771., aby poddaní své povinnosti zřejmě poznali.

Dle tohoto patentu byli robotníci pěší, potom poddaní, kteří přes 9 zl. 30 kr. daně dosud neplatili, avšak s potahem robotovali, příště povinni jen ku pěší robotě; podruzi měli ročně 13, chalupníci dle placené kontribuce v témdni 1-3 dny robotovati. Jízdní robotou byli povinni poddaní, kteří více než 9 zl. 30 kr. kontribuce platili a to čtvrtsedlák přes 14 zl. 15 kr. kontribuce platící měl s jedním kusem potahu v témdni 3 dny, půlsedlák (kontribuce do 28 zl. 30 kr.) s párem potahu v témdni 3 dny, od sv. Jana do sv. Václava téhodně 2 dny pěší roboty s jednou osobou konati; ostatní sedláci více než 42 zl. 45 kr. kontribuce platící robotovali týdně 3 dny čtyřmi kusy potahu a od sv. Jana do sv. Václava týdně 3 dny s jednou osobou. Tato ustanovení byla nejvyšším požadavkem příštích robot. Poddaným bylo volno zůstatu při dřívějších robotách, pokud by se jim mírnějšími býti zdály; ohlášení poddaných o robotách měla býti do 16. října 1775. u vrchnostenského úřadu podána.

Poddaní neb obce však nemohli díl se staré a díl z nové roboty voliti, nýbrž byli povinni buď k té nebo k oné se přihlásiti; avšak měli právo, že se mohli s vrchností o jiný zcela (56) nový způsob robotních povinností písemně porovnat, kteréž porovnání prostřednictvím krajského úřadu ke král. zemskému guberniu k nahlédnutí a potvrzení zasláno býti mělo.

Poddaní panství Sedleckého dohodli se s vrchností r. 1784. tak, že povinná potažní a ruční robota byla v peníze přeměněna. Vrchnost k tomu tím spíše svolila, poněvadž byl r. 1783. klášter zrušen a 10 dvorů pronajato. Při tomto výkupu roboty byl dvouspřežný potah na 18 kr. a 1 den robotní práce na 6 kr. ustanoven. Na celém panství bylo následkem té úmluvy od 69 sedláků 3195 zl. 50 kr., od 125 chalupníků 1937 zl. 36 kr., úhrnem 5133 zl. 26 kr. ročně do vrchnostenského důchodu odvedeno. Smlouva byla každých 6 let obnovována.

Kromě výše uvedeného placení uvolil se každý v čas žni bez rozdílu 4 dny vrchnosti ruční práce bezplatně vykonávati. Co pak se týče obyvatelův a jiných pole nemajících domkařů, ti museli dle výše uvedeného patentu ročně každý 13 dní ruční roboty vykonávati. (Obyčejně sekali led, vyhazovali příkopy, pracovali ve žních na poli a obírali housenky.)

Od robot byl na celém panství jen Krchlebský chalupník Josef Sochor již při koupi statku Krchlebského od barona Dubského na vždy osvobozen.

Bylo-li práce poddaných při dvoře potřeba, přicházeli mimo placené roboty ochotně s vlastními koňmi a voly a obdrželi denně za 1 den potahu koňského 42 kr., za potah s voly 36 kr. a jeden den práce dle času buď 10, 12 až 18 kr. Jel-li poddaný dobrovolně na robotu, byl povinen vykázatou práci tak konati, jako služebníci panští.

Nepořádek ve službě byl trestán čeledním patentem ze dne 30. října 1782.

Pokud ještě potažní robota in natura byla vykonávána, nebyl poddaným žádný dvůr určen; jezdili tedy na práci tam, kde jich vrchnost potřebovala. Dvorů bylo 14 a to: v Sedlci, Malíně, Krchlebích, Skalici, Třeboníně, Hraběšíně, Hološíně, Souňově, Lhotě, Šebestenicích, Zbýšově,

Chlumě, Damírově a dvůr Šípec.¹¹⁹

Patentem z r. 1775. nebyl však poměr poddaných k vrchnostem trvale upraven, protože i potom český rolník byl nevolníkem vrchnosti.

Teprve císař Josef II. se ujal "totoho nevědomostí chudého, chudobou bojácného, bojácností ztýraného lidu" a "z rozumu a z lásky k lidstvu" zrušil patenty r. 1781. a r. 1782. vydanými také nevolnictví v Čechách. Český rolník jsa z tělesné poddanosti vybaven, stal se dědičným vlastníkem svého (57) statku, směl nemovitosti kupovati, bez překážky se ženiti, z panství se stěhovati, o své vůli v zemi se usazovati, řemeslům se učiti, obchod provozovati, studovati a j. Ale i malá svoboda tato byla vrchnostenskými úředníky ztěžována.

Na počátku XVII. století odváděl rolník mimo obecné berně pátý mandel sklizeného oziimu a 2 gr. míš. a z kopy snopů jarky 1 groš míš.

Desátkový poplatek obilní zavedl sněm r. 1664. a 1665. odbývaný; odvádělo se z 30 mandel sklizené pšenice, žita a ječmene po 2, ova po 1 čtvrtci, počítaje korec pšenice a žita po 1 zl. 6 kr., korec ječmene a ova po 45 kr.

V letech 1651.-1653. upravili visitační kommissari, kteří měli osobně dohlížeti k rozvrhování veškerých břemen veřejných "v bohumilé rovnosti" prvou berní roli, soupis všech kontribuentů, v němž byly zapsány netoliko skutečné usedlosti pozemkové, ale také usedlosti domnělé, totiž živnosti průmyslové, domněle vypočteným výnosem usedlostem hospodářským porovnané. Z této berně role se vyvinul prodlením let katastr, jenž byl r. 1683. opraven a dle kterého až do r. 1748. byly rozvrhovány daně zemské. Usedlost poddaného, 180 zl., později 142 zl. nejméně vynášející, byla při vyměřování daně dělitelna. Celým sedlákem byl rolník, jehož usedlost ročně také jen 74 zl. vynášela, který v témdni 3 dny čtyřmi koňmi robotoval a 30, 40-45 zl. daně platil.

Nové upravování gruntovní daně počalo r. 1713.; základem rozvrhování berně měl býti výnos, nikoliv počet usedlostí.

Nový soupis katastrální byl r. 1725. zhotoven. Poddaní platili do r. 1747. řádnou gruntovní daň, vrchnosti pak dle počtu usedlostí svých poddaných, totiž mimořádně zvýšenou daň gruntovní.

Nový katastr byl vypracován v letech 1717.-1748., do r. 1751. bylo lze reklamovati. Z celé usedlosti platili poddaní r. 1748. 56 zl. 57 kr., r. 1749. 60 zl.

Po opětnej revisi byl konečně r. 1751. založen katastr rustikální. Veškeré pozemky bez ohledu k stavovským rozdílům majitelů byly rozděleny dle výnosu a dle jednotlivých cen žita v 48 tříd (výnos 52 kr. až 2 zl. 33 kr. při korci), louky do 3 tříd od 40 kr. až 1 zl. 20 kr., pastviny a porostliny byly porovnány s přílehajícími pozemky. Základem této soustavy byla zásada, že každá usedlost má platiti třetinu výnosu berně.

Císař Josef II. dal r. 1785. celou zemi nově vyměřiti a ustanoviti dle jakosti pozemků, kolik by měl každý platiti. Podle patentu císařského měli poddaní od r. 1789. počínaje platiti ze sta zlatých hrubého výnosu 30 zl. a to: 12 zl. 14 kr. (58) státu a 17. zl. 46 kr. vrchnosti, tak že by jim z takové živnosti zůstalo 70 zl., z jiné podle téhož poměru více nebo méně.

Rovnoprávné ukládání berně se stavům privilegia svá úzkostlivě hájícím arcit' nelíbilo, proto berní opravě císaře Josefa II., jakož i konečnému upravení a ustálení robot, desátkův a j. odporovali.

R. 1792. upravil konečně císař Leopold II. rovnoprávně gruntovní daň dle výnosu pozemkův.

Až na nepatrné změny trvala soustava gruntovní daně z roku 1792. do let padesátých. Zákonem říšským ze 7. září 1848. byla zrušena bývalá právomocnost vrchnosti a lid jsa osvobo-

¹¹⁹ Historische Beschreibung der Herrschaft Sedletz. Manuskript. Sestavil director Jos. Pavlík.

zen od celého jha poddanského, stal se vlastníkem samostatným, skutečným člověkem svobodným.

Na konec podáváme několik dat z dob poddanství:

K Sedleckému panství náleželo 19 vesnic. (Viz str. 34.) Roku 1800. bylo na panství 802 rodin, čítajících 3252 duší.

Z úředníků panských se uvádí r. 1660. Bernard Šindelář, purkrabí a správce statků klášterních. R. 1800. byli úředníky: Josef Pavlík, vrchní, Jan Novák, důchodní, Leop. Sperling, purkrabí, Mat. Halteš, polesný, Jos. Steinhof, pojezdny. R. 1806. byl vrchním Jan Novák, knihovním Jan Laitl. Od r. 1820.-1840. byl vrchním J. Pfanner, od 1840.-1848. J. Linha.

8. Církevní poměry.

Nejstarší budovou v Malíně jest chrám sv. Jana a Pavla, o němž se již na str. 5. zmínka stala. Chrám ten (nyní za kůlnu pro stříkačku užívaný) byl stavěn za opatování sv. Prokopa na Sázavě. První služby Boží v XI. století konali v něm klášterníci Sázavští. Později dosazováni k němu zvláštní faráři, plebáni, buď knížetem českým samým nebo biskupem Pražským, anebo snad i obcí Malínskou, jako se dalo do r. 1325. v obci Čisté na Boleslavsku.¹²⁰ O tom nemáme však určitých zpráv.

První historická zpráva uvádí v Malíně kol r. 1250. faráře Jana,¹²¹ na jehož gruntech a v jehož pravomocnosti ruda stříbrná na místě, kde nyní Kutná Hora leží, byla nalezena. Proto dostával farář Malínský z dolů Kutnohorských každoročně 80 hřiven stříbra, což obnáší v dnešních penězích kolem 2000 zl. Fara Malínská měla tak výnosné důchody, že ji nikdo jiný než ze šlechty nebo vysoce učený obdržel. Mimo pozemky, kde Kutná Hora leží, náležela k faře nynější "poloulán" a jiné pozemky u Malína. K faře Malínské náležely v 11.-15. (59) století mimo Malín tyto obce: Libenice, Hlízov, Sedlec, Dolany, Kutná Hora a od r. 1278. Nový Dvůr.

V ohledu církevním náležela fara Malínská k dekanátu Čáslavskému, který byl podřízen arcidekanátu Kouřimskému.¹²²

Aby němečtí obyvatelé Kutné Hory nebyli nuceni k pobožnostem chrámovým do Malína choditi, vystavěli si nejprve na nejvyšším temeni "Hory" chrám sv. Jiří zasvěcený, který k obvodu fary Malínské nenáležel, nýbrž k faře Pněvické¹²³ příslušel; že však chrám ten pro veškeré obyvatelstvo nestačil a v něm služby Boží jazykem německým byly konány, vidělo se obyvatelstvo české nuceno, pro sebe a služby Boží české o jiné chrámy se postarati. Stavělit' ovšem nejprve jen kaple dřevěné, ze stavební látky po ruce jsoucí, v nichž jim farář Malínský se svými kaplany přísluhoval, neboť byly stavěny v objemu fary té a na bývalých gruntech téhož faráře.

V roce 1300., nebo krátký čas před tím, povstala jakási rozepře mezi zámožnými obyvateli Hory Kutné a jich farářem Malínským, jak se podobá hlavně z té příčiny, že Kutnohorští v městě svém i vlastní faru mítí si přáli, čemuž farář Malínský se protivil a k tomu svoliti nechtěl.

Sousední farář Pněvický, v jehož farní objem hořenní části města i s chrámem sv. Jiří náležel, byl ochoten jim po vůli býti a pobídl je, by pro příští farní chrám o prostrannější a města tak bohatého důstojnější místo v mezích kolatury jeho se postarali.

¹²⁰ Palacký II. 379.

¹²¹ Emler Reg. IV. 734.

¹²² K arcidekanátu Kouřimskému náležel dekanát Kouřimský, Čáslavský, Kolínský, Brodský, Řečický a Štěpánovský.

¹²³ Pněvice, farní ves na »rovinách« u Kutné Hory; zašla v husitských válkách.

Horníci bohatí a hojností oplývající neváhali tedy dlouho s uskutečněním návrhu jim učinného. Vyhlídnuvše si pro příští chrám místo na vrchu nad potokem Vrchlicí, kde již dříve pro kovkopy v dole "Osel" pracující kaple ku počtě patronky kovkopů, sv. Barbory, stávala, a povolavše si mistry, položili po roce 1300. základy k chrámu sv. Barbory, který též chrámem "Božího Těla" slul, k čemuž i biskup Pražský dal svolení.

Po faráři Janovi se uvádí počátkem 14. století jako farář Malínský muž doby té v ohledu politickém i církevním znamenitý, Oldřich šlechtic z Paběnic, bratr Hrabíže z Paběnic.¹²⁴

⁽⁶⁰⁾ Již r. 1300. byl tajným radou krále Václava II, a byl vyslán r. 1302. králem v čele znamenitého poselství do Anagnie k papeži Bonifáci VIII., aby ho naklonil k uznání syna jeho Václava III. na království Uherské.¹²⁵

Oldřich z Paběnic byl doktorem práv, mistrem svobodných umění, kanovníkem a scholastikem kapitoly Pražské, protonotářem a officialem Jana, biskupa Pražského, kanovníkem Olomúckým a Vyšehradským a před r. 1317. archidiakonem Kouřimským. Ačkoliv tak vysoké hodnosti zastával, nebyl v době, kdy stal se farářem Malínským, na kněžství vysvěcen a dával se, jak tehdy bylo v obyčeji, zastupovati knězem svěceným, vikářem zvaným. Také byl zvyk, že jeden farář držel i více duchovních obročí. U prázdnilo-li se někde beneficium, žádal farář opět o ně. Tak nalézáme i u faráře Oldřicha.

Dekretem ze dne 13. dubna 1306. dovoluje papež Klement V. faráři Malínskému, aby mimo kanonikáty a prebendy v Praze, Olomúci a Vyšehradě ještě jedno beneficium, totiž faru v Malíně přijmouti mohl a zbavuje ho po pět let povinnosti nabytí příslušných stupňů svěcení.¹²⁶

Za jeho doby založil dne 24. března 1324. Štěpán Pirknar,¹²⁷ měšťan na Horách Kutných, špitál pro chudé za zdmí měšťskými a Čáslavskou branou¹²⁸ a správu jeho odevzdal mistru Oldřichovi, faráři Malínskému, jakožto pánu gruntu na ten způsob, "aby on Štěpán Pirknar a jeho dědicové právo měli do téhož špitálu kněze pobožného, příkladného a k vzdělání spasení lidského náchylného dosazovati, mistr pak Oldřich druhého, kteří by chudým a nemocným lidem ve věcech spasení jejich se dotýkajících, posluhovali. V kterémžto porovnání i tato klausule se připojila, aby totiž ti dva kněží přísahou zavázáni jsouce, všechny almužny, odkazy, ofěry a jiné těm podobné věci a důchody přijímající, věrně a bez všeho fortele aneb nějaké vymyšlené lsti, polovici Štěpánovi Pirknarovi a polovici mistru Oldřichovi, faráři, odváděli a oni aby jak chudé, tak i ty kněze, jakby náleželo, vychovávali."

"Jsa pak mistr Oldřich člověk duchovní a smrtelný a potomků nemaje žádných, jimž by takové právo špitálu výše ⁽⁶¹⁾ jmenovaného zanechal aneb zanechatí mohl, opatu Bedřichovi a klášteru Sedleckému je na věčnost odkázal, jímž on aby podle své plné moci, dobré a svobod-

---

¹²⁴ Z Paběnic Voračičtí, jeden z nejstarších rodů české šlechty, jehož první z listin známý předek byl Vít z Paběnic, vyskytující se v listině Otokara, krále českého již r. 1212. (Erben Reg. I. 249.) Do stavu panského byli povýšeni r. 1695. a titule hraběcího dostalo se jim r. 1704. Původišť: Paběnice, druhdy hrad v okrese Kutnohorském a Voračice, někdy tvrz v Berounsku. Původní erb: štít na čtvero částí rozdělený, z nichž byly 2 bílé, 2 modré.

¹²⁵ Palacký II. 287.

¹²⁶ Emler Reg. II. 894. - Též Regestum Clementis papae V. č. 613. z archivu Vatikánského.

¹²⁷ Pirknarové (Birchner, Pürknar) náleželi mezi nejpřednější měšťanské rodiny v Hoře Kutné; byli původu německého. R. 1305. přichází Bertold Pirknar, šepmistr, bohatý nákladník hor, jenž si tvrz Pirkenstein, nynější Perštejnice, vystavěl. Zdá se, že Štěpán Pirknar byl jeho synem. Z tvrze Perštejnické nezbyly než nepatrné pozůstatky, které v zahradě statku č. p. 10. a 11. se spatřují.

¹²⁸ Špitál ten stával v místech, kde je nyní cukrovar Tellerův. Budova byla r. 1838. prodána a nový chudobinec u sv. Bartoloměje postaven.

né vůle vládnouti, řídití a šafovati mohl."¹²⁹

Toho času kolem r. 1324. byl vystavěn v Malíně kostel sv. Štěpána, bezpochyby od téhož bohatého Štěpána Pirknara a právo patronátní k němu odevzdáno se svolením apoštolské stolice klášteru Sedleckému. Farní budova byla postavena u téhož kostela v místech, kde se dosud na "přfarhově" říká.¹³⁰ Fara u kostela sv. Jana a Paula stávala v místech nynější školy. Kostel sv. Štěpána se stal farním. Proč byl opuštěn kostel sv. Jana a Paula jako farní, kryje rouška neproniknutelná. Snad to souviselo s domáháním se moci kláštera Sedleckého nad Malínem, nebo souviselo to s tvořením všelikých sekt náboženských, jako: bekyň, Waldenských a p.

Zprávy, které došly potomstvo o církevních oněch neshodách, jsou velmi chudé a na mnoze nesprávné, tak že pravdy v nich se dozkoumati jest těžko.

Zmahající se mravní porušenost a světáctví kněžstva dávaly hlavně příčinu vzniku a šíření se všelikých sekt. Jan IV., biskup Pražský, byl přísným proti takovým duchovním a tu ti, kteří pro mravní poklesky od něho byli káráni, odpláceli se stíháním ho z domnělého kacífství. R. 1318. byl obžalován od Jindřicha, kanovníka Vyšehradského, u papeže Jana XXII., že jest ochrancem bludařův a že neposluhá rozkazů stolice apoštolské. I obdržel biskup rozkaz, aby se osobně před papežskou stolicí v Avignoně ve Francii dostavil. Dne 9. května 1318, odešel z Prahy; celých 11 let dlel v Avignoně u dvora papežského, s velikou trpělivostí očekávaje výrok papežův. Konečně by r. 1329. za nevinného uznán.¹³¹ Za jeho nepřítomnosti byl jistý čas farář Malínský Oldřich administrátorem biskupství Pražského ve věcech duchovních a tu se svolením kapitoly Pražské odevzdal 25. března 1324. všechny kostely a kollatury na Horách Kutných klášteru Sedleckému, jako patronu špitálu Kutnohorského.¹³²

Listina za tou příčinou vydaná zní následovně:

"Z Boží milosti Hynek, probošt, Václav, děkan, Tomáš, arciděkan i všecka kapitola kostela na hradě Pražském, toho času mocí apoštolskou práva biskupského zhostěného, velebného v Kristu (62) otce a pána, pana Jana, biskupa Pražského, plnomocenství ve věcech duchovních i hmotných v městech Pražských i po všem biskupství mající, oznamujeme všem na budoucí a věčné časy:

Poněvadž velebný muž a mistr Oldřich z před jmenovaného kostela hradu Pražského scho-lastikus a s povolením stolice apoštolské správce kostela Malínského, biskupství Pražského, z upřímnosti a veliké náchylnosti před nás přednesl, že, poněvadž již dávno za živobyті Jana, faráře Malínského a předka svého na místě, které se nyní obecně Hora Kutná jmenuje, na gruntech, v jurisdikci a obmezení téhož faráře Malínského hory stříbrné nalezeny byly, pro veliké množsví lidu na to místo z rozličných míst přicházející, potřeba byla k přísluhování svátostmi církevními a služeb Božích vykonávání, dřevěné kostelíky a kaple vyzdvihovati. Z kterýchžto důchodův ani na tom místě hor stříbrných, ani jinde, kdežby pro trvanlivost stříbrných hor nejistot, těž obydli lidská nejista byla, tak pojednou jisté služby Boží nařizené, jako i pro zlehčení kláštera Sedleckého, blíže hor jmenovaných ležícího, rozšířeny býti nemohly, z čehož se děje a dále, že vycházející z před jmenovaných kostelíkův užitkové ne na potřebné a Bohu milé, ale snad na odporné a nechvalitebné skutky se obracejí; to tedy svrchu dotčený mistr Oldřich na svědomí svém těžce snášeje a svým nástupcům dobře poraditi chtěje, poníženě a pokorně nás požádal, aby ze svého dobrého zalíbení a rozsouzení důchody a užitky, kteréžby koli nyní i

¹²⁹ Kapihorský: Historie kláštera Sedleckého str. 22. - Emler Reg. III. 377.

¹³⁰ Tenkrát nedělila kostel od »přfarhově« silnice, jak nyní spatřujeme. Silnice stavěna teprve v červnu 1805.

¹³¹ Dr. Kl. Borový: Dějiny diecése Pražské 136., Palacký II. 439.

¹³² Emler Reg. III. 378-379. - Byly to chrámy: sv. Jiří, sv. Bartoloměje, Všech Svatých, sv. Martina, sv. Kříže, sv. Jakuba, Matky Boží, sv. Jana Křtitele a mnoho jiných, nyní nám již zcela nepovědomých kaplí.

na časy budoucí, ježto z často jmenovaných kostelíků vycházely, připojeny byly nyní i budoucně špitálu nemocným a chudých ku klášteru Sedleckému náležejícímu, tak a tím způsobem, že on opat kláštera Sedleckého (který také patronem Malínského farního kostela jest), nebo jiný, kterého by opat k tomu ustanovil, týchž kostelíků důchody a užitky k dobrému chudých a nemocných lidí, aneb k jiným jakýmkoli pobožným skutkům obracetí povinen bude, beze škody však a umenšení důchodů farářů a farnímu kostelu Malínskému plynoucích, z té však náležité a potřebné mírnosti zachováním: že poněvadž, jakž potřebí jest, v před jmenovaných hor stříbrných kostelíci obyvatelům a sousedům služby Boží vykonávati a svátostmi posluhovati on mistr Oldřich, farář nynější, aneb kdo po něm bude, již oznámené služby Boží sám, aneb skrze své zástupce, kteříž s mocí a rozšafným uvážením opata Sedleckého dosazování a sesazování býti mají, v kostelích již oznámených vykonávati povinen bude, tak aby nějakou lstí, chytrostí aneb neupřímností důchody a užitky k špitálu kláštera Sedleckého z jmenovaných far pocházející, ztenčením zmenšeny nebyly. Že pak ústa volu mlátícímu zavázati nesluší a kdo oltáři slouží, z oltáře vyživení své míti má: povinen bude pan opat jak faráře, tak i jiné služeb Božích vykonavatele, jako i samé kostely k službám Božím věcmi přináležejícími z těch důchodův opatřiti.

(63) Poněvadž tedy výše uvedená mistra Oldřicha pobožná žádost jakýsi dluh a vyslyšení v sobě zavírá, jí pro křivdu Boží a vlastního svědomí ublížení naproti se stavěti nesmějíce, žádost tu s povolením velebného muže a pana bratra Bedřicha, opata kláštera Sedleckého, patrona kostela Malínského, příznivě a vděčně připouštíme, důchody a užitky výše jmenovaných kostelíků ku žádosti mistra Oldřicha právem a mocí nám udělené špitálu výše jmenovanému přivlastňujeme a připojujeme, tak aby nyní ihned týchž kostelíků důchody a užitky k špitálu Kutnohorskému plným právem přináležely, což že se státi mohlo a může bez všelijaké protimyslnosti aneb odporu důvěřujeme, poněvadž se tím ani kaplím Kutnohorským ani klášteru Sedleckému, jako patronu kostelu Malínského, žádné protimyslnosti nečiní.

K lepšímu svědectví toho poručili jsme listinu tuto stvrditi pečeti kapituly Pražské, jakož i opata Sedleckého a mistra Oldřicha, faráře Malínského. Datum v Praze 25. dubna 1324.¹³³

Odevzdání důchodův a příjmů kaplí a kostelů Kutnohorských ve prospěch kláštera Sedleckého schválil k žádosti opata Bedřicha a k přímlově krále Jana Lucemburského, Karla, jeho syna a Blanky, Karlovy manželky, bullou ze dne 26. května 1343. papež Klement VI.

V důvodech stvrzení toho se uvádí, že klášter, ležící při veřejné cestě, pohostováním nemocných a chudých, jakož i vydržováním lidu válečného, daněmi a sbírkami doznal velikých škod a že fara Malínská dosti hojných a poctivých důchodů má.¹³⁴

Farář Oldřich vstoupil pak se svolením papežským do kláštera Sedleckého, kde r. 1330. byl zvolen po Bedřichovi za opata.¹³⁵ Spravoval klášter po 3 léta a zemřel v srpnu r. 1333.

Nástupcem Oldřichovým na fare Malínské se stal Jan, příjímím Volek, probošt kostela Vyšehradského, nevlastní syn krále Václava II. Dne 30. dubna 1333. dovolil mu papež Jan XXII., sídlem v Avignoně, aby k svým četným farám ještě faru v Malíně obdržel. Probošt Jan měl mimo proboštví 4 kanonikáty s prebendami v Praze, Olomouci, Řezně a Bambergu, měl od kostela Pražského a Vyšehradského a z kaple u Brna jisté roční příjmy; kromě toho měl vyhlídku na beneficium v Bamberské diecési. Také mu papež farní kostel v Malíně připsal, v jehož držení ho měl biskup Pražský uvésti. Ale právě doby té byl obžalován, že se účastnil jistěho (64) polního tažení v Bavorsku, kde krev tekla, při kterémž byli též důvěrníci Ludvíka Bavorského, krále německého a nepřítelé stolice papežské. Na žalobu tu Jan Volek odpověděl, že

¹³³ Emler Reg. III. 378. Kapíhorský: Historie kláštera Sedleckého 23., 24., 25.

¹³⁴ Emler Reg. IV. 505. Kapíhorský: Historie kláštera Sedleckého 23-27.

¹³⁵ Emler Reg. III. 25-747.

se sice účastnil polního tažení v Bavořích, ale jen ke cti a v službách církve a to proti Ludvíkovi Bavorskému; na usmrcení jiných že neměl podílu a také že nenařídil nikoho usmrtiti. Pro případ, že by přece na Janu Volkovi vinna byla shledána, rehabilitoval ho papež listem, aby farní kostel v Malíně ujeti mohl.¹³⁶

Snadno se dalo předvídati, že správa nadání špitálu městského tak, jak ji byl Štěpán Pirknar v roce 1324. ustanovil, mezi konventem Sedleckým a městem Horou Kutnou brzy k rozmiškám povede; neboť jedna i druhá strana chtěla mít v dosazování kněží do špitálu přednost. K tomu se připojil ještě nový spor. Po r. 1340. nastoupil za faráře v Malíně Benedikt ze Ždánic. Ten odevzdání kostelů Kutnohorských klášteřu Sedleckému, jež se stalo farářem Oldřichem, uznati nechtěl a svých práv jurisdikčních se domahal až u stolice papežské.¹³⁷ Než papež Inocenc IV. r. 1352. a český král Karel IV. r. 1355. stvrdili opětno odevzdání. Farář Benedikt podal opětovnou žádost k papežské kurii, nejsa spokojen s rozhodnutím. Ale zatím zemřel.

Aby spory byly uklizeny, byl mocí listin apoštolských, klášteřu Sedleckému r. 1352. udělených, praesentován za faráře v Malíně klášterník Sedlecký Jindřich, který zemřel v listopadu r. 1358. Po jeho smrti, když se zdály poměry urovnány, stal se farářem 3. prosince 1358. mistr Werner Thymon z Ertmansdorfu a byl uveden na faru Malínskou farářem ze Sv. Jakuba.¹³⁸ Tento farář byl dříve vrchním písařem městským (protonotarius civitatis) na Starém městě pražském; byl mužem znamenitě právnícké zběhlosti a učenosti.¹³⁹ Obnovil požadavek předka svého Benedikta žádaje, aby bylo zrušeno odevzdání kostelů Kutnohorských klášteřu Sedleckému.

Rozepte ona mezi městem Kutnou Horou, farářem Malínským a opatem Sedleckým stran spravování špitálu a kostelů Kutnohorských dosáhla po r. 1360. nejvyššího stupně, takže z rozkazu papežského r. 1363. Jan (Volek), biskup Olomúcký, někdy farář Malínský, jako nestranný rozsudí a "takových roztržitostí smírce", následující porovnání mezi nimi učinil: "Opat kláštera matky Boží v Sedlci mējz plné a dokonalé právo kněže do špitálu dosazovati, nepoběžné sesazovati, služby (65) Boží vykonávati a svátostmi přísluhovati beze všelijaké, kohokoliv vymyšlené překážky. Měšťané pak usedlí, dobře zachovalí a na svědomí svým žádné úhony nemající, buďtež za správce, úředníky a ochrance voleni a dosazeni. Mistra pak aneb správce školního do Hory Kutné nikdo dosazovati nemējz práva, kromě nynějšího a budoucích farářů Malínských pod propadením dvou tisíc zlatých čistého stříbra."

K porovnání tomu všechny strany přivolily a na potvrzení toho pečeti své přitiskly.¹⁴⁰

Narovnání bylo schváleno papežem Alexandrem VI.; též Řehořem XI. 9. prosince 1375.¹⁴¹

Roku 1375. přeměnil klášter Sedlecký faru v Malíně se svolením papežským v stálé vikářství, t. j. prohlásil, že správa duchovní nad Malínem a kaplemi Kutnohorskými přísluší výhradně klášteřu. Od té doby nebyli na faru Malínskou dosazování samostatní faráři, nýbrž vikáři, víceplebani, kteří jménem kláštera duchovní správu vykonávali. V obecné mluvě byli nazýváni ovšem "faráři," ale plných práv farních neměli; ta náležela klášteřu.

Po faráři Wernerovi byl ustanoven 29. prosince 1375. k "stálému vikářství v Malíně a spolu ke kaplím v Hoře Kutné" Ludvík z Arangarthu, z diecése Kamínské, dříve rector akademie Pražské.¹⁴²

---

¹³⁶ Emler Reg. III. 775.

¹³⁷ Městské museum v Pardubicích 179/43.

¹³⁸ Libri Confirmationum I. 76.

¹³⁹ Tomek: Dějepis Prahy II. 292.

¹⁴⁰ Kapíhorský: Historie kláštera Sedleckého str. 31.

¹⁴¹ Libri Erectionum II. 126.

¹⁴² Libri Confirmationum IV. 46.

Po jeho smrti byli ustanovováni vždy jen mnichové kláštera Sedleckého. Nástupcem Ludvíka z Arangarthu se stal Ondřej, který r. 1390. zemřel. Po Ondřejovi byla svěřena duchovní správa v Malíně ku presentaci opata Theodorika Janovi, mnichu Sedleckému, který byl jménem konsistoře od generálního vikáře Jana z Pomuka dne 21. prosince 1390. potvrzen.¹⁴³

Farář Jan se stal r. 1396. opatem Sedleckým a praesentoval za svého nástupce v Malíně br. Petra, což stvrzeno konsistoií pražskou 1. července 1396.¹⁴⁴ Petr zastával úřad ten do r. 1405., kdy byl zvolen za opata Sedleckého. Svým nástupcem v Malíně ustanovil br. Jana de Reno, druhdy opatrovníka nemocných; byl stvrzen konsistoií 4. července 1405.¹⁴⁵ Farář ten byl nejspíše cizozemec, což asi nepřispívalo k shodě mezi farníky a jím samým. Proto odvolal r. 1409. opat Jakub bratra Jana de Reno "od kostela farního č. stálého vikářství⁽⁶⁶⁾ v Malíně a kapli téměř klášteru stolicí apoštolskou připojených" a ustanovil bratra Jana Hasenerla na jeho místo. Stvrzení konsistorní bylo dáno den 2. srpna 1409.¹⁴⁶

Jan Hasenerl zemřel v září r. 1409. Za jeho nástupce byl praesentován opatem Jakubem a 15. října 1409. konsistoií stvrzen Martin Svevin, klášterník Sedlecký.¹⁴⁷ Jeho nástupcem se stal z jara r. 1410. Kunrát. Zemřel r. 1412. a na jeho místo byl ustanoven 12. dubna 1412. bratr Augustin¹⁴⁸.

Jak na str. 59. vypravováno, založena byla kolem r. 1300. v Kutné Hoře kaple Těla Božího, která, i když velkolepý chrám sv. Barbory vůkol ní byl dostaven, zůstala netknuta, stojíc před velkým oltářem. Kutnohorští usilovali všemožně o povznesení kaple oné a tím i o povznesení kostela sv. Barbory. R. 1401. dostalo se jim od papeže Bonifáce IX. potvrzení na zvláštní pobožnost v kapli. Tím však nebylo ještě docíleno přání zakladatelů chrámu, aby měl chrám vlastního faráře; vzdor všemu vzpouzení se faráře Malínského a kláštera Sedleckého Horníci o to stále usilovali.

Ustavičným rozšiřováním se města Kutné Hory, jakož i zakládáním nových dolů pomísily se hranice pozemků kláštera Sedleckému a kapitole Pražské, jako patronovi fary Pněvické přínáležejících, jakož i meze jurisdikce nebo práva farního fary Malínské a Pněvické, takže oba farářové o právo farní, klášter Sedlecký pak a kapitola Pražská o vlastnictví některých dolův a tavíren spor vedly, což skorem celé století potrvalo.

Opat kláštera Břevnovského byl konečně rozhodčím té pře ustanoven a dne 2. července 1407. učinil narovnáni takové, aby příjmy z veškerých dolův ať již na pozemcích kláštera nebo kapitole Pražské náležejících, na míli v okolí Hory Kutné po 4 roky ve 3 stejné díly byly rozděleny, z nich pak klášteru Sedleckému 2 díly, kapitole Pražské jeden díl připadnouti má. Po 4 letech se mají zase všechny strany k novému narovnáni sejíti.

Ale spor o jurisdikci mezi faráři Pněvickým a Malínským nebyl tímto narovnáni rozhodnut a byl ponechán pozdější době k vyřízení.

Teprve r. 1410. byl vyslán ke konečnému rozhodnutí u věci té Olomúcký biskup Kunrát z Wechty, rozený Němec z Westfalska, který se těšil přízni krále Václav IV. Mezi r. 1403.-1405. byl mincmistrem v Hoře Kutné a proto panovalo domněni, že, s veškerými poměry místními dobře jsa obeznámen, nejlépe onen spor vyřídí.

(67) I učinil 16. dubna 1410. následující přátelské narovnáni mezi opatem kláštera Sedleckého a farářem Malínským s jedné a farářem Pněvickým se strany druhé:

Ve jménu Páně, Amen.

---

¹⁴³ Libri Confirmationum V. a.

¹⁴⁴ Libri Confirmationum V. b. 260.

¹⁴⁵ Libri Confirmationum VI. 151.

¹⁴⁶ Libri Confirmationum VI. 271.

¹⁴⁷ Libri Confirmationum VI. 274.

¹⁴⁸ Libri Confirmationum VII. 50.

MALÍN a okolí.

1:10 000, místní názvy doplněny dle kopie mapy státního katastru z roku 1838 (Státní okresní archiv Kutná Hora)

My Kunrát, z Boží milosti volený biskup kostela Olomúckého, mocný smluvce, ubrman a prostředník. Nábožní muži a páni, opat a celý konvent kláštera Sedleckého a pan Kunrát, hlavního kostela Malínského správce s jedné, a ctihodný muž pan Linhart, farář kostela v Pněvicích a správce v nové kapli Těla Božího za zdmi Hory Kutné a prozřetelné bratrstvo téhož nového kostela neb kaple se strany druhé, složili na nás narovnání sporu svého. Narovnání jsme učinili a jest ve "spise kompromisním", sepsaném rukou Mikuláše, někdy Dilbiše z Prachovic, Litomyšlského biskupství kněze a veřejného notáře.

Ale k stálé a trvanlivé žádosti pánů Kunráta Malínského a Linharta Pněvického, farářův předstoupených, ve jménu Páně a mocí tohoto litu vyhlašujeme, nařizujeme a oznamujeme:

Nejprve vyhlašujeme, nařizujeme a oznamujeme, že každý křesťan obojího pohlaví z obvodu fary Malínské, když k létům rozumným a rozvážlivým přijde, nejméně jednou v roce z hříchův svých se vyznati a zpovídati povinen jest svému vlastnímu knězi a při své vlastní faře, totiž Malínské aneb Hory Kutné, a za hříchy uložené pokání vši mocí a silou svou povinen bude vykonávati, jakož i velebnou oltářní svátost též nejméně jednou v roce přijímati.

K tomu připomínáme, že nikdo z kněží nové kaple (Božího Těla v Hoře Kutné) nesmí v Hoře Kutné aneb v jurisdikci fary Malínské kostelův navštěvovati, k nemocným přicházeti a jim svátostmi posluhovati bez obzvláštního povolení faráře Malínského aneb bez obzvláštního a zjevného povolení toho, kdo plnomocenstvím a právem v tom dovolovati má.

Zase nikdo z obvodu fary Malínské pochovávat se nemá při novém kostele (t. j. kapli Božího Těla), leč by zjevně a pořádně pohřeb při něm sobě vyvolil.

Ale kdo by zjevně, jakž oznámeno jest, pohřeb sobě při novém kostele vyvolil, pak jejich dcery a synové, kteří ještě nedorostlí aneb pod mocí obou rodičů, matky totiž a otce aneb jednoho z nich jsou, jakož i z poddanosti ještě nepropuštění, ti mohou při témž novém kostele pohřbeni býti.

Také mohou všichni křesťané sobě vyžádati, aby je po jejich smrti kněží a žáci nového kostela s procesím a zpěvy nebo beze zpěvu vyprovodili; to státi se však musí tak, aby farář Malínský v právě svém obyčejném zlehčen nebyl a aby jeho celé právo dle chvalitebných a dosud trvajících zvyků neporušené zůstávalo. Kdyby někdo k doprovodění těla mrtvého chtěl míti kněze a žakovstvo obojího kostel, tedy nemá to nikomu, když náležitou náhradu učiní, odeřeno býti.

⁽⁶⁸⁾ Kněží nového kostela ať nikoho k smrti pracujícího, bydlicího v obvodu fary Malínské nížádným vymyšleným způsobem k tomu nevybízejí, aby při novém kostele místo sobě k pohřbu vyvolil, vyvolené již místo změnil aneb něco jim odkázal kšaftem po smrti své, jako na př. plat za každodenní mše aneb něco jiného, jakýmkoli jménem to nazváno býti může.

Zase naproti tomu nikdo z kněží z fary Malínské aneb kostelův jí připojených necht' neodvrací od volby svobodného pohřbu aneb ustanovení dobrovolného odkazu, ku kterýmkoli místům a osobám, jak by se jeho dobrovolné a svobodné vůli líbilo.

Kazatelové obojí strany jak nového kostela, tak i farního v Malíně i s kostely k němu příslušujícími, povinni jsou při každé větší slavnosti a dne svátečního své posluchače napomínati a k tomu vésti, aby každý dle práva při své faře zůstal aneb vyslyše slovo Boží jinde do své farnosti se navrátil a tu poslušně vůli a poručení biskupa svého vyslechnul.

Kdyby někdo z bratrstva nového kostela žádal míti k zpívání žaltáře při pohřbu žakovstvo "ze škol vyšších" z obvodu fary Malínské a kostelu jí příslušujících, to povoleno budiž, kolikrát by potřeba bylo.

Jestliže by však někdo chtěl, aby žáci nového kostela žaltář zpívali při pohřbu, to budou moci učiniti, ale toliko v novém kostele aneb ve svém obvodu, kolikrát toho potřeba bude.

Aby ruce těch, kteří almužny konati chtějí, zavřeny a sevřeny nebyly, dovoluje se žakovstvu nového kostela choditi "recordatum" do domův obyvatelstva Hory Kutné a tam zpívati v

jednom neb dvojím kůru. Mládež pak a maličtí mohou také svobodně po domích choditi "mendicatum", kdykoliv jim toho potřeba ukazovati bude.

Kněží nového kostela nemají více na štědrý den, nový rok, tři krále na koledu choditi po domích obyvatelů Hory Kutné ven z obvodu svého, aniž kněží fary Malínské a kostelů k ní náležejících choditi moci budou na koledu po domích k obvodu farnímu nepřisluších a tak škodu a křivdu druhé straně činiti.

V kamenném lomu a po skalách, ku klášter Sedleckému náležejících, a na polích ke dvoru v "Senné ulici"¹⁴⁹ před Kouřimskou branou, plným právem ku klášteru Sedleckému příslušících, mohou dělníci a zedníci nového kostela svobodně všelijaké kamení velké i malé k vystavění téhož chrámu a věcí k němu přináležejících, jak mnoho potřebují aneb potřebovati budou, lámati, kopati, tesati aneb jakýmkoliv způsobem, na svůj náklad vybírati a odvážeti aneb k tesání a jakémukoliv formování používati a to až do vystavění kostela.

Kdyby se však přihodilo, že by pro příští a budoucí časy lámání a kopání kamene rolím k jmenovanému dvoru příslušným na škodu a zkázu bylo, tedy bratří nového kostela dle souzení a rozhodnutí čtyř moudrých, opatrných a svědomitých mužů povinni budou držitelům téhož dvoru učiněné škody nahraditi. Tu pak soudcové z obojí strany voleni buďtež.

Pro větší uctivost a počestnost velebné svátosti v den památky Božího Těla, totiž ve čtvrtek mezi oktávem svatě a nerozdílné Trojice bude povinen farář nového kostela se svými kněžími a náležitou processí velebnou svátost oltární co nejhlučněji a nejslavněji do kostela Vysokého (sv. Jakuba) přinášeti a tu poctivě Boží drahé Tělo na oltář postavě s farářem kostela Vysokého a kněžími jeho se spojití a po ulicích Hory Kutné s náležitou uctivostí choditi. A když dvakrát ulice Hory Kutné podle obyčeje projdou, tedy se opět do kostela "Vysokého" navrátí a farář nového kostela (sv. Barbory) vezma monstranci svou s kněžími svými a žákovstvem do kostela svého ji zase odnese.

Následující pak neděli mezi oktávem Těla Božího farář kostela Malínského, jakožto správce kostelů v Hoře Kutné, připojiv sobě kněží a žákovstvo své slavně a uctivě do nového kostela s processím se vypraví a odtud, přijma k sobě faráře kostela nového a kněží jeho se slavným processím po ulicích všeho města choditi bude. Po vykonaném pak processí a navrácení se do kostela nového vezma monstranci na místa, odkud vyšel, s náležitou uctivostí ji donese.

Bude-li faráři nového kostela libo, může v oktáv Božího Těla, když obě dříve jmenovaná processí vykonána byla, se svými kněžími a žáky po městě s processím choditi, zachovávaje ve všem způsob v před uvedený. Kdyby však nechtěl, může ono processí vykonávati pouze v obvodu fary své, totiž z nového kostela ven z města neb z "Vysokého" v městě samém, dle toho, jak se mu lépe a užitečněji zdáti bude.

Processí pak sv. Marka a v křížové dny necht' vedle svého dobrého zdání, jak se na tom usnesou, vykonávají.¹⁵⁰

Za 2 roky po narovnání přikvapil hrozný osud na Malín. Byl vypálen horníky, fara vyhořela a zpola ohořelé kostely Malínské byly opuštěny.

Poslední farář Augustin bydlel pak při kostelích Kutnohorských aneb v klášteře Sedleckém maje jméno faráře Malínského. Dne 14. května 1415. uváděl farář Malínský Augustin⁽⁷⁰⁾ faráře do Boru (Sv. Mikuláše).¹⁵¹ Dožil se ještě zpusťování kláštera Sedleckého a zemřel v Hoře Kutné 19. dubna 1425.¹⁵² Od té doby nebyla fara Malínská obsazena.

---

¹⁴⁹ Nyní »Husova třída.«

¹⁵⁰ Kapíhorský: Historie kláštera Sedleckého 53. - Graf Sternberg: Geschichte der böhmischen Bergwerke 67.

¹⁵¹ Lib. Confir. VII. 158.

¹⁵² Po jeho smrti si volili Kutnohorští sami faráře, ovšem pod obojího a dali mu titul arciděkana. Klášter Sedlecký trval na svém právu patronátním a proto až do svého zrušení proti každé volbě arciděkana

R. 1454. se vrátil do zpustlého kláštera opat Theodorik. První mši sv. sloužil 4. srpna 1454. pod širým nebem, při níž literáti čeští i němečtí pod dozorem Kutnohorského rychtáře Libaje zpívali. Po svém návratu shledával jako patron a nyní spolu farář Malínský pozemky k faře náležející. Několik zahrad a polí blíže kláštera od nepravých držitelů zpět obdržel, jiné jim právem nákupním ponechal. Přikročil také k opravě pohořelého kostela sv. Štěpána, kde služby Boží konával. Ale působnost jeho byla velmi malá. V samém Malíně po novém jeho osazení r. 1478. byla většina obyvatelstva pod obojího. Ti zabrali starožitný kostel sv. Jana a Pavla a upravili jej jako kostel své konfesse. Víra pod obojí trvala v Malíně od r. 1478.-1620. Ještě v inventáři kostelním z r. 1660. se uvádí "kalíšek cejnový ku přijímání komunikantů pod obojí."

Co se týče kněžstva pod obojího, uvádíme následující:

Kněžstvo pod obojí světil arcibiskup Kunrát z Vechty, který k pod obojím r. 1421. přestoupil. Ale když roku 1431. zemřel, octli se pod obojí v nesnážích. Nedostatků tomu byl učiněn prozatím konec, když r. 1436. Filibert Konstantý z Normandie do Prahy přijel a žáky pod jednou i pod obojí světil až do své smrti r. 1439. Po jeho smrti se vzdělávala nesnáž o kněze čím dále tím více, neboť biskupové Olomúcký a Litomyšlský nechtěli kleriků pod obojí světiti. Tu se utíkali klerikové strany pod obojí o nabytí kněžského důstojenství nejvíce do Benátek, kde biskupové žáky české na kněžství světili.

Z obtíží těch byla vybavena církev pod obojí teprv Augustinem Lucianem, biskupem Sanktuarienským, Vlachem z města Vicencie, správcem chudého biskupství na Kykladském ostrově Santorinu. Přijel r. 1482. do Čech a žáky pod obojí světil.

Po jeho smrti r. 1493. chodili opět klerikové do Modeny (v Itálii) k biskupu Filipu Villanuovovi, biskupu Sidonskému. Byl muž rodu šlechtického, nábožný, mravů bezúhonných, dobrotivý a pokojný, věku již pokročilého. K pohnutkám kališníkův usadil se r. 1504. v Praze. Ale když v Praze povstaly rozličné spory mezi konsistoří pod obojí a jím, odstěhoval se do Kutné Hory, kde ho Horníci vlídně přivítali; tam se zdržoval do své smrti. Kostel sv. Jakuba se stal katedrálím kostelem. Při něm založil konsistoř Kutnohorskou, v níž kromě Svatomíra, (71) arciděkana kutnohorského, zasedali faráři městští. Působnost této konsistoře, která až do počátku vlády Ferdinanda II. potrvála, byla omezena na město Kutnou Horu a 26 okolních kollatur.

Mezi nimi se uvádí též Malín.¹⁵³ Duchovní správu pod obojí vykonával v Malíně Kutnohorský arciděkan svými kaplany. Čteteť v knize Memorabilní archivu Kutnohorského k r. 1578. stížnost arciděkana Kutnohorského, že opat a konvent kláštera Sedleckého kaplana z Malína mu vyhnati chtěli, ač ode dávna kaplan od Vysokého kostela (t. j. sv. Jakuba) tam příslužuje; páni "aby něco horšího z toho nepovstalo," žádají opata, aby toho zanechal. Z toho patrně, jak malou moc měl opat nad poddanými svými v ohledu náboženském.¹⁵⁴

Malínští byli horliví pod obojí a z jich středu vyšlo mimo Bohuslava Bilejovského i několik kněží pod obojí. Tak se r. 1551. připomíná v Kolíně kaplan Jirí Krispus, rodem z Malína.¹⁵⁵

Po bitvě Bělohorské nastalo obrácení lidu k víře katolické. Protireformaci v Malíně prováděl klášter Sedlecký a jezovité Kutnohorští.

Kostel sv. Jana a Pavla byl z trestu zavřen a obyvatelstvo bylo se vši přísností poukázáno na kostel sv. Štěpána, který se udržel po celý čas v rukou katolických. V letech 1660. byl kos-

---

protestoval.

¹⁵³ Prof. Jan Řehák: Filip Villanuova, český biskup pod obojí. - P. M. Veselský: O konsistoři Kutnohorské v XVI. století. Lumír 1862.

¹⁵⁴ Jaké poměry v XVI. století panovaly, vysvítá též z toho, že r. 1525. utekl z kláštera Sedleckého mnich Jakub Polák a zdržoval se na faře pod obojí u kostela sv. Jakuba v Hoře Kutné. (Řed. Jos. Šimka pojednání v Českém Časopise Historickém I. 49.)

¹⁵⁵ Prof. Vávry: Děje Kolína 167.

tel sv. Jana a Pavla opět otevřen a bohoslužbě katolické přizpůsoben. Do něho chodili nejvíce obyvatelé z Hlízova a proto byl nazýván kostelem Hlízovským. Ale v dobách Josefských byl opět zavřen, pustnul víc a více, až konečně administrace statků klášterních, jako patron, prodala jej ve veřejné dražbě dne 9. března 1787. obci Malínské za 125 zl. k rukám náboženského fondu. Obec Malínská jej sice toho roku částečně jako kostel upravila, ale posléze byly odstraněny kostelní lavice, obrazy, zrušena dlažba a učiněn tam sklad prken, slámy, vozů, cibule, česneku a jiných věcí. R. 1822. byla zřízena tam kontribuční sýpka pro Malín, Habrkovice a Horušice a v nejnovějším čase kůlna na hasičské náčiní. Tak klesl tento historický kostel, nejstarší budova v obci, pamětník bývalé slávy Malína! -

Již ve válkách husitských a pak v třicetileté válce byly rozebrány pozemky někdy k bohaté faře a kostelům Malínským náležející.

(72) Po třicetileté válce se počal opat Hilgerius Burghof sháněti po pozemcích, které dříve k Malínské faře náležely a založil dne 20. března 1660. knihu "Liber Albus" nazvanou, do které měly býti veškeré pozemky kostelní i farní od kostelníků, t. j. správců církevního jmění, vepisovány. Knihu onu počal psáti tehdejší kantor Malínský, Jáchym Dobrovodský, spolu kostelník. Kostelníky mimo něho byli Jan Ulm Zlechovský a Pavel Zima z Malína; z Hlízova: Ondřej Buldra a Jan Štolba.

Toho času bylo málo listovních zpráv, kde a co dříve k záduší Malínskému náleželo. Proto byli voláni a vyslycháni lidé starší, kteří z vlastní paměti věděli neb od předků svých slychali o pozemcích zádušních.

Kostelníci sestavili též inventář zádušní a klenotů kostelních. Z inventáře toho uvéstí sluší: Kalich stříbrný, pozlacený, na něm vezpod jméno záduší Malínské vyryto. Prostěradlo na oltář "s krajky, kolem kvítky z bylin ozdobené", od Anny Novotné, sousedky Malínské, darované. Plachetka na oltář z červené přize, vyšívaná, od Alž. Kňákalové, sousedky Malínské, darovaná.

Z téže knihy uvádíme: "Vyznamenání platů rozličných k záduší Malínské ročně patřících; předně z rolí neb jiter:

Obec Malínská z pololání platí k záduší 30 grošů (70 krejcarů). Od kostela mají najmuty role zádušní: Václ. Řečický 10 záhonů; platí 15 kr. 1 denár. Tom. Černý 12 záhonů; platí 4 krejcarey 4 den. Jan Záběhlický 3 záhony; platí 14 kr. Matěj Hájek, kovář 1" jitra = 9 záhonů; platí 24 kr. 3 den. Týž platil z křenovky na "pfarrhofu" 5 grošů, t. j. 11 kr. 4 den. Adam Dobský, řezník, 7 záhonů; platí 3 kr. 3 den. Václ. Kadeřávek 6 záhonů; platí 16 kr. 2 den. Václav Vyskočil čili Čtverák 8 záhonů; platí 15 kr. 1 den. Václav Matějka 12 záhonů; platí 7 kr. 1 den. Křištof Jakeš 7 záhonů; platí 7 kr. Jiří Jelínek louku, 16 záhonů; platí 42 kr. Bart. Klambzuba 12 záhonů; platí 5 kr. 5 den. Zikmund Futtermistr 10 záhonů; platí 3kr. 3 den. Pavel Zima 12 záhonů; platí 5 kr. 5 den. Mat. Jicha 12 záhonů; platí 3 kr. 3 den. Dorota Skalická 8 záhonů; platí 3 kr. 3 den. Marketa Kudrnka 12 záhonů; platí 3 kr. 3 den. Mart. Horáček 12 záhonů; platí 3 kr. 3 den. Jan Jelínek 6 záhonů; platí 14 kr. Vít Kňákal 10 záhonů; platí 15 kr. Týž z křenovky na "pfarrhofu" platí 5 grošů = 11 kr. 4 den. Mat. Žilka 12 záhonů; platí 10 kr. 3 den. Jan Michal 15 záhonů; platí 7 kr. 4 den. Mart. Novotný 10 záhonů, platí 3 kr. 3 den. Mat. Skopec 12 záhonů; platí 11 kr. 4 den. Jakub Hlávka 16 záhonů; platí 9 kr. 2 den. Petr Nebrousil, nyní Petr Zima 15 záhonů; platí 4 kr. 4 den. Daniel Tichý louku, 6 záhonů; platí 37 kr. 2 den. Václav Bartůněk 20 záhonů; platí 12 kr. 2 den. Týž při držaném pachtě zádušním r. 1659. najal kus role, kteráž (73) ladem ležela a ji k svému gruntu připojil; to jsou 4 záhony, z nichž platí 9 krejcarů 2 den. Jan Smetana 40 záhonů; platí 21 kr. Mikoláš Moravec, krčmář 10 záhonů; platí 10 kr. 3 den. Mat. Vlk 3 záhony; platí 14 kr. Anna Truhlářka 12 záhonů; platí 15 kr. 1 den. Jan Průša 12 záhonů; platí 10 kr. 3 den.

K příjmům kostela náležely tehdy také tak zvané "železné krávy," jichž původ jest tento: Z

jmění kostelního byly zakoupeny krávy a dány jednotlivým občanům k užívání za jistý poplatek. Pošla-li kráva, byl povinen občan jinou koupiti a poplatek nadále odváděti. Krávy ony, poněvadž se stále z nich platilo, sluly "železné." Z krávy se platilo 5 grošů, t. j. 11 kr. 4 den.

V knize "Liber Albus" se uvádějí majitelé "železných" krav z Malína: Václav Řečický držel 2 krávy, Jan Záběhlický 1, Mat. Hájek, kovář, 1, Adam Dobský 1, Václav Kadeřávek 1, Václav Matějka 1, Jiřík Jelínek 2, Bart. Klabzuba, rychtář, 1, Pavel Zima 1, Matěj Jicha 1, Dorothea Skalická 1, Martin Horáček 1, Vít Kňákal 2, Mat. Žilka 1, Jan Michal 1, Mart. Novotný 1, Mat. Skopec 2, Jakub Hlávka, pekař, 1, Petr Nebrousil 1, Daniel Tichý 3, Václav Bartůňka 3, Mik. Moravec, krčmář, 1, Jan Truhlář 2, Jan Průša 1 krávu. Všech krav bylo 33.

Orných polí měl kostel Malínský 2 jitra 1339 čtver. sáhů, zahrad 275 čtver. sáhů, pastvin 25 jiter 1417 čtver. sáhů.

Z Hlízova měli tito sousedé najmuté kostelní pozemky: Jan Slavík 2 kopy záhonů (platil 85 kr.), Jan Ferčal 1 kop. 20 záhonů (platil 11 kr. 4 den.), Ondřej Buldra 28 záhonů (platil 23 kr. 2 den.) Vrchnost Hlízovská držela 2 kusy rolí; jeden, jenž slul Kuthanovský, měl 20 záhonů a platila z něho 11 kr. 4 den., druhý kus někdy Krištofa Sporše měl výměry 24 záhonů; vrchnost platila z něho 23 kr. 2 den.

Dne 9. prosince 1661. shlédli kostelníci všechny zádušní role a louky a sestavili popis všech s udáním hranic za přítomnosti Bartoloměje Klabzuby, rychtáře, Jana Jelínka, staršího, Daniele Tichého a Krištofa Jakše, konšelů, pak sousedů Malínských Víta Kňákala a Jiřího Jelínka. Za obec Hlízovskou byl přítomen soupisu Martin Pospíšil, rychtář. Popis zní takto:

"Přehled rolí a luk k záduší Malínské pod plat dědičný č. emphyteutní náležejících:

A) U Malína: Role v užívání Václava Bartůňky, která se za 20 záhonů počítá. Leží nad a pod struhou císařskou, kudy voda na Turkaňk běží; v témž položení drží 4 záhony klínovaté, které jmenovanému r. 1661. pod jistý úrok, totiž 4 groše pronajaty jsou. Role ta hraničí západně s rolemi Buršovskými, severně s rolí Jana Ulma; severovýchodně hraničí s panskými poli, klásteru patřícími.

(74) Jan Michal drží kus role zádušní, kteráž se za 15 záhonů počítá, v témž položení pod a nad struhou císařskou, mezi rolí Buršovskou, klínem k západu; východně hraničí s rolí Václava Bartůňky; severně hraničí s Brušovskými poli a k jihu s panskými rolemi.

Vít Kňákal drží kus role zádušní, kteráž se za 10 záhonů počítá; leží vedle silnice nad Božími mukami, kudy se jde ke Kolínu. Hraničí na východ s panskými poli, na západ s poli Jana Ulma, k severu se silnicí a k jihu s rolí Martina Novotného.

Martin Novotný drží kus role zádušní, kteráž se za 10 záhonů počítá, v témž položení, jak výše uvedeno. Role ta hraničí k severu s rolí Víta Kňákala, k jihu s rolí Bart. Klabzuby, k východu s rolemi panskými.

Jiřík Jelínek drží louku zádušní mezi rolemi Hlízovskými severně od louky a panských polí Hlízovských, kdežto mezník kamenný, hranatý, v kopci leží, východně od louky Daniele Tichého, západně od "močálu" Jana Štolby z Hlízova. Týž Jiřík Jelínek drží 16 záhonů rolí, kteréž leží východně od cesty hořejší Sv. Kateřinské, západně od Jana Štolby z Hlízova, jižně od Doroty Kolečanky, severně od role Pavla Zimy.

Daniel Tichý drží louku zádušní Malínského v položení mezi poli Hlízovskými vedle louky Jiříka Jelínka k západu ležící; východně hraničí ta louka s loukou Buršovskou, severně s panskými poli Hlízovskými, kdež mezník kámen leží, jižně s rolí Jana Štolby, kdež sobě hospodáři Jiří Jelínek a Daniel Tichý mezníky saditi mají. Při témž gruntě Daniele Tichého jest kus pole zádušního, které se za 6 záhonů počítá. Pole to leží severně vedle pole obce Malínské, východně proti poli Tomáše Červeného.

Mikoláš Moravec, krčmář, drží k svému gruntu 10 záhonů polí zádušních severně od louky Buršovské, jižně od rolí Ondřeje Buldry, souseda Hlízovského, východně od role Matěje

Skopce z Malína a západně od role J. Štolby z Hlízova.

Matěj Skopce. Při téměř gruntu jest role zádušní, kteráž 12 záhonů čítá. Leží severně od louky Buršovské, jižně od role Ondřeje Buldry z Hlízova, východně od role Matěje Žilky a západně od role Mikoláše Moravce.

Petr Zima. Při tom gruntě jest kus role zádušní, kteráž se za 15 záhonů počítá. Ta role leží severně od rolí Hlízovských, jižně od role Marie Buršové z Malína, východně od role Jana Smetany, západně od panských rolí Hlízovských. Při této roli vsazeny jsou 2 mezníky; jeden v rohu při roli Buršovské a druhý k severu při polích Hlízovských.

Jan Smetana drží 10 záhonů role zádušní, hraničící severně s poli Hlízovskými, jižně s poli Pavla Zimy, východně ⁽⁷⁵⁾ s loukou, zvanou "rybníček," západně s poli Petra Zimy a poli Hlízovskými.

Lidmila Žilková. Při té živnosti jest role zádušní, která se za 12 záhonů počítá. Leží severně od louky Buršovské, jižně od role Václava Matějky, východně sahá k cestě Sv. Kateřinské, západně sahá k poli Matěje Skopce.

Václav Matějka drží roli k záduší Malínskému, čítající 12 záhonů; ta leží severně od roli † Matěje Žilky (nyní Lidmile Žilkové náležející), jižně hraničí s rolí Bart. Klabzuby, rychtáře, západně s poli Skopcovými, východně pak s cestou Sv. Kateřinskou.

Bartoloměj Klabzuba. Při té živnosti se užívá kus role zádušní, jež se za 12 záhonů počítá. Hraničí severně s rolí Václ. Matějky, jižně s rolí Pavla Zimy, západně s rolí Ondřeje Buldry z Hlízova, východně s cestou Sv. Kateřinskou.

Pavel Zima. K té živnosti se užívá zádušní role, čítající 12 záhonů. Role hraničí severně s rolí Bart. Klabzuby, jižně s rolí Jiříka Jelínka, západně s rolí Ondř. Buldry, východně s cestou Sv. Kateřinskou.

Dorota Kolečanka drží 8 záhonů rolí, jež hraničí severně s rolí Jiříka Jelínka, jižně s rolí Václava Čtveráka, západně s rolí Jana Štolby z Hlízova, východně sahá k cestě Sv. Kateřinské.

Václav Čtverák. Při té živnosti se užívá 8 záhonů role zádušní, které hraničí severně s rolí Kolečanky, jižně s rolí Jana Průši, západně s rolí Jan Štolby z Hlízova, východně s cestou Sv. Kateřinskou.

Jan Průša. K té živnosti jsou pod plat 2 role zádušní; jedna se počítá za 16 záhonův a hraničí severně s rolí Václava Čtveráka, jižně s rolí Jana Slavíka z Hlízova, západně s rolí Jana Slavíka, východně s cestou Sv. Kateřinskou. Druhý kus role čítá 12 záhonů; leží severně od role Mat. Jichy, jižně s polem Václ. Řečického, západně s obcí Malínskou, východně s cestou, kteráž od "Celné" k Nov. Dvorům vede.

Václav Řečický drží 10 záhonů rolí zádušních hraničících severně s rolí Jana Průšy, jižně s rolí Doroty Kolečanky, západně s obcí Malínskou, východně s cestou, kteráž od Celné k Nov. Dvorům vede.

Mat. Jícha. K tomu gruntu se užívá pole zádušní, kteréž se za 12 záhonů počítá. Hraničí severně s rolí Sigm. Futtermistra, jižně s rolí Jana Průši, západně s obcí Malínskou, východně s cestou, kteráž od Celné k Nov. Dvorům vede.

Sigmund Futtermistr drží k své chalupě 10 záhonů pole zádušního, jež hraničí severně s obcí Malínskou, jižně s rolí Mat. Jichy, západně s obcí Malínskou, východně s cestou, jež od "Celné" k Nov. Dvorům vede.

⁽⁷⁶⁾Jan Jelínek drží roli zádušní, 6 záhonů. Ta leží severně od role Daniele Tichého, jižně od role zádušní, která se k vlastnímu užítku osívá a drží, západně hraničí s pastvištěm Malínským, východně s rolí Tom. Červeného.

Tomáš Červený. K té chalupě se užívá 12 záhonů role zádušní. Hraničí severně s obcí Malínskou, jižně s rolí Jiřího Průchy, východně s obcí Malínskou, západně s rolí Daniele Ti-

chého a Jana Jelínka.

Jiřík Průcha drží 12 záhonů rolí, hraničících severně s rolí Tomáše Červeného, jižně s rolí Jiříka Šetrného, západně s rolí, již záduší k vlastnímu užítku osívá, východně s pastvištěm Malínským vedle Páchu.

Jiřík Šetrný drží 12 záhonů, hraničících severně s rolí Jiřího Průchy, jižně s rolí Doroty Dobské, řeznice, západně s rolí Jana Ulma, čili Moravce, východně s pastvištěm Malínským vedle Páchu.

Dorota Dobská, řeznice, drží 7 záhonů rolí, jež hraničí severně s rolí Jiříka Šetrného jižně s rolí Kristofa Jakše, západně s polem Jana Ulma, jinak Moravce, východně s pastvišti Malínskými blíž Páchu.

Křištof Jakeš drží 7 záhonů, kteréž hraničí severně s rolí Doroty Dobské, jižně s polem Martina Horáčka, západně s polem Jana Ulma, východně s pastvištěm Malínským blíž Páchu. Týž Křištof Jakeš drží druhý kus role zádušní, kteráž se za 9 záhonů počítá, blíž "Celné" leží a severně s rolí Jana Ulma, jižně se silnicí k "Celné" vedoucí, západně s polem Mat. Hajka, východně s rolí Jana Ulma hraničí.

Martin Horáček drží 12 záhonů polí zádušních, jež hraničí severně s polem Křištofa Jakše, 7 záhonů zádušních hraničících jižně a západně s poli Jana Ulma, východně s pastvišti Malínskými blíž Páchu.

Matěj Hajek, kovář, má u "Celné" přes silnici roli zádušní 9 záhonů, jež leží severně proti Janu Ulmovi, jižně k "Celné" a silnici, západně od cesty k Novým Dvorům ležící, východně od role Křištofa Jakše.

Jakub Hlávka drží roli zádušní, kde "v jitrách" se říká, 16 záhonů. Role ta hraničí severně s obecním průhonem Malínským, jižně s panskými pozemky, západně s cestou, která jde od pustého kláštera vedle zahrad Malínských k Novým Dvorům, východně s poli Matěje Vlčka.

Matěj Vlček drží roli 3 záhonů, jež hraničí severně s rolí Jakuba Hlávky, jižně s panským polem, západně a východně s průhonem obecním.

Jan Záběhlický drží podobně roli 3 záhonů, jež hraničí severně s rolí Mat. Vlčka, jižně a západně s panskými poli, východně s průhonem Malínským.

(77) Václav Kadeřávek drží roli zádušní 6 záhonů, jež hraničí severně s rolí Jana Záběhlického, jižně a západně s poli panskými, východně s průhonem obecním.

Dále následuje v knize "Liber Albus" zpráva o "jitrech," které také sousedé níže uvedení od záduší Malínského rovným dílem jako luk užívají. Tato "jitra" zádušní hraničí východně s loukou Jana Ulma, západně s panskými lukami, jež vedou od kláštera, jižně s potokem Páchem neb splavem na mlýn Stolecký vedoucím, severně s poli panskými naproti mlýnu. Uživatelé jsou: Mat. Vlček, Vít Kňákal, Václ. Řečický, Jiřík Průcha, Václ. Kadeřávek, Jan Jelínek, Václ. Čtverák, Jan Záběhlický, Mat. Hájek, kovář.

Zpráva o "pfarrhofu," kterýž ve 2 dílech vedle kostela sv. Štěpána na křenovky upravený leží.

První díl drží Vít Kňákal k své chalupě; leží mezi průhonem aneb k místu, jež "biřictví" sluje naproti poli Jana Smetany.

Druhý díl drží Mat. Hájek. Díl ten leží k východu vedle Víta Kňákala, na západ ku křenovce a na jih k chalupě Tomáše Červeného, na sever ke kostelu sv. Štěpána. Z těchto 2 křenovek stejný plat zádušní po 5 gr. se odvádí.

Obec Malínská platí z pastvišť obecních, jež se za půl lánu (40 jiter a 1338⁷⁰) počítají a od toho "polouláň" slovou, každoročně 1 kopu mš. mimo úroky.

Role dědičná, jež nyní záduší samo užívá:

1. Role v lukách, čítající 24 záhony; hraničí východně a jižně s rolí Bart. Klabzuby (nyní

Jiříka Berky), severně s rolí Jana Záběhlického, západně se struhou "Beránkou."

2. Druhý kus, čítající 12 záhonů, hraničí východně s rolí Jana Jelínka, jižně s rolí nebo křenovkou Jiříka Průchy a Jiříka Šetrného, západně s rolí Jana Ulma, severně s "poloulání."

3. Třetí kus leží vedle silnice Čáslavské a čítá 21 záhonů; hraničí východně se silnicí, jižně s cestou, kterou od Malína k Stolecké silnici se jde, západně a severně s rolí Doroty Dobské, řeznice.

B) Z Hlízova.

Jan Neřezal drží kus role zádušní, jež se za 80 záhonů počítá. Role ta hraničí jižně s rolemi Matěje Maška, severně s rolí Jana Štolby, západně s cestou vozovou, která od Božích muk Hlízovských na pravo jde, východně s polem Václava Vaňka z Hlízova.

Ondřej Buldra má roli zádušní, čítající 28 záhonů, jež hraničí severně s rolí Mikuláše Moravce, krčmáře Malínského, jižně s polem Jiříka Jelínka, východně s polem Pavla Zimy, sousedů Malínských a západně s polem Jan Štolby z Hlízova.

Jan Slavík drží roli zádušní, čítající 2 kopy záhonů; hraničí severně s rolí Jan Průši z Malína, jižně s rolí zádušní, ⁽⁷⁸⁾ již vrchnost Hlízovská osévá, západně s rolí Václava Vaňka z Hlízova, východně s cestou Sv. Kateřinskou.

Vrchnost Hlízovská drží 2 kusy role záduší Malínského; jeden sluje Kuthanovský a čítá 20 záhonů; hraničí severně s rolí Jana Slavíka z Hlízova, jižně s polem Krištofa Šporše, jež ale vrchnost Hlízovská užívá, západně s panským polem Hlízovským, východně s cestou Kateřinskou, kdež jest nyní v mezi nový mezník posazený, poněvadž byla mez ta r. 1660. šafářem hlízovským přeorána. Ale protože se tak stalo bez vůle a vědomí vrchnosti Hlízovské, byla ta věc od p. visitátora a konventu Sedleckého pro tentokrát přehlédnuta.

Druhý kus role někdy Krištofa Šporše vedle role "Kuthanovské" počítá se za 24 záhony. Pole ta hraničí severně s rolí "Kuthanovskou", jižně s polem Jana Smetany z Malína, západně s panskými Hlízovskými pozemky, kteréž mez příční dělí; mez ta byla také přeorána, proto posazený tam 2 nové mezníky.

Rozkazem "opata a visitátora, jakož i celého velebného konventu kláštera Matky Boží v Sedlci" ze dne 18. února 1661. bylo kostelníkům uloženo, aby na budoucí časy pilný a bedlivý pozor dávali, by mezníky při rolích zádušních "nižádným vymyšleným způsobem" se nehybalo, meze se nepřeorávaly, nýbrž jak od starodávna v svém položení a obmezení jsou, tak aby neporušeny zůstávaly. Kdyby však někdo tak tvrdošijným byl a toto nařízení přestoupil, a to se prokázalo, že tím nějakou lest obmyslel, má role jmenovaná k dobrému záduší Malínského propadnouti."

Chrám sv. Štěpána i sv. Jana byly r. 1660. velmi sešlé. Proto prosil dne 2. července 1660. opat Buřghof majitele Hlízova Šofmana z Hemrlesu, aby dluhy ke kostelům od občanů Hlízovských byly vymoženy.

Také kostelníci se domáhali dluhů zádušních, aby kostely opraveny býti mohly. Z té příčiny psali opatovi: "Kolatura Malínská byla vzácná a jako "v zlatém věku postavena"; ale nešťastnou "rebelií husitskou" v zkázu a rum dokonale přivedena a není žádného zniku a prostředku k spomožení takové ukrutnosti a k zvelebení těch sv. chrámů; co pak pozemských statkův aneb rolí k té fáře a záduší Malínskému náleželo a pozůstalo, aby ladem a pustinou neleželo, mezi sousedy obce Malínské a Hlízovské s dovolením tehdejšího opata pod jisté roční platy, nikoliv však za dědičné, jakž knihy purkrechtní klášterní sami dotvrzují, rozděleno jest. A tudy třeba jest, aby jak záduší nějakého ulehčení, tak i těm sousedům, kteří dobytek zádušní mají, ulevení a spomožení se dostalo."

Kostelníci si dále stěžují, že urozený a statečný rytíř Adam Jaroslav Šofman z Hemrlesu, pán na Hlízově, některé role zádušní, jichž rolníci Hlízovští užívali, k rolím svého dvoru panského přivtělil; jmenovitě od živnosti Slavíkovy 47 zá- ⁽⁷⁹⁾ honův, od chalupy Prchalovské 20

záhonův, od Štolbovské, kde nyní rychtář Martin Pospíšil bydlí, 1 kopy 30 záhonů, což se ani v "předošlých kaciřských letech" nestalo. Také prý již předošlí držitelé Hlízova některé pozemky odtrhli od záduší Malínského. Proto žádají kostelníci opata, aby hájil gruntův kostelních a pana Šofmana z Hemrlesu vyzval, by je navrátil; dále aby dobytek zádušní, k týmž rolím připojití a z obojího poplatků roční platiti si neobtěžoval. Jmenovitě žádají, aby staré resty, jež více 90 zlatých obnášejí, byly jak po předošlých majitelích Hlízova, tak i od poddaných zapraveny. "Kdyby dluhy ty zadržány byly, musely by tou příčinou tito chrámové svatí dokonalou zkázu a opuštění doznati."

Opat Hilgerius Burghof psal 13. ledna 1661 pánu na Hlízově, aby lidem svým nařídil, by mezníky na patřičné místo položili a kostelní pole se selskými nemíchali. Pan Adam Jaroslav Šofman odpovídá na dopis onen 14. ledna 1661., přeje opatovi "nového roku" a diví se, že by on nějaké pozemky kostelní v užívání měl. Neví, že by kostelní pole s jeho pomíchány byly a uvádí, že se po tom poptá. Myslí, že jest to nedorozumění od kostelníkův "o jichž přehmatcích by se mnoho psátí mohlo." Ku konci zve opata, aby ho v Hlízově navštívil a určil si den, že jest ochoten o tom ústně s ním si pohovořiti.

Poté podali kostelníci zprávu o rolích zádušních, jichž byla r. 1656. vrchnost Hlízovská užívala. Byly to dva kusy polí, které toliko k užívání za roční úrok propůjčeny a to 20 záhonů, pak 24 záhonů spolu se 4 kravami zádušními.

Kterak byl spor tento vyřízen, nedočetli jsme se; bezpochyby pozemky ony, jako časem propadlé, Malínskému záduší více vráceny nebyly.

Poněvadž oba kostely měly málo příjmův a oprav potřebovaly, starali se občané sami o řádnou jich opravu a učinili v té příčině rozličné dary a odkazy.

Tak Daniel Tichý odkázal 26. října 1664. záduší Malínskému 3 kopy 13 grošů, kteréž 4. ledna 1667. Magdalena Tichá složila.

Bartoloměj Klábzuba odkázal záduší 26. února 1663. "s povolením J. M. pana preláta a velebného konventu" 10 kop grošův, aby je dědic jeho Jiřík Berka splatil. Dle "knih purkrechtních fialových" kláštera Matky Boží Sedlecké, r. 1663. založených, splatil Jiří Berka v letech 1664-1685 výše psanou částku.

Jiřík Šetrný z Malína odvedl záduší 1 kopy 25 gr., které Křištof Fiala, někdejší hospodář téhož gruntu odkázal.

Týž odevzdal k záduší 4 kopy 26 gr. z gruntu, který Mikuláš Pospíšil koupil.

⁽⁸⁰⁾ Dne 19. února 1669. odvedl při držaném pachtě zádušním Mik. Pospíšil 1 kopy peněz.

Dne 2. března 1673. vykázal k záduší Mik. Pospíšil na gruntě Jana Průši 5 kop.

Z gruntu Adama Berana v Habrkovicích přijali kostelníci 26. listopadu 1664. 43 kopy; dluhů bylo však 125 kop od r. 1616.

Dne 4. března 1673. při držaném účtu zádušním poručil Mikuláš Pospíšil 42 kopy 22" grošů k záduší sv. Štěpána a vykázal je na gruntě Jana Průši.

Václ. Řečický "stojí 14. ledna 1663. osobně při knihách" odkázal záduší Malínskému 20 kop grošů míš.

Ondřej Pokorný uvolil se 4. února 1670. platiti k záduší 10 kop grošů.

Jakub Hlávka přiznal se dne 4. března 1673. s manželkou svou, že záduší sv. Štěpána má na gruntě, kterýž Tom. Kašíkovi prodal, 56 kop 13 gr.

Václ. Bartůněk odkázal k záduší sv. Štěpána dne 10. října 1670. 10 kop, jež měl na gruntě Jana Jelínka.

Mariana Buršová, pamatujíc na spasení duše své i předků svých, odkázala 28. října 1670. k záduší sv. Štěpána 6 kop gr.

Martin a Anna Novotných, pamatujíce na spasení předků svých, odkazují 12. října 1672. k záduší sv. Štěpána 30 kop gr.

Jiřík Průcha odkázal 22. ledna 1676. k záduší 3 kopy mš.

Dne 1. února 1678. odkázal Mat. Hájek "s povolením opata a veleb. konventu kláštera Matky Boží v Sedlci" k záduší sv. Štěpána 25 kop gr.

Zikmund Husa, správce Hlízovský, odkázal záduší Malínskému 19 zl. 21 kr., které mu Marie Endelová z Kutné Hory od 11. května 1666 za pšenici dlužna zůstala. Po smrti Marie Endelové přijala onen dluh na se Lidmila Růžičková a také jej v letech 1668.-1685. úplně splatila.

Dne 2. dubna 1682. odkázala Kutnohorská sousedka Alžběta Malínská záduší sv. Štěpána 4 zl.

Dne 14. května 1686. odkázal Mat. Hájek, kovář, při prodeji svého gruntu záduší Malínskému 10 zl.

Dne 18. června 1796. odkázali manželé Václav a Anna Hulákovi kostelu sv. Štěpána roj včel.¹⁵⁶

Dobrodincem obou chrámů Páně byl též Jiří Cypřiš, hostinský v Malíně. Zemřel 16. září 1730.¹⁵⁷ -

Po třicetileté válce nebyla druhdy bohatá fara Malínská (81) více obsazena a opat Sedlecký obstarával bohoslužby v Malíně svými mnichy, kteří byly nazýváni administrátoři fary Malínské. Bydleli v klášteře Sedleckém žijíce se stolu opatova a docházeli do Malína k vykonávání církevních funkcí. Nepoživali desátků jako jinde, ani předešlých důchodů farních, které byly účtovány v klášteře. Pro čas nepohody byl vykázán v hořejším poschodí školní budovy administrátorovi 1 pokoj.

Dle starých matrik a zápisů klášterních byli po bitvě Bělohorské následující administrátoři Malínští:

Nevardus Pazourek 1650.-1681.

Adam Pelikán 1681.-1698.

Jiří Gavelin 1698.-†^{25./2.}1699.

Albert Hájek 1699.-1703.

Jakub Scebuzský 1703.-1704.

Eugen Hergel, rodem z Pusté v Čechách, 1704. až ^{20./6.}1706.

Gerhard Schindler 1706.-1712.

Desiderius Vorel, rodem z Prahy 1712.-1716.

Zděnek Walzer, spolu převor klášterní, ^{17./5.}1716. až ^{19./2.}1719.

Robert Koukol 1719.-^{24./2.}1722.

P. Zdenko 1722.-^{24./5.}1732.

Jiljí Novák ^{24./5.}1732.-^{31./12.}1732.

P. Eustach ^{1./1.}1733.-^{4./10.}1733.

Václav Dynko ^{25./5.}1734.-^{5./9.}1735.

Eustach Loth 1735.-^{3./10.}1743.

P. Julius 1743.-1749.

Josef Jirka 1749.-^{28./5.}1758.

Mikoláš Wohnsiedler ^{6./6.}1758.-^{27./5.}1761.

Benedikt Kohout ^{26./6.}1761.-^{26./1.}1768.

Ludvík Slavík ^{14./3.}1768.-^{3./9.}1770.

P. Jiří ^{8./9.}1770.-^{22./3.}1775.

Moric Sauerwein, rodák Chrudimský, od ^{30./4.}1775. Administrátor tento odstěhoval se

¹⁵⁶ Liber Albus v Pardubickém městském museu ^{125/20.}

¹⁵⁷ Matrica Baptisatorum, Copulatorum et Mortuorum territorii Sedlecensis ab Anno 1700-1750.

po čís. nařízení o zrušení kláštera ze dne 24. října 1783. do Malína, do budovy školní, roku 1743. vystavěné.

Tak se stala budova školní farní budovou a byla r. 1785. nákladem 308 zl. 8 kr. za faru upravena. (Viz odstavec 9. "Škola.")

Administrátor Moric Sauerwein zemřel dne 23. listopadu 1789. v stáří 56 let, raněn byv při mši svaté, když "Credo" odzpíval, mrtvici. Pochován byl vikářem Kutnohorským Ignácem Trnkou, farářem z Potěh, v kostnici Malínské.

Po něm administroval faru kaplan Církvický Jan Pokorný do 27. února 1790., načež byl k návrhu opata Oseckého ze dne 18. ledna 1790. ustanoven administrátorem fary Malínské klášterník Vyšňobrodský Robert Křenek (naroz. v Netolicích 19. července 1752. a vysvěcen 14. července 1776.). Přišel do Malína 27. února 1790.

(82) Poněvadž budova farní měla velmi málo místa, požádána byla obec Malínská, aby ze svého gruntu u fary ležícího pro ohrazení studně a rozšíření úzkého dvorečka 43 čtver. sáhy faře postoupila. Obec k tomu dne 21. ledna 1792. svolila, začež uvolil se administrátor za sebe a své nástupce na úmysl obce Malínské sloužit tyto mše svaté: na den sv. Vojtěcha, sv. Floriána, sv. Jana a Paula, sv. Richarda a zpívané requiem v den po jménu P. Marie.

Dne 28. února 1796. darovala opět obec Malínská k rozšíření farní zahrádky, která měla $73\frac{2}{6}$ čtver. sáhů výměry, $25\frac{4}{6}$ čtver. sáhů a dne 13. února 1797 opět $25\frac{4}{6}$ čtver. sáhů. Čítala tedy farní zahrádka $124\frac{2}{6}$ čtver. sáhů výměry.

Guberniálním výnosem ze dne 25. září 1801. byl jmenován dosavadní administrátor Robert Křenek farářem Malínským a byl v hodnosti té 22. října 1801. Královéhradeckou konsistoří potvrzen.¹⁵⁸

Na str. 50. tohoto spisu jest uvedeno, že veliký kostel Sedlecký byl r. 1788. odsvěcen a účelům světským odevzdán. Ale brzy zzelelo se nejen příslušným činitelům, ale i celému okolí krásného kostela a proto bylo r. 1799. jednáno o tom, kterak by chrám ten opět bohoslužbě byl navrácen. Bylo to povinností náboženského fondu, který veškerý zbylý majetek zrušeného kláštera a z prodaných věcí kostelních přijal a nájem z budov klášterních bral, ke kostelu opět duchovního dosadit.

Ale místo toho připadl Sedlecký patronátní úřad na myšlenku faru z Malína do Sedlec přenést. Návrh ten byl dvorním listem ze dne 19. května 1801. schválen.

Za důvod bylo uváděno: zpusťlý a malý kostel v Malíně, zpusťlá fara, malý hřbitov. Naproti tomu uváděn krásný, nákladný a starožitný kostel v Sedlci, který by přeložením fary opět otevřen býti mohl. Téhož roku byla dne 2. září konána z nařízení guberniálního ze dne 28. června 1801. č. 21298. za účelem tím první kommisie v kanceláři Sedleckém. Členy kommisie byli: Ferd. Hausa, vikář a arciděkan v Hoře Kutné, v zastoupení konsistoře Hradecké, Jos. Dědek, c. k. kommissář z Čáslavi, Jos. Pavlík, direktor a Jan Novák, důchodní, v zastoupení Sedleckého patronátního úřadu, F. Hlaváček, správce v Hlízově v zastoupení velkostatku Hlízovského, Rob. Křenek, farář Malínský v zastoupení fary, Jan Záběhlický, rychtář, Mat. Semelka a Václav Vlk, konšel z Malína, v zastoupení obce Malínské, Jos. Štoček, rychtář a Karel Svoboda, konšel, v zastoupení obce Hlízovské.

Při kommissi vyjádřili se zástupcové obce Malínské, že sice proti přeložení fary ničeho již nyní namítati nemohou, jen že si přejí, aby v Malíně jak pro ně, tak i pro pocestné nebo (83) cizince, kteří Vídeňskou komerciální silnicí velmi často a hojně jezdí a v Malínské hospodě se zdržují, jakož i pro vojsko, které tu ubytováno bývá, v neděli a svátky velká mše sv. čtena byla a tak aby vůbec Malín žádného zkrácení v duchovní správě nedoznal.

---

¹⁵⁸ Malín náležel dříve k arcibiskupství Pražskému; do r. 1784. náležel celý Čáslavský kraj k arcidiecési a téhož roku byl přivtělen k diecési Královéhradecké.

Mimo to žádali zástupcové obce, aby nářadí kostelní, roucha, monstrance, kalichy, zvony atd. i nadále v Malíně byly ponechány, poněvadž věci ony od nepamětných dob při kostele byly. Kromě toho si přáli, aby kooperátor Sedlecký každého dne v Malíně mši sv. četl, jejich děti křtil, mrtvé pochovával a předešlá fara mu byla za obydlí ponechána.

Správce Hlízovský Hlaváček vyjádřil se v zastoupení vrchnosti Hlízovské, aby ku pohodlí Hlízovských poddaných, pokud snad lokalista v Malíně zřízen nebude, fara v Malíně i na dále zůstala. Hlízovští zástupcové přidali se k důvodům obce Malínské.

Farář Křenek vyjádřil se takto: Malín leží ve středu kostelního obvodu. Kdyby on jako farář z Malína do Sedlec přeložen byl, vzdálen by byl od Malína " hodiny, od Hlízova 1 hodinu. Z té příčiny žádal, aby mu ku zaopatřování nemocných vrchnost dala povozy, jako je měl farář, který v 17. a 18. století v klášteře bydlel. Dále projevil přání, aby byli mrtví z celého farního obvodu v Sedlci pochováváni. Poněvadž v Sedlci byl 1 zvon a v Malíně 6, žádal, aby byly 3 zvony z Malína do Sedlec přeneseny. Také žádal, aby škola do Sedlec byla přenesena, ale v Malíně podučitel, který by žáky obce Malínské a Hlízovské vyučoval, aby zůstal. Neprál si, aby svátosti byly udělovány v Malíně, nýbrž ve farním kostele a žádal, aby požadavky Malínských byly odmítnuty. Požadoval též v Sedlci zahradu, o kterou by přišel v Malíně; poněvadž užíval v Malíně 3 korce pole, žádal, aby mu byly nahrazeny 10 měřicemi, jak to guber. výnos z r. 1797. ustanovuje.

Veškerá akta kommissionelní byla zaslána konsistoři Královéhradecké, která s přeložením vyslovila souhlas, načež guber. dekretem ze dne 10. listopadu 1801. č. 35.709 bylo ustanoveno faru i školu z Malína do Sedlec přeložiti. Pro faráře a jemu přiděleného kooperátora, jakož i pro školu a učitele byly vykázány v Sedlci byty a místnosti v novém probošství a vypočten náklad na upravení kostela Sedleckého.

Kromě toho bylo ustanoveno, aby mrtví z Malína i Hlízova byli v Sedlci pochováváni, 3 zvony, 1 křtitelnice a jiné nádoby bohoslužebné z Malína do Sedlec se odevzdaly, novému faráři Sedleckému 10 mír polí z panské štěpnice (zahrady konventní) se postoupilo a v Malíně aby byla zřízena podučitelská stanice, kde by mládež Malínská a Hlízovská byla vyučována.

Také bylo ustanoveno, aby ve dnech nedělních a svátečních byla v Malínském kostele raní mše sv. sloužena; (84) každou třetí neděli pak měly býti řádné služby Boží farářem nebo kooperátorem konány.

Proti tomuto rozhodnutí podala obec Malínská a Hlízovská dne 14. prosince 1801. k Jeho Veličenstvu císaři a králi Františkovi I. následující prosbu:

Vaše Veličenstvo!

V nejhlubší pokoře podepsaní ctí sice nejvyšší dvorní dekret ze dne 19. května t. r., který ve srozumění s Královéhradeckou konsistoří povoluje faru z Malína do Sedlec přenést. Ale přece klade jim nejvšejší horlivost náboženská za povinnost proti onomu rozkazu následující rozklad učiniti, aby totiž fara v Malíně zůstala, nebo kdyby již návrh a s ním spojené nejvyšší rozhodnutí měniti se nedalo, nejponíženi žádati ustanovení samostatné lokalie s právy farními, totiž udílení svátostí a pohřbívání zemřelých v místě.

K tomu domnívají se v pokoře podepsaní oprávněnu býti z následujících důvodů:

1. Za slavného panování J. V. císaře Josefa II. bylo za potřebné uznáno, aby byl v Malíně samostatný duchovní správce. Ke kostelu náleží od starodávna i lidnatá obec Hlízov.

2. Obě obce jsou od sebe 1 hodiny vzdáleny, čítají 900 duší a společně přes 80 školou povinných dětí; naproti tomu čítá Sedlec nejvýše 200 duší a 5 až 6 školních dětí, chodících do Malínské školy.

Jeví se tedy nade vše jasně, aby jak fara, tak i škola v Malíně zůstaly a malé místo Sedlec sem bylo přiděleno. Mimo to zvláštní ještě okolnosti tomu nasvědčují, neboť:

3. Malínem vede veřejná Vídeňská zemská a poštovská silnice, jež se dotýká i obce Hlí-

zovské, která právě u silnice dobře zařízení hostinec má. Fara Malínská činí cestujícím v neděli a svátek přáníhodnou pohodlnost a ulehčuje jim plnění náboženských povinností.

4. Pro udržení fary v Malíně svědčí i to, že skoro všichni obyvatelé byli udrženi v církvi římsko-katolické, v níž zůstanou, kdežto po odstranění fary nebo lokalie není možno dosavadní horlivost náboženskou udržeti a mohou protivně snahy vypuknouti.

5. Obec Malín, jak důkladní historikové vypravují, o staletí dříve povstala než Sedlec, má své vlastní nadace, zvony, kostelní apparatusy, hudební nástroje, farní i školní budovu a rozšířila vzhledem k počtu duší i svůj hřbitov. Jest jisto, že by po odstranění fary mezi nábožnými všech tříd obyvatelstva nestejná mínění a předčasné úsudky se pronášely, ano i náboženská lhostejnost se vyvinula. Ale obec Malínská trvá na neporušitelnosti pravého náboženství katolického, které ⁽⁸⁵⁾ chce podržeti nadšeně. Že obec naše v pravdě náboženského smýšlení jest, patrně, že

6. zavřený kostel sv. Jana a Pavla, aby úplně nebyl zrušen, koupila při veřejné dražbě, jej náležitě upravila a k částečné bohoslužbě přizpůsobila a jest i hotova na jeho udržování náklad vésti.

Ale poněvadž Malín, jak bylo v odstavci 5. uvedeno, dříve než Sedlec stál, následuje z toho, že

7. veškeré pozemky farní, z nichž nyní panský důchod nájem bere, byly od obce ke kostelu darovány; důkazem toho také jest velká monstrance u rychtáře v důvěrném uschování se nalézající, na níž znak obce Malínské jest vyryt a konečně

8. může ještě staršími pamětníky určité udáno býti, kdy obec zahradu k faře přidělila, začež se farář zavázal ročně 5 mší sv. čísti, což až dosud se zachovávalo; než, bohužel, má i toto dobrodiní přeložením fary a nezřízením samostatné lokalie býti zrušeno.

9. Také klášter Sedlecký udržoval ku pohodlí Malínských a Hlízovských přífařenců zvláštní administrátory, kteří nehledíce na počasí po všechny dny v roce mši sv. čísti byli zavázáni, kteréž mši sv. jak tenkrát tak i dnes dosti veliký počet zbožného obyvatelstva obcuje, v Sedlci ale ve všední den zřídka kdo v kostele bývá. Tato přání hodná zbožnost měla

10. také na cestující Malínem důležitý vliv. Tito pocesní, spojivše se s domácím obyvatelstvem, zařídili v Malínském a Hlízovském hostinci sbírky, z jejichž výnosu dávají ročně 50 zl. zvláštnímu duchovnímu, který v žádaných dnech ranní mši sv. slouží.¹⁵⁹

Všechna tato zbožná zřízení Malínská a Hlízovská pro faru v Malíně, jakož i bohatá nadání, buďtež před nejvyšším trůnem Vašeho Veličenstva přímluvčími za ponechání fary nebo zřízení samostatné lokalie se všemi právy farními.

Po obdržení takové milosti rozšíří obec vlastním nákladem též hřbitov a tak bude každý možný odpor urovnán.

V Malíně a Hlízově dne 14. prosince 1801.

Za obec Malínskou: Jan Záběhlický, rychtář, Fr. Veselý, konšel, Jan Lacina, konšel, Mat. Semelka, konšel, Fr. Doležal, soused, Bernard Záběhlický, Fr. Vlk, Fr. Pokorný, Fr. Fux, Václ. Jícha, Jos. Dušek, Václav Kloček, Jan Jakeš, Vojt. Vlk, Václav Jedlička, Václav Hulák, Jan Topinka, Václav Vlk, Fr. Jichovský, Jan Lacina, Jan Zima, Jan Průcha, Vojt. Bílek, Jos. Čermák, Jos. Kremla, Jos. Červinka, Tom. Tichý, Mart. Zima, Václav Veselý, Tomáš Lacina, Václav Pokorný, vdova Lacinka.

⁽⁸⁶⁾ Za obyvatele: Jos. Láska, Jos. Mraček, Václav Černohlávek, Jan Jaroměřský, Václav Vlk, Fr. Uher, Václav Doležal, Václav Straka, Jan Bohuslav, Benedikt Vašata, Jiří Heger, Václav Kučera, Josef Mraček, Václav Pokorný, Fr. Jedlička, Václav Jelínek, Bernard Vašata, Václav Trojan, Jos. Jelínek, Jan Dostál, Jiří Plachý, vdova Kločková, Jan Kloček, Jan Málek,

---

¹⁵⁹ Duchovní ten byl Eusebius Nepalas, exdominikán Novodvorský.

Vojt. Jelínek, Jan Kratochvíl, Jan Straka starý, Jan Zajíc, Fr. Solnička, Jos. Vašata, Fr. Meruňka, Fr. Veselý, Jan Straka, Bern. Osoba, Jan Osoba, vdova Doležalová, Václav Zima, Jos. Zeigerschmied, Fr. Kumžák, Jan Lacina, Jan Vašata, Jiří Pekárek, Fr. Kremla, Jan Růžička, Lorenc Hubený, Tom. Dušek, Jan Semelka, Jos. Štěrba, Jan Mraček, Václav Vlk, starší obecní, jménem všech ještě ostatních.

Z Hlízova: Jos. Štoček, rychtář, Karel Pošík, K. Svoboda, Jos. Štoček, Tom. Tuček, Jiří Lašťovka, Jan Pospíšil st., Jan Pospíšil, Karel Kábela, Jan Kureta, Václ. Pospíšil st., Václav Pospíšil, Jan Kábela, Václ. Lašťovka, Fr. Donát, Jan Vavruška, Jan Tuček, Jos. Kábela, Václ. Lacina, Jan Novotný, Jan Straka, Jos. Benda, Mat. Pospíšil, Václ. Pospíšil, Fr. Lukavecký, Karel Pospíšil, Jos. Benda, Václ. Šebek, Jos. Svoboda, Václ. Básl, Václ. Svoboda, Václ. Blecha, Václ. Beneš, Mat. Cibulák, Jakub Kábela, Jan Vlk, Tom. Cibulák, Jan Stříhavka, Jan Pospíšil, Mat. Blecha, Jan Kábela, Jan Handlíř, Fr. Miškovský, Jiří Pospíšil.

Tato žádost došla do kabinetní kanceláře J. V. dne 28. prosince 1801. a byla odeslána 3. ledna 1802. královskému českému guberniu k dobrozdání, kteréž jí opět 9. ledna 1802. Královéhradecké konsistoři a Časlavskému krajskému úřadu k dobrozdání zaslalo. Mezi tím jedním podal dne 12. ledna 1802. Novodvorský hrabě Jan Rudolf Chotek, jako pán na Hlízově¹⁶⁰ c. k. české a rakouské dvorní kanceláři (nyní c. k. ministerium vnitřní) prosbu za ponechání fary a školy v Malíně. V žádosti své praví, že se nemá k vůli kostlu Sedleckému morální a náboženské vzdělání skoro tisíce duší obětovati, poněvadž lidé jsou ne k vůli kostelům, nýbrž kostely pro lidi. Uvádí, že Malín čítá 485, Hlízov 428, Sedlec jen 285 duší; v Malíně že jest 96, Hlízově 59 školou povinných dětí a že několik dětí v Sedlci mohou Kutnohorskou nebo Malínskou školu navštěvovati. Dokazuje dále, že Malín uprostřed mezi Sedlci a Hlízovem leží a že cesta Hlízovských do Sedlec Malínem vede.

(87) Tím povstávají veliké obtíže v udílení svátostí a pilná návštěva školní tím velice trpí, zvláště v zimních měsících, kdy vlastně mládež do školy chodí.

Navržené sloužení mše sv. ve dnech nedělních a svátečních nenahradí ztrátu tu nikterak. Konečně uvádí, že jest v Malíně jak farní, tak i školní budova a přeložení že by skutečně velmi škodlivé následky pro vzdělání obou obcí mělo. Tato žádost došla 15. ledna 1802. českou a rakouskou dvorní kancelář a byla odeslána odtamtud dne 17. ledna do Prahy královskému českému guberniu k dobrozdání.

Mezi tím již 9. ledna 1802. uložilo gubernium vrchnostenskému úřadu v Sedleckému a farní Malínskému, by všemi možnými důvody hleděli pohnouti obec Malín a Hlízov, aby na žádosti své k J. V. netrvali. Ale ani prvému, ani druhému se to nepodařilo, o čemž byla podána zpráva dne 13. února 1802.

Následkem žádosti obce Malínské a hraběte Jana Rud. Chotka bylo uloženo krajskému úřadu v Časlavi zavěsti kommissionelní jednání v té příčině. Kommissie konána dne 8. března 1802. v Malíně a přítomni jí byli: Krajský kommissar rytíř Kuenersberg, vikář Ferd. Hausa, Novodvorský direktor Josef Antony a Sedlecký direktor Jos. Pavlík. Za obec Malínskou: Jan Záběhlický, rychtář, Mat. Semelka a Václ. Vlk, konšel. Za obec Hlízovskou: Jos. Štoček, rychtář a Karel Svoboda, konšel.

Při jednání tázal se nejprve bisk. kommissar vikář Ferd. Hausa zástupcův obcí, jsou-li s obsahem své žádosti dobře seznámeni a zda-li všichni, jichž je přes 130, žádost vlastnoručně

---

¹⁶⁰ Po Ad. Jar. Šofmanovi z Hemrlesu držel Hlízov Jan a Jiří Šofmanové z Hemrlesu. Po vymření rodu Šofmanů z Hemrlesů obdržela Hlízov Kateřina z Widersperku, roz. Šofmanova. R. 1741. prodala Hlízov ryt. Václavu Klusákovu z Kotelce; po něm držela jej manželka jeho Marie, která jej odkázala strýci svému rytíři Ant. Jestřibskému z Risenburka. Ten prodal Hlízov r. 1786. Václavu Janovskému, od něhož jej koupil r. 1791. hrabě Jan Rudolf Chotek. (Podrobně viz mé Děje panství Nových Dvůrů str. 157-160.)

podepsali. Zástupcové odpověděli, že jest jim dobře znám obsah žádosti a že skoro všichni vlastnoručně podepsali, mimo několik, kteří písmo byli neznali; ti jiných k podpisu dožádali.

Poté počal Sedlecký direktor vyvracetí důvody žádosti obcí bod za bodem. Uváděl, že není v Sedleckém archivu listiny, která by nařizovala faráři Sauerweinovi, aby se do Malína odstěhoval; pochyboval o počtu obyvatelstva i dětí školních a uváděl, že Malín a Sedlec ve vzdálenosti velikou diferencí nečiní; pravil, že návštěva cizinců v Malínské hospodě není tak četná, že akatolíků jest v Hlízově jen 26, že od r. 1425., tedy po 359 roků Malín faráře neměl, nýbrž že tam ze Sedlec docházel. Dále popíral, že by obec kostelní náradí sama zřídila a kostel sv. Jana a Pavla upravila, dokazoval, že nestává listin, že by obec pozemky k faře dala. Popíral veliké stáří monstrance Malínské a řekl, že sice obec darovala faře pozemek za zahradu, ale že obec od opata Oseckého za to 3 sudy piva obdržela, že fara v Malíně byla vystavena r. 1748. za školu na náklad kostela atd.

Když se měl konečně protokol podepsati, poznamenali zástupcové obcí, že jen tenkrát podepíší, když prosbě jejich, aby buď fara v Malíně zůstala nebo samostatná lokalie byla zřízena, bude vyhověno.

⁽⁸⁸⁾ Na to bylo se zástupci obce Malínské ústně jednáno a slibováno, že dostanou do obce "pomocníka" učitelského, že mše sv. po všechny neděle a svátky bude sloužena a naléháno na ně, aby od své prosby k Jeho Veličenstvu upustili. Ale oni trvali při svém a pravili, že se do žádného vyjednávání nepustí, pokud nejvyšší rozhodnutí na žádost jejich nedojde.

Pak počal Novodvorský direktor vyvracetí důvody direktora Sedleckého. Uváděl, že jest to jedno, jest-li farář Sauerwein z vlastní moci do Malína se přestěhoval nebo tam byl přeložen; pravil, že jest dosti na tom, že tam byl trpěn a tím také mlčky jak od světské tak duchovní vrchnosti to bylo schváleno. Prvá vrchnost mu povolila důchody a druhá to považovala při zřizování far za doby císaře Josefa II. za nevyhnutelné ku pohodlí farníků.

Sedlec nemá 284 duší, neboť 94 dělníků Linecké továrny odcestovalo. Sedlec je na nejzazší hranici obvodu kostelního, kamž má obec Hlízov přes 1 hodinu. Malín a Hlízov čítají 888 osob a ty mají za 284 osobami choditi. Vytýkal opět důležitost veřejné silnice, která Malínem vede a žádal za ponechání fary nebo zřízení lokalie v Malíně aneb aby do Sedlec 19. března r. 1801. ustanovený kooperátor v Malíně bydlel a bohoslužby všechny vykonával. Poukazoval také k tomu, že se obec Malín uvoluje rozšířiti hřbitov.

Poté bylo přikročeno k projednání žádosti hraběte Jana Rud. Chotka, jejíž důvody opět Sedlecký direktor Pavlík vyvracel, poukazuje ku kráse a velikosti Sedleckého kostela; pravil, že má kostel 5076 zl. 30 kr. stavebního kapitálu, 12350 zl. nadačního jmění a že náklad na úpravu dle zaslaných předpočtů jen 2265 zl. 56 kr. obnáší, kdežto prý náklad na opravu Malínského kostela, fary a kostnice větší by byl.

Poukazoval k tomu, že se populace v Sedlci časem značně zvětší. Uváděl, že z 59 dětí Hlízovských jen 23 školu navštěvuje, ostatní že nechodí; že nemusí obyvatelé Hlízovští choditi Malínem, nýbrž přímo do Sedlec a p. Konečně pravil, že prý Malínští a Hlízovští byli protiúčelnými pojmy a nepravými představami od "nepokojných, bezuzdných a nepříkladných myslí" svedeni a doufá, že v budoucnosti prospěšné přeložení fary a školy nahlédnou. Ostatně nemá proti přání, aby kooperátor místo v Sedlci v Malíně bydlel, jakož aby mrtví z Malína a Hlízova při rozšíření hřbitova v Malíně byli pochováváni, ničeho namítati.

Naproti tomu žádal Novodvorský direktor, aby mohl proti vyjádření Sedleckého direktora své písemné vyjádření dodati, poněvadž nebyl předem připraven. Jen pravil, že jest to liknavost patronátní správy Sedlecké, která uvádí, že jest kostel v Malíně zpustlý, a že něco podobného připustiti mohla, třeba by kostel ten jako filiální zůstal.

⁽⁸⁹⁾ Na konec žádal farář Malínský, aby mu pro případ, kdyby fara v Malíně zůstala, obec sama, nebo z kostelní pastviny "poloulání" nazvané, ve výměře 25 jiter 1417 čtver. sáhů, 10

měr přířkla. (Žádal tak proto, poněvadž mu bylo guber. výnosem ze dne 10. listopadu 1801. při obmyšleném přeložení fary z Malína do Sedlec slíbeno 10 měřic vrchnostenské zahrady.)

Dne 10. března 1802. podal Novodvorský direktor své oznámené vyjádření, v němž mimo jiné praví: "Zda-li kostel Malínský, jako klášterní kostel Sedlecký, z něhož sedadla, lavice, zpovědnice, varhany, hlavní oltář, zvony rozdány neb rozprodány jsou, kostelní okna rozbita a prkny zatlučena jsou, za zpusťlý považován býti může, ponechávám vyššímu posouzení a uvážení. Ten kostel (t. j. Sedlecký) sloužil skutečně za skladiště, není ještě dnes vyčištěn, ani upraven." Dále poukazuje, jaký morální vliv by mělo na vzdělání Malínských a Hlízovských odstranění fary a školy, vysvětluje, že počet Hlízovské a Malínské populace důkladně mluví pro faru v Malíně.

Co se týče důvodu, že 39 Hlízovských dětí zanedbává školu malínskou, sluší uvážiti, že 8 dětí z Ml. Hlízova chodí do Starého Kolína, 5 do Kaňku a 13 do jiných škol; ostatní z nedostatku oděvu v zimním čase choditi nemohou. Ostatně bývají rodiče občas napomínáni, aby jejich děti školu navštěvovali.

V příčině přířaření poukazuje k tomu, že mají Hlízovští kratší cestu do Malína, poukazuje na zanedbávání polních prací, kdyby byli přířařenci nuceni dále choditi a vykládá, jaké škody by z toho vzešly. Gub. výnosem ze dne 10. listopadu 1801. bylo odepřeno pohřbívání v Malíně. Přířknutím povozu k Hlízovským nemocným získá jen farář na pohodlí, nikoliv nemocný, poněvadž posel jdoucí pro duchovního delší čas na cestě ztráviti musí.

Odmítá dále narážku direktora Sedleckého, že přířařenci nejsou tak slabí, že by sami věc neuvažovali, "a že by se protiúčelnými pojmy, nepravými představami od nepokojných hlav svéstí a klamati dali."

Na konec praví: "Z důvodů v před uvedených jest podepsaný jménem své vrchnosti z povinnosti nucen při prosbě k Jeho Veličenstvu trvati, aby farář i na dále v Malíně zůstal." Spisy veškerého jednání byly zaslány ke guberniu.

Mezi tím podali, jak na str. 50. uvedeno, 2 bývalí klášterníci Sedlečtí žádost ke dvoru, aby klášter znovu byl zřízen. Tu oznámilo gubernium výnosem ze dne 10. června 1802. č. 19053. Královéhradecké konsistoří toto: "Dvorním dekretem ze dne 26. května 1802. bylo sem oznámeno, že dle zdejšího uvážení jak přeložení fary z Malína do Sedlec, tak i zřízení kooperátora v Malíně na tak dlouho se zastavuje, až otázka týkající se znovuzřízení kláštera, zač někteří klášterníci žádají, bude rozhodnuta.

⁽⁹⁰⁾ Tím byla záležitost ona na čas odložena a Malínští doufali, že se jim konečně přece po vůli stane.

Ale již 17. července 1804. došlo rozhodnutí císařské, aby klášter navždy zrušeným zůstal.

Následkem toho nařídilo gubernium 11. srpna 1804., aby Malínští a Hlízovští opět byli dotázáni, zda-li ještě na ponechání fary a školy v Malíně trvají, zda-li by kostel Malínský rozšířen býti mohl a jakého nákladu by to vyžadovalo, kdyby rozšíření potřebným bylo uznáno. V základě toho byla konána opět 3. října 1804. poslední kommise ve faře Malínské, již byli přítomni direktor Sedlecký, Jos. Pavlík, důchodní Sedlecký Jos. Novák, direktor Novodvorský Jos. Antony a Hlízovský správce F. Hlaváček. Za obec Malínskou: Jan Záběhlický, rychtář, Mat. Semelka, konšel, F. Jichovský, soused, Bernard Záběhlický, soused. Za obec Hlízovskou: Jiřík Pospíšil, rychtář a Karel Kábela, konšel.

Když byli farníci dotázáni, proč ve své žádosti k Jeho Veličenstvu za ponechání fary prosili, kdežto při kommissi dne 1. září 1801. žádali pouze, aby v neděli a ve svátek velká mše byla čtena a oni vůbec v duchovní správě žádného zkrácení nedoznali, vyjádřili se takto: "Že jsme ve své žádosti k Jeho Veličenstvu za ponechání fary a školy v Malíně prosili, jsou tyto důvody:

Dle protokolu ze dne 2. září 1801. nese se přání naše k tomu, aby kooperátor z toho důvodu v Malíně bydlel, aby každodenně mši sv. četl, děti naše křtil a mrtvé zde pochovával, jakož

aby dřívější fara za obydlí mu ponechána byla.

Ale poněvadž guberniálním dekretem ze dne 10. listopadu 1801. byli jsme tohoto dobrodiní duchovního zbaveni a velké bohoslužby jen každou třetí neděli a ranní mše každou neděli čteny býti mají, 3 velké zvony z Malína do Sedlec přeneseny býti, sv. svátosti jen ve farním kostele udíleny býti mají, škola do Sedlec přeložena býti má a zde jenom podučitelská stanice má se zřídití, tedy prosíme opětně v tom případě, že by fara z rozličných stavebních příčin přece do Sedlec přeložena býti musela, aby zde lokalista se všemi právy farními byl ustanoven, t. j., aby veškeré funkce církevní jako zde konány byly, vykonával. Žádáme, aby 3 zvony, jež do Sedlec přeneseny býti mají, zde i na dále ponechány byly. Právě tak žádáme, aby mrtví na zdejších hřbitově pochovávaní byli, jakož aby škola v Malíně ponechána byla. Konečně ale přece žádáme, aby pokud možno fara i farář v Malíně zůstali.”

Co se týče rozšíření kostela v Malíně bylo od kommissee shledáno, že by rozšíření nepotřeboval, ale toliko jedna zeď že potřebuje nutné opravy. Naproti tomu bylo shledáno, že (91) jest třeba zvětšiti faru, což by bylo docíleno tím, aby se jedno poschodí postavilo. Tím byla kommissee skončena.

Malínští i Hlízovští odcházeli z kommissee s přesvědčením, že spravedlivému přání jejich bude vyhověno. Ale nebylo tomu tak. Již guber. výnosem ze dne 25. srpna 1803. bylo ustanoveno, aby kostel Sedlecký opět v pořádek byl uveden a nutné kostelní potřeby z kostela sv. Filipa a Jakuba, který pro sešlost odstraněn býti měl, tam byly dodány. Kostel sv. Filipa a Jakuba byl znalci shlédnut a nutné opravy vypočítány na 4000 zl.; proto nařízeno administrací státních statků r. 1805. zbourání toho kostela.

Dle úředního udání byl kostel na 899 zl. 54 kr. oceněn, bez kvádrového kamene, oken a železa.

Dne 7. dubna 1806. v pondělí Velikonoční byla sloužena v kostele sv. Filipa a Jakuba zámeckým kaplanem cisterciákem Hylariem Klementem poslední mše sv. Po svátých Velikonočních byla dlažba vytrhána a dána do velkého kostela, načež byl kostel sbořen.¹⁶¹

Dne 9. dubna 1806. počala oprava velkého Sedleckého chrámu a 24. dubna byl položen základní kámen k novému hlavnímu oltáři. Nový oltářní obraz maloval ředitel Pražské akademie Bergler za 1000 zl. Na věž dány 3 zvony a to dva ze Lhoteckého kostela sv. Jana a třetí z věže zrušeného kostela sv. Filipa a Jakuba.¹⁶²

Po zařízení kostela povolil zemský úřad výnosem ze dne 14. srpna 1806. jeho otevření. Dne 19. října 1806. byl kostel Sedlecký znovu vysvěcen Ferd. Hausou, vikářem Kutnohorským, za přítomnosti zeměpanského kommissáře Norberta ze Schmelzenu. Kázání v týž den měl Ludvík Seifert, exdominikán, někdy ředitel městské školy Novodvorské a toho času farář

---

¹⁶¹ Hrobky rytířů Klusáků z Kostelce, někdy pánů na Hlízově, a Lukaveckých z Lukavce, pánů na Hraběšíně, byly otevřeny. V hrobce Klusáků z Kostelce bylo nalezeno tělo ryt. Václava Klusáka, 15. října 1752. zemřelého, a jeho manželky Anny Marie, rozené Kaučové z Kaučic, zemřelé 1. srpna 1757. Obě těla byla přenesena do kostnice Sedlecké. V hrobce Lukaveckých z Lukavce nalezen již jen prach. Kámen náhrobní byl přenesen do velkého kostela. Měl tento nápis: Léta Páně 1663. 31. ledna urozený a statečný rytíř p. Zděnek Šťastný-Lukavecký z Lukavce a na Hraběšíně a 3. března 1673. urozená Paní pí. Salomena Lukavecká, rozená Studenecká z Pašiněvsi v Pánu zesnuli. Duši Bohu, statek Hraběšín klášteru Sedleckému odevzdavše, zde slavného vzkříšení očekávají.

¹⁶² Větší zvon z kostela Lhoteckého má nápis: »Já hlas volajícího na poušti, spravte cestu Páně. Chrám tento pro čest a chválu Pána Boha se všemi potřebami k službám Božím jest dokonán léta 1579. 20. máje, péčí Jana Salavy z Lípy a na Oumoníně.

Menší zvon má nápis: Tento zvon dělán jest ke cti a chvále Pána Boha nákladem urozeného Pána p. Jana Salavy z Lípy a na Oumoníně r. 1579.

Zvon z kostela sv. Filipa a Jakuba má nápis: Tento zvon udělán z rozkazu důstojného a velebného kněze Ondřeje Ekkarda, t. č. opata kláštera Sedleckého a Skalického r. 1572.

Zábořský.

Dne 1. září 1807. byl dosazen ke kostelu jako administrující kooperátor Jos. Devoty, kaplan z Nového Bydžova. Po kommissionelním jednání dne 3. října 1804. byla zaslána veškerá akta dvorní kanceláři, kteráž nejvyšším dvorním dekretem ze dne 9. dubna 1807 (intim. gubernia 21. dubna 1807.) rozhodla, aby byla fara z Malína do Sedlec přenesena, jak již bylo nejv. rozhodnutím ze dne 19. května 1801 ustanoveno.¹⁶³ Spolu bylo ustanoveno, aby se kostel Sedlecký stal farním a farář Robert Křenek do Sedlec přesídlil. Tím byly stížnosti obce Malínské a Hlízovské, jakož i hraběte Jana Rudolfa Chotka zamítnuty.

Avšak po návrhu společné krajské a duchovní vyšetřující kommisie bylo svoleno, aby kooperátor, Sedleckému faráři přidělený, jakož i nově zvolený podučitel do Malína přesídlili. Proto bylo nařízeno vykonati potřebné opravy na farní budově v Malíně.

Obydlí pro nového faráře Sedleckého a místnosti pro školu ustanoveny v části budovy klášterní a faráři, který přišel o zahradu, byla ustanovena náhrada. Co se týče bezplatných povozů, jichž žádal farář k nemocným v Hlízově, ustanoveno, aby to zůstalo při rozhodnutí zemského úřadu. Faráři měly býti totiž povozy od vrchnosti bezplatně dávány aneb nahrazeny, jak se dříve dělo, pokud trval klášter. Co pak se týče Malína, tam měl farář pěšky choditi, poněvadž dosud Sedlecké nemocné také pěšky zaopatřoval.

Taktéž bylo potvrzeno ustanovení, aby mrtví obce Malínské a Hlízovské v Sedci byli pochováni s tou však výhradou, když udání farářovo, že hřbitov v Malíně jest malý, při novém vyšetřování důvodným bude shledáno. Od přenesení nádob bohoslužebných a jiných kostelních věcí bylo upuštěno, poněvadž jich kooperátor v Malíně potřeboval. Také ustanoveno, aby ze 6 zvonů v Malíně 2 menší, jichž kostel postrádáti může, do Sedlec byly odevzdány.

Za příčinou zjištění udání farářova o nedostatečnosti hřbitova Malínského byla dne 25. května 1808. konána krajská ⁽⁹³⁾ kommisie v Malíně, která vyměřila hřbitov. Kommissi byl přítomen první krajský kommissar z Čáslavi Bauler z Hohenburgu, Josef Novák, vrchní a Fr. Wildt, důchodní ze Sedlec, F. Hlaváček, správce z Hlízova, J. Záběhlícký, rychtář a F. Pokorný z Malína, Václav Pospíšil, rychtář a Karel Kábela, konšel z Hlízova. Proti sepsanému protokolu protestoval farář Křenek, poněvadž prý nebyl ke kommissi pozván a poněvadž prý se nová kommisie konala proti zřejmému znění guber. rozhodnutí ze dne 21. dubna 1807.

Ale ohrazení jeho nebylo do protokolu pojato.

Hřbitov byl konečně nákladem obce Malínské rozšířen (21° délky a 10 sáhů šířky přidáno) a tak Malínu zachováno i pochovávaní mrtvých u kostela sv. Štěpána.¹⁶⁴

Nový Sedlecký farář Rob. Křenek, který byl hlavním činitelem při přeložení fary z Malína do Sedlec, nestěhoval se však z Malína, jak bylo ustanoveno. Zůstal v Malíně do své smrti. Zemřel dne 5. března 1812. v stáří 60 let vodnatelností a pochován byl vikářem Ferd. Hausou v kostele Malínském.

Administrátorem fary Sedlecké se stal kooperátor Sedlecký, který v květnu 1812. do Malína se přestěhoval a faru administroval po 8 měsíců. Přířařenci přáli si míti P. Devotyho farářem, avšak byl ustanoven farářem Jos. Rautenkranc¹⁶⁵, ředitel ⁽⁹⁴⁾ hlavní školy Novodvor-

¹⁶³ K tomuto novému farnímu obvodu náležely: Sedlec s dvorem »Šípec« se 30 čísly domovními, 166 mužských a 205 ženských = 367 katolíků (2 evang. ref. a 2 augsb. vyz.); Malín se 103 čísly domovními, v nichž 315 muž. a 371 žen. = 639 katol. (33 evangelíkův a 14 židů); Hlízov, Risenburg a hostinec Nepřizeň s 83 čísly, v nichž 271 muž., 334 žen. = 531 katolíků (66 evangelíků, 8 židů). Celkem bylo v celé farnosti 1599 katolíků, 2 evang. augsb. vyz., 101 evang. ref. a 22 židů. - Původně náležela k farnímu obvodu Malínskému také »Skalka.« Dne 13. dubna 1792. byla však přidělena k faře Kaňkovské.

¹⁶⁴ Městské museum v Pardubicích 125/20.

¹⁶⁵ Jos. Miloslav Rautenkranc se narodil dne 2. března 1776. v Hradci Králové. Prvního vychování dostalo

ské, pro své nevšední zásluhy paedagogické a vlastenecké. Ačkoliv doposud správu duchovní a školní vedl toliko na soukromých patronátech, byl nicméně od konsistoře Hradecké v návrhu o faru tu k c. k. administraci statků náboženských podaném, na prvním místě praesentován a obdržel ji nejvyšším rozhodnutím ze dne 27. srpna 1812. seslaným. Do Sedlec přestěhoval se v říjnu 1812. a Jos. Devoty zůstal jako exposita v Malíně, vykonáváje všechny funkce církevní, jak si toho Malínští přáli.

Jako správce duchovní byl Rautenkranc velmi horlivým. Byl výborným rádcem a upřímným pomocníkem osadníků svých. S vroucí láskou budil vždy a při každé příležitosti vroucí lásku k vlasti a mateřskému jazyku. Věděl, že jen dobrá česká kniha může lásku tuto rozníti a proto žádného nákladu nelitoval, aby opatřil lidu české knihy, které první buditelé národa našeho vydávali. Příjmy své rozdělil chudým - a českým knihám a ačkoliv velmi skrovně žil, přece nikdy s nimi vystačiti nemohl; každý rok míval deficit, který musel obyčejně kryti přítel je-

---

se mu v domě otce jeho a na tamní hlavní škole. V 10. roce stáří svého byl dán na gymnasium tamtéž; skončiv s dobrým prospěchem třídy gymnasiální, odešel r. 1790. do Prahy na studie filosofické, jsa sotva 15 let star. Na universitě dostalo se mu slyšení muže učeností a věhlasností proslulé, jako byli: Seibt, Meissner, Strnad, Poklet, Kornova a St. Vydra, jichž učení a příklady měly nemalého účinku na vzdělání a budoucí směr jeho života. Tam se také záhy seznámil s muži, kteří se toho času horlivě zasazovali o zvedebení národnosti české, jakož byli: Pelcl, Procházka, Kramerius, Dobrovský, Puchmajer, bratři Nejedlí, Hněvkovský, Tomsa a jiní. Vzdělav se důkladně v jazyku českém, vycvičil se též v polštině a ruštině, pak v jazycích vlašském a francouzském. Zvoliv sobě po skončených studiích filosofických stav kněžský, skončil r. 1797. běh theologický, jsa teprve 21 roků star, načež byl s prominutím k stavu duchovnímu vyměřeného stáří kanonického dne 30. března 1798. v Hradci Králové na kněžství vysvěcen. Dne 3. května 1798. byl vyslán Rautenkranc za kaplana do Nebovid, odkudž vša již 9. února 1799. přešel do Církvice. Že však počal churavěti na prsa, dán byl na zatímní odpočinek a odebral se dne 8. listopadu 1802. do Hradce Králové k svým rodičům. Tam vyučoval posluchače nově zřízeného ústavu theologického jazyku českému, zahájiv přednášky své výbornou řečí, v níž ukazoval: »Proč a kterak dokonale češtiny známost českému duchovnímu pastýři jest potřeba?« (Řeč jeho jest vytištěna v Nejedlého »Hlasateli« a v Slovesnosti Jungmannově r. 1819 a 1845. vydané.) Nezůstal však Rautenkranc dlouho v Hradci, ježto již r. 1803. byl povolán do Jaroměře za mešního fundatistu. Odtamtud přešel dne 13. října 1805. za katechetu do Nových Dvorů, kde se r. 1808. stal ředitelem hlavní školy, již řídil se vzácným taktem paedagogickým. Tu sepsal: »Cvičení v mluvení jazykem německým,« mnoho básní a provolání, v nichž vyzýval k lásce k vlasti a k věrnosti domu panujícímu, kteréž v tehdejších bězích válečných nemalého měly účinku na obyvatelstvo.

Práce jeho co do jadrmosti a vybroušenosti jazyka mohou býti dobře porovnány s pracemi Procházkovými, Krameriovými a Nejedlého; byl spisovatelem a básníkem oblíbeným, při tom vlastencem horlivým a obětavým. Básně své vydal jednak o sobě, jednak v časopisech a sbírkách souvěkých. V letech třicátých dal je bývalý přítel jeho Vojt. Nejedlý sebrati a při 2. dílu básní Puchmajerových vytisknouti. Kromě rhythmických básní vzdělal a přeložil Rautenkranc také některé povídky, zeměpisné a historické obrazy, podobenství, anekdoty a p. Taktéž sepsal několik větších prosaických pojednání obsahů poučeného, z nichž vyrozumíváme, jakým důmyslným a praktickým mužem byl a jak se výborně znal v jazyku mateřském.

V Sedlci napsal důkladné pojednání, kteréž teprv po jeho smrti vytištěno bylo r. 1818. v »Hlasateli« s titulem: »Proč by se mělo v hlavních školách království Českého učiti česky a češtině?« Pojednání to jest jedním z nejpodstatnějších a nejdůtklivějších sepsání, s nímžto se v celé první čtvrti tohoto století na poli domácího řečnictví politického a veřejného, ano vůbec v literatuře naší setkáváme. Vůbec co se týče vyzdvížení národnosti české, mluvil a psával Rautenkranc tak důtklivě a jednal tak prakticky a neohroženě, jako to před tím málo kdo byl učinil.

Jeho »kázání«, jichž jeden díl vyšel tiskem, druhý pak dosud někde v rukopise odpočívá, a jeho »modlitební knihy« zasluhují všechny pozornosti. Jak velice spisy jeho oblíbeny byly, toho jest důkazem, že modlitební knihy od něho vydané byly během několika málo roků čtyřikrát přetištěny a že píseň jeho »o lásce k vlasti« na císařský rozkaz i mezi vojskem rozdávána byla.

ho Devoty, exposita Malínský. Úroky pak z dluhu splácel Devotymu obyčejně tím, co domác-
nost Rautenkrancovi vynesla a co nutně pro svou osobu nepotřeboval; bývalo to často ovoce,
med, máslo, vejce atd. Sám chodíval do Prahy a do Hradce Králové pro knihy; časně z rána
vyšel a druhý den v noci vracíval se zpět nesa v balíčku pod pažím poklady své - české knihy.
Některé z nich prodal bohatším osadníkům, ale většinu jich rozdal.

⁹⁵ Neobyčejnou činností a namahavým kázáním v rozsáhlém kostele Sedleckém ublížil si
Rautenkranc při své útlé povaze tělesně nemálo na zdraví. Po Velikonoci r. 1816. vykonal
pěšky poslední cestu do Hradce Králové; tam ulehnu a proti svému obyčejí byl dovezen do
Sedlec. Od té chvíle chřadnul a více se nezotavil. Zemřel dne 22. července 1817. o 2 hodině
ranní v 47. roce stáří svého, byv před tím zaopatřen svátostmi umírajících od přítele svého Jos.
Devotyho, exposity Malínského. Dne 24. července byl pohřben na hřbitově Sedleckém u slav-
ném průvodu, jež vedl vikář Ferd. Hausa.¹⁶⁶

Po jeho smrti byl ustanoven farářem Sedleckým 1. října 1817. Malínský exposita Jos.
Devoty; avšak zůstal v Malíně do 4. listopadu r. 1820., pokud fara v bývalé prelatuře úplně
upravena nebyla. Jemu přidělený kooperátor Jan Cejbek přesídlil téhož roku jako exposita
do Malína.¹⁶⁷

Farář Jos. Devoty byl r. 1824. jmenován čestným kanovníkem Vyšehradským a r. 1832.
děkanem.

R. 1833. zažádal o faru Mikulovickou u Pardubic, kterou též obdržel a v prosinci téhož ro-
ku na nové své působiště se přestěhoval.¹⁶⁸

Po faráři Devotym administroval faru Sedleckou Ant. Voldan, který se stal později kazate-
lem u sv. Barbory v Hoře Kutné. Farářem Sedleckým se stal v dubnu 1834. exposita Malínský
Jan Cejbek a expositou v Malíně jmenován J. Dařílek, dosud kooperátor Třebonínský (na-
roz. v Č. Třebové 20. ledna 1800., vysvěcen 24. srpna 1823. v Hradci Králové). Setrval v Ma-
líně do dubna 1839. Jeho nástupcem se stal Fr. Pixa, rozený v Písku 15. ledna 1807., vysvě-
cený 25. čer-⁹⁶ vence 1833. Exposita Pixa byl výborným štěpařem. Vydal také tiskem: "Ště-
pařský klíč."

Sedlecký farář Cejbek zemřel 8. října 1849. v stáří 68 roků, načež administroval faru expo-
stia Malínský Pixa.

Po smrti faráře Cejbaka ucházeli se Malínští s Hlízovskými o to, aby byla fara do Malína
vrácena. Za tou příčinou podali žádost podobného obsahu (jako r. 1801.), vylíživše zároveň
všechny poměry, které svědčily jasně pro faru v Malíně. Ale žádost jejich byla 18. dubna roku

¹⁶⁶ R. 1877. zasadil Kutnohorský archaeolog. sbor »Vocel« do kostnice Sedlecké desku s nápisem: Památ-
ce českého spisovatele J. Rautenkrance, faráře Sedleckého, věnuje arch. sbor »Vocel.«

¹⁶⁷ Jan Cejbek se narodil v Rychnově nad Kněžnou 22. března 1782.; gymnasium studoval v Hradci Krá-
lové, filosofii v Praze, bohosloví v Hradci Králové, kdež byl 15. dubna 1808. na kněžství vysvěcen. R.
1818. se stal kooperátorem v Sedlci. Sepsal: »Dějepis Čech pro národní školy,« a »Návod k hašení oh-
ně.«

¹⁶⁸ Josef Fr. Devoty se narodil 19. února 1780. v Hradci Králové; studoval gymnasium ve svém rodišti,
teologii v Praze, kdež 19. září 1803. byl vysvěcen. Kaplanoval v Hořicích, Novém Bydžově, od r.
1807. v Sedlci, pak v Malíně; r. 1817. stal se farářem v Sedlci, r. 1833. v Mikulovicích. Tam ztrávil 20
let, načež odešel na odpočinek do Pardubic, kde zemřel 17. listopadu 1865. Vydal tiskem: »Popsání
bývalé řehole Cistercienské Sedleckého kláštera« (Praha 1824.), »Vyobrazení chrámu sv. Barbory v
Hoře Kutné« (1828), »Kratičký obsah založení kaplí Všech Svatých v ohradí údolí Sedleckého«
(1822.), »O měřácích zemských, od kterého času v království Českém svůj počátek mají.« Mimo to vydal
několik obřadních a modlitebních knih. Četnými a vzácnými dary získal si zásluhu o rozmnožení sbírek
musea Českého. - Pokud v Malíně a Sedlci byl, přepisoval mnohé staré knihy a listiny, vztahující se ku
klášteru Sedleckému a farní osadě. Spisy ty dostaly se po jeho smrti do městského musea Pardubické-
ho, kdež jest také Devotyho malovaná podobizna.

1850. konsistoří a krajskou vládou v Pardubicích zamítnuta. Po zamítnutí žádosti byla teprve fara Sedlecká obsazena. Farářem v Sedlci se nestal administrátor a exposita Malínský Fr. Pixa, nýbrž v lednu r. 1851. byl jmenován farářem Jos. Pitra, zámecký kaplan na Vorlíku, rozený v Ostrově v Chrudimsku 29. srpna 1812. Byl vysvěcen 25. července 1835. v Hradci Králové, načež kaplanoval u Devotyho v Mikulovicích. Farář Pitra jest dosud v dobré paměti osadníků Malínských, Sedleckých i Hlízovských pro svou šlechetnou a nezištnou povahu. Zabýval se vědou, jmenovitě filosofií a zeměpisem. Dovedně zhotovil plastickou mapu Evropy a vydal filosofský spis "Žicha a duše." Také slynl po celém okolí jako výtečný včelař a vydal též knihu o včelařství.

Fr. Pixa se vrátil v lednu r. 1851. ze Sedlec do Malína, kdež setrval do března r. 1856., načež se stal farářem v Červené (v diecesi Budějovické). Nástupcem jeho v Malíně stal se Jan Poustka, dříve zámecký kaplan ve Varvažově, nar. v Písku 30. ledna 1817., vysvěcen v Budějovicích 22. července 1841. Pobyl v Malíně pouze 1. rok, stav se 18. dubna r. 1857. farářem ve Vosově. Po něm přišel za expositu do Malína 9. května 1857. Ant. Šafránek, dříve zám. kaplan v Čimelicích, roz. v Písku 20. května 1819., vysvěcen 1. srpna 1846. Setrval v Malíně 2 roky. Jeho nástupcem se stal 3. května r. 1859. Hynek Paták, rozen v Písku 12. července 1826., vysvěcen v Budějovicích 2. listopadu 1851. Byl do února 1852. kaplanem v Starém Sedle, pak v Chrašticích, od 1. listopadu 1855. do 19. března 1856. administroval faru Červenou, načež opět do Chraštic se navrátil. V květnu r. 1857. se stal zámeckým kalanem v Čimelicích, načež po 2 letech do Malína přišel. Exposita Paták byl velice činným v záležitostech obecních a dobyl si velikých zásluh o Malín jmenovitě roku 1866. v okupaci Pruské, mírniv příkré požadavky Prusů. Vynikl také jako dovedný pěstitel křenu a napsal r. 1873. v "Matici rolnické" pojednání o pěstování křenu v Malíně. Jeho přičiněním byl také chrám sv. Štěpána vně i vnitř opraven; za své zásluhy obdržel 14. ledna 1864. titul osobního faráře.

Z dob působení jeho v Malíně sluší také uvésti velice významný "tábor lidu," který byl 26. září 1869. jeho přičiněním na obcích Malínských pořádán.

⁽⁹⁷⁾ "Táboru" tomu obcovalo kol 3000 lidí. Co do programu byl to tábor svého druhu jediný v Čechách; pojednávalo tam o záležitostech církevních. Program zněl: "Jaké jsou příčiny obecně panující netečnosti v náboženství a v životě církevním". O thematu tom řečnili mimo P. Patáka MUDr. J. Štětka z Kutné Hory, JUDr. Jablonský z Čáslavi, Č. Hevera, okr. tajemník z Kolína, rolník Prokůpek a Baláček z Kutlír. Byla přijata následující resoluce: Proto panuje netečnost v náboženství a v životě církevním: 1. Že lid jazyku církevnímu nerozumí. 2. Vyučování náboženství děje se mechanicky. 3. Laikové jsou vyloučeni ze života církevního. Prostředky k dosažení účelu jsou: 1. Jazyk bohoslužebný budiž národní. 2. Ústavy bohoslovecké snažte se, aby se náboženství očistilo od pověr. 3. Církev vzbud' nový život v sobě vymaňením se z řádů feudálních (šlechtických) a oligarchických (vlády několika lidí) a navrať se k prvním řádům křesťanským. 4. Budiž navrácen národu vliv na jmění církevní.

Resoluce tato byla nadšeně lidem přijata, ale faráři Patákoví způsobil tento církevní tábor mnoho nepřijemností u konsistoře Hradecké a tehdejšího biskupa-Němce Karla Hanla. Dne 1. října 1876. odešel Sedlecký farář Josef Pitra na odpočinek. Tu podali 12. října 1876. občané Malínští s Hlízovskými opětnou žádost o zřízení fary v Malíně. Žádost vypracoval velice důkladně a obsírně farář Paták, v níž vylíčeno, že Malín již ve 13. století samostatného faráře měl, uvedeny podobné důvody, jak je nalézáme v žádosti Malínských k Jeho Veličenstvu r. 1808., ovšem se změněnými poměry, poukázáno na drahocenné zvony Malínské a projevena vůle obce k obětem pro chrám i faru. Za příčinou žádosti bylo konáno několik šetření. Vikariátní úřad i konsistoř však žádost onu místodržitelství neodporučily. Poté podali Malínští i Hlízovští 26. června 1878. opětnou žádost k místodržitelství; byli však 11. července 1879. odmítnuti. Z výnosu toho se odvolali 2. ledna 1880. k ministerstvu kultu, následkem čehož byla na-

řízena v příčině jejich žádosti kommisie. Výsledek byl, že ministerstvo výnosem ze dne 15. prosince 1882. č. 1491. nedalo místa odvolání obcí Malínské a Hlízovské. Obě obce chtěly se odvolati k správnímu soudu, ale dověděvše se, že z rozhodnutí ministerského není odvolání, nezaslali již připraveného spisu.

I dosud myšlenka o obnovení fary v Malíně mezi občanstvem neutuchla.

Po odchodu faráře Pitry, který odešel na odpočinek do Kutné Hory, administroval faru Sedleckou P. Paták, načež se stal 13. února 1877. farářem Sedleckým.

Expositura v Malíně nebyla více osazena a do Sedlec byl dán 28. října 1876. kaplan Jos. Ptáček, roz. v Čermné u Náchoda 24. září 1848., vysv. 3. srpna 1876. Od té doby (98) dochází kaplan každodenně do Malína vykonávati církevních funkcí, jež exposita dříve vykonával.

R. 1882. odešel farář Paták za faráře do Chraštic; později stal se farářem a osob. děkanem v Mirovicích, kdež 6. ledna 1897. zemřel.

Nástupcem faráře Patáka v Sedlci stal se Jan Sládek, rozený 16. dubna 1843. v Malých Hyčicích u Horažďovic. Studoval gymnasium v Klatovech,ologii v Budějovicích, kdež byl 25. července 1867. na kněžství vysvěcen. Kaplanoval v Starém Sedle do r. 1882, načež se 22. června 1882 stal farářem Sedleckým. Farář Sládek těší se pro svou milou a šlechetnou povahu všeobecně oblíbě i u jinověrců.

V měsíci srpnu 1887. odešel kaplan Jos. Ptáček za faráře do Všeradic u Berouna a nástupcem jeho se stal téhož roku 1. září Jan Martínek, nar. 7. září 1863. ve Chmelně. Studoval gymnasium v Jindřichově Hradci,ologii v Budějovicích a v Hradci Králové, kde byl r. 1886. vysvěcen. Kaplanoval v Zahrádce a Červených Janovicích do 1. září 1887.

Filiální kostel sv. Štěpána, vystavěný ve slohu románském kol r. 1324., byl do r. 1807. kostelem farním a uvádí se jako takový v současných listinách po r. 1324., jmenovitě r. 1384. a 1399. Má s kostelem souvislou věž, jest z kamene vystaven a cihelnou střechou kryt. Ve věži jest malý zvonek, jehož se užívá při požehnání a pozdvihování. Za velkým oltářem jest klenutá sakristie.

Při vypálení Malína r. 1412. shořel vrch kostela a kostel stál tak bez střechy do r. 1454., kdy byl alespoň částečně k službám Božím upraven. Ve válce třicetileté utrpěl mnoho, neboť nebyl opravován. Teprve r. 1660. byl přičiněním kostelníků, t. j. správců jmění církevního, opraven. Důkladné úpravy vnitřní dostalo se mu r. 1710., jak čteme na tabulce, upevněné po pravé straně hlavního oltáře: "Tento oltář zhotoviti dal a obětoval soused Kutnohorský Jiří Červený se svou manželkou Kateřinou 26. prosince 1710". Oltář ten jest pěkná řezbářská práce. Jiří Červený daroval též kostelu kalich, na jehož noze jest vyryt latinský nápis: "Kalich kostelu sv. Štěpána, prvomučedníka, daroval Jiří Červený r. 1698."

Oltářní obraz představuje kamenování sv. Štěpána od neznámého umělce; po stranách jsou sochy sv. Bernarda a Albericha, někdy mnichů Cistercienských (viz str. 9.) Kámen oltářní posvětil 4. března 1755. opat Sedlecký Jakub Růžička. Mimo hlavní oltář má kostel 2 postranní oltáře a to P. Marie a sv. Floriána. Oltář sv. Floriána je krásná řezbářská práce z konce 17. století. Oba postranní oltáře byly 4. března 1707. opatem Jindřichem Snopkem posvěceny.

(99) R. 1802. a 1803. byl celý kostel kryt prejsy, přičiněním Krchlebského purkrabího Sperlinga.

Vnitř i zevně byl kostel opraven r. 1814., při kteréž příležitosti byly také varhany renovovány.

Důkladné opravy dostalo se kostelu r. 1863., kdy byl odstraněn nehezky, vodovou barvou malovaný prkenný strop, a nahrazen stropem rákosovým. O této opravě svědčí tabulka po levé straně oltáře: "Tento oltář, jakož i celý chrám Páně obnoven nákladem zbožných osadníků Malínských a Hlízovských dne 25. října 1863.

Z nádob bohoslužebných sluší uvést kalich stříbrný, dobře zlacený s nápisem: "Dar osadníků Malínských z Ameriky r. 1860." Obrazy "Křížové cesty" maloval rodák Hlízovský, akad. malíř Čeněk Pošík r. 1879. Podnět ke sbírce na obrazy ty dala Kateř. Jelínková, rolnice z Malína. R. 1820. měl kostel sv. Štěpána nadačních kapitálů 880 zl. 59" kr., vlastního jmění pak 1006 zl. 48 kr. víd. č.

Východně od kostela stojí na hřbitově "kostnice", ozdobená na stropě rozličnými obrazy, jež na z mrtvých vstání upomínají. Kostnice byla r. 1812. z dobrovolných příspěvků opravena. V kostnici jest oltář Božího hrobu. Po obou stranách oltáře jsou uměle spořádané lidské kosti a lebky, taktéž v pravo a v levo od vchodu. Kosti ty srovnal, jako v Sedlci, slepý řeholník Sedlecký. V kostnici byl pohřben 18. května 1750. Zikmund Brunner, celný v Malíně, který tenkrát požíval v Malíně velké vážnosti a 25. listopadu 1789. administrátor fary Moric Sauerwein.

Před vchodem na hřbitov v pravo stojí dřevěná zvonice na kamenné podezdívce, ze silných dubových kmenů zhotovená a jak patrně, již po svém vystavění čtvrtou šindelovou střechou pobitá.

Ve věži jest 5 zvonů. Největší váží přes 30 centů; byl ulit r. 1502. známým výtečným zvonařem Kutnohorským Ondřejem Ptáčkem "ke cti Boha všemohoucího a blahoslavené P. Marie i sv. Štěpána, patrona tohoto kostela".

Druhý zvon, 20 centů těžký ulit byl r. 1489. "ke cti Boží a blahoslavené P. Marie" taktéž Ondřejem Ptáčkem v Hoře Kutné. Třetí, 3 centy těžký, ulit byl r. 1722. Antonínem Scholneidem, zvonařem Pražským. Na zvonu tom jest postava P. Marie. Čtvrtý, vážící 1" centu, byl ulit r. 1703. Matějem Alexandrem Christlem v Praze. Na zvonu tom jest postava Pána Ježíše. Mimo uvedené zvony jest na zvonici Malínské zvonek "umíráček".

Zvonice byla r. 1818. nákladem 1097 zl. 2" kr. víd. č. důkladně opravena.

Dne 18. června 1860. spadly zvony, přetrhše svou tíží lešení; ale byly opět upevněny.

(100) Proti faře stojí socha sv. Jana Nep., již dal svým nákladem r. 1818. farář Devoty postavití.

U cesty, vedoucí od kostela k hostinci na "Velké" stojí kříž, který byl r. 1893. k podnětu kaplana P. Martínka z dobrovolných příspěvků a nákladem obce Malínské na místě již sešlého kříže ze století 18. postaven.

9. Škola.

Dá se na jisto mysliti, že byla v Malíně v dobách nejstarších, zvláště před jeho vypálením, jakási škola, kde se děti literám a nejpotřebnějším vědomostem učily.

Za Karla IV. (1346.-1378.) bylo dle Balbína (Miscell. IV.) v arcibiskupství Pražském 1914 far, a aspoň při třetině far byly také školy. Nejen všecka města česká, ale i mnohé farní vesnice měly své zvláštní školy. Proto soudíme správně, že u bohaté fary v městě Malíně byla též škola; ale jména učitelů zanikla v nepaměti vypálením Malína r. 1412. a nastalými pak válkami husitskými. Po opětném vystavění Malína r. 1478. bylo obyvatelstvo víry pod obojí a tu měl Malín jistě školu, jmenovitě v století 16. Ale bezohledným ničením všech památek, hlavně po válce třicetileté, zmizely téměř veškeré prameny o farách i školách pod obojí. Víra pod obojí udržela se v Malíně do bitvy Bělohorské r. 1620., po kteréž 27. července 1623. veškeré kněžstvo a učitelstvo pod obojí z krajiny zdejší se vystěhovalo.

Válkou třicetiletou přerušen násilně bývalý rozkvět školství českého, jež dříve pod správu university pražské náleželo.

Rozhodný obrat ve správě školské zajisté nastal r. 1625., když 25. ledna t. r. po zrušení konsistoře pod obojí byly veškeré kolatury v Čechách pražské konsistoři pod jednou odevzdány.

Školy měly pak především ten účel, aby vyplenily "kaciřský koukol" a vštěpovaly zásady čistého učení katolického a proto byla škola pod dozorem a správou pouze farářovou, na klášterních panstvích pod dozorem opatovým.

Učitele, hlásivšího se o místo nebo vyhledaného již učitele, zkoušel farář neb opat, je-li způsobilým učití, načež ho přijal. Tak byly zakládány mezi rokem 1650.-1660. nové školy v Čechách. Také v Malíně byla zřízena kol r. 1650. škola pro Malín, Sedlec a Hlízov, o níž nám určitých zpráv podávají matriky, z nichž lze udati jména jednotlivých učitelů, neboli kantorů.¹⁶⁹

(101) Dne 28. října 1654. přichází kantor Šimon Juda Kadalín, který byl asi prvním kantorem nově zřízené školy.

Druhým kantorem byl Jáchym Dobrovodský, rodák Jičínský, který byl r. 1658. v lednu kopulován v Malíně s Annou Dobskou z Malína; dne 31. října 1658. byla křtěna jeho dcera Anna Marie. Jáchym Dobrovodský vyučoval v Malíně do r. 1666., načež se stal "sekretářem kláštera Matky Boží v Sedlci." Z toho soudíme, že byl na onu dobu dosti vzdělaný. Jáchym Dobrovodský založil v Malíně r. 1660. knihu "Liber Albus", o níž je řeč na str. 72.

Po něm následoval od 1. ledna 1667. třetí kantor Jan Červenka, který po způsobu klášterníků jméno své zlatinisoval na Rubeculus; jak se zdá, byl rodákem Malínským. Narodilo se mu v Malíně 8 dětí. Pobyl tu do r. 1685. Po něm se stal čtvrtým kantorem Jan Frant. Fikar, který pobyl v Malíně do r. 1689. Pátým kantorem byl Jiří Václav Navrátil, který nastoupil r. 1690. Spravoval školu Malínskou do r. 1702.

Šestým kantorem byl Jan Horník, který zde od r. 1703. do r. 1711. pobyl. Odtud se dostal za kantora do Zbraslavic, kde jako takový v tamních listinách přichází. Zemřel tam v 50. roce věku svého dne 2. července 1721.

Sedmým kantorem byl Tomáš Janovský, rodák Třebonínský, který setrval v Malíně do r. 1716.

Jemu následoval r. 1716. jako osmý kantor Jiří Kavka, který zemřel v Malíně 21. listopadu 1727. v stáří 66 let. Byl dříve 39 let učitelem v Chotusicích, pak 11 roků v Malíně.

Devátým kantorem byl Jan Kraus, rodák Kutnohorský od 1. prosince 1727. do 17. září 1750., kteréhož dne v stáří 55 let zemřel.

Desátým kantorem byl Jan Korotvička, rodák Novodvorský, který od r. 1750.-1783. v Malíně setrval a téhož roku 23. července zemřel. Po jeho smrti vyučoval mládež Malínskou podučitel Dominik Klein do října 1783.

Jedenáctým kantorem byl Jan Václav Bohuslav, nar. v Malíně 4. dubna 1767. Pobyl v rodné obci do r. 1787.

Dvanáctým kantorem byl od r. 1788. do r. 1805. Josef Petříček, rozen 17. května 1760. Zemřel v Malíně 23. prosince 1805. ve věku 45. roků, 7 měsíců horečkou.

Třináctým kantorem byl Josef Havlíč, rozený 28. ledna 1780. v Krchlebích. Byl dříve učitelem ve Zbýšově a dekretem ze dne 27. února 1806. byl do Malína ustanoven; nastoupil 1. května toho roku.

Nejvyšším rozhodnutím ze dne 19. května 1801., pak po delším jednání nejvyšším dvorním dekretem ze dne 9. dubna 1807. byla přeložena fara i škola z Malína do Sedlec a do Malína dán dle gub. výnosu ze dne 10. prosince 1807. č. 46308. podučitel "k rukám farního učitele", který počal od 1. srpna 1808. jako farní učitel v Sedlci vyučovati. Podučitel byl ustanoven dekretem administrace státních statků ze dne 4. července 1808. č. 3213. Byl to Jan Šulc, rozený 14. března 1780. v Malešově.

---

¹⁶⁹ Matrica Baptisatorum, Copulatorum et Mortuorum teritorii Sedlecensis ab anno 1650. usque 1699. I., Matrica B 1700.-1750., Matrica C 1750.-1784. a následující do r. 1824.

Pobyl v Malíně do r. 1831., kdy se stal farním učitelem v Třeboníně.

Druhým exponovaným podučitelem v Malíně byl Matěj Pauer, dříve podučitel Sedlec-ký. Narodil se v Petrovicích dne 16. října 1800. Dne 1. března 1833. byl ustanoven farním učitelem ve Zbýšově. Jemu následoval jako třetí exponovaný podučitel Jan Goll roz. 20. května 1808. ve Zbýšově. Dne 3. února 1847. nastoupil místo far. učitele v Třeboníně. Téhož dne nastoupil čtvrtý exp. podučitel Jan Beneš. Narodil se v Potštýně dne 7. května 1806.

Byl r. 1825. v kursu učitelském při hlavní škole v Hoře Kutné, načež byl podučitelem v Sudějově 1825.-1827., v Červ. Janovicích 1827.-1831., a fil. učitelem v Hraběšíně 1832.-1846. Dekretem ze dne 16. prosince 1846. byl jmenován patronem knížetem Karlem ze Schwarzenberga exp. podučitelem v Malíně a byl konsistoří Hradeckou dne 7. ledna 1847. potvrzen.

Ve vlastnosti exp. podučitele setrval v Malíně do vydání nových škol. zákonů, jmenován byv 18. března 1872. učitelem a správcem jednotřídní školy v Malíně. Dne 25. května 1873. byl zvolen čestným občanem Malínským a dne 31. srpna 1873. obdržel za horlivé plnění povinností pochvalný list od c. k. okr. školní rady. Učitel Beneš byl výborným štěpařem a pěstitelům ovocného stromoví, začež dostalo se mu 26. srpna 1863. pochvalného listu od c. k. krajského hejtmána v Čáslavi, barona Ferd. Voitha a 18. dubna 1874. k rozkazu ministerstva orby od zemědělské rady království Českého diplom s premií 30 zl.

Po 51 letém působení ve školství vstoupil uč. Beneš na zasloužený odpočinek s pensí 578 zl., a byl mu udělen 11. března 1877. stříbrný záslužný kříž s korunou.

Bydlel pak ve svém domku č. 82 a zemřel dne 30. března 1887. Byl pochován na hřbitově Malínském. Učitel Beneš znám byl daleko široko jako výborný humorista.

Roku 1828. ukázala se přibýváním dětí nutnost zříditi v Malíně ještě jednu třídu a také zřízeno gub. výnosem ze dne 28. června 1828. ještě jedno místo podučitelské. Ale nová třída byla zřízena teprve r. 1836. Prvým podučitelem v nové třídě jmenován Václ. Typlt, rozen ve Sv. Kateřině 10. března 1818. Pobyl v Malíně pouze 1 rok, stav se podučitelem v Církvici. Po něm nastoupil Václ. Zapadlo, který r. 1840. přišel za podučitele do Krchleb. Jeho nástupcem stal se Václ. Kopáč, (103) roz. v Loších 1. září 1820. Setrval v Malíně do r. 1841., kteréhož roku odešel do Chotusic za podučitele. Po něm přišel Jos. Tichý, rodák Malínský; r. 1842. byl dosazen za podučitele do Sukdola. Jemu následoval Jan Kudrna, roz. 24. února 1817. v Čejkovicích. Setrval v obci do 12. ledna 1849., kdy se stal exp. podučitelem při nově zřízené škole v Hlízově. V Malíně zůstala pak opět jedna třída.¹⁷⁰

Služné učitelstva nebylo od r. 1650. do r. 1773. stálé. Učitel neměl platu řádného a dostačného a byl přinucen všelijak chléb si vydělávati. Po vánocích a o třech králích vynášela mu ovšem něco koleda a kostelní kaditelnice, s kterou po staveních chodě, domy vykuřoval a na dvěře světnic a chlívů znamení tří sv. králů psával. V kostele mival obchod se svčecnými svíčkami, vydělával několik grošů jako kostelník při funkcích kostelních, při hostinách na farách posluhoval a pánům hodujícím k jich obveselení šaška dělati musel. Mimo to i po hospodách hrával, což bylo řádem Tereziánským r. 1774. zakázáno, však až do let šedesátých se udrželo. Sobotáles sám si vybíratí byl nucen, avšak tento krvavě zasloužený peníz těžko se scházal. Zkrátka hmotné poměry učitele byly závislé na dobré vůli rozličných činitelů. Také bylo povoleno učiteli provozovati řemeslo mimo dobu školního vyučování.

Aby se alespoň poněkud ustálily příjmy učitelstva, nařízeno bylo guber. dekretem ze dne 22. května 1773., aby byly sepsány příjmy učitelovy a podány fassé učitelské. Pravidlem ustanoveno: Štola a ostatní akcidence a kromě toho, co vrchnost neb obec dáti chtěla v naturalích.

V základě gub. dekretu z roku 1773. bylo upraveno služné Malínského učitele takto: Od

---

¹⁷⁰ Pamětní kniha školní.

vrchnosti v naturáliích a to piva, pšenice, žita, ječmene, hrachu, másla, soli v reluované ceně 71 zl. 33 kr., z kostelní pokladny 13 zl., školné z obcí Malína, Sedlec a Hlízova 179 zl. 34 kr., úhrnem 264 zl. 07 kr.¹⁷¹

Když pak poslední farní učitel Jos. Havlíč 1. srpna 1808. do Sedlec se přestěhoval a v Malíně byla zřízena podučitelská stanice, bylo služné exponovaného podučitele Malínského dekretem administrace státních statků ze dne 10. srpna 1808. takto upraveno: (104) V naturáliích: 1" sudu piva v ceně 30 zl. víd. čís., 2 měřice pšenice v ceně 10 zl. víd. čís., 6 měř. žita v ceně 18 zl. víd. čís., 1 měř. ječmene v ceně 2 zl. 30 kr. víd. čís., 1 měř. hrachu v ceně 3 zl. 30 kr. víd. čís., 25 liber másla v ceně 10 zl. víd. čís., 12 mázličků soli v ceně 4 zl. víd. čís., 8 sáhů ⁵/₄ dolnorak. měkk. dříví v ceně 36 zl. víd. čís. Ze škol. fondu v ceně 40 zl. víd. čís., úhrnem 154 zl. víd. čís. čili 61 zl. 36 kr. konv. č., mimo dar "k novému roku" od těch občanů Malínských, kteří měli povinnost tu v gruntovních knihách poznamenánu. K vytápění školy denní ustanoveno 6 sáhův a k vytápění nedělní školy 1 sáh dříví míry dolnorakouské.

Farnímu učitelvi v Sedlci Jos. Havlíčovi ponecháno až do jeho smrti veškeré školné z Malína, Hlízova a Sedlec.

Po zřízení druhého poduč. místa roku 1836. upraveno služné druhého podučitele gub. výnosem ze dne 6. srpna 1838. takto: Od obce Malínské 32 zl. 40 kr. Od natahování hodin na kostele sv. Jana a Paula od obce 20 zl.¹⁷² Od obce Hlízovské 25 zl. Část ze štoly 10 zl. Od farního učitele v Sedlci 40 zl. Od faráře Sedleckého za službu v kapli Sedlecké 5 zl., úhrnem 132 zl. 40 kr. = 53 zl. 4 kr. konv. č.

V základě zákona o vyvazení pozemkův a dávek ze dne 4. března 1849. byly vyvazeny naturální dávky 24. července 1851. Při tom počítána míra pšenice po 2 zl. 37" kr., míra žita po 1 zl. 48" kr., míra ječmene po 1 zl. 32" kr., míra hrachu po 2 zl. 23. kr., libra másla po 19 kr., sud piva po 12 zl., libra soli po 5" kr., sáh dříví po 4 zl. 54 kr. Summa výkupu u I. podučitele obnášela tedy 88 zl. 43 kr.

Roku 1857. byla upravena fassa malínského exponovaného podučitele takto: Vyvazovací renta 59 zl. 07 kr. Z obecní pokladny 21 zl. 04 kr. Za službu chorní 3 zl. 12 kr. Za posvícenské requiem 57 kr. Ze štoly 3 zl. Školné ze 112 dětí po 2" kr. 197 zl. 47" kr. Úhrnem 285 zl. 7" kr. (105) Z toho odráží se na čištění školy 12 zl. Zbývá 273 zl. 07" kr.

Toto služné, po r. 1858. na rakouské číslo upravené, požíval Malínský exp. podučitel do r. 1870.

Kde stávala ve 14. století budova školní, není památky; nejspíše v místech nynější fary, neboť fara stávala na místě, kde se dosud na "pfarrhofě" říká. Po vypálení Malína stávala nejspíše škola pod obojí buď na témž místě nebo někde poblíže.

Po třicetileté válce, za níž i budova školní sešla, vyučováno bylo v rozličných privátních domech a teprve r. 1748. a 1749. byla vystavěna za Sedleckého opata Jana Reitknechta nákladem 730 zl. 26 kr. dřevěná, jednopatrová školní budova v místech, kde nynější fara stojí. Ručení a potažní práci při stavbě školy vykonali přiškolení. Od třicetileté války nebydlel farář v Malíně a správa duchovní, jak již uvedeno, byla obstarávána administrátory, kteří v klášteře bydleli a do Malína docházeli.

Ku vykonávání rozl. funkcí farních byl vyhrazen v budově školní administrátorovi 1 pokoj v 1. patře. Po vyzdvižení kláštera r. 1783. přestěhoval se r. 1785. poslední administrátor Moric Sauerwein do Malína. Za tou příčinou přeměněna budova školní ve farní a upravena nákladem 308 zl. 8 kr. víd. č.

¹⁷¹ Historische Beschreibung der Herrschaft Sedletz. Sestavil director J. Pavlík.

¹⁷² Hodiny na věž kostela sv. Jana a Pavla pořídil farář Devoty r. 1820. za přispění obce. Do věže dán také zvonek, jímž se do školy svolávalo.

Proto byl nucen tehdejší učitel Jan Bohuslav, za něhož byla nová budova postavena, vyučovati v pastoušce. Teprve r. 1786. byla nová dřevěná škola nákladem konkurenčním vystavěna (nyní čís. 87.) Ale když r. 1817. budova ta byla chatrnou shledána, postavena nynější budova školní na pozemku obecním (nyní č. 80.)

Nová budova byla 25. listopadu 1817. za přítomnosti vrchnostenského úřadu, zástupcův obce Malínské a Hízovské slavnostně vysvěcena. Tehdy bylo z obce Malína a Hlízova 126 školou povinných dětí. Stará školní budova č. 87. byla dne 2. dubna 1818. za 1214 zl. ve veřejné dražbě prodána.¹⁷³

Skvělou dobou rozvoje obecného školství v mocnářství rakouském a přirozeně i v Čechách jest doba naše. Základy školy obecné upraveny cestou zákonodárnou. Společné a všem korunním zemím stejně důležité zájmy veřejného vychování mládeže byly pojaty zákonodárstvím v zákony říšské; čeho pak ta která korunní země pro vlastní potřeby své si žádala, pojato v zákony zemské.

Avšak proti zákonům oněm veden se strany mnohých obcí v letech sedmdesátých odpor a také Malín se ho účastnil, odepřev po dvakráte volbu do místní školní rady. Teprve r. 1874. provedena volba. Předsedou byl Jos. Sekera, starosta. Členy: Čeněk Podlipný, Jan Kloček a Fr. Kostelák, mimo faráře H. Patáka a správce školy Jana Beneše.

Když r. 1876. odešel Jan Beneš po 51letém působení na zasloužený odpočinek, stal se zat. učitelem a správcem školy Jos. Polesný, podučitel z Nov. Dvorů, narozen v Pelhřimově (106) 16. února 1854. Studoval na gymnasiu Jindř. Hradeckém a na uč. ústavě v Hoře Kutné, kde vykonal r. 1874 zkoušku maturitní. Jmenovaný učitel pobyl v Malíně toliko jeden rok, načež se stal učitelem v Zbraslavicích, kde 4. února 1886. jako řídicí učitel zemřel. Dekretem c. k. zemské školní rady ze dne 7. června 1877. byl ustanoven správcem školy Ant. Krudiš, dosud říd. uč. v Jindčicích; nastoupil 28. září 1877. Již dne 16. dubna 1874. bylo rozhodnuto, aby jednotřídní škola Malínská ve dvoutřídní byla rozšířena.

Avšak teprve r. 1877. zhotoveny plány na přístavbu 2 tříd a na přeměnu dosavadních místností, v byt řídicího učitele. Rozpočet obnášel 5109 zl. 85. kr. Stavbu pronajal Václ. Doležal, rolník z Malína za 4099 zl. Stavba trvala až do prosince r. 1877. Do té doby se učilo v pastoušce a správce školy bydlel ve faře. Přístavba školy byla 8. prosince 1877. vysvěcena. V nových třídách počalo se vyučovati dne 2. ledna 1878. Teprve po dokonané stavbě byl jmenován správcem školy Ant. Kruliš def. říd. učitelem výnosem c. k. zem. šk. r. ze dne 8. března 1878. č. 4344. Poněvadž byl tehdy nedostatek učitelstva, ustanoven výpomocně jako prvý podučitel Alois Semerád, rodem ze Skuhrova, posluchač práv. Setrval v Malíně do 5. dubna 1878. Po něm nastoupil 24. dubna 1878. jako výpom. podučitel realista Jos. Pacelt, rodem z Hlízova; setrval tu do konce šk. roku 1878.

Dne 15. září 1878. byl ustanoven def. podučitelem Alois Šeda, rodem z Kardašové Řečice, dříve zat. uč. při měšťanské škole v Hlinsku. Pobyl v obci do 31. července 1879., načež odešel na měšť. školu do Kostelce nad Orlicí. Dne 15. září 1879. nastoupil poduč. místo Jos. Rössler, roz. v Bílém Podole 11. března 1858. Studoval realku i paedagogium v Hoře Kutné. Dne 15. října 1883. odešel z Malína za učitele do Zbraslavic. Po něm nastoupil zat. podučitel Petr Šamberger, roz. v Přívozci u Horšova Týna 1. září 1857., absolvent paedagogia Kutnohorského. Setrval v Malíně do 10. února 1885., kdy odešel na matičnou školu. Po něm se stal podučitelem 4. března 1885. Vojtěch Šťastný, poduč. Ouzický. Studoval v Hoře Kutné na paedagogium, kde r. 1881. zkoušku dospělosti vykonal.

Ynosením c. k. zemské školní rady ze dne 18. února 1884. č. 137 rozšířena byla dvoutřídní škola Malínská v trojtřídní. V přístavbě upraveny ze dvou tříd tři; vyučování ve třetí

---

¹⁷³ Městské museum v Pardubicích. 136/37.

třídě počalo 4. března 1885. Otevřením třetí třídy zřízeno v Malíně místo učitelské, jež obdržel dekretem ze dne 27. února 1885. Jan Materna, rodem z Kutné Hory, dosud podučitel v Miskovicích. Učitel Materna onemocněl však v měsíci únoru chrlením krve a zastupoval jej od 1. března Alois Otta kandidát 3. ročníku ústavu učitelského. Vyučoval v Malíně do 31. července 1885. Učitel Materna zemřel v Hoře Kutné u své matky dne 3. listopadu 1885. Místo učitelské po ⁽¹⁰⁷⁾ něm obdržel zatímně poduč. Vojt. Šťastný a místo doč. podučitele Fr. Šmat, který r. 1885. kutnohorské paedagogium obsovoval. Zat. učitel Vojt. Šťastný jmenován def. učitelem 27. září 1886. a doč. poduč. Fr. Šmat jmenován zat. podučit. 29. ledna 1886. Podučitel Fr. Šmat pobyl v Malíně do 31. července 1888., načež byl jmenován def. podučitelem v Sázavě. Po Fr. Šmatovi stal se def. podučitelem od 1. září 1888. Václav Minářů dříve podučitel v Solopiskách. Jmenovaný postřelil se v návalu pomatenosti dne 13. července 1890. a zemřel 21. července 1890. Jeho nástupcem se stal Dominik Bělovský, který 15. září 1890 místo nastoupil a 10. dubna 1896. osobním učitelem se stal. Učitel Vojtěch Šťastný stal se 1. února 1896. učitelem v Sedlci a na místo učitelské nastoupil Oktavián Pacholík, dříve poduč. v Uhl. Janovicích.

Industriální vyučování bylo zřízeno v Malíně výnosem c. k. okr. šk. rady 29. října 1878. od 1. ledna 1879. a učitelkou jmenována 9. ledna 1879. pí. Marie Krulišová, choť říd. učitele.

Sbor učitelský jest v roce 1897. takto složen:

Řídící učitel: Antonín Kruliš, rozen dne 28. července 1840. v Močovicích; navštěvoval hlavní a realní školu v Čáslavi, učít. ústav v Praze r. 1857. a 1858., kde obdržel vysvědčení pro školy obecné. Působil jako podučitel v Zehušicích, v Nov. Dvořích a Červ. Pečkách. V škol. roce 1861./2. se odebral za účelem dalšího vzdělání opět do Prahy. Dne 3. července 1862. se stal učitelem v Krsovicích, kde do r. 1868. působil. Poté byl jmenován učitelem a později řídícím učitelem v Jindicích, kdež 8° roku pobyl. Jako správce školy Jindické byl jednatelem hospodářského spolku Uhlířsko-Janovického a předsedou uč. jednoty "Budeč" v Uhl. Janovicích. V září 1877. stal se správcem jednotřídní školy a později řídícím učitelem v Malíně. Říd. učitel Kruliš přispíval do časopisu "Česká koruna" a "Kutnohorské Listy" r. 1878. a přispívá do "Hospodářských Rozhledů." Jako tenorista těší se chvalné pověsti.

Učitel Dominik Bělovský se narodil v Hoře Kutné dne 25. září 1858., studoval na realce a paedagogiu v Hoře Kutné, kde r. 1880. zkoušku dospělosti vykonal. Působil na školách okresu Polenského, Pardubického a Kutnohorského. Nastoupil poduč. místo v Malíně dne 15. září 1890. Dne 29. června 1891. byl jmenován podučitelem a v základě zákona ze dne 13. května 1894. dne 10. dubna 1896. učitelem v Malíně.

Učitel Oktavián Pacholík se narodil ve Zbraslavicích dne 17. října 1869. Přípravného vzdělání k stavu učitelskému nabyl na real. gymnasiu v Hoře Kutné v letech 1883.-1885., navštěvoval c. k. uč. ústav tamže v letech 1886.-1889., kdy obdržel vysvědčení dospělosti. R. 1891. podjal se zkouškám učitelským. Působil jako zatímně podučitel v Petrovicích 2° roku, v Červ. Janovicích 1 rok a v Uhl. Janovicích 3° roku. Učitelem v Malíně byl ustanoven 30. srpna 1896.

⁽¹⁰⁸⁾ Industriální učitelka: Marie Krulišová.

Školní budova byla r. 1817. vystavěna v základech, jež sloužily dříve nějaké dřevěné budově, nejspíše "hrádku" a později farní budově kostela sv. Jana a Pavla. R. 1896. se objevily povážlivé trhliny a bylo znalci seznáno, že nutno přikročiti téměř k znovuzbudování této části školy. Stavba provedena r. 1896. nákladem 2.349 zl.

10. Znamenití rodáci Malínští.

a) *Bohuslav Bilejovský,*

spisovatel český, narodil se v Malíně kolem r. 1480. Mládí své prožil nepochybně v Hoře Kut-

né odkudž se pravidelně "z Hor Kutén jinak z Malína" psává.

Jako chlapec viděl v Hoře Kutné Augustína Luciána, biskupa Sanktuarienského, r. 1493. zemřelého (viz str. 70). Bílejovský se oddal stavu duchovnímu; vysvěcen byv na kněze kaplanoval nějakou dobu v Mělníce a v Čáslavi. Poté se stal v Kutné Hoře oltářníkem u sv. Barbory a tam po mnoho let službu duchovní zastával. R. 1532. však Bílejovský již nebyl v Kutné Hoře, jelikož se Svatobarborským farářem jmenuje Václav Seliga.

Po roce 1531. byl již Bílejovský v Praze; tam byl farářem nejprve u sv. Lazara (1532.-1534.), pak u sv. Michala na Starém Městě (1534.). Současně zasedal v kněžské radě pod obojí čili v konsistoři dolejší, avšak jen krátký čas, neboť již r. 1535. byl poslán jako zvláště způsobilý za faráře do Tábora, by tam "zcestná kázání přetrhl, kteráž se v kostelích dějí, když se služby Boží a modlitby konají."

R. 1539. byl B. Bílejovský opět v Praze farářem u sv. Linhart a zároveň členem konsistoře pod obojí; r. 1540 zastával také místo kazatelské u P. Marie před Týnem. R. 1541. byl dán za faráře k sv. Klimentu na Poříčí a téhož ještě roku přešel na faru sv. Kříže. Poslední doby jeho života byly mu ztrpčeny těžkou chorobou, takže služeb duchovních konatí nemohl; útulek našel u svého přítele Pavla Bydžovského, příjmením Smetany, faráře u sv. Havla, kterému za to v poslední vůli jměníčko své odkázal. Zemřel 8. dubna 1555. jako stařec a byl pochován v kostele u sv. Havla.

Kšaft Bílejovského ze dne 17. března 1555., který t. r. 14. června při konsistoři pod obojí, když mu odporu nebylo, podle práva byl stvrzen zní doslovně takto: "Já, kněz Bohuslav Bílejovský, jsa v trestání a v kázni Boží, ale však rozumu zdravého a paměti dobré užívaje, dožádal jsem se slovutných pana Ondřeja Kožišníka od fortny a Petra Kosteláka od modrého lva a pana Martina Šípaře, osadních osady sv. Havla, (109) aby ke mně přišli na faru sv. Havla; i oznámil jsem před nimi jistou a konečnou vůli svou o statečku svém, kterýmž mne Pán Buoh nadělil a takto jsem pořídil: Což kolivěk statkem mám, málo nebo mnoho, že to všecko poručím a mocně dávám knězi Pavlovi Bydžovskému, faráři u sv. Havla na ten čas, a při tom oznamuji, že žádnému nic povinen a dlužen nejsem, aby jeho kdo měl po mé smrti vinití. Než sestřenicí jedné, Apoleně jménem, vydati má z toho peřinu, polštář, dvě podušky, vše jednoduché a plachetku, a druhé, sestře její tolar jeden, a mimo to žádnému nic povinen není, neb jsem v svém nedostatku neměl se ke komu utéci, nežli k němu a jemu jsem se poručil, aby mne smrti dochoval, dokudž by toho statku stačilo. Pakli by mne pán Buoh ponechal déle, tehdy kněz Pavel nemá mne opouštětí, by měl svým statkem na mne dokládati."

Svědkiem poslední té vůle byl Petr Kostelák z Tuchoraze, který ji též zpečetil. Po smrti Bílejovského měli kněz Jiřík a kněz Jan, kaplani od sv. Havla, kšaft položiti v konsistoři pod obojí. Stalo se tak v neděli třetí v postě léta 1555.¹⁷⁴

Bohuslav Bílejovský byl po celý svůj život horlivým kališníkem starého rázu, čili přivrženecem té strany pod obojí, která se toliko způsobem přijímání lišila od katolíků. Konservativné to stanovisko pojilo ho těsně s nejráznějšími obhajci starověrného směru, zejména s knězem Pavlem Bydžovským od sv. Havla, Blažejem Nožičkou, opatem na Slovanech, M. Janem Chocenským aj. a bylo příčinou, že ve starších i novějších úchylnkách náboženských spatřoval nejhrší ohavnost, proti níž jest dovoleno každé zbraně užití. Nejpatrnějším toho svědectvím jest jeho tendenční a polemické dílo r. 1532. dokončené a nadepsané: »*Kronika česká: zpusob víry křesťanské pod obojí zpusobů těla a krve Pána Jesu Krista, i také pod jednu v sobě obsahuje: opět Valdenských náboženství, též i jiných sektařův u víře zpletených obyčeje ukazuje vše pořádně.*« Je to jakási kronika církevní, v níž se vypravují děje a příběhy církve české od jejího počátku až do r. 1520. Rozdělena jest ve 3 části. První část podává historický důkaz,

---

¹⁷⁴ Manuskript současný v českém archivu zemském.

že přijímání pod obojí způsobou v Čechách od zavedení křesťanství až po dobu Husovu bývalo nepřetržitým obyčejem; druhá část vykládá o vzniku a rozvoji kacířstva v obnovené církvi české, zejména při výstředních sektách tábořských; třetí část se obrací hlavně proti učení Českých Bratří, čili Pikhartů, naznačujíc zároveň, jak by se měla učiniti přítrž vzrůstajícím roztržkám náboženským. Jádrem celé knihy jest obsaženo v části I.; ta jest namířena proti stíznosti stavů pod jednou, která byla r. 1531. na sjezdě stavův a kněží⁽¹¹⁰⁾ pod obojí v Praze přednesena, že totiž 150 farářů katolických od kališníků bezprávně a proti platným úmluvám se svých míst bylo vypuzeno. V části I. mělo býti ukázáno, že se kališníci nedopouštějí křivdy, přivlastňují-li si kostely strany pod jednou, poněvadž se takto jen původního a přirozeného práva svého domáhají. Za tím účelem snesl Bílejovský mnoho zajímavých dokladův a podrobností, ale používal jich někde tendenčně a strannicky.

Nauku Boh. Bílejovského o historii kalicha přijali nekatolíci s povděkem a nejednou ji opětovali (jako na př. Bratr Jafet, Pavel Stránský a skladatel "Historie o těžkých protivenstvích církve české").

Celek byl původně vydán r. 1537. v Norimberce, v tiskárně Václava z Ústí a nákladem M. Jana Chocenského (stran 155 v malé 8°, s 5 dřevorytinami.) Za našich dnů patří k vzácnostem typografickým; exemplář uložený v pražské knihovně universitní (sign. 54. D. 165) pochází z bibliotheky někdy Vunšvicke.

Druhé vydání Bílejovského kroniky církevní jazykem obnoveným a s četnými poznámkami pořídil "kněz strany pod jednou" Jos. P. Dittrich (Skalický) v Praze r. 1816.¹⁷⁵

b) *Josef Množislav Bačkora.*

Josef Množislav Bačkora, někdy učitel při c. k. české hlavní škole a ústavu učitelského v Praze, narodil se v Malíně dne 12. února 1803. v č. 13. Otec jeho František přestěhoval se r. 1795. do Malína z Telče na Moravě, kde býval pomocníkem učitelským. V Malíně zakoupil si domek a několik korců polí, z jejichž výtěžku se živil; zaměstnával se také vyměňováním polí občanů.

Josef chodil do školy v Malíně a později v Kutné Hoře; tam navštěvoval nejprve školu hlavní a potom průpravnu učitelskou při téže škole. Po delší době stálého učení a snažení dostalo se Bačkorovi místa pomocnického na městské škole Čáslavské, což bylo pro něho velkým vyznamenáním. Ač byl Bačkora v městě tom velice ctěn a milován, přece tam nezůstal dlouho, neboť toužil po vzdělání vyšším. Odebral se proto do Prahy na školu normální, aby nabyl vysvědčení způsobilosti pro školy hlavní. Ale jsa tísněn hmotným nedostatkem, odešel z Prahy a přijal místo vychovatelské v Zdechovicích, kde dva svěřence své připravoval do školy střední. Vyplniv úkol svůj a nastřáдав si částku peněz, odebral roku 1826. po⁽¹¹¹⁾ druhé do Prahy, kde brzy poznovu bylo mu s bídou zápasiti. Ale když byla nouze nejvyšší, šlechtně ujal se ho ředitel normálky Peutelschmied. R. 1827. nabyl Bačkora žádoucího vysvědčení pro školy hlavní; ale dlouho, předlouho čekal, než dostalo se mu stálého místa.

Zaměstnávaje se vyučováním soukromým, s horlivostí velikou oddával se Bačkora svému dalšímu vzdělání. I navštěvoval přednášky profesora na vysokých školách Jana Nejedlého a vzdělával se v jazyku českém tak, že brzy jal se spisovati. Kromě toho přiučil se jazyku ruskému a polskému a překládal na jazyk český vynikající články.

Roku 1835. podjal se Bačkora zkoušek na opatrovně hrádecké v Praze, již řídil výtečný J. Svoboda. Zkoušky ty posloužily mu velice, neboť r. 1837. obdržel na základě jich místo učitelské na nově zřízené opatrovně Malostranské.

V dekretu nařizovalo se mu, aby vyučoval v řeči české i německé, v instrukci pak dokonce

¹⁷⁵ Ottův Sl. Nauč. IV. 54.; Jireček Rukověť I. 68; Fr. Dvorský v Č. Č. M. r. 1884. 108.

se pravilo, že pražská mládež jest z veliké části německá a ostatní část česká, že má toho potřebu, aby se naučila německy. Nesprávným těmto pojímům a krivému směru Bačkora, pokud mohl, se vymykal, až dokonce vyučoval pouze jazykem českým, jímž mluvila všechna mládež toho ústavu. R. 1843. se vzdal úřadu toho a zaměstnával se opět vyučováním soukromým a pracemi literárními, zvláště překlady z jazyka polského a ruského do tehdejších časopisů.

Když pak byla r. 1848. zřízena v Praze první česká hlavní škola s ústavem ku vzdělání učitelů, povolán byl na ni s jinými vynikajícími učiteli také Bačkora.

Ve třídě své i na ústavě učitelském vyučoval s horlivostí příkladnou a s výsledkem skvělým; neboť byl učitelem vzdělání vzácného, jenž výkony své provází láskou nadšenou.

Kterak v obcování svém s mládeží i s kandidáty si vedl píše paedagogický spisovatel Václav Kredba takto: "V obcování svém byl Bačkora jemný, humanní, líbezný a tudíž všem milý. Při tom dával si na řeči své tak záležeti, že mluvil jako kniha a to prováděl i v obcování společenském tak přísně, že nemluvil jinak, než přesně. A jakož byla vážná jeho řeč, vážné bylo i všeliké počínání jeho, tak že samoděk vzbuzoval k sobě úctu, jíž také požíval ode všech, kdo ho poznali, ovšem kromě těch, kdo byli zlé vůle."

Jako učitel vzorné školy sepsal a vydal "Počátky ve čtení" (1848); "Návodnou propravu k mluvnici" (1850); "Praktické navedení k hláskování a čtení" (1854.)

R. 1868. dán nenadále Bačkora s ostatními vlasteneckými učiteli proslulé Budče do výslužby, což způsobilo po Čechách velikou sensaci. Téhož roku zvolila jej "Jednota učitelská pro (112) kraj písecký" čestným členem a po dání na odpočinek zvolila jej "Učitelská porada v Mladé Boleslavi" a ostatní pensionované kollegy jeho Amerlinga, Škodu a Tesaře též čestnými členy. Bačkorovi vykázano výslužné 400 zl., které ovšem nepostačilo vyživiti četnou rodinu, pročež uchýlil se opět k soukromému vyučování a r. 1874. dostalo se mu místo výpomocného učitele u sv. Petra se služným 600 zl. Však nebylo mu již dopřáno dlouho v nejmilejší mu škole působiti; na počátku škol. roku 1876. roznemohl se a stonav šest neděl, vypustil šlechtou duši dne 5. prosince 1876.

S Josefem Bačkorou položili v chladný hrob volšanský muže velkého. Ředitel a spisovatel Fr. Zoubek těmito vřelými slovy ohlašoval učitelstvu jeho úmrtí: "Rozloučil se s časným tímto životem statečný dělník na "národu roli dědičné" hned v těch dobách, dokud role ta ještě málo byla zorána, postaviv se tehdy v řady těch, kteří nevjroucnější měli péči o zvelebení a rozšíření drahého jazyka mateřského, především pak o zdárné vedení mládeže, květnice nadějí a budoucností národa. Skonalť dne 5. prosince t. r. neunavný, vysoce zasloužilý, ode všech řádných lidí velice ctěný, na stará kolena nevděkem a bídou postižený učitel na bezděčném odpočinku, Jos. Množ. Bačkora."

Jos. Množ. Bačkora sepsal a přeložil kromě spisů nahoře uvedených: Jan Vyžihyn, povídka od Bulgarina, z ruštiny (1840); Malý vypravěč (1845) v "Bibliotéce učitelské", jíž vydával s bratrem svým Štěpánem; První dobytí Sibíře od Rusů (1861) dle Karamzina; Marie a Flora, z ruštiny r. 1870. V Bibliotéce zábavného čtení uveřejnil r. 1875. Ruský vrkoč, Děáček kouzelník. Po smrti Bačkorově vydány jsou jeho překlady z ruštiny: Život Petra Velikého, Sněženky, drobné povídky. Kromě toho přispíval Bačkora horlivě do "Včely" do "Vlastimila", do "Jindy a Nyní", do "Květů" a j.

Po všecken čas působnosti své nespustil se ideálu, který si utvořil o řádném učiteli českém, aniž ustoupil od zásad svých i v dobách nejnepříznivějších.

c) Štěpán Bačkora.

Štěpán Bačkora, bratr předešlého, narodil se v Malíně dne 2. července 1813. v č. 13. Rodiče jeho přestěhovavše se r. 1817. odtud do Kutné Hory, dali tam Štěpána do školy hlavní

a později na učení vyšší do Prahy, kde starší bratr jeho Josef byl v kursu učitelském. I Štěpán oddal se brzy učitelství a odbyl zkoušky pro opatrovny a školy hlavní, ustanoven byl r. 1836. neplaceným substitutem na první opatrovně hrádecké v Praze, již řídil věhlasný J. Svoboda. Štěpán ⁽¹¹³⁾ Bačkora máje tam příležitost studovati sebe sama a svěřenou jemu mládež, seznal, že dosavadní vzdělání jeho nestačuje úradu, jemuž se oddal. I vzal útočiště ke spisům vychovatelským i jiným. Po několikaleťem neplaceném působení dostalo se mu ročního platu 100 zl. Byl s bídnou tou mzdou několik let spokojen a nebyl by na vyšší plat ani pomyslíl, kdyby nebyl chtěl zbaviti se některé podomní hodiny, aby získal času k pracím literárním. I šel k tehdejšímu purkmistrovi pražskému Müllerovi a žádal ho za zlepšení svého postavení. Ale což bylo Müllerovi do chvalitebných snah pražského učitele? I odbyl ho krátce, nazýváje žádost jeho opovážením. R. 1840. zřídil Bačkora soukromé porady učitelské, k nimž zval hlouček z těch učitelů pražských, kteří byli přístupni ruchu vlasteneckému. V poradách těch členové vzájemně se vzdělávali, radili se o prostředcích ku povznesení obecného školství a jeho literatury, o zjednávání četby lidu zakládáním knihoven. Tak hlavně přičiněním Bačkorovým pořizeny byly knihovny v Roudnici, v Račiněvsí, Sedlci, Chrástanech, Radechově, Úpici, v Kostelci u Náchoda a j. Konečně poradám těm vymohl Bačkora právo veřejnosti a zahájil je 1. července 1847., kteréž pak pod názvem "Porady Budečské" staly se ohniskem národního ruchu po všem školství českém. Z porad těch vyšly zejména Josefa Bačkory: "Počátky ve čtení", Štěpána Bačkory "Čítanka" (1848.), první to samostatná čítanka česká pro školy obecné a jehož "Pouť z domova po vlasti" (1849.), kterýmžto spisem byl položen základ k učení zeměpisnému a dějepisnému ve školách obecných a ražena cesta methodě "od blízkého ke vzdálenému."

Od r. 1845. vydával Bačkora "Budečskou zahradu", čtení pro mládež, čímž položen základ k periodické literatuře pro mládež. Z činů jeho mimoškolních ukazujeme zřízení českého divadla na Vyšehradě, jež za pomoci Tyla a Kašky velice prospívalo probouzení národního vědomí. Vedle toho, ačkoliv hlavně se škole věnoval, měl Bačkora účastenství i v ruchu politickém. Jsa členem "Svornosti" ušel zatknutí jedině tím, že zdržela jej kondice a on jda později do musea, nemohl tam, poněvadž již členové "Svornosti" vojskem jsouce obklíčeni, byli zatýkáni.

Pobyt 13 let na opatrovně řečené, dosazen byl r. 1850. za podučitele k sv. Jindřichu. V té době působila již reakce. Některé školy pražské, dříve za české prohlášené, staly se opět německými. Mezi těmi byla i škola u sv. Jindřicha. Bačkora máje učiti na německé fibuli, velice tomu se opíral, že bázlivci ruce spínali. Než Bačkora nedbaje toho, zda-li se líbí nebo nelíbí, vyučoval přece po česku a až před zkouškou dal dětem fibuli, aby dovedli panu vikáři něco přečísti. Teprve r. 1860. po válce italské, když Čechové dobyli vrchu v obecním zastupitelstvu pražském, vzpomněli na 47letého podučitele ⁽¹¹⁴⁾ a ustanovili jej na nově zřízené české škole hlavní u M. B. Vítězné řídícím učitelem, kde až do svého pensinování čile a mistrně působil. R. 1863. byl povolán do kommisce ku přepracování Vinařického slabikáře a čítanek; honorář za práci tuto, 40 zl., věnoval jakožto základ "spolku pro vdovy a sirotky po učitelích", jemuž tak dal vznik a jehož dlouhou dobu byl předsedou.

Od r. 1860. byl zase v popředí ruchu školského; předsedal v "Budči Pražské", "Matici Komenského" (spolku na vydávání paedagogických spisův), účastnil se příprav a rokůvaní učitelských sjezdů. Po dvě první šestiletá období nynějšího zřízení školního volilo ho učitelstvo svým zástupcem do c. k. okresní rady školní. R. 1879. vyznamenala jej pražská Budeč čestným členstvím. R. 1880. obdržel od ministerstva vyučování titul "ředitele". Jako ruchu školského, tak i časopisectva jeho byl Bačkora předním účastníkem a vzdělavatelem. R. 1867. a 1868. redigoval s Kredbou "Národní školu".

Dne 1. června 1886. byl dán k vlastní žádosti na odpočinek a obecní zastupitelstvo Pražské uznávajíc jeho zásluhy přidalo mu k zákonitě pensí 250 zl., takže měl v celku 1410 zl. pense.

Za čas jeho působení na škole u Matky Boží Vítězné vyučováno bylo tam 15.000 žáků. Nejvyšším rozhodnutím ze dne 3. září 1886 byl mu udělen zlatý záslužný kříž, který dne 16. října t. r. starostou Pražským Ferd. Vališem mu byl slavnostně odevzdán. Až do své smrti byl předsedou "Matice Komenského." V čase odpočinku obíral se hlavně literaturou paedagogickou a upravováním svého spisu "Hvězdnaté nebe" k II. vydání.

Zemřel dne 17. prosince 1887. Slavného pohřbu účastnila se deputace obce Malína skládající se z Jos. Laciny, starosty, Jana Fuxe, člena obecního zastupitelství a říd. učitele Ant. Kruliše. Deputace položila na rakev jeho skvostný věnec s nápisem: "Obec Malín svému rodáku."

Št. Bačkora mimo uvedené spisy vydal: "Malý kejkliř" (1850.); nově zpracován pod názvem "Malý kouzelník"; "Báčkorky" (1850.); Báčkorky pro děti; Noční rozmlouvání (Zahrádka Budečská 1854. č. VI.); Dětské hry a zábavy (1855.); Zpěvník pro mládež; Praktické učení zeměpisu Čech (1863. druhé vydání r. 1878.). R. 1874. připravil k novému vydání "Školku" Svobodovu, připojiv k ní stručný životopis spisovatelův. R. 1881. upravil ke druhému vydání Jos. Bačkory "Praktické navedení ke hláskování." Napsal také četné články do "Posla z Budče," do "Budečské zahrady" a do "Paedagogia;" ano i v listech politických shledáváme jeho školské práce.

Povaha Bačkorova byla ryzí a vzácná. Spisovatel tohoto díla s radostí vzpomíná na okamžiky, které v jeho společnosti (115) občas v Praze trávil. Št. Bačkora rád vídal krajany své z Malína a okolí a kdykoli bylo se mu s nimi sejítí při zábavě, vždy bylo jeho milou písní: "Když jsem šel z Nových Dvorů, viděl jsem Kutnou Horu; když jsem šel z Kutné Hory, viděl jsem Nové Dvory. Mezi nimi vesnice Malín a Sedlice." Štěpán Bačkora žije ve vděčné upomínce učitelstva českého a všech vlastenců.¹⁷⁶

d) *Josef Lacina (Kolda Malínský).*

Jos. Lacina (pseud. Kolda Malínský), narodil se dne 2. srpna 1850. v Malíně (v č. 56.), kdež navštěvoval také obecnou školu. R. 1859. přišel na hlavní školu do Nov. Dvorů, kterou s výborným prospěchem odbyl. Na podzim r. 1862. odešel na gymnasium do Hradce Králové, kde působili výteční učitelé: ředitel Bílek, profesoři Kosina, Fischer, Tesař, Končinský, Doucha, Hajnovský, Vinohorský, Vyhniš, Velišský a j. Jeho spolužáky na gymnasiu byli pozdější spisovatelé Dr. Urb. Jarník, Alois Jirásek, Bohd. Jelínek a Em. Kaufmann.

R. 1868. přestoupil na gymnasium akademické v Praze, kde tehdy chvalně působili profesoři Niederle, Šohaj, Koblížka, Javůrek, Aksamit, Jan Lepař, Neumann, Baudiš, Durdík. Ze spolužáků jeho sluší uvést: Dr. Krále, univ. prof. Hejrovského, univ. prof. Vejvodského, Nessla, Fořta a kapelníka Vyskočila.

R. 1871. podrobil se tam zkoušce maturitní.

V letech 1871./2.-1875. byl J. Lacina posluchačem filosofické fakulty na universitě Pražské. Z profesorů jeho uvádíme Tomka, Emlera, Kalouska a Hattalu.

Na universitě byli jeho spolužáky: Dr. Winter, Dr. Rezek, Jar. Vlach, F. Menčík a Emil Frida (Jar. Vrchlický.)

Dne 17. září 1875. byl jmenován supplujícím učitelem na piaristickém gymnasiu ve Slaném. Dne 4. července 1876. podrobil se státní zkoušce pro střední školy z dějepisu a zeměpisu a byl approbován pro vyšší gymnasia s vyznamenáním.

Dne 15. září 1877. stal se supplujícím hlavním učitelem na paedagogiu v Kutné Hoře, kdež 1 rok za řízení výtečného paedagoga Dra. Lindnera působil.

Dne 24. června 1878. podrobil se státní zkoušce z českého jazyka a literatury, načež byl dne 19. července t. r. jmenován skutečným professorem na obecném gymnasiu ve Slaném, kte-

---

¹⁷⁶ Vojt. Kryšpín: Obraz činnosti literární učitelstva československého. Ottův Slovník Naučný III.

ré bylo rokem 1891. do správy státní převzato. Tam dostalo se mu r. 1884. a 1890. pochvalného uznání od c. k. zemské školní rady a roku 1888. dne 12. prosince jmenován byl dopisujícím členem České Matice.

(116) Dne 9. července 1895. byl ustanoven professorem c. k. vyšší realky v Praze na Malé Straně a dne 5. prosince téhož roku byl jmenován konservátorem c. k. ústřední kommisce za okresy Louny, Rakovník, Podbořany a Slaný.

Pro horlivou činnost svou učitelskou povýšen byl 6. března 1896. v VIII. třídu hodnostní.

První literární pokusy Lacinovy sahají do r. 1872., kdy byly jeho některé verše otištěny ve "Světozoru." R. 1873. napsal veselohry "Tatínkovy juchty" a "Sultánova smrt." R. 1874. vydal samostatně parodii "Lidiadu", která po desíti letech vyšla v druhém illustrovaném vydání.

První Lacinovu povídku "Lesní růže" uveřejnil (Světozor r. 1876.) Poté následovaly povídky: "O posvícení" (Koleda 1877.), "Žižkova dcera" (Světozor 1879.), "Český papež" (Světozor 1881.), "Amazonka" (Světozor 1880.), "Beatrix" (Koleda 1880.), "Viola" (Světozor 1881.), "U slaného pramene" (Záboj) (Koleda 1881.), "Kajícník" (Ruch 1881.), "Meluzína" (Světozor 1882.), "U zlatého hada" (Ruch 1882.), "V zemi Faraonů" (Paleček 1882.), "Maria z Magdaly" (Ruch 1883.), Dcera emigrantova (Ruch 1883.), "V poslední den" (Ruch 1884.) "Pan hejtman" (Na Pomezí 1884.), "Na štědrý den" (Vesna 1884.), "Syn direktorův" (Zlatá Praha 1885.), "Paní Žofie" (Ruch 1885.), "U vladyků a ve mlýně" (Zlatá Praha 1886.), "Z návratu" (Ruch 1886.), "Pater Amos" (Květy 1887.), "Pod svícenem" (Ruch 1887.), "Na počínání" (Švanda 1887.), "Konšel Pardus" (Paleček 1887.), "Fedrfechtýř" (Za praporem Sokolským r. 1887.), "Na lešení" (Ruch 1888.), "Premiant" (Dvěty 1888.), "Proč se pan Šimon osopil na sv. Gottharda (Švanda 1888.), "Štědrý večer patera Adama" (Ruch 1888.), "Jak se bakalář Vopálka tužil" (Pod perutí sokola 1888.), "Gradual a Masopust" (Zlatá Praha 1889.), "Za pět set kop" (Květy 1889.), "Po vydání majestátu" (Zlatá Praha 1890.), "Chyba" (Světozor 1889.), "Zemani", "Tvrdá hlava" (Přítel domoviny 1890.),¹⁷⁷ "Pan Abrham" (Švanda 1891.), "Sokové" (Květy 1891.), "Jozka" (Přítel domoviny 1891.), "Na vsi" (Zlatá Praha 1892.¹⁷⁸).

Povídky tyto vydal Lacina ve sbírkách: "Kronika I." (Laciná knihovna), "Ze starých pamětí" (Laciná knihovna), "Slánské obrázky" (Laciná knihovna), "Starý dluh" (Salonní knihovna), "Světlo a stín" (Illustrovaná knihovna), "Před Pádem" (Modrá knihovna.)

Značnou řadu zdařilých plodů novellistických vyvážil J. Lacina z dějin a tradic města Slaného. Dějepisné novelly Lacinovy mají netoliko svůj místní, ale po umělci také individuální (117) ráz, jímž si v celém ostatním českém písemnictví současném zjednávaly samostatného postavení a u čtenářstva nemalé obliby. Vlastenecká vroucnost prochvívá a ozařuje je všechny, slohová dokonalost stanoví jejich zvláštní cenu jazykovou, ale v každé z nich jest ještě přitkána půvab osobního umění spisovatelova, dle něhož je poznáme a rozeznáme mezi všemi novelami současnými. Tento půvab se jeví i ve volbě látky i v komposici a v jejím provedení.

Velikou cenu literární mají však také jeho články a práce historické. Zvláště kulturně-historická pojednání z dějin města Slaného vynikají hlubokou znalostí odbornou a svědčí o neunavné badatelské pilnosti svého původce. Jako Rakovník Dr. Zikmundem Wintrem, tak Slaný Josefem Lacinou nabyly zvláštní důležitosti literární.

Z článků a prací vědeckých připomenouti sluší: "O Karlu IV." (Svornost 1878.), "O Kosmovi" (Komenský 1879.), "O Vršovcích" (Program slánského gymnasia 1881.), "O prvních Přemyslovcích" (Historický Sborník 1882.), "Škola ve Slaném" (Program r. 1882.), "Slaný v porobě" (Svobodný Občan 1882.), "O válečnictví starověkém" (Studentské listy

¹⁷⁷ Dějištěm těchto dvou povídek jest Malín a věnovány jsou památce rodičů spisovatelových Františka a Marie Lacinových. Druhá povídka má za předmět přeložení fary z Malína do Sedlec (viz str. 84 a sl.)

¹⁷⁸ Také této povídky dějištěm jest Malín.

1882.), "Kdo zaplatil Bílou Horu nejdražší?" (Osvěta 1883.), "Mnoho-li přispěla přímluva emigrantům" (Lumír 1883.), "Tmaňský reformátor" (Květy 1883.), "Rekruti za války třicetileté" (Ruch 1883.), "Šultysové z Felsdorfu" (Sbor. Hist. 1883.), "Jak vypadal Slaný před válkou třicetiletou" (Svornost 1883.), "Polské kněžny na trůně českém" (Slovanský Sborník 1883.), "Sousedé ze zlatého věku" (Zlatá Praha 1884.), "O životě a působení Václ. Beneše Třebízského" (Ruch 1884.), "O obchodu a průmyslu měst" (Lučan 1884.), "Kdy byl založen Slaný" (Sbor. Hist. 1884.), "O zaniklých osadách v okolí Slanském" (Sbor. Hist. 1884.), "O Danieli Vepřkovi" (Hist. Sborník 1884.), "O předcích rodin ve Slaném" (Svornost 1884), "Na děkanství" (Lumír 1885.), "Slánští kronikáři" (Svornost 1887.), "Za fortnou kollejni" (Zlatá Praha 1888.) "Slanské paměti" (díl I. 1885.), "Česká kronika" (1892.-1896.) VIII svazků, důležité to populární dílo o dějinách českých.

Z přehledu tohoto vidno, že můžeme řadit Jos. Lacinu k neplodnějším spisovatelům nynější doby.

Působení Jos. Laciny, jakožto učitele a vychovatele mládeže jest neméně záslužné než jeho činnost spisovatelská. Také byl vyzván ministerstvem vyučování, aby sepsal dějepis starého věku pro školy reálné. Jsa ve květu mužného věku, zajisté rozmnoží novellistiku a historii českou ještě celou řadou cenných prací.

Malín může býti hrdým na tohoto svého rodáka.

Podobiznu Lacinovu přinesla Zlatá Praha r. 1886.

(118) 11. Malín svoboděn od r. 1848.

Říšským zákonem, daným 7. září 1848., byly zrušeny poměry poddanské a prohlášeny za bezplatně zrušené všechny požitky a práva, které pocházely z osobní poddanosti, ochrany a z bývalého panství, a zanikla všechna z toho vyplývající břemena. Patentem ze dne 4. března 1849. prohášeno i vyvazení gruntů z břemen a tedy i z roboty za náhradu.

Zrušeny byly také vrchnostenské čili patrimoniální úřady, a bývalý poddaný stal se osobně svobodným a postaven byl přímo pod c. k. úřady. Dne 12. ledna 1850. rozloučil se ředitel Linha se všemi rychtáři panství a odevzdal úřady berní, politické a soudní příslušným c. k. úřadům v Hoře Kutné.

Při novém rozdělení země na 7 krajů byl Malín přidělen ku kraji Pardubickému, r. 1855. při rozdělení na 13 krajů ke kraji Čáslavskému.

Nové obecní zastupitelstvo bylo dle prozatímního zákona obecního ze dne 17. března 1849. v lednu r. 1850. od samých občanů zvoleno a převzalo správu obecní od bývalé představenosti. Starostou byl zvolen opět Fr. Zvoník, který úřad ten za poddanství od r. 1830. zastával. Voličové byli rozděleni ve 2 sbory a každý sbor volil 4 členy výboru. Do výboru byli zvoleni: Jos. Láska (radní), Jos. Lacina č. 29. (radní), Mat. Jelínek, F. Zima, Václ. Jícha, Václ. Pokorný, Jiří Záklasník.

Starosta F. Zvoník byl posledně zvolen za starostu 24. února 1861. za přítomnosti c. k. podkrajského kommissaře Hlavy z Kutné Hory. Do výboru byli tehdy zvoleni: kníže Karel ze Schwarzenberga, exposita Hynek Paták, Jos. Lacina (za I. radního), F. Zima (za II. radního), Jos. Láska, Mat. Jelínek, Václ. Pokorný.

Po volbě vykonalo nové zvolené představenstvo slib v chrámu Páně, načež byla zpívána národní hymna.

F. Zvoník zůstal starostou do března 1864. zastávav tento úřad ku spokojenosti obce po 34 roky. Zemřel 22. prosince 1895. v stáří 87 rokův. Obec malínská věnovala mu z vděčnosti věnec a pohrobní tabulku do kostela s příslušným nápisem.

Po F. Zvoníkovi byl zvolen r. 1864. starostou F. Zima. Z dob jeho úřadování sluší uvésti toto: 12. března 1865. sneslo se obecní zastupitelstvo na tom, že obec sama podrží si patronát

školy, který měl dosud kníže ze Schwarzenberga. Dne 17. února 1866. povolil výbor na Národní divadlo v Praze 30 zl. Dne 9. dubna 1868. bylo usneseno podati žádost u vyšších míst, aby obci Malínské byly povoleny trhy a aby byl Malín za městečko uznán a vyhlášen. Stalo-li se tak, není známo, poněvadž nijaké vyřízení nedošlo. Usnesení to jest tím charakteristické, že staré historické vzpomínky na bývalou ⁽¹¹⁹⁾ přednost Malína dosud neutuchly. R. 1869. v únoru bylo otevřeno slavnostně nádraží Sedlecké (obecně Malínské zvané).

Po F. Zimovi se stal starostou Jos. Sekera. Setrval v úřadě tom do října 1877., načež zvolen starostou Jos. Lacina. Byl starostou do ledna r. 1890., kdy zvolen starostou p. Jos. Doležal, který dosud k všeobecné spokojenosti úřad ten s horlivostí zastává.

Nynější obecní zastupitelstvo jest takto složeno: Starosta p. Jos. Doležal; radní: pp. Václ. Filip, F. Pokorný, Jos. Pokorný (č. 29.); výboři: pp.: Fr. Jansa, Pavel Zedník, Fr. Záběhlícký, Václ. Doležal, Ant. Novotný, Jan Vlk, Jos. Zima, Jos. Pokorný (č. 11.). - Účetním obecním jest p. Fr. Jansa, otcem chudých p. Ant. Novotný.

Obecní zastupitelstvo majíc právo voliti čestné občany, jmenovalo jím dne 5. července 1896. p. JUDra. Bedřicha Pacáka pro zásluhy, kterých si jako zemský a říšský poslanec o obec, okres i celý národ vydobyl.

Jmění obecní sestává z pozemků, budov, státních dluhopisů, jistin u soukromníkův a fondu vyvazovacího, z obecní váhy a hasičského náčiní.

Výměra obecních pozemků jest tato:

Pozemkův oceněných jako zahrada 437²⁰. Pozemkův oceněných jako role 46 jiter, 672²⁰. Pozemkův oceněných jako luka 6 jiter, 626²⁰. Pozemkův oceněných jako pastvina 8 jiter, 51²⁰. Pozemkův oceněných jako potok 8 jiter, 518²⁰. Pozemkův oceněných jako cesty 9 jiter, 480²⁰. Zastavené prostory a nádvoří 90²⁰. Úhrnem 78 jiter, 1274²⁰.¹⁷⁹

Veškeré jmění jest dle inventáře oceněno na 33.611 zl. 58 kr.

Obyvatelstvo Malínské živí se hlavně rolnictvím, jmenovitě zelinářstvím, které jest proslulé. Vývoz rozličné zeleniny přesahuje každoročně přes 200 vagonů. Zelenina zasílá se na trhy Pražské, Plzeňské, Budějovické, severních Čech, do Moravy a Německa. Obchodníci dojíždějí sem v čas klízení dvakrát v týdnu, kdy se konají trhy.

Řemesla a živnosti zastoupeny jsou takto: obuvníkův jest 6, truhlář 1, krejčí 1, kolář 1, kovář 1, zed. mistr 1, řezníci jsou 2, hostinští 4, výčepníci kořalek 2, obchodníci 2. Řemeslníci náležejí k živnostenskému spolku v Nov. Dvořích.

Při sčítání lidu r. 1869. bylo napočítáno v Malíně 1094 obyvatelů (511 mužů, 583 žen), r. 1880. 967 obyv. (472 mužů, 495 žen), r. 1890. 1001 obyv. (489 mužů, 512 žen).

⁽¹²⁰⁾ Rozličné pohromy. V měsíci srpnu r. 1850. vypukla v Malíně cholera, na kterouž nemoc 29 lidí zemřelo. Dne 30. června 1853. byla veliká vichřice. Pod mýtem u Malína stál silný strom "linda," na němž byl obraz P. Marie. Strom ten byl z kouzle vyvrácen. Vichřice byla tak prudká, že pod mýtem mlynáře Jos. Sobotku, který jel z Nouzova do Nové Vsi, na 5 sáhů se silnice i s povozem uvrhla. Veliké množství stromů bylo vyvráceno a přelámáno, střechy strhány. Barbora Lacinová jdouc s pole s chlapcem Josefem, byla vichřicí k zemi stržena a poraněna.

R. 1854. byla tak veliká neúroda a drahota, že korec pšenice stál 30 zl., žita 26 zl., ječmene 20 zl. a bečka brambor 5 zl.

Dne 20. dubna 1856. v neděli vypukl o 4. hodině odpolední ve vinopalně č. 47. oheň. Starobylé to stavení, kde byla též židovská modlitebna, úplně lehlo popelem i s budovami hospo-

---

¹⁷⁹ Veškerých pozemkův poplatných jest v katastru Malínském 534 jiter 1120 čtv. sáhů, pozemkův nepoplatných 31 jiter 1595 čtv. sáhů, prostor zastavených a nádvoří 10 jiter 430 čtv. sáhů. Veškerá rozloha obce Malína jest 576 jiter 1545 čtv. sáhů.

dářskými. Odtamtud přelétl oheň na stavení Václ. Fuxe č. 6.; stavení to i s hospodářskými budovami úplně vyhořelo. Spolu chytla vedlejší chalupa č. 8., náležející Jos. Filipovi; přišel o celou výstavnost. Pohořelí nebyli pojištěni. Od oněch dvou statků přelétl oheň na chalupu Fr. Záběhlického č. 28., kde vše shořelo. Také chytala již věž kostelní, což spozoroval v Malíně přítomný řezník z Kutné Hory J. Němčický, který rychlým zakročením oheň uhasil. Spolu v prach a popel byl obrácen starobylý hostinec č. 1., náležející Jos. Láskovi. Hostinec ten byl staven v 17. století klášterem sedleckým velmi nákladně a podobal se spíše nějakému starobylému sídlu panskému než hostinci. Oheň tam strávil vše.

Též chytla hospodářská stavení Jana Pokorného od č. 11. Obstal jen vnitř stojící starožitný, že dřeva vystavený statek. Hospodářská stavení, jako stodola, chlévy, sýpka obilní, pak mnoho stavebního a sáhového dříví stalo se obětí prudkého požáru.

Konečně shořel domek č. 2. východně od hostince, náležející dvěma majitelům Jos. Veselemu a Jos. Duškovi. Také chytala kolna na faře. Oheň tak prudce se šířil, že v 10 minutách bylo vše v ohni. K ohni dostavilo se 28 stříkaček.

Dne 21. ledna 1861. vypukl o 2. hodině s půlnoci požár v č. 17. u chalupníka Jos. Doležala, kde všechna stavení v popel obrácena. Zachráněn byl jen domácí nábytek, vymlácené obilí a hosp. nářadí.

Roku 1866. zakusilo obyvatelstvo značných strastí, když vypukla válka s Pruskem. Vtrhnutí Prusů do Saska a do Čech a všeliké nepravé pověsti o nich způsobily v lidu nemalou sklíčenost, k čemuž přispívaly válečné přípravy a časté se stěhování lidí ze severních Čech, kteří s ustrašenou tváří vypravovali o bližení se nepříteli.

Od měsíce června táhlo téměř každého dne vojsko Malínem. Na sta povozů s potravinami projelo. Malínští rolníci (121) byli najati, aby dováželi potravu pro vojsko až do Moravy. Obyvatelstvo s dychtivostí očekávalo utváření se věci na severním bojišti. Veliká tiseň obyvatelstva konejšena dne 3. července zprávou, že se voje naše soustředí u pevnosti Hradecké a Josefovské a že byli u Nechanic Prusové poraženi. Bylo také téhož dne slyšeti silnou střelbu z děl. Ale 4. července došla zpráva, že levé křídlo naší armády od Prusů jest poraženo a ve zmatku uvedeno, obě armády nepřátelské že se spojily a táhou již směrem k Pardubicům. Již docházely určitější zprávy o našem vojsku, že utíká k Vys. Mýtu. Dojem toho byl velmi bolestný a postrach veliký. Po vítězství nabytém 3. července u Hradce Králové, postupovala pruská armáda k Vídní. Před nimi táhlo rozplašené rakouské vojsko. V pátek dne 6. července odpoledne přijela do Malína Pruská přední hlídka as 20 hulánův a za nimi vozatajstvo Pruské, nejvíce Poláci. V sobotu dne 7. července přitáhl 8. Pruský armádní sbor generála Hervetha z Bittenfeldů. V Malíně bylo ubytováno 100 důstojníků s plukovníkem a 6000 mužstva s 1000 koní. Ve faře ubytováni 2 polní kaplani (evang. kazatel dr. Gross z Kolína n. R. a katolický kněz Polák), lékaři a důstojníci; úhrnem 14 mužů, ve škole 5 důstojníků. Ve statcích bylo 200-300 mužů s 30 až 50 koňmi.

Na špýchaře bylo 500 mužů. Toho dne zaplatila obec 10" vědra kořalky, dala 4 voly v ceně 450 zl., 4 krávy v ceně 285 zl., 9 skopů v ceně 45 zl. a 1 vepru v ceně 30 zl. Mouky a chleba rozdáno v ceně 70 zl.

Dne 8. července účastnilo se mnoho vojáků mše sv., sloužené v chrámu Páně sv. Štěpána.

Téhož dne večer dalo se vojsko na pochod k Čáslavi. Od 9. do 24. července bylo každodenně dnem i nocí větší nebo menší ubytování Prusů pěších i jízdých. Největší počet Prusáků byl 1000, nejmenší 100 denně. Nouze o potravu nastala veliká. Requisite byly na denním pořádku a nemohl-li rolník hned dáti, čeho na něm žádáno, vyhrožováno mu i zastřelením. Farář Hynek Paták měl se starostou F. Zimou a radním V. Vopelákem na starosti ubytování vojska, což způsobovalo jim mnoho obtíží a nepřijemností. Tak vyhrožoval pruský poddůstojník farářů zastřelením, že bránil v č. 11. vojákům vzítí hříbě, jeho majitel utekl do polí.

Od 24. července do 1. srpna, kdy příměří trvalo, bylo ubytováno v Malíně 400 mužů. Po uzavření míru bylo od 8. do 28. srpna na 3000 vojska ubytováno.

Náhrady zaplatil Rakouský stát 3054 zl. 98 kr. a pruský 2676 zl. 40 kr., což rozděleno mezi podílíky.

Příchodem Prusů vcházela jiná zhouba do obce - cholera. První zemřelý byl prusák Diepenbrock a druhý dne 1. srpna dělník Celunda v č. 38. V Malíně zemřelo úhrnem 34 lidí cho-⁽¹²²⁾lerou, v Hlízově 19. Ale nemocných bylo třikrát tolik. Štábní lékař Gerloff z Pomořanska dal občanům v Malíně recept proti choleře; převládalo v něm opium. Lék ten účinkoval prý vždy.

Dne 7. srpna 1872. uhodil o ½11. v noci blesk do čísla 110. náležející Tom. Hylmajerovi. Shořel vrch vazební.

Dne 1. srpna 1876. byla veliká vichřice s bleskem, krupobitím a průtržem mračen. Střechy byly strhány, okna rozbítá, stromové vyvráceno, polní plodiny zničeny. R. 1875. a 1876. bylo velmi mnoho sněhu, 19. a 20. května 1876. velký mraz, který polním plodinám velice uškodil; neboť vše zmrzlo.

Spolky. V Malíně jsou 2 spolky a to: spolek křenařův a sbor dobrovolných hasičů. Spolek křenařů byl založen 30. července 1891. Předsedou spolku jest p. Jos. Doležal, starosta, místopředsedou p. Jan Sládek, farář v Sedlci, jednatelem p. Fr. Jansa, pokladníkem p. Jan Vlk.

Spolek dobrovolných hasičů byl založen r. 1885. Předsedou jest p. Fr. Jansa, velitelem p. Jos. Martínek, jednatelem p. Ant. Vlk, pokladníkem p. Jos. Hnilička. Spolek náleží k župě Kutnohorské.

12. Malínský křen.

Nemůžeme vhodněji zakončiti dějiny obce Malína než stručným pojednáním o rostlině, u něho vzorně pěstované - o výtečném malínském křenu. Pojednání netýká se však pěstování křenu; podáváme hlavně jakýsi dějepisný náčrtek rozvoje křenařství v Malíně.

Křen, chřen, má jméno od slova kořen. Křen jest rostlinou slovanskou, neboť slova "Křen" užívají Němci v těch krajinách, kde se Slovany se stýkají.

Křen zastává skutečně u mnohých pokrmů místo koření. Podporuje záživnost, zevnitř jsa užíván zastává křen místo náteškův a požívání jeho s medem a řechovou hojí plicní neduhy. Slovem: křen jest kořením i lékem.

Křen rostl původně jako divoký; teprve později byl pěstován na nemnohých místech. Nejznámější křeny u nás jsou: pruský v pruském Slezsku u Lehnice, bavorský u Norimberka, temešvářský v Banatě a hradecký. Malínský křen však evropské pověsti požívá a to vším právem; neboť žádné z výše jmenovaných míst nepodává křenu, v němž by sladkost, vůně a příjemná čpavost v takovém souměru se nalézaly, jako v křenu malínském. Bavorský a hradecký křen vyniká sice sladkostí, ale nemá ani vůně ani čpavosti, kdežto pruský příjemně chuti postrádá.

Výtečnost křenu Malínského původ svůj má v půdě, náplavu to potoku Vrchlice, v dobrém semeni a v pečlivém jeho vzdělávání a pěstování.

⁽¹²³⁾ Křen byl v Malíně již záhy pěstován; neboť jako mylné jest domění, že vinařství v Čechách teprve Karlem IV. bylo zavedeno, tak i mylné jest, že rozličné zeliny teprve v 14. století byly pěstovány uměle. Jest zpráva zaručená, že se dělo tak již ve 12. století. Proto se domníváme, že i křen byl již ve 12. století u Malína pěstován a to dříve, než povstal klášter Sedlecký. Že klášterníci Sedlečtí upravili a zlepšili pěstování křenu, nepochybujeme; neboť bylo úkolem řádů Benediktinských, z něhož i Cisterciáci vyšli, zaměstnávat se polním hospodářstvím. Ve válkách husitských a válce třicetileté byly zničeny pozemky, tedy také i křenovky; byly proto znovu po válce třicetileté zakládány. Většina křenovek nynějších jest dosud na těch polích, kde založeny byly křenovky po válce třicetileté. Tak přichází zpráva, o křenovkách na

”přfarhofu” r. 1660. (viz str. 77.). Historik Balbín napsal r. 1688. o Malínském křenu toto: ”Malínský křen jest již od starodávna pro svou výtečnou jakost a chuť všeobecně znám, než abych viděl se nucena jej zde znovu vychvalovati.”¹⁸⁰ V století 17. neb i dříve povstalo přísloví: ”Jest dobrý jako malínský křen.”¹⁸¹

Avšak jako každá rostlina, jež se ustavičně na týchž pozemcích pěstuje, délkou času se zvrhne, a nastane nutnost přeměny semene, tak zvrhl se i Malínský křen ku konci století 17. v černák, křen pevný, štíplavý, sladkosti postrádající.

Tento černák plemeni se rychle a zničil veškerý křen štěpný. Proto byly sázeny do malínské půdy matky královéhradecké, které se výborně dařily a výtečný křen v zdejší půdě vydávaly. Odtud jméno hradák, křen sešlechtěný, štěpný, nejlepší.

Poněvadž byl pod jménem malínského křenu prodáván křen z křenovek v jiných obcích vůkolních vypěstovaný a tím pověst malínského křenu byla poškozována, založili pěstitele pravého malínského křenu r. 1891. spolek, pod jménem ”Spolek Malínských křenařů”. Účelem spolku jest pěstování křenu a obchod s ním povznésti, činiti opatření proti falšování křenu malínského, jakož i proti nezřízené tu- i cizozemské konkurenci, křen pro obchod světový jako známý pravý křen malínský ochrannou známkou pověřovati, křen ten jen v nejlepší jakosti do obchodu uváděti a bděti nad pravostí a jakostí známkováného křenu až do jeho prodeje.

Spolek malínských křenařů skládá se z osob, pěstujících křen na malínských pozemcích pod jménem ”pravý malínský křen”, kteří na základě stanov a jednacího řádu ku spolku přistoupí.

Ku spolku přistoupení může každý pěstitel křenu, pokud jej v dobré jakosti a druhu na pozemcích malínských pěstuje ⁽¹²⁴⁾ a zároveň se zaváže veškeré výlohy se správou spolku, známkováním a případnou koupí nebo prodejí vzniknuvší v poměru výměry svých křenovek spoluněsti.

Do spolku nemůže býti přijat ten, kdo křen na pozemcích malínských nebo dobré jakosti a druhu nepěstuje. Spolek malínských křenařů, který - jak výslovně se podotýká - na zisk založen není, může křen, který se v obvodu hranic pozemků malínských vypěstuje, se svolením valné hromady spolku koupiti a ve zvláštním obalu jako obvodní křen malínský uvésti.

Vystavěním dráhy severozápadní r. 1869. zvelebilo se malínské křenařství velice. Nyní posílá se malínský křen do Francie, Ruska, Německa, Turecka, Bosny, Rumunska, Haliče, ano i do Kairo v Africe a do Ameriky. Zvláště chutná křen malínský v Uhrách, jmenovitě Srbům a Jihoslovanům. Čechy, Morava a Slezsko spotřebují malínský křen úplně, ano konkurenci malínskému křenu činí v samé Praze křen pruský pro svou láci, který se pak v obchodu prodává pod firmou malínského křenu. Tomu zabráníti má ”spolek křenařů malínských”.

Křenařství malínské jest zajisté značným činitelem našeho národního hospodářství. Roční vývoz křenu obnáší kol 1000 centů.

Jako zajímavý dodatek otiskujeme sem báseň ”O malínském křenu”, již napsal ”pěvec od Otavy”, náš výtečný básník Ad. Heyduk:

Ach, mladším přál bych sobě být!
Žel stár jsem, sláb a chud -
za lepší cíp bych život chyť,
což mám z těch milých dud?
Nic, zhola nic a zase nic,
jen zpěvného kus hoře;
ej, rád bych slunci vyšel vstříc
tam k nám, ke Kutné Hoře!

Tam na polích a na sadech
malínský roste křen,
a proto čilejší tam Čech,
necht' druhdy pokoreň;
a napaden-li v právu svém
a křivdou štván-li bývá,
v ráz čilá říznost roste v něm
a svěžest odvážlivá.

¹⁸⁰ Miscellanea historica regni Bohemiae I.

¹⁸¹ Kott: Slovník str. 812.

Z těch žirných polí malínských,
 jímž Bůh tak požehnal,
 v ten vyčpělý náš horský jih
 hrst sazenic bych vzal,
 a křen bych pěstil zas a zas,
 jímž bystrota se vejší,
 by lid náš - vrchovat je čas -
 byl trochu čipernější.

(125) **DODATEK.**

Po dotisknutí spisu byl upozorněn spisovatel c. k. konservátorem kraje Čáslavského p. Kl. Čermákem na důležitý a znamenitý nález v Čistěvsi, v okr. Královéhradeckém.

Tam byla při kopání příkou nalezena nádoba tvaru baňatého, v níž byl uložen poklad, sestávající z 356 mincí, až na jeden starší kus vesměs z X. století pocházejících a několika zlomků šperků původu arabského.

Nález onen proto dlužno nazvati znamenitým, že jest jedním z málo na půdě české odkrytých nálezů, jež nám mince X. století přinesly. Ve vnitřním sestavení svém jest nález Čistěvesský nejvýše pozoruhodným; zastoupenať tu v mnohých peněžích těch celá řada osob příbuzenstva Boleslava I. (935.-967.)

Pro Malín však významným jest ten nález tím, že obsahuje denáry ke konci X. století v Malině ražené. Z nálezu toho patrně, že ke konci X. století na "hrádku" Malínském sídlil údělný kníže Soběslav, o jehož jsoucnosti historie sice ničeho nevypravuje, který však byl Přemyslovec a dle všeho buď mladší bratr neb syn Boleslava I. Dle 15 kusů nalezených denárů byl Soběslav nejdříve v držení údělu s hradem Úsovem na Moravě, později knížetem na Malíně. Denáry Soběslavovy jsou vzácnosti prvního řádu. Jest faktum nyní nepopíratelné, že již v dobách nejstarších, brzy po zaražení mince zemské, právo minci svouvládní raziti přeneseno i k údělům, jež členy rodu Přemyslova pod svrchovaností knížete Pražského stojící ovládnány, resp. jim v užívání puštěny byly, a že pak hned údělná knížata v počátku regálu toho výnosného užívala, totiž že mince zvláštní razila.

(126) Z toho také patrně, že byla v dobách těch v Malíně mincovna a že na stříbro kutáno u Malína, k němuž doly ty náležely, mnohem dříve, než jak bylo dosud udáváno. Denáry Malínské jsou nám toho svědky nejlepšími.

Denáry Malínské takto vypadají:

1. Líc: † ZOBEZLAVINARA (Zobeslav - ?)
 V kroužku poprsí, před prsoma dvojnásobný kříž na delší žerdi.
 Rub: † MALINCIVITA (Malin, civita.)
 V kroužku ruka shora mezi značkami α ω
2. Líc: † ZOBCZL. AVHARAI (Zobeslav - ?)
 V kroužku poprsí, před prsoma značka ^
 Rub: † MALINCIVITA~ (Malin civitas.)
 V kroužku ruka shora, mezi značkami ω α
3. Líc: ZOBEZLAV. NAIAP (Zobeslav naiap.)
 V kroužku poprsí, před prsoma ^
 Rub: † MALIN † CIVITAS (Malin civitas.)
 V kroužku ruka shora, mezi značkami

1. Líc.

2. Líc.

3. Líc.

1. Rub.

2. Rub.

3. Rub.

REJSTRÍK.

Pozn.: Rejstřík je převzat z prvního vydání včetně čísel stránek. Dolním indexem a v kulatých závorkách psaná čísla v textu tohoto vydání označují začátky příslušných stránek prvního vydání. Tímto je umožněna slučitelnost obou vydání.

A

Adalbert Jiří 28.
Adam (opat) 44.
Adelhaida 41.
Aders (ulice) 17.
Aksamit 115.
Albert (opat) 41
Albrecht I. 11.
Alexandr VI. 65.
Amerling K. S. 112.
Anička Václav 28.
Anna Přemyslovna 11.
Antony Jos. 87, 90.
Apolena 109.
z Arangarthu Ludvík 65.
z Aufensteina Jindřich 13.
Augustin (far. Mal) 66, 69.

B

Bačkora Fr. 110
Bačkora Jos. M. 110-112, 114.
Bačkora Štěpán 112-115.
Bachtíková Alžběta 28.
Baláček 97.
Balbín B. 100, 123.
Balun Martin 28.

Bamberg 63.
Banát 122.
Banner 26, 27.
Bartoloměj (opat) 41.
Bartoloměj II. (opat) 44.
Bartůněk Václav 28, 72, 73, 74,
80.
Básl Václav 86.
Baudiš 115.
Bauler z Hohenburgu 93.
z Bayerwerku Jan Jos. 50.
Bečváry 4.
Bednář Mik. 28.
Bednářová Anna 44.
Bedřich (opat) 42, 61, 63.
Bedřich II. 30, 31, 32.
Bedřich Falcký 24.
Běchovice 37.
Bělá 4.
Bělovský Dominik 107.
Běluch 4.
Bělušice 4.
Benátky 70.
Benda Jos. 86.
Benediktini 123.
Beneš Jan 102, 105.

Beneš Václav 86.
Beran Adam 80.
Beránka 1.
Bergler 91.
Berka Bart. 28.
Berka Jiří 28, 77, 79.
Berka Lad. 28.
Beroun 98.
Bevernský vévoda 31, 32.
Bezdíčková Anna 28.
Bilanský Bohumír 48, 49.
Bílek T. V. 115.
Bílek Vojtěch 85.
Bílejevský Boh. 19, 71, 108-
110.
z Bittenfeldů Herverth 121.
Blanka 63.
Bláha Martin 28.
Blahna Bonifác (opat) 48.
Blecha Václav 86.
Blecha Matouš 86.
Bojové 1.
Bohuslav (opat) 41.
Bohuslav Jan 86.
Bohuslav Jiří 28.
Bohuslav J. V. 101, 105.

Boleslav II. 2.
Boleslavové 4.
Boleslav Mladá 112.
Boleslavský kraj 53.
Bonifác VIII. 60.
Bonifác IX. 66.
Bor (les) 6, 10, 41.
Bor (ves) 4, 70.
Bořivoj II. 7.
Bouček Václav 28.
Bradavička Jan 53.
Brandýs n. L. 17.
Braniborci 10.
Bratří Čeští 109.
Brno 48, 63.
Brod 4.
Brod Český 17.
Brod Německý 3, 42.
Brunner Fr. 29.
Brunner Jan 28, 30.
Brunner Zikmund 99.
Břetislav I. 7.
Břetislav II. 7.
Břevnov 66.
Březina 4.
Březina Kajetán 48, 49.
Březnice 48,
Bubeník Jan 28.
Budějovice 11, 96, 98, 119.
Budín 43.
z Buldenbrocku maršálek, 30.
Buldra Ondřej 28, 72-75, 77.
Burghof Hilgerius (opat) 47, 72,
78, 79.
Buršová Mariana 80.
Buršov Marie 28, 74.
Buršovská role 73, 74, 75.
Buršovský dvůr 23.
Buštěhrad 12.
Bydžovský Pavel (Smetana)
108, 109.
Bykán 31.
Bylany 9, 41, 42.
Bytš 46.

C

Cejbek Jan 95, 96.
Celunda 121.
Cibulák Matouš 86; Tomáš 86.
Cimburk (hrad) 9.
z Cimburka Miroslav 9, 10;
Ctibor Tovačovský 18.
Církvice 3, 33, 41, 81, 102.
Cisterciáci 10-13, 27, 41, 98,

123.
Cuculus Michael (opat) 46.
Cypřiš Jiří 28, 80.

Č

Čáslav 2, 3, 6, 10, 18, 26, 30,
31, 83, 86, 87, 93, 97, 102,
107, 108, 110, 121.
Čáslav (syn Slavníkův) 2.
Čáslavská župa 2.
Čáslavský dekanát 59.
Čáslavský kraj 25, 53, 118.
Čejkovice 34, 103.
Čermák Jakub 28; Josef 85; N.
37; Ondřej 28.
Čermná 4, 97.
Černohlávek Václav 86.
Černošín 5.
Čermuše 5,
Černý Jiří 28; Tomáš 72.
Červenka Jan (Rubeculus) 28,
101.
Červená (ves) 96.
Červená Kateřina 98.
Červený Jan 28; Jiří 98; Tomáš
28, 74, 76, 77.
Červinka Jos. 85.
Číhovský Mat. 28.
Čimelice 96.
Čistá 58.
Čtverák Jan 28; Václav 28, 75,
77.

D

Dačický 15, 26, 45, 46.
Dalemil 2.
Damírov 34, 51, 56.
Damšina Daniel 28.
Daňková Apolena 28.
Daňflek J. 95.
Daun 31.
Dědourek Jan 28.
Děvín 8.
Devoty Jos. Fr. 7, 92-96, 100.
Diepenbrock 121.
Diříslav č. Heřman (opat) 41.
Ditrich J. (Skalický) 110.
Dobská Anna 101; Dorota 76,
77.
Dobský Adam 28, 72, 73.
Dobšová Just. 28.
Dobrovce 53.
Dobrovodský Jáchym 28, 72,
101.
Dolané 4.

Dolany 59.
Dolejšek Jan 28.
Doležal Jan 28; Jos. 119, 120,
122; Filip 28; Frant. 85; Vác-
lav 86, 106, 119.
Doležalová 35, 52, 86.
Doležalka (pole) 52.
Dominikáni 31.
Donát Fr. 86.
Dostál Jan 86.
Doubravka 23.
Doucha 115.
Drbal Fr. 28.
Držislav 10.
z Dubé Berka 12.
Dubský (baron) 56.
Durdík J. 115.
Dušek Jos. 85, 120; Tomáš 86.
Dynko Václav 81.

E

Eisler Heřman 32; Markus 32.
Elbel Moric 49, 50.
Eliška, dcera Václava II. 13.
Emler 115.
Endelová Marie 80.
Ester 44.
Eustach P. 81.

F

Fabricius 20.
Feber Mat. 28.
Ferčal Jan 73.
Ferdinand I. 43; II. 24, 26, 71;
V. 36.
Fiala Bartoloměj 28; Jiří 28;
Křištof 28, 79; Mikoláš 28.
Fikar Jan Fr. 101.
Filip Jos. 120; Václav 119.
Fischer 115.
Flaming Antonín 19, 43, 45.
Fořt 115.
Frankfurt 36.
František I. 33, 35, 84.
Freisauf Xaverius (opat) 48, 49.
Friedbergrova artil. 29.
Fröhlich (reg.) 29.
Futtermistr Jiří 28, 72; Sigmund
28, 75,
Fux Frant. 85; Jan 114; Josef
35; Matěj 40; Václav 120.
Fuxova rodina 32.

G

Gallas 27.

Gavelin Jiří 81.
Gergolík Tom. 28.
Gerloff 122.
Godšalk (opat) 41.
Golčův Jeníkov 3, 31.
Goll Jan 102.
Gothard 40.
Gotpold 40.
Greifenfels Jan (opat) 47.
Gross Dr. 121.
Gruntlík 24.

H

Habersko-Jihlavská cesta 3.
Habrkovice 18, 22, 23, 34, 47,
50, 71, 80.
Habry 3, 8, 10.
Hájek Albert 81; z Hodištkova
16; V. z Libočan 6, 15; Mat.
28, 72, 73, 76, 77, 80.
Hajnovský 115.
Halteš Matouš 58.
Hamburk 48.
Handlíř Jan 86.
Hanl Karel (biskup) 97.
Harant 53.
Hartmann Jan (opat) 46.
Hasenerl Jan 66.
Hattala M. 115.
Hausa Ferd. 32, 49, 50, 81, 87,
90, 93, 95.
Havlíč Jos. 101, 103, 104.
Havráněk Jak. 28.
Heger Jiří 86.
Hejrovský 115.
Heller Benedikt 49.
z Hemrlesu Šofman A. J. 78, 79.
Heralec (tvrz) 41.
Hergl Eugen 81.
Hevera Č. 97.
Heyduk A. 124.
Hlaváček Fr. 82, 83, 90, 93.
Hlaváček Jak. 28.
Hlávka Havel 28; Jakub 28, 72,
73, 76, 80; Jan 28; Kašp. 28.
Hlinomaz Jiří 28.
Hlinsko 106.
Hlízov 10, 32, 33, 37, 59, 71-
75, 77-80, 82-93, 96, 97, 99,
100, 103-106, 122; Mladý
89.
Hnilička Jos. 122.
Hodkovice 9.
Hofman Jan 28.

Hološín 56.
Homolák 25.
Hora Josef 37.
Hora Kutná (viz Kutná Hora.)
Horaček Jak. 28; Jiří 28; Mart.
28, 72, 73, 76.
Horák F. 28; Mart. 28.
Horažďovice 98.
Horník Jan 101.
Horušice 18, 23, 34, 42, 47, 50,
71.
Hořané 4.
Hořany 42.
Hořícký Daniel 28.
Hořislav (opat) 40.
Hostinský Jan 28.
Hostivít 6.
Hotard 40.
Hraběšín 5, 34, 47, 50, 56, 102.
Hrabiša 5.
Hrabiše z Paběnic 59.
Hradčany 38, 45.
Hradec Jindřichův 46, 98, 106.
Hradec Králové 1, 27, 35, 38,
81-84, 86, 89, 94, 95, 96, 98,
115, 121, 122, 123.
Hradecká konsistoř 97, 102.
Hrádek 4.
Hradiště 4, 9.
Hrdlička Jan 28; Mart. 28.
Hruška Jiří 28; Tomáš 28.
Hrušková Kat. 28.
Hubený Lorenc 86; Vít 28.
Hubert Vít 28.
Hurbertsburg 32.
Humpolecký 28.
Hulák Václ. 80, 85.
Huláková Anna 80.
Husa 30; Zikmund 80.
Husitě 17, 18.
Hyčice Malé 98.
Hylmajer tom. 122.
Hynek Krušina z Lichtenburka
17; Martinický z Chřenovic
19, 43; (probošt) 61.
Hyvlé 4.

Ch

Charvaté 2.
Cheb 9.
Chlum 4, 34, 56.
Chmelná 98.
Chocence 32.
Chocenský Jan M. 109, 110.

Chocholka Mart. 28.
Choltice 41.
Chotěboř 3.
Chotek Jan Rudolf 35, 86, 87,
88, 92.
Chotusice 30, 101, 103.
Chrastno 10.
Chrašťany 113.
Chraštice 96, 97, 98.
Christl A. Mat. 99.
Chrudim 27, 30, 81, 96.
Chrudimský kraj 2.
Chrudimský Kašpar 28; Václav
28.
Chřenovice 43.
Chvojen 4.

I

Inocenc IV. 64.

J

Jablonský JUDr. 97.
Jafet Br. 110.
Jakeš Jan 85; Jiří 28; Krištof 28,
39, 72, 73, 76; Tomáš 28;
Václav 40.
Jakub I. (opat) 18, 43, 65, 66;
II. (opat) 44; III. (opat) 47;
IV. (opat) 47.
Jakub Sv. (ves) 3, 33.
Jan I. (opat) 42; II. (opat) 42;
III. (opat) 43; IV. (opat) 44,
45; IV. (bisk. Pražský) 60,
61, 62; XXII. (papež) 61, 63;
de Reno 65; farář Mal. 10,
13, 41, 58, 59, 65; kaplan od
sv. Havla 109; mnich Sed-
lecký 18; z Jind. Hradce 16;
rychtář Kutnoh. 12.
Janda Václ. 28.
Janiček Ondřej 28.
Jankov 27.
Janovice Červené 98, 102, 107
Janovice Uhlířské 107.
Janovský Tomáš 101.
Jansa Fr. 1, 119, 122.
Jarník Urb. 115.
Jaroměřský Jan 86.
Javůrek 115
Jedlička Frant. 86; Jan 28; Mar-
tin 28; Ondřej 28; Václav 33,
85.
Jelínek Bart. 28; Bohd. 115;
Ferd. 28; Frant. 1; Jan 28, 39,
40, 72, 73, 76, 77, 80; Jakub

28; Jiří 28, 39, 72, 73, 74, 75, 77; Josef 86; Karel 28; Mat. 35, 118; Václav 86; Vojtěch 86.
Jelínková Kateřina 99.
Jelínkova rodina 32.
Jeřábek Jiří 28.
Jičín 101.
Jihlava 3, 8, 18, 25, 47.
Jicha Mat. 28, 72, 73, 75; Michael 28; Václav 85, 118.
Jíchovský Fr. 85, 90; Havel 28; Jan 28; Mat. 28; Pavel 39.
Jindice 106, 107
Jindřich I. (opat) 41; II. (opat) 11, 12, 13, 41, 42; klášterník Sedl. 64; řečník kláš. 53; N. 41; kanovník Vyš. 61; Koutanský 11, 12, 13.
Jirásek Al. 115.
Jirka Jos. 81.
Jiří I. (opat) 43; II. (opat) 43; III. (opat) 44; IV. (opat) 47; V. (opat) 47; P. 81.
Jiřík (kaplan) 109; mnich 45.
Jodok (opat) 18, 43.
Josef II. 18, 32, 49, 55, 56, 57, 84, 88.
Josefov 121.
Judita (královna) 40.
Julián (nuncius pap.) 43.
Julius P. 81.

K

Kábela Jakub 86; Jan 86; Jos. 86; Karel 86, 90, 93.
Kačín 10, 33, 42.
Kadalin Jak. 28; Šim. J. 101.
Kadeřávek Jan 19; Václ. 28, 72, 73, 77.
Kalousek J. 115.
Kámen 3.
Kamínská diecése 65.
Kams Vojt. 47.
Kaňk 3, 15, 23, 30, 32, 37, 89.
Kaňkovská Dor. 28.
Kapihorský Simeon 25, 44, 46.
Káral Pavel 28.
Karel IV. 14, 38, 42, 63, 64, 100, 123; VI. 29.
Kartusiáni 17.
Kašík Tom. 28, 80.
Kašíková Lidm. 28.
Kaška 113.

Kateřina Sv. 74, 75, 78, 102.
Kaufmann Em 115.
Kavka Jiří 101.
Klabzuba Bart. 28, 39, 72, 73, 74, 75, 77, 79.
Kladsko 30.
Klatovy 98.
Klein Dom. 101.
Klejnar 8, 19, 23.
Klement (opat) 19, 43; V. 60; VI. 63; Hylarius 91.
Klimeš Jiří 28.
z Klíngenberg Jan 12.
Kloček Jan 85, 105; Václ. 85; Vojt. 40.
Kločková, vdova 86.
Klokoty 18.
Knákal Kašp. 28; Vít 28, 39, 72, 73, 74, 77.
Knákalová Alž. 72.
Knížko Václ. 28.
Kobližka 115.
Kobylí Hlava 3.
Kočí Václ. 28.
Kohout Benedikt 81.
Kochánek Jiří 28.
Kojata 5; Hrabiše 10.
Kojetín 5.
Kojice 2, 42.
Kolešanka Dorota 74, 75,
Kolín 6, 8, 9, 10, 17, 18, 22, 26, 27, 31, 32, 41, 71, 74, 97; n. R. 6, 121; St. 17, 31, 89.
Komořany 50.
Končinský 115.
Konrád Otto 41; převor 11.
Konstantský Filibert 70.
Kopáč Václ. 102.
Korneuburg 18.
Korotvička Jan 101.
Koryntský Mik., 46.
Kosina J. 115.
Kosmas 7, 8, 10.
Kostelák Fr. 105; Petr z Tucheraze 108, 109.
Kostelec u Náchoda 113.
Kostelec n. O. 106.
Kostinec Mich. 49.
Koukol Rob. 81.
Kouřim 9, 17, 23, 42, 59, 60.
Kouřimsko 2, 6.
Kouřimští 7.
Kovář Ondř. 28.
Kozel Zikm. 45.

Kožešník Ondř. 108.
Král J. Dr. 115.
Kratochvíl Jak. 28; Jan 28, 86; Mat. 28; Pavel 28; Tom. 28; Václav 28.
Kraus Jan 101.
Kredba Václ. 111, 114.
Kremla Fr. 35, 86; Jan 35, 40; Jos. 85; Václ. 40.
Krchleby 34, 51, 56, 101, 102.
Krispus Jiří 71.
Kristián (opat) 41.
Křístof (opat) 47.
Krsovice 107.
Kruliš A. 106, 107, 114.
Krulišová M. 107, 108.
Křenek Rob. 81, 82, 83, 92, 93.
Křepela Jiří 28.
Křivsoudov 41.
z Křivsoudova Odřich 41, 42.
Kučera Václ. 86.
Kučerův regm. 29.
Kudrna Jan 28; Jan, učitel, 103; Petr 28.
Kudrnka Mark. 72.
Kuenersberg, ryt. 87.
Kuchynka 14.
Kumžák F. 86.
Kuneš Ondř. 28.
Kunl Friduš 42.
Kunrád Olom., kníže 16.
Kunrát, farář. 66, 67.
Kureta Jan 86.
Kuthanovská role 78.
Kutlíře 97.
Kutná Hora 4, 5, 8-16, 18, 20, 23-27, 30-32, 41, 42, 44-47, 49, 50, 58-65, 66-71, 80, 82, 86, 91, 95, 97, 99, 101, 102, 106-108, 110, 112, 115, 116, 118, 120, 122, 124.

L

Labe 4, 11.
Lacina Jan 85, 86; Jos. (č. 10. starosta) 35, 40, 114, 119; Jos. (č. 29) 118; Jos. (Kolda Malinský) 115-118; Tom. 40, 85; Václav 86.
Lacinová Barbora 120; rodina 32; vdova 85.
Ladislav Pohrobek 43.
Laitl Jan 58.
Láňová Dorota 28.

Láska Josef 34, 86, 118, 120;
Fr. 29, 30, 31, 35.
Lašťovka Jiří 86; Václ. 86.
Ledečsko 2.
Lehnice 122.
Lenč, soused, 17.
Leonard, opat, 41.
Leopold I. 53; II. 32, 33, 58; Vi-
lém, arcikníže, 27; biskup,
46; princ Pruský, 30.
Lepař J. 115.
Levý Hradec 8.
Lhota 34, 48, 50, 56, 91.
Lhota Krchlebská 34.
Libaj 70.
Libenice 2, 3, 4, 10, 43, 59.
Libice 2.
Libicko 2.
z Libína Ferd. 50.
Libuše, návrší, 5, 30.
Libušín 5.
Lidice 12.
z Lichtenburka Raimund 12.
Lilienfeld 47.
Lindner G. A. 115.
Linec 88.
Linha 58, 118.
Linhart, farář, 67.
z Lipé Jindřich 11, 12, 13.
Lipnice 48.
Lipsko 35.
List Gottl., měšťan, 41.
Liška Jan 28.
Lišovský Křištof 28.
Litoměřice 27.
Litoměřický kraj, 53.
Litomyšl 30, 67, 70.
Ljuben 4.
Lochy 103.
Loketský kraj 53.
Loth Eust. 81.
Lothrinský Kar. 30.
Louny 116.
Lovosice 31.
Lucemburský Jan 13, 14, 42,
50, 52, 63.
Ludvík Bavorský 63.
Lukavecký Fr. 86.
Lužice 44, 48.

M

Majer (převor) 46.
Málek Jan 86.
Malejovice 10.

Malešov 31, 102.
Malín Belg. 6.
Malinov 4, 6.
Malínská (u Nebušic) 4, 6.
Malínská Alžběta 80.
Malínský Jan 28; Jiří 28, 39.
Maliny 4, 6.
Manes Petr 19.
Manetín 5.
Marie Terez. 29, 30, 32, 38, 53.
Markomani 2.
Markvart 41.
Martínek Jan 98, 100; Jos. 122.
Martinic 20.
Martinková Magd. 28.
Mašek Matěj 77.
Matějka Pavel 28.
Matějka Václav 28, 72, 73, 75.
Materna Jan 106.
Melicharová Magd. 28.
Mělník 108.
Menčík F. 115.
Meruňka Fr. 86.
Michal Jan 28, 72, 73, 74.
Michálek Pavel 28.
Mikuláš I. (opat) 6, 41; II.
(opat) 14, 42; III. (opat) 27,
47; z Egerberku 15; soused
17.
Mikulovice 95, 96.
Mílán 40.
Miletín 5.
Mílota 5; z Choltic 51.
Minářů Václ. 107.
Mírovce 98.
Miskovice 106.
Míšeň 27.
Miškovský Fr. 86.
Mnata 5.
Močovice 107.
Modena 70.
Morava 2, 3, 7, 8, 11, 17, 27,
30, 45, 48, 49, 50, 110, 119,
121.
Moravec Jan 28; Jiří 28; Julius
28; Mikuláš 28, 73, 74, 77.
Moravcová Magd. 28.
Mráček Jan 86; Jiří 28; Jos. 86.
Mrázek Jan 39.
Mstiboj 6, 7.
Müller 113.
Mýto Vysoké 121.

N

Nadasdy 31.
Náchod 97.
Napoleon 35.
Navrátil Jiří 28; J. Václ. 101.
Nebovidský Jan 40.
Nebovidy 4.
Nebrousil Petr 72, 73.
Nebušice 4, 6.
Nebušíl Jiří 28; Petr 28.
Nechanice 121.
Nejedlý Jan 111.
Němcová Kateřina 28.
Němčický Jos. 120.
Němec Jan 28; Michal 28.
Nězejal Jan 77.
Nessl 115.
Netolice 81.
Neumann 115; Osv. 50.
Neupauer Mích. 28.
Niederle J. 115.
Nikodym Jan 28.
Norbert (komissař) 92.
Norimberk 110, 122.
Nová Cell 44.
Novák Jan 58, 82; Jos. 90, 93;
Jiljí 81.
Nové Dvory 3, 14, 19, 30, 31,
33, 35, 37, 38, 75, 76, 86-89,
92, 94, 101, 105, 107, 115.
Novotná Anna 72, 80.
Novotnova rodina 32.
Novotný Ant. 119; Jak. 28; Jan
28; Mart. 72, 73, 74, 80.
Nový Bydžov 92.
Nový Dvůr 43, 44, 59.
Nový Jan 28.
Nouzov 120.
Nožička Boh. 109.
Nymburk 26.

O

Ohman Linhart 53.
Olbram (měšťan) 12.
Oldřich II. Brněnský 7; opat 52.
Oldřiš 8.
Oldřišsko 2.
Olomúc 10, 27, 30, 41, 60, 63,
66, 67, 70.
Olšany 50.
Ondřej I. (opat) 44; II. (opat)
44; (farář Mal.) 65.
Opatovice 9, 34.
Opočen 8.

Ortvin (opat) 42.
Osek 2, 16, 44, 48, 49, 50, 81,
96.
Osoba Bernard 86; Jan 86.
Ostrov 96.
Otta 7; Alois 106.
Ottík Branib. 10.
Oužice 106.

P

z Paběnic Oldřich 13, 42, 59,
60-64.
Pacák Bed. JUDr. 119.
Pacelt Jos. 106.
Pách 6, 17, 23, 31, 36, 76, 77.
Pacholík Oktavian 107.
Pardubice 9, 46, 95, 96, 121.
Pardubický kraj 118.
Paták Hynek 97, 98, 105, 118,
121.
Pařha Mat. 28.
Pauer Matěj 102.
Pausanius (opat) 40.
Pavel I. (opat) 43; II. (opat) 43;
III. (opat) 43.
Pavlík Jos. 33, 50, 58, 81, 87,
88, 90; měšťan 12.
Pazourek Jan 28; Nevardus 81;
Václav 28.
Pecelius F. (opat) 45.
Pečky Červené 107.
Pekárek Jiří 86.
Pelhřimov 105.
Pelikán Adam 81; Jan 28.
Perník Jan 28.
Peterka Petr 28.
Petr, farář 65; opat 43; probošt
12.
Petrovice 4, 6, 102, 107.
Petříček Jos. 101.
Peutelschmied 111.
Pfanner J. 58.
Pika Bart. (opat) 20, 22, 24, 25,
46, 53.
Piccolomini 53.
Pinter Mik. 28.
Pirknar Bertold 11; Štěpán 60,
64.
Pirkstein 11.
Písek 95, 96.
Pitra Jos. 96, 97.
Pixa Fr. 37, 95, 96.
Plaffendorf 41.
Plachetka Jan 28.

Plachý Jiří 86; Matouš 28.
Pláteník Mik. 28.
Plasy 47.
Plasský opat 45.
Ples 4.
Plzeň 119.
Pněvice 59, 66, 67.
Poboř 4.
Pobraslav 2.
Podbořany 116.
Poděbrady 26.
Podlaha Jan 28.
Podlipný Čeněk 105.
Podol Bílý 106.
Podolšany 9.
Pohled 42.
Pokorný Fr. 40, 85, 93, 119; Jan
28, 81; Jos. 119; Jos. (č. 11.)
119, 120; Ondřej 28, 80;
Václav 35, 85, 86, 118.
Polesný Jos. 105.
Poličany 9.
Pomořansko 122.
z Pomuka Jan 65.
Pořej 2.
Pořič 108.
Pospíšil Jan (st.) 86; Jan (ml.)
86; Jiří 86, 90; Karel 86;
Martin 73, 79; Matouš 86;
Mik. 28, 39, 79, 80; Pavel
28; Václav 86, 93.
Pošík Čeněk 99; Karel 86.
Potěhy 81.
Potštýn 102.
Poutka Jan 96.
Praha 3, 12, 13, 15, 17, 19, 20,
22, 23, 26, 27, 31, 32, 36, 37,
38, 40, 43, 47, 48, 59, 60, 61,
63, 66, 70, 81, 87, 91, 94, 99,
107, 108, 110-116, 119, 124.
z Prachovic Dilbiš 67.
Prášek Lukáš 28.
Pražané 17.
Procházka Jan 28; Karel 28; Pa-
vel 28.
Procházková rodina 32.
Prokop sv. 5, 9.
Prokúpek 97.
Průcha Jan 28, 85; Jiří 28, 76,
77, 80; Jos. 40.
Prusové 30, 31, 32, 96, 120,
121.
Průša Jan 28, 39, 73, 75, 77, 80.
Přelouč 10, 46.

Přemysl Ot. II. 6, 10, 41, 52.
Přítoky 10.
Přítoka 41.
Přívovec 106.
Ptáček Jos. 97, 98; Ondřej 99.
Pustá 81.
Puš Peregrin 12.

R

Račiněves 113.
Radechov 113.
Radim 2.
Radislav 2.
Radimský Jan 28.
Radostín 3.
Radotínský Jan (opat) 46.
Rakovník 116, 117.
Rakousy Dolní 18, 27; horní 18,
27, 43.
Ratibor 4.
Ratibořice 4.
Rautenkranc Jos. 93, 94, 95.
Reitknecht Jan (opat) 48, 105.
Reinher 41.
Rezek Ant. 115.
Rohlík Martin 28.
Rössler Jos. 106.
Roudnice 113.
Rudlin 41.
Rudolf, král, 10, 20; Rak. 11;
II. 44, 46.
Ruthard Albrecht 12; Konrád
12; Mikuláš 12.
Ruthardovci 13.
Růžička Jak. 98; Jak. (opat) 48;
Jan 28, 86; Jiří 28; Petr 28.
Růžičková Lid. 80.
Ryba Jan 28.

Ř

Řebínek Jiří 28.
Řečeny 2.
Řečice Kardašova 106.
Řečicko 2.
Řečický Václ. 28, 72, 73, 75,
77, 80.
Řehoř (opat) 19, 43; XI 65.
Řehořovský Havel 28.
Řezno 63.

S

Sadská 41.
Samek Pavel 28.
Sartorius Mat. (opat) 17, 46.
Sadsko 120.

Sasové 26.
Sauerwein Moric 81, 87, 88, 99, 105.
Sázava (klášter) 9, 58; (město) 107; (řeka) 30.
Scebuzský Jak. 81.
Sedlec 1, 6, 7, 9-15, 17-20, 22-25, 27, 31, 38, 40-44, 46-49, 52-54, 56, 58, 59, 61, 63-71, 78-93, 95-104, 107, 113, 115, 119, 122, 123.
Sedlička Jan 28.
Sedlo Staré 96, 98.
Seifert Lud. 92.
Sekera Jos. 105, 119.
Selíga Václav 108.
Semelka Jan 86; Mat. 82, 85; Mat. 87, 90.
Semerád Alois 106.
Servanov 15.
Sezemice 10.
Schaller 6.
Schindler Gerhard 81.
ze Schmelzenu Norbert 92.
Scholneidt Ant. 99.
Schönbeck Valentin (opat) 45.
ze Schwarzenberga Bedřich 51; Karel 51, 102, 118.
Schwerin 30.
Sigmund, král, 17, 18.
Skála Jan 29.
Skalice 17, 20, 34, 42, 44, 47, 56.
Skalická Dorota 72, 73.
Skalický Václav 29.
Skalička Václ. 29.
Sklenář Jiří 29.
Skopec Bart. 29; Jan 29; Mat. 72-75; Tom. 29.
Skopecek Mat. 29.
Skoptová Eliška 29.
Skříšovský J. J. z Křečkovic 47.
Skřivánek Jan 29.
Skuhrov 3, 106.
Skuteč 4, 6.
Sládek Jan 98, 122; Matěj 25.
Slaný 115, 116, 117.
Slánský Tomáš 29.
Slavata 20.
Slavík Jan 73, 75, 77, 78; Lud. 81; Pavel 29.
Slávka Jakub 29; Kašpar 29.
Slavník 2.
Slavíkovci 2, 6.

Slezsko 30.
Smetana Jan 29, 73, 74, 77, 78; Václ. 29.
Smíral Jan 40.
Smutný Tom. 29.
Snopek Jindřich (opat) 47, 48.
Soběbor 2.
Sobotka Jos. 120.
Solnice 9.
Solnička Fr. 86.
Solopisky 107.
Souňov 34, 47, 50, 56.
Sperling Leop. 58, 99.
Sporš Křištof 73, 78.
Stanislav Tobiáš 29.
Starkoč 7.
Steinhof Jos. 58.
Stolička Mat. 29.
Strahov 40.
Straka Jan 86; Jiří 40; Václ. 86.
Stránský Pavel 110.
ze Stráže Jan 11, 12.
Strnad Ant. 50.
Střezislava 2.
Stříhavka Jan 86.
Studenecká Salom. z Pašiněvsi 29.
Sudějov 102.
ze Suché Rabenhaupt 51.
Sukdol 2, 103.
Svára Mat. 29.
Svatojánský Jakub 29.
Svatomír 71.
Svatopluk, kníže Olom., 7.
Svevin Mart. 66.
Svítek Jan 29.
Svoboda Fr. 29; Jan 29; Jan VI. 111, 112, 114; Jos. 86; Jiří 29; Karel 82, 86, 87; Václav 29, 86.
Svojšíň 5.
Š
Šádek Heřman 50.
Šafránek Ant. 96.
Šamberger Petr 106.
Šebek Václ. 86.
Šebestnice 34, 56.
Šeda Alois 106.
Šetrný Jiřík 76, 77, 79.
Šindelář Bernard 58.
Šípař Martin 108.
Šípec 56.
Škoda 112.

Škopec Karel 29.
Šlechta Jan 29.
Šmat Fr. 107.
Šohaj 115.
Šťastný Ondřej 29; Petr 29; Vojtěch 106, 107; Zd. Lukavecký z Lukavce 47.
Štěpánek Mich. 29.
Štěrbá Jos. 86.
Štětka J. 97.
Štítary 4.
Štoček Jos. 82, 86, 87.
Štoky 3.
Štolba Jan 72, 74, 75, 77, 79.
Šulc Jan 102.
Šutera Jan 29.
Šváb Jan 29.
Švec Ond. 29.
Švédové 26, 27.

T

Tábor 18, 35, 108.
Táborský Mat. 29; Mart. 29.
Tausendmark Mik. 12.
Telč 110.
Tesař Fr. 112, 115; Jiří 29.
Tetín 5.
Theodorik (biskup) 42; I. (opat) 42, 65; II. (opat) 17, 18, 43, 70.
Thymon Werner z Ertmannsdorfu 64, 65.
Tichá Magdalena 79.
Tichý Bart. 29.
Tichý Daniel 39, 72, 73, 74, 76, 79; Jan 103; Pavel 29, 30, 40; Tom. 85.
Tomáš, arciděkan 61.
Tomek V. V. 115.
Topinka Jan 85.
Torstenson 27.
Toušen 17.
Trojan Václ. 86.
Trnka Ignác 81.
Trstenice 4, 7.
Truhlář Jan 29, 73.
Truhlářka Anna 73.
Třebešice 33.
Třebonín 34, 47, 50, 56, 101, 102.
Třeboul 34.
Třebová Č. 95.
Třešňák 38.
Tuček Jan 86; Tom. 86.

Turkaňk 24, 73.
Tyl J. K. 113.
Týn Horšův 106.
Týnec n. L. 2, 49.
Typyt V. 102.

U

Uhry 19, 27, 60, 124.
Uher Fr. 86.
Ulm Jan 29, 72, 73, 74.
Úpice 113.
z Ústí Václav 110.
Úřetovsko 2.

V

Václav II. 10, 11, 52, 60, 63; III.
11, 41, 42, 60; IV. 15, 17, 43,
52, 66; děkan, 61; mnich Se-
dl., 18; (opat) 42; sv. 2.
Václavův Jan 29.
Valášek Jan 29.
Valerián (opat) 41.
Vališ Ferd. 114.
Valoni 19.
Vaněk Václ. 77.
Varvažov 96.
Váša Jiří 29.
Vašata Bernard 86; Jan 86; Jos.
86.
Vavruška Jan 86.
Vejdovský 115.
Veleva Václ. 29.
Velehrad 46, 47.
Veletov 41.
Velflovic Jan 12.
Velišský 115.
Velká (hostinec) 3, 5, 14, 16,
34, 100.
Veltruby 4.
Venusi Ben. 50.
Ven Nová 120.
Veselý Fr. 85, 86; Jiří 29; Václ.
85.
Vicencie 70.
Videň 27, 30, 32, 36, 37, 50,
83, 84, 121.
Viktorienský kl. 18.
Villanuova Filip (biskup) 70.
Vinaře 42.
Vinařický Kar. 114.
Vinhorský 115.
Vinter Mik. 29.
Vít (opat) 43.
Vítek Jan 29.
Vítek ze Zehuše 42.

Vitů Václ. 23, 39.
Vladislav I. 40; II. 9, 43; II.
(Polský) 18, 52.
Vlach Jar. 115.
Vlašský dvůr 20.
Vlček Mat. 29, 76, 77.
Vlk Ant. 122; Fr. 85; Jan 86,
119, 122; Mat. 73; Václ. 82,
85, 86, 87; Vojtěch 85.
Vlková Anna 29.
Vltava 9.
Vodička Jak. 29; Leopold 38;
Melichar 29; Samuel 29.
Vodičková Alžběta 29.
Vodňanský Mik. 44.
Voit Ferd. 102.
Vojtěch z Církvice 41.
Vokáček Daniel 29.
Voldan Ant. 95.
Volek Jan 63, 64.
Volšany 34.
Vopelák V. 121.
Vorel Desiderius 81.
Vorlík 96.
Vosov 96.
Vostrý Tomáš 29.
Votýpka Václ. 29.
Vrabec Petr 29.
Vrat Jiří 1.
Vratislav 30.
Vrchlabský Karel 29.
Vrchlice 1, 6-9, 11, 59, 122.
Vrchlický Jar. 115.
Všetečka Sim. 47.
Všeradice 98.
Vunšvická bibliotheka 110.
Vyhnis 115.
Vykulil Jan 9.
Vyskočil Václ. (Čtverák) 72.
Vyskočil (kapelník) 115.
Vyskočilová Dorota 29.
Vyšehrad 60, 95, 113.
Vyšní Brod 44, 81.

W

Waldsasko 9, 40.
Wallis (klášter) 42.
Wallis Olivier 55.
Walthelm (opat) 41, 42.
Wartensleben (regim.) 29.
Walzer Zdeněk 81.
z Wechty Kunrát 66, 67, 70.
Wildt Fr. 93.
Windischgrätz Alfred 36, 37.

Winter Jindřich 49; Zikmund
115, 117.
Wohnsiedler Mikoláš 81.
Wolfgang (opat) 41.

Z

Záběhlický Bernard 40, 85, 90;
Fr. 31, 119, 120; Jakub 29;
Jan 29, 40, 72, 73, 76, 77,
81, 85, 87, 90, 93.
Záběhlický Mikoláš 29.
Záboř 4, 37, 42, 92.
Zahrádka 98; Mich. 29.
Zahradnický Otto (opat) 48.
Zach Jan 29.
Zajíc Jan 86.
Záklasník Jakub 35; Jiří 118.
Zapadlo Václ. 102.
Zbejšov 34, 56, 101, 102.
Zbraslav 1, 11, 41, 43, 44, 47.
Zbraslavice 101, 106, 107.
Zdebudice 9.
Zdechovice 35, 110.
Zdenko P. 81.
Zduchovice 9.
Zedník Pav. 119.
Zehuše 30, 107.
Zeigerschmied Jos. 86.
Zelený Vít 29.
Zima Fr. 118, 119, 121; Jak. 40;
Jan 85; Jiří 29; Jos. 119;
Mart. 85; Pavel 29, 72-75,
77; Petr 29, 72, 74, 75; To-
máš 35; Václav 86.
Zlatá Koruna 44, 45, 47.
Zlicko 2.
Zlonický Jan 53.
Zminné 10.
Zmrzlík Daniel 29; Petr 16.
Zoubek Fr. 112.
Zvoník J. 40, 118.

Ž

Žalud Jan 29.
Žďár 47.
ze Ždanic Bened. 13, 64.
Železné hory 2, 23.
Želiv 3.
Želivský Jan 17.
Žilka Jan 29; Mat 29, 72-75;
Petr 29.
Žilková Lid. 75.
Žitava 48.
Živný Jakub 29.
Žižka 17, 18.

KUTTNA KUTNÁ HORA 2002

ISBN 80-86406-24-5

I I ed:
DĚJINY OBCE MAJÍNÁ